Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Isidori quaestiones in Vetus Testamentum - Cod. Aug. perg. 182

Isidorus <Hispalensis>

[S.l.], [1. Drittel des 9. Jh.]

urn:nbn:de:bsz:31-1383

Visual Library

Q̄ones seu interp̄taciones
~~[illegible]~~ sc̄ quinque libri moysi et
iudicum ysidori epi̅ spiritualis
intelligencie

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

Aug CLXXXII

Aug. CLXXXII

SINON

ma

mn

mamn

m

IN NOMINE DĪ SUMMI INCIP EXPOSITIO ~~ieronimi~~ in GENESI ysidori epī

(his)Storia sacre legis non sine aliqua
prenuntiatione futurorū gesta atq; con
scripta est; Hęc ptinent ad p̄figurationis
mysteriū. tā multiplex rerum breue ges
tarum nisi docens apostolus diceret; Lex figu
ram habet futurorum bonorum n̄ ipsā imaginē rerum;
proinde quędā quę in figuram dicta uel facta
sunt & sunt plena misticis sacramentis adiuuante
superna gratia in hoc opusculo & se tenentes in textum
ueterum eclesiasticorum sententias congregantes;
uelut ex diuersis pratis flores lectos ad manum
fecimus; Et pauca de multis breuiter pstringentes
pleraq; etiam adiacentes uel aliqua ex parte no
tantes offerimus. Non solū studiosis sed etiam fas
tidiosis lectoribus quos nimia longitudo sermo
nis abhorret; Breuis enim expositione succinctā
faciunt de p̄lixitate fastidiū; prolixa enim & oc
culta tedet oratio. Breuis & aperta delectat; Et
quia iam p̄dicte iuxta litterā cenobiis sermo totus
contextus ē. Necesse ē ut p̄cedentes hystorię funda
menta alligoricus sensus se(qua)tur; Nam figura
lit̄ quedā & his intellegunt[illegible] [illegible] tam quā
prophetia indicia p̄uidentia futurorum; Sane

Lib augie maioris.

GR. HOFBIBLIOTHEK KARLSRUHE

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK Baden-Württemberg

non omnia quae in lege et prophetis scripta sunt misteri
orum enigmatibus obteguntur, sed pro his quae aliquid
significant. etiam quae nihil significant conectuntur;
Sicut enim in cytharis et huius modi organis musicis
non quidem omnia quae tanguntur canorum aliquid
resonant sed cordę. Cetera tamen in toto cythara
corpore ideo facta sunt ut esset ubi conecterentur
et quo tenderentur illa quae ad cantilenae suavi
tatem modulaturus est arti fex. Ita in his prophe
ticis narrationibus quae obteguntur aut ali
quid sonant in significatione futurorum aut si nihil
sonant ad hoc interponuntur ut sit unde illa signifi
cantia et quasi sonantia conectantur; Has autem
rerum (de) mistes? in unam formam conpendio brevitatis
contraximus; In quibus non nostra (lector) legit sed veterum
relegit; Quod enim ego loquor illi dicunt et vox mea
ipsorum est lingua; Consumpta itaque sunt ab aucto
ribus origene victorino ambrosio hieronimo cassi
ano augustino fulgentio ac nostris temporibus in
signiter eloquenti gregorio.

PRAEMISSIO operis ab exordio mundi usque ad expul
sionem hominis de paradiso. De operibus sex dierum. De
paradiso conditione vel hominis; De praecepto dei;
De peccato primorum hominum sive supplicio et pr[?]
agentarum? figuras domesticas resecavi? superiorum ut p(re)dixi

one serpentis; De cain & abel et qui genuit; De arca
siue diluuio mundi; De noe & benedictionibus eius max
imo minimoq; con lectus filius; De nebroth gigante & con
fusione linguarum; De egressu abrahae a chaldeis;
De uictoria abrahae & de melchisedech; De sacrifici
o abrahe & promissione dei; De agar & circumcisione
abrahe; De tribus uiris qui uenerunt ad ilicem mam
bre; De sodomis & de loth & de filiabus eius; De abi
melech qui sarram uoluit ducere uxorem; De natiuita
te isaac & expulsione agar cum filio; De eo quod ob
tulit abraham filium suum; De isaac & rebecca; De cethu
ra siue de morte abrahe; De eo quod isaac cum rebecca lu
dit; De puteis quos fodit isaac; De esau & iacob; De
scala quam in uisione uidit iacob & cetera; De lia & rachel
& duabus famulis patris sui; De fuga iacob & rachel
quae furata est deos; De luctu iacob cum angelo; De di
na & partu rachel & incestu ruben; De iuda quando
dormiuit cum nuru sua; De ystoria ioseph; De benedic
tionibus patriarcharum; DEINDE quidem in figu
ram saeculi significans subsciendum est, Sex diebus consum
mauit deus omnia opera sua et septimo requieuit;
Sex etatibus humanum genus in hoc saeculo per successi
ones temporum dei opera insignunt. I quarum prima est ab
adam usq; noe II secunda a noe usq; ad abraham.

III Tertia ab abraham usq; ad dauid. IIII quarta a da
uid usq; ad transmigrationem babilonis. V. quinta
usq; ad humilem aduentum dni nri ihu xpi. VI. sexta quae
nunc agitur usq; quo mundus finiat. donec excelsus ue
niat ad iudicium. VII. septima uero intellegitur in re
quiescor quae scilicet uesperam non habet quia eam nul
lus terminus claudet. Peragamus ergo breuiter per has
omnes mundi aetates & replicantes ordinem tempo
rum mystice eius differentias distinguamus. I primo
enim saeculo factus est tamquam lux homo in paradiso in qua
aetate filius dei in lucis nomine diuidi dicitur a filiis homi
num quasi a tenebris fitq; huius diei uespera diluuium. II
Secundum saeculum factum est quasi firmamentum inter aquas
& aquas. Archa utiq; illa quae natauit inter pluuias
& maria. huius uespera fit confusio linguarum. III Ter
tium saeculum factum est quando separauit populus a gen
tibus per abraham discernens eum quasi aridam ab aquis
ut proferret germen herbarum atque lignorum id est scos
& fructum scarum scripturarum. huius uespera fuit pec
catum & malitia pessimi regis saul. IIII Inde quartum
saeculum coepit a dauid. quando constituit ds lumi
naria in firmamento caeli. id est splendorem reg
ni tamquam solis excellentia & in lumine specie
ob temperantiam tamquam sinagoga & stellas

principes eius. cuius aetatis fit uespera in peccatis ista-
rum quibus gens illa meruit captiuari in babilonia;
ll. porro quinto saeculo id est a transmigratione babiloniae. facta
sunt. quasi mane lux in aquis et uolatilia caeli. quia
tunc iudaei inter gentes. tamquam in mari uiuere coeperunt.
qui uere nec habebant stabilem locum. tamquam uolan-
tes aues; huius diei quasi uespera est multiplicatio pec-
catorum in populo iudaeorum. quando sic excaecati sunt ut
etiam dominum ihesum non possent cognoscere; ll Iam sextum
saeculum fit in aduentu domini nostri ihesu christi; Nam sicut in il-
la sexta die primus homo adam de limo terrae ad
imaginem dei formatus est; sic in ista sexta saeculi aeta-
te. secundus adam id est christus in carne de matre
uirgine natus est; Ille in animam uiuentem; hic in spiritum
uiuificantem; Et sic in illo die fit anima uiua; sic
in isto saeculo uitam desiderantes aeternam; Et sicut in illa
sexta die serpentium et ferarum genera terra pro-
duxit. Ita et in hac sexta aetate saeculi gentes uitam
appetentes aeternam ecclesia generauit. quae etiam
sensu uasper o ostensu manifestauit; Et quem-
admodum in illa die creati sunt masculus et femina;
sic in ista saeculi aetate manifestatur christus et ecclesia;
Et sicut praeponitur homo in illa die pecoribus ser-
pentibus et uolatilibus; Ita christus in hac aetate

gentibus populis. & nationibus. ut habeo regant.
uel carnali concupiscentia declinant. sicut pecora. uel
terrena curiositate obscurati quasi serpentes. uel
elati superbia quasi aues. Et sic in illo die pascitur homo
& animalia quae cum illo sunt herbis seminalibus & lig
nis fructiferis & herbis uiridibus. Gignitur etiam et spi
ritalis homo. qui bonus minister est ihu xpi cum ipso po
pulo spiritali pascitur. Sacris scripturarum alimentis.
& lege diuina. ad concupiscendam fecunditatem rationum
atque sermonum. tamquam herbis seminalibus. partim ad
utilitatem morum conuersationis humanae. tamquam lignis
fructiferis. partim ad uigorem fidei spei & caritatis in ui
tam aeternam. tamquam herbis uiridibus. quae nullo aestu tribula
tionum arescunt. Sed spiritalibus cybis. sic iste alimentis
pascitur. ut multa intellegat. Carnalis autem id est par
uulus in xpo tamquam pecus dei. ut multa credat. quae intel
legere nondum potest. tamen eosdem cybos omnes habent.
huius autem generationis quasi uespera utinam nos ... non inue
niat. Illa est enim de qua dominus dicit. putas ueniens filius
hominis inueniet fidem super terram. Post istam uesperam fiet
mane. cum ipse dominus in claritate uenturus est. tunc requi
escent cum xpo ab omnibus operibus suis. hi quibus dic
tum est. Estote perfecti sicut pater uester qui in celis est.
Tales enim faciunt opera bona ualde. Post talia enim

operae sperendae requies in die septimo qui uesperam
Sequitur hinc recapitulatio uniuersae | non habet
conditae creaturae; Iste generationes celi et terrae
quando creata sunt. In quo die fecit deus celum et terram
et omne uirgultum agri · omnemque herbam regionis an
tequam esset super terram; Superius septem dies numera
ti sunt · Nunc unus dies dicitur quo fecit deus celum et terram
et omne uirgultum agri et omnem herbam regionis Hu
ius diei nomine secundum prophetiam omne tempus huius ui
te significatur · in quo celum et terra facta est · id est
in quo creatura uisibilis disponitur administratur
atque consistit · Sed quid sibi uult quod nunc nominato
celo et terra adiecit uirgultum agri et herbam regionis
et tacuit cetera que sunt in celo uel in terra uel etiam in
mari; Nisi quia per uirgultum agri uisibilem creaturam
demonstrat intellegi; Sicut etiam ipsa uirgulta
propter uigorem uitae herbae propter eandem uitam nunquam
marcescentem; Deinde quod addit antequam esset su
per terram · Intellegitur antequam peccaret
terrenis enim cupiditatibus sordidata tamquam
super terram nata · uel super terram esse recte dicitur ·
Unde et addidit · Nondum enim pluerat deus super terram
Quae sic recte diceret; antequam peccaret anima ·
Nondum nubibus scripturarum pluuia doctrinae dominus

ad animam irrigandā concesserat. Nondum
propt hominem qui ē terra dns noster nubilum
carnis nrę adsūpserat. p quod imbrem scie
euangelii largissimū infudit. q uero subiunx
it. et homo ñ erat qui operaretur trā; quia nul
lus homo operatus in uirgine unde natus ē xps
Ipse ē enī lapis de monte abscisus sine manibus
idest absq; coitu & humano semine. de uirgīali
utero quasi de monte humanę naturę & sub
stantia carnis abscisus. Sed fons ascendebat
e terra inrigans uniuersa sup faciem terrę; Terra
mat dni uirgo maria rectissime accipitur
de qua scriptum ē; Aperiat tra & germinet sal
uatorem; quā trā inrigauit sps scs qui fon
tis & aquę nomine in euangelio significatur
Formauit igitur ds hominem de limo trę idest
factus ē xps iuxta quod ait apostolus ex sem
ne dauid secundū carnem. tāquā de limo trę
inspirauit in faciē eius spiraculum uitę; utiq;
infusionem sci sps qui operatus est hominem
xpm & factus ē homo in animam uiuentem. ga
lia & ut qui factor erat ds pfectus crederet & homo
placatus erat dns ds paradisum uoluntatis
A principio; paradisus ecclesia; sicenim de illa

legit in canticis canticorum; Ortus conclusus so-
ror mea; A principio autem paradysus plantatur qui
a ecclesia catholica a xpo quae principium om-
nium condita esse cognoscitur; Fluuius de para-
diso exiens imaginem portat xpi de paterno fon-
te fluentis qui inrigat ecclesiam suam uerbo prae-
dicationis et dono baptismi; De quo bene per pro-
phetam dicitur; Dominus deus noster filius gloriosus exi-
liens terram sitientem. Quattuor autem para-
dysi flumina. quattuor sunt euangelia ad prae-
dicationem in cunctis gentibus missa; Ligna
fructifera omnes sancti sunt fructus eorum id est opera
eorum Lignum uitae id est sanctus sanctorum utique xps ad quem
quisque si porrexerit manum uiuet in aeternum; Lignum
autem scientiae boni et mali proprium est uoluntatis
arbitrium. quod in medio nostri positum ad dinos-
cendum bonum et malum; De quo qui relicta
gratia dei gustauerit morte morietur; Tu-
lit igitur dominus deus hominem et posuit eum in parady-
sum; Ad superius dictum est carnem et factus est caput
ecclesiae; Ut operaretur et custodiret illud.
Id est uoluntate patris et omnibus gentibus
ecclesiae adimpleret. Atque impleretur sermo
quem dominus dixit; Ego seruabam eos in nomine
tuo

quos dedisti mihi custodiui; Dixit quoq; d̅s; Non est
bonū ē ē hominem solum. Arguantur heretici
qui xp̅m solū hominem putant & non etiā d̅m;
Faciamus ei adiutorium similem. quia in ip
so homine suscepta ecclesia d̅o copulata est.
Appellauit adā nominibus suis cuncta animan
tia & uolatilia celi & bestias terrę; Signifi
cans gentes quę saluę fierent in ecclesia & p xp̅m
nomen erant accepturę q̅d prius non habuer̄
sicut scriptū ē; Et uocabo seruos meos in nomi
mine meo; Adam uero non inueniebat̄ adiu
tor similis eius; Utiq; q̅m quamuis fidelis atq; iustus
sit quisq; xp̅m tam̅ equari non potest; Quis enī
inquid moyses similis tibi in dis d̅ne; Item & dd̅
ait; Speciosus forma p̄ filiis hominum; Nemo
enim poterat a morte genus humanum libe
rare et ipsam morte superare nisi xp̅s; sicut
apocalipsin ait. nemo inuentus ē dignus; ne
q; in celo neq; in t̄ra neq; infra t̄rā aperire li
brū; Inmisit ergo soporem in adā. Cūq; obdor
misset tulit de costis eius. et edificauit costam
quā tulerat de adā in mulierē; Dormiuit
adā & fit illi mulier de latere; Patitur xp̅s
dormiuit in cruce; pungitur latus lancia

Et profluant sacramenta, ex quibus formetur
ecclesia; Hanc dormitionem cantat per prophe-
tam dicens; Ego dormiui et quieui et exsurrexi
quoniam dominus suscepit me; Sequitur; Et posuit carnem
pro ea; Sicut et christus carnem suam moriendo
posuit in patibulo crucis pro ecclesia; Dixit
quoque adam; Hoc nunc os ex ossibus meis et ca-
ro de carne mea; quia siue sancti spiritales et for-
tissimi in temptationibus siue minus perfecti
utrique unum corpus christi sunt et una ecclesia; Haec
uocabitur uirago quoniam de uiro suo sumpta est; Si-
cut et a christo nomen ecclesiae datum est christianum
quae de eius latere sumpta est; Haec igitur omnia
facta sunt in figura quae erant in ecclesia
profutura; Quam ob rem relinquid homo pa-
trem et matrem et adherebit uxori suae et erunt
duo in carne una; Hoc interpretans apósto-
lus ait; Hoc autem dico in christo et in ecclesia. Ergo
quod per historiam impletum est in adam per prophe-
tiam significatur in christo, qui reliquid pa-
trem cum dicit; Ego a patre exiui et ueni in
hunc mundum; Reliquid et matrem id est
sinagogam ueteri testamento carnaliter in-
herentem quae illi erat mater ex semine dauid

sicut dum carnem & adhesit uxori sue id est ec
clesię; Ut pacta noui testamenti essent duo in car
ne una; Qui cum sit ds cepit patrem p quem facta
sunt. factus ē p carnem. particeps noster; Ut il
lius capitis corpus ee possimus; Post uocatur eua
uita & mat̄ uiuorū quae de uiri sui latere facta ē.
Et dicit dn̄s in euangelio. Si quis non manducaue
rit carnem meam & biberit sanguinem meū
Non habebit in se uitam; Iam de hinc preceptum qd
accepit figura ħt xp̄i. Nos accipimus in illo.
Quia unusquisq; xp̄ianus non in congrue costa
& p sona xp̄i; Dicente ipso dn̄o quae fecistis u
ni ex minimis istis mihi fecistis; Dr̄ ergo illi ex
omni ligno paradysi comedes.* quo significan
tur spiritales diliciae; Fructus aū sp̄s est
Caritas. pax. gaudium. longanimitas. be
nignitas. bonitas. mansuetudo. continentia;
Sicut dicit apostolus. Et non tangamus lig
num in medio paradysi plantatum scien
cię boni & mali; Id est non uelimus sup bire;
De natura arbitrii quae media est. Unde
cepit post scientiam boni experiemur ad malum.
Serpens aū ille sapientior omniū bestiarum. In
dicat diabolum. Qui inde serpens dicitur quod

* de ligno autē scientiae boni & mali ne comedas. Praecipi
tur enim nobis ut fruamur omni ligno paradisi.

uolubile uersetur astutia. Sed quid est quod ip
se per mulierem decepit & non per uirum quia non
potest ratio nostra seduci ad peccandum, ni
si precedente delectatione carnali; Infirmitatis
affectu qui magis debet obtemperare rationi
tamquam uiro dominanti. hoc enim in uno quoque
homine geritur in occulto quodam secretoque coniugio;
Suggestionem quippe serpentem accipimus. muli
erem uero animalem corporis sensum. Rationem
autem uirum; Ergo quando occurrit mala sug
gestio quasi serpens loquitur. Sed si sola cogitatio ob
lectetur illius suggestionis & refrenante ratio
ne consensus explendi operis non succedat. sola
mulier uidetur comedisse inlicitum; Quod si ipsum
peccatum & iam & mens perpetrandum esse decernat
Iam uir deceptus est, Iam mulier cybum dedis
se uiro uidetur; In lecebre enim consentire de lig
no prohibito manducare est. Tunc quippe iure
a uita beata tamquam a paradyso expellitur ho
mo peccatum quae ei imputatur etiam si non sub
sequatur affectus. Quia & si non est in factis
culpa. in consensione tamen reatu tenetur con
scientia, Haec secundum anagogen; Ceterum
iuxta metaforam poterit callidus serpens iste

hereticorum uersutia designat; Nonnulli eti
am loquacitas atq; subtilius p̄mittunt in litte
curiositate ie secretorum adapertione atq; scientiā
boni & mali. Et in ipso homine tā quā in arbore
que plantata est in medio paradysi eam dinoscendi
[illegible] demonstrare; Contra hunc serpentem da
mat apostolus cum dicit; Metuo ne sicut ser
pens euā seduxit astutia sua. Sic sensus urī
corrumpantur. Seducitur aū uerbi huius ser
pentis carnalis nrā concupiscentia & pillacon
decipitur Non ī xpī cenus; Dicit ergo iste ad mu
lierem; Cur precepit uob dr̄ ut non cō mederetis
de omni ligno paradysi; Sic & hereticorum curi
osa cupiditas. Sic praui predicatores ad diligendā
erroris fallaciā auditorum carnalium corda
succendunt dicentes. quare fugitis scientiam habe
re latentem; Noua semp̄ quaerite boni mali
que scientiae penetrate; Inde caput salomo
nem. mulier illa hereticorum speculum te
nens dicitur; Aquae furtiuae dulciores sunt; et
panis absconditus suauius; Subicit deinde idem
serpens. quacūq; die comederitis statim ape
rientur oculi urī & eritis sicut dii; scientes bo
num & malum; Sic & omnes heretici generalit̄

A

diuinitatis meritum profitentur· atq; scientiae pol
licitatione decipiunt· et reprehendunt· siquos
simpliciter credentes inuenerint· Et quia omni
no carnalia p(er)sequentur quasi ad carnalia
oculorum acceptionem conantur addace
re· ut interior oculus obscuretur; Uidit igitur
mulier quod bonum esset lignum· tulitq; de fruc
tu illius & comedit; Mulier comedit carnalia &
non uir; Ideo quia feminalis carnales p(er)sequen
tur ad peccatum; Nam tam uelociter spiritales
decipiuntur· Et dedit uiro suo & comedit· Utique
quia post delectationem carnalis concupiscen
tiae nostrae & ratio nostra subicitur ad pec
candum; Cumque cognouissent se esse nudos con
suerunt folia fici se contegunt, qui secularias
perum applectuntur quo pro origine uolun
tates carnales oriuntur· quiq; decepti haere
tica prauitate & gratia diuina denudati· Tegmen
ta mendaciorum tam quam folia fici colligunt
facientes sibi succinctoria prauitatis cum
de d(omi)no ut se defensi ementiuntur; Cumq; audis
sent uocem deambulantis in paradyso
ad auram post meridiem· Deambulat
d(eu)s in illis uolubilis· et non stat quia stabilis

in eius praecepta non perseuerant. Et bene ad
auram post meridiem. Quia iam ab eis au
fertur lux illa feruentior ueritatis ad pro
pinquantibus errorum tenebris; Abscon
derunt se a facie d(omi)ni in medio ligni paradysi
In medio namq; ligni se abscondit. qui a uer
sus a praecepto creatoris in erroris atq; arbi
trii sui uoluntatibus uiuit; Uocauitq; d(eu)s adā
ubi es. hic ostendit quasi qui a fide uel bonis ope
ribus ad mendacia sua desideria quae labun
tur. Non despicit illos d(eu)s. sed ad huc ut redeant
per penitentiam uocat. Quia non uult mortē
peccatoris donec conuertatur & uiuat. Di
citur autem post haec serpenti. Maledictus eris
inter omnia animantia. super pectus tuum
& uentrem gradieris. Nomine serpentis
significatur superbia mentis. Nomine autem
mentris significantur desideria carnis.
His autem duabus rebus serpit duabus eos quos
uult decipere; Id est aut terrena cupidi
tate & luxoria. Aut superbia insana
ruina. Et terrā manducabis. Id est
ad te pertinebunt. quos terrena cupidi
tate deceperis; Omnibus diebus uitae suae;

Idest omni tempore quo agis hanc potestatē
ante illā ultimē poenam iudicii. Inimi ci
tias ponam inter te & mulierem & semen
tuum & semen illius; Semen diaboli perver
sa suggestio; Semen mulieris fructus est bo
ni operis qui perversae suggestioni resistitur.
in ipso
Ipsa caput illius conteret. Si eum mens initi
o male suggestionis excludit; Ille insidia
tur calcaneum eius. Quia mentem quam
prima suggestio non decipit. decipere in finē
tendit; Quid aūt hoc quod dictum ē inimi
citias ponam inter te & mulierem; De uir
gine in qua dns natus est intellegunt. Eo
quod illo tempore & ea dns nasciturus ad ini
micum deuincendum & ad mortem cuius ille
auctor erat distruendam promittebatur
Sicut in dauid scriptum est; De fructu uen
tris tui ponam sup sedem tuam; Nam &
qd
illud subiunctum est. Ipsa conteret caput tu
um & tu insidiaberis calcaneū eius; Hoc de
fructu uentris mariae quē xps intellegunt
Idest tu eum supplantabis ut moriatur il
le aūt uictor resurgens caput tuum conteret
quod ē mors; Sicut & dauid dixerat & ipso
na

patris ad filium, Super aspidem & basiliscu
ambulabis & conculcabis leonem & draconem;
Aspidem dicit mortem. basiliscum. peccatum;
Leonem anticristum; Draconem diabolum.
De pena mulieris quid significat quod ei dicitur.
In dolore paries filios. Nisi quia uoluntas car
nalis cum aliquam malam consuetudinem uult
uincere. patitur in exordio dolores. atq; ita p
meliorem consuetudinem parit bonum opus
quasi filios; Quod uero adiecit. Et conuersio tua
ad uirum tuum. & ipse tui dominabitur. hoc
significat quod illa uoluntas carnalis quae cum
dolore reluctauerat. ut faceret consuetudinem
bonam, Iam ipsis erudita doloribus cautior fit.
& ne corruat obtemperat rationi, Et libenter
seruit quasi uiro iubenti; Uocatur que dehinc
& mater uiuorum. Id est recte factorum. qui
bus contraria sunt peccata quae nomine mor
tuorum significantur; Iam uero per sententi
am quae uiro infertur. ratio nostra arguit
quae & supra peccati concupiscentia seducta.
Et a paradyso beatitudinis remota habet
maledictionis terrene operationis. hab&
& doloris temporalium curarum quasi spinas

beatitudinis

& tribulos; Sic tamen dimittitur paradyso ut o
peretur terram. Idest ut in corpore isto laboret.
Et conlocat sibi meritum redeundi ad uitam
beata. quae paradysi nomine significatur; pos
sitque aliquando manum porrigere ad arbo
rem uite & uiuere in eternum; Manus autē
porrectio bene significat crucem, uel cruciatū
penitentię per quē uita eterna recuperatur; Ac
cepit etiam tonicam pelliceā diuino iudicio quo
nomine corporis mortalitas significatur in his
toria; In allegorica autem carnalibus; sensibus
abstracta suo lumine. quae carnaliter ui
uentem diuina lege consequuntur & conte
gunt; qui si aliquando ad dm̄ conuerterit. per
flammeā frameam; Idest pro temporales
tribulationis peccata sua agnoscendo. Et per
cherubin. idest per plenitudinem scientiae quae est
caritas perueniens ad arborem uitę xp̄m & ui
uit in eternum; Cherubin namque plenitudo
scientię interpretatur; Framea uero uer
satilis posita ad custodiendā uiā ligni uitę;
temporales poene intelleguntur; Nemo
enim potest peruenire ad arborem uitę nisi per has duas
res; Tolerantiā uidelicet molestiarum

et scientiae plenitudinem idest per caritatē
dī & proximi; Adam uero cognouit uxorem su
am quae concepit & peperit cain; Rursum
q; peperit fratrem eius abel; Haec natiuitas duo
rum filiorum adā similitudinem hab& duo
rū populorū qui erant diuersis temporibus ad fi
dem uenturi pari opere & dissimili caritate
contecti; Fuit autem abel pastor ouium
& cain agricola; Sed sicut cain in sacrificiū
& terrae fructib; reprobatur abel cū sacri
ficium & ouibus & earum adipe suscipitur ita
noui testamenti fides & innocentiae gratia
dm laudans ueteris testamenti terrenis o
peribus antepo nitur; Dixit dns ad cain si recte
offeras & recte non diuidas peccasti; Utique
quia & sicut iudaei recte illa fecerunt In
eo tamen infidelitatis rei sunt quia xpō ue
niente iam tempus noui testamenti ad tem
pore ueteris testamenti non distruxerunt
Quia & si obtemperasset cain dō dicente; qui
esce sub te erit appetitus eius & tu dominabe
ris illius ad se conuertis s& peccatum sūm sibi
hoc tribuens & confidens dō; Ac sic adiutus
indulgentiae gratia ipse peccato suo domina

xetur; Non illo sibi dominante seruas peccati fra
trem occideret innocentem; sic & iudaei in quorum
hac figura gerebatur; Si qui essent ad sua per
turbatione; Et tempus salutis per gratiam in
peccatorum remissionem cognoscentes audirent
xpm dicentem; Non ueni uocare iustos sed pecca
tores ad penitentiam; Tunc ad se conuerterent
peccatum suum in confessione; Sicut in psalmo scriptum
est medico dicente; Ego dixi dne miserere mei sa
na animam meam quia peccaui tibi; Eodemque
peccato quamdiu esset; Ad hac in eorum mortali cor
pore per spem gratiae libere dominarentur;
Nunc autem ignorantes dei iustitiam & suam uolentes con
stituere; Elati de operibus legis; Non humilia
ti de peccatis suis; Non quieuerunt; Sed offende
runt in lapidem offensionis; Et exarserunt ira
cundia aduersus xpm cuius opera uidentes deo ac
cepta esse doluerunt; Itaque post hac occiditur abel
minor natu a fratre maiore natu; Occiditur
xps caput populi minoris natu a populo iude
orum maioris natu; Ille in campo iste in cal
uariae loco; Interrogat dns cain non tamquam
ignorans eum a quo discat sed tamquam iudex
reum quem punit & dicit; Ubi sit frater eius; Res

pondit ille. Nescire se nec eius se esse custodem; Usque
nunc quid nobis Respondent iudaei cum eos de
hoc sacrarum scripturarum uoce interrogamus
de xpo illi nescire xpm respondent; Fallax non
tam ignoratio iudeorum est falsaque negatio. Es
sent cum quodammodo xpi custodes. fieristia
nec fidem accipere et custodire uoluissent; Dic
it ad cain quid fecisti. uox sanguinis fratris
tui clamat ad me de terra; Sic arguit in
scripturis sanctis uox diuina iudaeos; habet enim
magnam uocem xpi sanguis in terra cum eo ac
cepto cum omnibus gentibus respondetur. am
haec est uox clara uox sanguinis quae sanguis
ipse exprimit ex ore fidelium eodem sanguine re
demptorum; Dicit deus ad cain; Maledictus
eris a terra quae aperuit os suum & suscepit san
guinem fratris tui de manu tua; Maledictus
enim populus iudeorum infidelis a terra; Id est
ecclesia quae aperuit os suum in confessione pec
catorum accipere sanguinem xpi qui effusus est
in remissione omnium peccatorum; De manu pec
catoris nolentis esse sub gratia sed sub lege
uiuere ab ecclesia maledictus; Id est ut offen
deret eum ecclesia maledictum; Testificante

apostolo; Quicumq; enim ex operibus legis sunt sub
male dicto legis sunt; Cum operatus fueris eam; non
dabit tibi fructus suos; In ipsa enim terra quam
xps portauit. Id est in eius carne ipsi operati sunt
salutem nostram crucifigendo xpm qui mortu
us est propter delicta nostra; Nec tamen eis dedit eadem
terra uirtutem suam quia non iustificati sunt in uir
tute resurrectionis eius qui surrexit propter iustifi
cationem nostram; Qui et si crucifixus est ex infir
mitate sed uiuit in uirtute dei; Hic est ergo fruc
tus terrae illius quam non ostendit impiis et incre
dulis. Unde nec resurgens eis a quibus erat cru
cifixus apparuit. Ita quia cum operarentur eam
ut granum illud seminaretur. Uagus et profugus.
Siue ut in septuaginta scriptum est; Gemens et tre
mens eris in terra, Nunc et quis non uideat
quis non agnoscat in tota terra; quacumq;
dispersus est ille populus quomodo sit uagus in gen
tibus et profugus ab hierusalem. quomodo
gemat merore amissi regni et tremat timore
sub innumerabilibus populis xpianis; Ideoq;
respondit cain dicens; Maior est iniquitas me
a quam ut ueniam merear; Ecce eicis me
hodie a facie terrae et a facie tua abscondar.

et ero uagus & profugus in terra; Igitur. omnis qui inue
nerit me occidit me; Uere inde uagus & profugus
gemit & tremit. ne regno & iam terreno perdito ista
uisibile morte occidatur; Haec dicit maiore
causam quae illa quod ei terra nostra non dat uir
tutem suam ne spiritaliter moriatur; Car
naliter enim sepit & abscondit a facie dñi; Idest
iratum habere dñm graue non portat sed hoc
tim & ne inueniatur & occidatur; Carnali
ter enim sepit. tam quam operans terra cuius uir
tutem non accepit; Sapere autem secundum car
nem mors est; Quae ille non intellegens a
misso regno gemit & corporalem mortem tremit.
Sed quid ei respondit dñs. Nequaquam ita fiet sed
omnis qui occidit cain septuplum punietur. Siue et
lxx transtulerunt: Septem uindictas soluet;
Idest non sicquomodo dicis non corporali morte in
teribit genus impium iudeorum. quicumque eos ita
perdiderit septem uindictas & soluit. Idest auferet
ab eis uii. uindictas quibus alligati sunt propter
reatum occisi xpi; Hoc toto tempore quod septi
nario dierum numero uoluitur magis. quia non
interiit gens iudaea sectis appareret fidelibus
xpianis sed sola dispersione meruerunt; Iuxta

qd ait scriptura; Ne occidens eos nequando oblivi
scantur legis tuae; dispge illos in uirtute tua. & destrue
eos. Posuit ds cain signum ut nemo eu interfice
ret omnis qui inuenisset eu. Hoc uero ualde mirabile est
quemadmodum omnes gentes quae a romanis subiu
gatae sunt in ritu romanorum sacrorum transierunt. eo
q; sacrorum legitima obseruanda & celebranda susceper.
Gens autem iudaea siue sub paganis regibus siue
sub xpianis non amisit signum legis & circumcisionis
suae quod ceteris gentibus populisq; distinguitur. Sed
omnis imperator uel rex qui eos in regno suo inue
nerit cum ipso signo eos inuenit nec occidit;. & exiit ergo
a facie dni & habitauit in terra naith: quod dici
tur interpretatum commutatio. siue instabilis &
fluctuans & sedis incertae contra qd malum dsro
gatur in psalmo. ne dederis in motu pedes me
os & manus p&catorum non moueat me. Nunc uero
& iudei & omnes qui diuersis erroribus contuma
ces sunt; Resistendo ueritati & exeunt a facie di;
Idest a miseri cordia dilectionis eius. uel a pcs
ci pectione lucis eius. Et habitant pfugi in terra
commotationis. Idest in perturbatione carnali
contra iucunditatem di. hoc est contra eden qd
interpretatur epulatio ubi est plantatus para

dysus; Cognouit autem cain uxorem suam & concepit & pe
perit enoch. Et aedificauit ciuitatem; Quid er
go sibi per figuram uult quod impiorum progenies ciui
tatem in ipsa mundi origine construxit; Nisi quod
noueris impios in hac uita esse fundatos. scos ue
ro hospites esse & peregrinos. Unde & abel tamquam
peregrinus in terris populus xpi ciuis non condidit
ciuitatem; Superna enim scorum ciuitas. quae
uis hic pariat ciues in quibus peregrinatur. do
nec regni eius tempus adueniat; Aedificauit ciuitatem
& nomine filii sui enoch. Iste filius in cuius nomi
ne condita enoch. id est terrestris hierusalem
quod interpretatur possessio. significat istam ciuitatem
& initium & finem habere terrenum. ubi nihil plus quam
quod cernitur speratur; Porro enoch genuit irath & i
rath genuit mauihel & mauihel genuit matu
salae & matusalae genuit lamech qui accepit du
as uxores. Nomen uni adae & nomen secundae sellae;
Notandum autem quod in progenii sed nulla ibi progeni
ta femina exprimitur nisi tantum in progenie cain femi
na commemoratur quod significat terrenam ciuitatem us
que in finem carnales habituram generationes
quae maritum ac feminarum coniunctione pro
ueniunt; Dixit quoque lamech uxoribus suis Audite.

L. uerba mea

& auscultate sermonem meũ quia occidi uirũ in
uulnus meũ & adulescentulũ in liuorem meum. Sep
ties uindicabitur de cain. De lamech autẽ septuagies
septies; Ita ali secundũ historiã dictũ ẽ. eo q̃d ab
adã usq; ad xp̃m septuaginta & septẽ generatio
nes inueniant quib; peccatũ lamech. id est totius
mundi sanguinis xp̃i effusione solutũ ẽ. Siquidẽ
& in populo iudaeorum post interfectionẽ xp̃i septu
aginta septem uindictae sunt secutae; Iuxta
illud euangeliũ in quo dictũ ẽ petro apostolo. Non
solũ septies sed septuagies septies si penitueris fra
tri remittendum; Id est iudeum reuertentẽ post sep
tuaginta septẽ uindictas secutas recipiendũ
ad indulgentiã xp̃i; Cognouit quoq; adam uxo
rem suam & peperit filiũ uocauitq; nomẽ eius seth.
Sed & seth natus ẽ filius. quem uocauit enos; Seth
quippe interpretatur resurrectio qui ẽ xp̃s. Et enos
filius interpretatur homo qui coepit inuocare nomen
dñi; Quid hoc intellegitur; Nisi quia in confessio
ne uiuit omnis homo qui ẽ filius resurrectionis
quamdiu peregrinatur in terris; Item & duobus illis
hominibus abel qui interpretatur luctus & eius fra
ter seth quod interpretatur resurrectio. Mors
xp̃i & uita eius ex mortuis figuratur. Ergo urbe

aius dicam· abel iustus; seth resurrectio· enos homo
quia post luctum resurrectio· de resurrectione ho
mo inuocans dominum· Item enos genuit cainan· Cainan
autem genuit malalel· Malalel genuit iared· Ia
red genuit enoch· hic autem septimus ab adam· qui pla
cuit deo & translatus est· Septima requiem signifi
cat· ad quam transfertur omnis· qui tamquam sexta
die· id est sexta aetate seculi per christi aduentum for
matur; Translatus autem semel liberis animis facto & ia(m)
iudicio; Et renouatis caelo ac terra transfere
buntur sancti in uitam perpetuam immortalitatis· Quod autem
post seth ab adam usque ad noe· Denarius numerus in
sinuatur complementum mandatorum in ecclesiae ope
ribus figuratur; Cui numero sic dicuntur tres filii
noe medio reprobato; Duodenarius consummatur·
qui in patriarcharum & apostolorum numero insig
nis habet(ur)· Propter septenarii partes· altera per al
teram multiplicatas· Nam ter quaterni· uel
quater terni ipsud faciunt· Quod uero progeni
es de adam per cain undenario numero finitur trans
gressio mandatorum siue peccatum ostenditur· Nam
dum lamech septimus ab adam reperiatur scrip
tus· Adduntur ei tres filii & una filia· & unde
narius numerus completur· per quod demonstratur

peccatum. Nam et ipse numerus a femina cluditur
a qua scilicet initium peccati commissum est, per quod omnis mori-
tur scilicet et uita aeternitas quae spiritui resisteret seque-
tur. Unde et ipse filius Lamech Noe nomine id est uolun-
tas in te ꝑ tractur. Nam quod Matusalem secundum LXX
ultra diluuium numeratur annis. In quo solus est Christus cu-
ius uitae nulla fenit aetate inmaioribus quoque in
illis non sensisse diluuium uideretur. Noe autem omnia
per omnesq; ac tosebus Christum significat. Noe enim re-
quies interpretatur. Et dominus dicit. Discite a me quia mi-
tis sum et humilis corde et inuenietis requiem anima-
bus uestris. Solus iustus inuenitur Noe in illa generatione, cui
septem homines donantur propter iustitiam suam. Solus
iustus est Christus atque perfectus cui septem ecclesiae propter sep-
templicem spiritum inluminantem in unam ecclesiam
condonatur. Quod uero Noe per aquam et lignum liberatur.
Lignum quippe et aquam crucem designat et baptis-
ma. Sicut enim ille cum suis per aquam et lignum saluatur.
Sic familia Christi per baptismum et crucis passione sig-
natur. Archam instruxit Noe de lignis non putres-
centibus. Ecclesia construitur a Christo ex hominibus
in sempiternum uicturis. Arca autem ista ecclesiam signi-
ficat quae natat in fluctibus mundi huius. Quod autem
eadem arca de lignis quadratis fieri iubetur. Unicuique

B

stabilem uitae scorum significat; ad omne opus bonū
paratum. quacumq; enim uerteris quadratū firmi
ter stabit. Quod bitumine glutinantur. arcae
ligna intrinsecus & extrinsecus. ut in compage unita
tis significatur. tolerantia caritatis. Ne scanda
lis & desistam temptationibus siue ab his qui
intus sunt siue ab his qui foris sunt cedat bi ca
fraterna iunctura & soluatur uinculū
pacis; Est enim bitumen feruentissimum & uiolentis
simū glutinum significans dilectionis ardorem
ui magna fortitudinis ad tenendam societatem
spiritalem omnia tolerantem; Quod arca tre
centis cubitis longa est. ut sexies quinquagena con
pleatur. Sic sex aetatibus omne huius saeculi tem
pus extendit; In quib; omnib; xps nūquā destitit
praedicare. In quinq; p prophetam praenuntiatus.
In sexta p euangeliū diffamatur. Potest qui
dem & in his trecentis cubitis signū ligni passio
nes ostendi. Ipsius enim litterae numerus cru
cis demonstrat signū. p quod socii xpi passionis
effecti p baptismum longitudinē uitae aeternae
accipiamus. Quod uero .L. cubitos latitudine
eius expanditur. Sicut dicit apostolus. Cor nrm
dilatatū e. Unde sine caritate spiritali.

propt̄ quod ipse narrat dicit. Caritas di diffusa ē in cordib;
nris p spm scm qui datus ē nobis. Quinquagesi
mo enim die post resurrectionem sua xps scm
spm misit quo corda credentiū dilatauit. Quod
uā eius altitudo xxx cubitis longitudo nostra
Qui triginta annorum aetate genitus doc
itā
trinae euangelicae consecrauit con
or
testatus legem n̄ se uenisse soluere
sed implere; Legis autē cor in decem preceptis
agnoscitur. Unde decies triginta ara longitudo
perficitur. Unde & ipse noe ab adā deci
mus computatur. quod sexies longitudinem sua
& decies altitudine sua humani corporis instar
ostendit. In quo xps apparuit. Corporis enim
longitudo quae ē ab uno latere ad alterum la
tus & decies tantū quā latitudo. cuius alti
tudinis m sura ē in latere a dorso ad uentrem.
uelut si iacentem hominē metiaris supinum
aut pronū. sexies tantū longitudinis ē, a capi
te usq; ad pedes. quedā glos. a dextra in sinistra. uel a sinis
tra in dextram. et decies quā altus. quā altitudo un
de facta ē arca; trecentorum in longitudine
cubitorū & quinquaginta in latitudine & xxx
in altitudine. Item q eadem arca col

+ quem numerum decies habet in mediis cubitis;

l&a in unum cubitū desup consummata ē. sic & ecle
sia corpus xpi in uni tate coll&ta sublimat. & p
ficitur. Unde dicit in euangelio. Qui mecū n̄ colle
git spargit. Quod aū addit. Uisita latere. Ne
mo quippe intrat in ecclesia. nisi p sacramen
tū remissionis peccatorū quod de xpi latere ac
promanauit. Quod inferiora arcę bicamera
ta & tricamerata construuntur. sicut & omni
b; gentib; uel bip tita multitudine congrega
ta ecclesia propt circūcisionem & preputium.
uel trip tita propter tres filios noe. quorū pge
nie repletus ē orbis. Et ideo arcae inferiora ista
dicta sunt. quia in hac terrena uita est diuer
sitas gentium. In sūmo aū omnes in uno consu
mamur. & non ista uarietas. Quia omnia & in
omnib; xps est. ta quā nos uno cubito desup cae
lesti unitate consūmamus. Quod cuncta a
nimaliū genera includunt in arca significat
quia & omnibus gentib; & nationib; congrega
tio sit in ecclesia. Quod & ita petro demonstra
tur discus ille. significat quod munda & inmun
da ibi sunt animalia. Sic in ecclesia sacramē
tis & boni & mali uersantur. Qd sep tim cor
munda & bina inmunda. Non quia pauci

oret mali quam boni. Sed quia boni servant uni
tatem spiritus in vinculis pacis. Sem autem spiritum divinae
scripturae in septiformi operatione commendat; Sa
pientiae & intellectus consilii & fortitudinis scienti
ae & pietatis & timoris dei; Unde & ille nume
rus ccc dierum ad adventum sancti spiritus pertinens in scrip
tis septenis qui fiunt quadraginta novem uno
addito consummatur propter quod dictum est. Studen
tes servare unitatem spiritus in vinculo pacis; Ta
lium in binario numero ad sacramenta sacrales & quo
dam modo invisibiles ostenduntur; Quod ipse noe cum su
is octavus numeratur; Quia in christo spes resurrec
tionis nostrae apparuit. Qui octavo die septimum
primum a mortuis resurrexit. Qui dies a passione
tertius. In numero autem dierum qui per omne tempus
volvuntur. Et octavus & primus est; quod post septem
dies & quo ingressus est noe in arcam factum est diluvi
um. Quia in spe futurae quietis quae septimo die sig
nificatur baptizamur. Quod propter archam
omnis caro quae terra sustentabatur diluvio con
sumpta est. Quia praeter ecclesiae societatem aqua
baptismi quamvis eadem sit non solum non valet ad
salutem sed valet potius ad perniciem. Quod xl
diebus & xl noctibus pluit. quia omnis reatus

peccatorum in decem praeceptis legis admittitur per univer-
sum orbem terrarum, qui quattuor partibus continetur;
decies quippe quaterni ducti xl fiunt. Sive ille reatus
qui ad dies pertinet ex rerum prosperitate, sive qui ad
noctes ex rerum adversitate contractus sit, sacramento bap-
tismi caelestis abluitur. Quod Noe quingentorum erat an-
norum cum ei locutus est dominus ut arcam sibi faceret, et sex-
centos agebat annos cum in eam fuisset ingressus; unde
intellegitur per centum annos arca fabricata. Quid a-
liud hic videntur centum anni significare nisi aetates sin-
gulas saeculi? Unde ista sexta aetas quae completis
quingentis usque ad sexcentos significatur in manife-
statione evangelica ecclesia construi. Et ideo
quisquis sibi ad vitam consulit sicut velut quadratum lignum
paratus ad omne opus bonum et intret in fabricam
sanctorum. Quia et secundus mensis anni sexcentesimi quo
intrat Noe in arcam eandem senariam aetatem sig-
nificat. Duo enim menses sexagenario numero con-
cluduntur. Senario autem numero et sexaginta
cognominantur et sexcenta et sex milia et sexa-
ginta milia et sexcenta milia et sexcenti; et quic-
quid deinceps in maioribus scimus per eundem arti-
culum numerus in infinitum incrementa consurgit. Et quod
vicesimus et septimus dies mensis commemoratur ad eius de-

quadraturę significationem p(or)tend& quę in qua
dratis lignis exposita ē. Sed hac etiam demonstrat quia
nos ad omne opus bonum paratos id est quodāmo
do in quadratus trinitas p(er)fecit in memoria qua
dm̄ recolemus. In intellegentia qua cognoscamus;
In uoluntate qua diligimus. Tria enim ter & hoc
ter fiunt XXVII qui est numeri ternarii quadra
tus. Quod septimo m̄se arca sedit. hoc ē requieuit
ad illā septimā requiem significatio recurrit. Quā
p(er)fecti requiescant. Ibi quoq; illius quadraturę nu
merus iteratur; XXVII ma septima die secundi m̄sis
commendatū ē hoc sacramentum. Et rursus uicesima
& VII ma die septimi m̄sis eadem commendatio fir
mata ē. Cū arca requieuit. Quod enim p(ro)mittit(ur)
in spe hoc exhibet(ur) in re. porro quia ipsa septima requi
es cū octaua resurrectione coniungitur; Neq; enī
reddito corpore finit(ur) requies quę post hanc uitam
excepit scōs; Sed potius totū hominē n̄ ad huc spe
sed iā re ipsa omni ex parte scī & corporis p(er)fecta
& inmortali salute renouatū in aeternum in mun
dus adsumit, quia septima requies cū octaua re
surrectione coniungit(ur). Et hoc in sacramento resur
rectionis nrę. Id est baptismo. Altū p(ro)fundūq; mys
teriū ē. Quod aqua in decim cubitis sup(er)creuit aqua

excedens altitudine montium· Octo itaq; & septe
xv faciunt· Sed octo significat resurrectione(m) VII q
&tem· hoc igitur sacramentu(m) resurrectionis & quie
tis transcendit omne sapientiae supbor(um)· Itaque natu
ralis ingens possit indagare scientiae suae altitudine(m) re
surrectionis & quietem. Et quia septuaginta etiam
& lxxx ab octo dinumerantur· Coniunctio utroque
numero centu(m) quinq; dieb; exaltata e(st) aqua,
eandem commendans nobis atq; confirmans altitu
dinem baptismi in consecrando nouo homine adte
nendae quietis & resurrectionis fidem; Quod post
dies xl emissus coruus non e(st) reuersus· aut aquis utiq;
interemptus· aut aliquo supnatante cadauere inlectus,
significat homines inmunditia cupiditatis te
terrimus; Et ab hoc ad ea quae foris sunt in hoc mun
do intentus nimis· aut rebaptizare· aut ab his
q(uo)s praeter ecclesiam idest praeter ecclesiam baptisma
occidi seduci & tenere· Quod columba emissa non in
uenta requie reuersa e(st)· ostendit p(er) nouu(m) testa
mentu(m) requiem s(an)c(t)is in hoc mundo non esse promissa(m);
Post quadraginta enim dies emissa e(st)· Qui nu
merus uitam quae in hoc mundo agitur signi
ficat, Deinde post septe(m) dies dimissa propt(er)
illa(m) septenariam operatione(m) spiritale(m) oliuae

fructuosum sulculum retulit quo significaret non
nullos etiam extra ecclesiam baptizatos si eis pingui
tudo non defuerit caritatis; posteriore tempore in
ore columbae tamquam in osculo pacis ad unitatem socie
tatis societate posse perduci. Quod post alios septem
dies dimissa non est reversa significat finem saeculi quan
do erit sanctorum requies. Non adhuc in sacramento spei
quo in hoc tempore ecclesia consociatur quamdiu bibi
tur quod de Christi latere manavit. Sed in ipsa perfec
tione salutis aeternae cum tradetur regnum deo et patri
ut in illa perspicua contemplatione incommutabilis
veritatis nullis mysteriis corporalibus egeamus. Cur sex
centesimo et uno anno vitae Noe. id est peractis sexcentis
annis aperitur arcae tectum. Finita quippe sex
ta aetate saeculi revelabitur absconditum sacramentum
atque promissum. Cur vicesimo et septimo die secundi mensis
dicta sit siccata terra tamquam finita esset iam baptizandi
necessitas. In numero dierum quinquagesimo et septimo. Ipse est enim dies secundi mensis
vicesimus septimus. Qui numerus ex illa coniunctione spiritus
et corporis septies octonos habet uno addito prop
ter unitatis vinculum. Cur de arca coniuncti ex
eunt qui disiuncti intraverant. Sic enim dictum est quod
intraverint in arcam Noe et filii et uxor eius et uxores

filiorum eius. Seorsum uiri. seorsum feminę commemorantur. Nisi quod in hoc tempore caro concupiscit aduersus spiritum & spiritus aduersus carnem. Postmodum autem & intrat noe & uxor eius filii eius & uxores filiorum eius. hoc est autem coniuncti masculi & feminę. Quia in fine saeculi atque in resurrectione iustorum omnimoda & perfecta pace spiritui corpus adherebit. Nulla mortalitatis indigentia uel concupiscentia resistente. Quod datur eis in escam cuncta animalia sicut in illo disco petro dictum macta & manduca. Quod ideo sanguine iubentur manducare. Ne uita pristina quasi suffocata in conscientia teneatur. Sed habeant tamquam effusionem per confessionem. Quod uero testamentum posuit deus inter se & homines atque omnem animam uiuam ne perderet eam diluuio. arcum scilicet qui appareret in nubibus. qui numquam nisi de sole resplendet. Illi enim non pereunt diluuio qui in prophetis & in omnibus diuinis scripturis. tamquam in nubibus agnoscunt christum.

Iam uero illud quod post diluuium de uinea quam plantauit inebriatus est noe & nudatus est in domo sua. cui non appareat christi esse figura. qui inebriatus est dum passus est nudatus est dum crucifixus est in domo sua id est in gente sua & domesticis sanguinis sui

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

utiq; iudaeis, Tu enim nuditas est morte lucis aeternis
eius quae nuditatē. Idest passionem xpi. Uidens cham
derisit & iudaei xpi mortē. Uidentes subsannauer-
sem uero & iafeth hoc quae duo populi & circumcisione
& praeputio credentes. Cognita nuditate patris quae
significabatur passio saluatoris, Sumtes uesti-
mentum posuerunt supra dorsa sua & incedentes auer-
si operuerunt nuditatē patris, Nec uiderunt quod
uerendo texerunt quodammodo passionem
xpi uelamento tegunt idest sacramento honorant
eius quae mysterię rationē reddentes iudaeorum
detractionē operiunt uestimentum enim significat
sacramentum; Dorsa memoria praeteritorum; Me
dius autem frater cham. Idest impius populus iudaeorum
ideo medius; Quia nec primatum apostolorum te-
nuit. Nec ultimus in gentib; credit. Uidit nudita-
tem patris. qui consensit in necem saluatoris
dni. Post haec nuntiauit foras fratrib; per eum
quippe manifestatum ē. quod erat in prophe-
tia secretum ideoq; fit seruus fratrum suorum;
Quid enim aliud hodie quae gens ipsa. Nisi quaedam
scrinia xpianorum baiolans legem & prophe-
tas ad testimonium adsertionis aecclesię. Ut
nos honoremus per sacramentum. quod nuntiat illa p

lit tertiam; post hęc benedicantur illi qui patris
nuditatem honorauerunt. Benedictus inquit dn̄s dš
sem. sit chanaan puer illius. Dilatet dš iafeth &
habitet in tabernaculis sem. hic sem maior natu
ipse ē ex quo patriarchę & prophetę & apostoli genera
ti sunt; iafeth autē gentiū ē pat̄ & ita latitudo
interpr̄; cū ingenti enim multitudine dila
tatus ē pop̄ ex gentib; qui cū prophetis & aposto
lis erat habitaturus; Siquidem & audimus
iuxta noe patris propheticam benedictionē
in tabernaculo sem transisse habitationem.
Iafeth hoc ē in domū legis & prophetarum ecclesi
am potius iustificari. Minorem quidem tem
porum eum. Sed gratia lege maiorem cham
porro qui interpretatur calidus medius filius
tamquam ab utroq; discretus. Nec in primitiis is
rahelitarum nec in plenitudine gentium p
manens significat. Non solū iudaeorū sed he
reticorum genus calidū. Non spū sapientię.
Sed inpatientię quo solent hereticorum fer
uere primordia & pacem ꝑturbare scorum;
Sed & omnes qui xp̄i nomine uocabulo gloria
tur & perdite uiuunt ipsius figuram gestare
uidentur passionem quippe xp̄i quae illius

hominis nuditate significatae & adnuntiant;
Bene prophetando & maledicendo & honorant
De talib; ergo dictum est & fructib; eorum cognoscetis
eos ideo & cham in filio suo maledictus est tamquam
in fructu suo id est in opere suo. Unde conuenienter
& ipse filius eius chanaan interpretatur motus eorum
quid aliud quidem quam opus eorum. Item quod chanaan
posteritas eius damnatur significat quod reprobi
hic quidem delinquunt. Sed in postremum id est
in futuro sententiam damnationis excipiunt sed
& plebs iudaea quae dominum crucifixit etiam in filiis poenam
damnationis suae transmisit; Dixerunt enim sanguis
eius super nos & super filios nostros benedictis igitur
duobus filiis noe atque uno eorum medio maledic
to deinceps generationis eorum texunt & quib;
lxxii gentes sunt ortae id est xv de iafeth xxx de
cham xxvii de sem. primus autem post diluuium inter
homines nebroth filius chus noua imperii cupidi
tate tyrannidem arripuit. Regnauitque in
babiloniam quae ab eo quod ibi confusae sunt lin
guae babel appellatur quod interpretatur confusio
cuius aedificante turris idem Nebroth extitit
auctor quippe pro eo quod ultra naturam suae
caeli alta penetrare contendit. Non incongrue

dicebat... lo conspicatur qui cogitationes cordis
sui ... nde intumescens super sidera & altare se uo
luit. Idest super omnem potestatem angelorum. se coae-
quare disponens deo dicens. Ascendam super altitudinem
nubium. et ero similis altissimo. quod autem dicatur ue
nator quid significatur hoc nomine; Nisi quia max
ter rignax deceptor. et capiens homines ad mortem.
Turris autem superbia huius mundi est. uel impia dogma
ta hereticorum. qui postquam mortui sunt ab oriente
idest a uero lumine recesserunt & uenerunt in campu
sennaar qui interpretatur excussio dentium. Sicut autem ad
uersus dominum impietatis suae aedificant turrem ac dog
matum superbium nescio quo ausu confingunt. uolentes
cum potestate. Non licita ipsius caeli alta penetrare.
Sed sicut illi per superbiam ab uno lingua in multis di
uisi sunt. Ita & heretici ab unitate fidei confessione
christianae segregati in diuersitate erroris
quasi per dissonantiam linguae inuicem secernunt. Et
quos armat aduersus dominum elata conspirationis
perniciosa consensio. Rursus intercedente dogmatum
discordia diuinitatis aborta repente confusio. quosqui
dem arinitas damnat in qua offendunt ipsa
eos dispergit dominus dicit. Uenite & confundamus lin
guas eorum. In uertice ... unusquisque erroris siue scisma
tis

& tempore quando linguarum facta est ua rietas
in sola domu heber quae antea fuit lin & ho gua re-
mansit. Nunc quoque in sola ecclesia quae est domus
xpi unitatem esse confessionis & fidei pacem diuersis
omnibus reprobis ceterisque restat:

Deinde de actibus habrahe dicit de his quae illi rep-
romisit dns exponendum loquitur ait dns. egredere
de terra & de cognatione tua & de domo quis au
& cet. in hebraica. De terra sua & de cognatione
ut caput & teros locupletaretur & esset ingente mag-
num. Nisi xps qui relicta terra & cognatione iudaeorum expre-
pullit nunc ut uidemus in populi gentium. Sed & nob-
is & exemplum xpi & eundum est de terra nostra id est de
facultatibus mundi huius operibusque terrenis: et de
cognatione nostra id est de conuersatione & moribus
uitiisque prioribus quae nobis a natiuitate co-
herentia. uelut adfinitate quadam & consangui-
nitate coniuncta sunt. Siue de domo patris nostri
id est omnia memoria mundi. Ita renuntian-
tes possimus in populo dei dilatare & in terram cae-
lestis repromissionis cum tempus aduenerit introdu-
ci. Duas promissiones habrahae dantur. una per
quam terram canaan possessurum semine eius promit-
titur. Dum dicitur uade in terram quam demonstrauero

tibi faciamq; te ingentem. Alia uero longe prestan
tiorem n de carnali sed de spiritali semine pqd pceri
est nominius gentis israhelitice. Sed omnium gentiu
que fidei eius uestigia consecuntur. qd promittit coepit his
uerbis. Et benedicentur in te omnes cognationes terre.
Egressus cum abraham de terra uenit ad sychem acceptoq; secundo oraculo. De promissione terre ipsius edificauit altarem & post & dus inde habitauit in heremo atq;
inde famis inopia pulsus. Discendit in egyptum ubi uxorem suam esse dixit sororem. Nam et erat quia propinqua erat sanguine. Quam tamen pharao rex egypti uxorem uolens accipere grauissimis territus monstris
multisque propter eam malis adflictus. ubi eius esse didicit uxorem dedit confestim inlesam cum
honore restituit. Hoc itaq; cum de abimelech dicere coeperimus exponimus. Reuerso igitur abraham
de egypto unde uenerat tunc loth fratris filius in terra sodomorum salua caritate discessit. Tantis discordia quia diuites facti erant et pastores eorum
inmuicem rixabant. Permansit cum abraham in terra
canaan habitauitq; iuxta quercum mambre. Deinde quinque regibus qui sodomis inruerant captum
loth liberat habens secum in proelio CCCXVIII uernaculus. Sed haec uictoria abrahe. De quinq; regib;

indicabat quod ille fidei patris mysterio superauit
Nisi quia fides nostra si confirmata sit in spū principali
ter idem corporis nostri sensus uerbo dī subigit. Nā
sicut ille de proximo in regib; uictor; Ita & fides p pa
tientiā uictrix; De exteriore homine triūphauit
quod uero ille non multitudine nec uirtute legionū
Sed tantū ccc x & uiii comitantib; aduersarias prin
cipes debellauit. Id est tunc in sacramento crucis cuius fi
gura p tau litteram grecā numero ccc toix & primi
tur imaginabatur quod nos xpi passio liberaret; abo
minatio .u. carnaliū sensuū qui nos contra auarius
uitiis captiuantes & superauer̄. Reuertente
igitur a caede hostium abrahā occurrit ei mox melchi
sedech rex salē sacerdos dī innarrabile parenta
progenitus; Benedixitq; abrahā offerens panem &
uinum in sacrificiū dō; Hunc melchisedech apostu
lus paulus; Sine patre & sine matre commemo
rans figuraliter refert ad xpm. Ipse enim ē solus
de patre sine matre genitus; p diuinitatē ipse
de matre sine patre p humanitatē ipse quoq; sa
cerdos ēt'nus adquē dicit. Tu es sacerdos in aeternū
secundū ordinem melchisedech. Itaq; propt mys
teriū sacramenti quo xpi carnis celebrare p̄cepit.
ut secundum aaron n p&odum uictimas. Sed

oblatione panis & uini . id est corporis & sanguinis eius

sacramentum sacrificium offerimus. quod uero pa

triarcha magnus decimas omnes substantiae suae

melchisedech sacerdoti post benedictionem dedit sig

nis spiritaliter meliorem sacerdotium futurum in

populo gentium quam leuiticum quod in israhel de ipso e

rat nasciturum futurum quoniam sacerdotium ecclesiae habentis

preputium benediceret abrahae. Circumcisio sacerdotium

sinagoge. Quem enim benedicit maior est . quam qui benedi

citur. Unde & sacerdotes & semine abrahe nati fratres

quos benedicebant . id est populum israhelem quibus

ille decimas secundum legis mandatum debebant. ue

re ut maioribus & eminentioribus suis. Nomen autem

ipsum melchisedech rex pacis uel rex iustitiae interp

tatur quod bene refertur ad xpm . ipse est enim rex pacis

quia per ipsum reconciliamur deo. Ipse est rex iustitiae quia

ipse uenit & ut discerneret sanctos ab impiis. Idemque

unus & sacerdos & rex qui ad redemptionem om

nium hostiam deo patris semet ipsum obtulit & uerus

rex in presenti seculo populum suum regit & in futu

ro iudicat

Post haec uictoria facta est uerbum domini ad a

braham in uisu dum esset de posteritate sollici

tus & sibi uideret non nasci filium

& tantum semine suo facta promissionem teneret;
Sic erit inquit illi dupliciter figurata promissi seminis eius
id est in similitudinem arene maris. Ut in simili
tudinem stellarum caeli sicut; eiciens ergo abraham
dominus foras ostendit illi stellas caeli dicens; Sic faciam
semen tuum id est christianam gentem. Cuius tu pater
in fide subsistis. Sic fit a iam resurrectionis lumine
coruscare; Deinde demonstrauit illi arenam ma
ris & dicit sic erit in multitudine semen tuum. hoc est
erit quidem copiosa gens iudaeorum. Sed steriles
& infecunda sicut arena maris; Ibi post haec & cum
repromittit terram eidem quae esset & possessor repro
missionis futurus signum petiuit per quod agnosceret
Non quasi dubitans consideret. Sed bu quomodo
futurus esset & quirens ait dominus hanc similitudinem
proposuit Sume inquit mihi uaccam triennem
& capram trimam & arietem annorum trium
turturem & columbam, Tollens igitur abraham
uniuersa haec & diuisit ea per medium & utrasque
partes contra se altrinsecus posuit. Aues autem
non diuisit; Descenderuntque uolucres
super cadauera & abigebat eas abraham
Cumque occubuisset sol, pauor in
ruit super abraham & horror magnus

& tenebrosus inuasit eum apparuitque illi clibanus
fumans & ignis transiens inter media illa que di
uisa erant; Dictumq; est ei & cognoscendo sciens quia
peregrinum erit semen tuum in terra non sua &
seruiet & adfligetur & reliqua. Ista uisio est itaque
modus promissionis abrahe & ista figura per ua
ccam enim significata est plebs posita sub iugo
legis p(er) capram eadem plebs peccatrix futura p(er)
arietem eadem plebs etiam regnatura quae
animalia ideo trima dicuntur; quia per ar
ticulis temporum. Ab adam usq; ad noe & inde
usq; ad abraham & inde usque ad dauid tam
quam tertiam aetatem gerens ille populus
adoleuit; Per turturem & columbam spiritua
les in eo populi figurati sunt indiuidui filii promis
sionis & heredes regni futuri quorum aetas tem
poralis ideo tacetur quia etiam mediantes
transgressi sunt desideria temporalia; Sed quid
est quod animalia illa tria diuiduntur ad
uersus se inuicem partibus constitutis. Nisi quia
carnalis & in populo ueteri & nunc inter se
diuiduntur; Porro aues idcirco non diuidun
tur quia spiritales m. diuisi sunt scisma non
cogitant non deducuntur ab heresis; Sed

pax est semper inipsis siue acaruisse remoue con
antur. Siue inter illos conuersentur sicut
columbae. utraque tamen auis est haec bene
simplicitatem & innocentiam. uolucres autem
discendentes super corpora quae diuisa erant
sp(iritu)s inmundi significantur pastum quendam
suum de carnalium diuisione quaerentes
quod illis considens abraham abigebat eos;
Significat multos carnalis mentios quorum
in fine mundi ab angustius liberandos quid autem
circa solis occasum pauor inruit in abraham
& horror magnus & tenebrosus significat cir
ca huius seculi finem magnam perturbati
onem ab antixpo in sanctis futuram. De qua
dominus in euangelio dicit erit enim tunc tribulatio
magna qualis non fuit ab initio. quod uero
adiungitur cum occubuisset sol caligo tene
brosa & apparuit clibanus fumans & lam
pas ignis transiens inter media illa quae di
uisa erant, Significant post finem seculi futu
rum diem iudicii quando per ignem segre
gabantur sanctorum popul(us) & iniquorum. quod
uero dictum est ad abraham, Sciendo scies
quod peregrinum erit semen tuum in terra

Gt

C

non ppriam. & in seruitutem redigent eos.
& adfligent eos quadringentis annis; Hoc
de populo isrl qui erat in egypto seruiturus
aptissime pph&atum est; Non quod sub ae
gyptiis quadringentis annis seruierunt; Sed
quoniam iste numerus in eadem adflictio
nem conpl&us est qui conputatur ab illo
tempore. quo ista abrahae promittebantur;
Iam tunc propt n& commiscer&ur semen
eius inter gentes; dicitur ei peregrinationem fu
turam circumcisio insignum his uerbis. circum
cid&ur in uobis tam uernaculus quam empti
cius circumcidatur; Masculus autem cuius
preputii caro circumcisa non fuerit. delebitur
anima illa de populo suo quia pactum meum irri
tum fecit; Sed & sarai non appellatur
sarai. sed sara. & dabo tibi ex ea filium. &
benedicam illum & erit in nationes gentium
[illegible] hic. iam d&laratur promissio;
De uocatione gentium. his in isaac. filius pmis
sionis. idest gratiae non naturae quia de sem
patre & sterili matre. & quia hoc non p gene
rationem qui est in ismahel; Sed p gene
rationem futurum erat. a deo ibidem.

imperata erat circumcisio quando desca; ra
p(ro)mittitur filius in typo ecclesie; Non quando
de ismahel qui typum tenuit iud(a)eorum; Sed
quid alius circumcisio significat; Nisi renoua
tam naturam p(er) baptismum; Post spoliati
onem ueteris hominis; Et quis est octauus dies;
Nisi xp(istu)s qui obdoma d&conpl&o; hoc est post
baptismum resurrexit. quod uero non solum fi
lius sed & seruos; Uernaculus & empticius cir
cumcidi precipit. ad omnes gratiam redemp
tionis p(er)tinere testatur; Ibi parentum mu
tantur & nomina; Ut omnia resonant noui
tatem; Nam abraham quod ante uocabat(ur)
interpr& pater excelsus; habraham pat(er)
gentium quo nomine prenuntiabatur; quod
multe gentes fidei eius uestigia sequerentur.
Illud autem quid sit. quod dictum est; Masculus
qui non circumciditur octaua die peribit anima
illa. quia pactum meum irritum fecit. Cur
autem periat anima paruuli incircumcisi; Dum
ipsa pactum meum irritum non fecit; Sed qui
eum circumcidere neglexerunt: nisi ut signifi
car&. quod paruuli non secundum opus; Sed secundum
originem in primo homine pactum di dissipa

uerunt in quo omnes peccauerunt; Nascuntur
enim non propriae; Sed originaliter peccato
res quem nisi regeneratio liberet perit ani
ma eius de populo suo. quia pactum domini irritum
fecit. Quando in adam originaliter et ita
ipse peccauit; Deinde apparuit dominus abrahae
in conualle mambrae; Sedenti ad hostium
tabernaculi; Cumque leuasset oculos apparue
runt tres uiri stantes iuxta eum quos cum ui
disset adorauit. et ait. domine si inueni gratiam
in oculis tuis. lauentur pedes uestri et requiescite
sub arbore et abiit abraham ad sarram
et iussit eam et tribus satis facere subcineri
cios panes quos parauit illis cum uitulo quem
parauerat. Similiter et lac et butyrum
ipse uero stabat iuxta eos sub arbore. Cum
que comedissent. dixerunt ad eum. ubi est
sarra uxor tua. at ille ecce inquid in taber
naculo est. Cui dixit reuertens ueniam ad
te tempore isto. et habebit filium sarra ux
or tua quo audito sarra risit; Horrendum
quippe quod abraham triplicem habebat fi
guram in semet ipso; Primam saluatoris quan
do relicta cognatione sua uenit in hunc mundum.

Alteram petrus quando immolauit unicum
filium; Tertia uero que hoc loco est figura
gestauit scorum qui aduentum xpi cum gau
dio susceperunt; Tabernaculum autem illut
abraham. ipsam hierusalem habuit figura
Ubi tempore prophetae et apostoli habitaue
runt. Ubi et primum dns adueniens acreden
tibus exceptus ab incredulis in ligno suspensus
est; Tres uiri qui uenerunt ad illum;
Dni ihu xpi pnunciabat aduentus. Cum quo duo
angeli comitabantur quos plerique moysi
et heliam accipiunt; Unum priscae legis lato
rem qui per eadem legem aduentum dni indicauit
Alium qui in fine mundi uenturus est denuntiatu
rus. Et secundum aduentu xpi atque euuan
gelium iudaeis predicaturus. Unde et in monte
dum dns fuisset transfiguratus; Hi duo moy
sen et heliam cum eo ab apostolis uisi sunt; Quod dum
abraham tres uidens unum adorauit dnm sali
et saluatorem ostendens. cuius ita aduentum est
praestolatus iuxta quod et iam in euangelio
dns ait. Abraham quesiuit diem meum ut uide
ret. uidit et gauisus est. Tunc enim fitum accipit et
mysterium sacramentum. Unde et pedes eorum

lauat. ut in extremo lauacro purificationem de
monstraret futuram pedes enim nouissima signi
ficant. Siquidem conuiuium preparat uitu
lum scilic& saginatum. iste uitulus tener saga
natus dni ihu xpi est corpus; hic & uitulus dni qui
propter salutem credentium ad arborem crucis
est immolatus. hic est uitulus dominici corpo
ris qui in euuangelio pp&catore occiditur filio;
Sed & butirum & lac cum eo sine uituli adposuit.
lac quippe priscae legis habuisse figuram; apos
tulus noster adnunciat dicens. Lac uobis potum de
di non escam. Nondum enim poteratis N& adhuc
quidem po[illegible] testis. tradiderat enim illis legis
mandatum quasi lac de uberibus duarum tabu
larum expressam hoc est testamentum fidei;
Nondum enim poterat propter infantiam sensus sui
euuangelicae doctrinae solidam & robustam
escam accipere; Butirum autem uberrimu
& pinguissimum euuangeliorum testimoniu
quod ut oleum fidelibus in signum datur; Sed propter
inde uitulum cum lacte & butyrum abraham
edendum adposuit quia n& corpus dni quod est ui
tulus sine lacte legis n& lac legis sine butiru;
hoc est sine euuangelio testimonium ee potest;

tria satum sata. Unde sarra panes subcinericios
fecit trium filiorum. quo imaginem indicaue-
runt ex quibus omne genus hominum natū
est. Quid in negat trinitate credentes & aequa ac
baptismatis p&clesiam cuius imago sarra
erat. conspargendi eent in uno pane xpi cor-
poris redegendi; H& sunt illa tria sata que
mulier in euangelio cōnoscitur fermentas-
se adsimi aū panis eo quod sine fermento mali-
tiae & sine angore nequitiae; Sine feruore
puerse doctrinae oportebat esse credentium uni-
tatem; Subcinericiam. Ideo ut p paenitentiam pre-
teritorum delictorum sps sci uapore decocti;
Ueludgrata beneplacenta dō acceptabilis efficia-
tur; Sub arbore aūt eos sedisse passionis do-
minicae erat signum. Cuius ipsi sunt predicato-
res quod aū promittat dns sarrae. sterelis fili-
um dicens. circa tempus hoc ueniam non de tem-
poribus significat sed de qualitate aduentus sui
quando p filium repromissum fidelis erat populus
nasciturus; Ista enim est sarra sterelis. Cuius
sppropheta dns dicit. Laetare sterelis quae non
paris erumpe & clama quae non parturis
quoniam .i. plures filii desertae magis quam eius

qui hab& uix; Risus autem sarrae non est dubitatio.
Sed prophetia. gaudii risus duplicem hab& significantiam
Siue quia risurus erat & futurus in credulis xp̄i; Siue
quia omnis inimicus in iudicio suo risurus est &; Un
de & ipse qui natus est de sarra risus nomen ac
cepit; Isaac enim ex hebrea lingua in latinum
sermonem risus interpr&atur; Deinde ri
sus isaac idem filius promitt&ur futurus in gen
tem magnam; Et benedicentem in eo att omnes gen
tes terrae; quibus uerbis duo storice liter illi
promissi sunt gens iudaeorum secundum carnem
& omnes gentes secundum fidem; Post hanc pro
missionem uast&ur in cinerem sodoma libera
to loth. cum filiabus suis Sed quid significat
Quod a quinquaginta iustis usque in d&em si inue
nirentur in sodomis. Dixerit dns urbem esse
liberandam; numerum quippe quinquage
narium propter paenitentiae signum posuit; Si for
te conuerterentur & saluarentur quinqua
genarius enim semper ad paenitentiae fertur;
Unde & dd in eodem numero psalmum scripsit
paenitentiae; proinde quando aspicit dr̄. De
linquentium uitam nequaquam uellere uastri
ad paenitentiam quam quinquagenarius

numerus prae figurat. Confestim ardorem im
moderatae luxoriae conpescit ignae gehennae
Usque ad decem autem iustus non perire sodomā
dicitur quia si inquem lib& p̄x. praeceptorum cus
todia xp̄i nomen inuenitur iste non perit; De
narius enim figura numeri crucem xp̄i demons
trat; Item & quod quinque sint ciuitates quae
imbrib; igneis conflagratae sunt, illud nisi fal
lor significat quod omnes qui quinque sensus corporis sui
libidini se tradiderint in illo futuro incendio
concremanturi sint; Ipse autem loth frater abra
ham iustus & hospitalis in sodomis qui & illo
incendio quod erat similitudo futuri iudicii
meruit solus euadere typum figurat boni
corporis xp̄i; quod in omnib; scīs & nunc inter
iniquos atque impios gemit. quorum factis
non consentit. Ita quo ex permixtione in s̄cli
fine liberabitur; Illis damnatis subplicio
ignis & eylni; uxor autem eius eorum scilic& gerit
figuram. qui per gratiam dī uocati retrore
spiciunt & ad ea quae relinquerant redire
contendunt. De quibus ipse dicit nemo in quid
ponens manum suam super aratrum respi
ciens retro aptus regno dī est. Unde & illi psal

hibentur se respicere retro. per quod ostende-
ret non esse redeundum ad u&erem uitam.
quippe per gratiam regeneratis ultimum acci-
piunt succedere iudicium. Quod uero idem
respiciens remansit & in sale conuersa est. ex-
emplum prestat ad condimentum fidelium
Unde alii sale licentur nam n& ipsud· raacun
xps dicens. Memento te uxoris loth scilic& amor-
tam quam sale condere & ut non fecerunt negl&x-
erint; Sed prudenter caueremus; Hoc enim
& illa admonuit cum in statua salis conuer-
sa est; Illud uero quod ipse loth ardentem so-
domam. fugiens segor uenit & nequaquam ad
montana discendit; Ardentem quippe sodomam
fugire est inlicita carnis incendia. uel mundi
desideria d&linare. altitudo uero est; Mon-
tium speculatio perf&torum. sed quia multi sunt
iusti qui mundi quidam inlecebras fugiunt.
Sed tamen in actione positi contemplationes
apicem subire non queunt. Hoc est quod &xi-
uit quidem loth de sodomis. Sed tamen ad
montana non peruenit. quia damnabilis uita
relinquitur; Sed adhuc celsitudo speculati-
onis subliter non tenetur. Inde idem loth.

ad angelum dicit. est ciuitas haec iuxta ad
quam possum fugere parua et saluabor in ea
Numquid non modica est et uiuit in ea anima mea.
Iuxta igitur dicitur et tamen ad salutem tuta
perhibetur quia ad tute libertate. Haec a mundi curis
et toto discreta est. n& tamen a gaudio aeter
nae salutis aliena in ipso autem Loth quando filiae
concubuerunt cum eo non illud quod cum Sodo
mis liberatus est. sed illud figuratum est;
Tunc enim ipse Loth futurae legis uidebatur ger
ere personam quam quidem et illa procreati
et sub lege positi male intellegendo quodam
modo se inebriant eam que non legitime uten
do infidelitatis opera pariunt; Bona est enim
est lex inquid apostolus si quis eam legitime ut
atur; Sequatur hinc historia.

Abimelech quando Abraham tulit
Sarram uxorem et dixit sororem nesca
occiso ab alienigenis captiua possederet
Certatus de domino quod eam uiolare non permitte
ret. sicut et primum a Faraone. Unde et Abi
melech somnio comminatur non commaculauit
eam concubitu; Sed intactam restaurauit
maritum. Uerumtamen quis tunc in illo figu

rabatur uir eius; Et cuius sit uxor que in hac pe
peregrinatione atque inter alienigenas pol
lui macularique non sinitur; Et sit uiri suo sine
macula & ruga in gloria quippe xpi. Rete
ciuit ecclesia ut pulchritudo eius honor sit uiro
suo sicut abraham propter sarrae pulchritudinem
inter alienigenas honorabatur ei quia cum
dicitur in canticis canticorum. o pulchra inter
mulieres; Ipsius pulchritudinis merito reges of
ferunt munera; Sicut sarrae obtulit rex a
bimalech plus in ea mirans formę decus. quod
amare potuit et uiolare non potuit. est enim
sara ecclesia dno ihu xpo. in occulto uxor occulte
quippe atque in abscondito secreto spiritali ani
ma humana inheret uerbo dei. ut sint duo in car
ne una quod magni coniugii sacramentum
in xpo; Et in ecclesia commendat apostulus pim
de regum terrarum saeculi huius cuius figuram
gerebant reges qui sarram polluere permissi
non sunt. Hoc est expertum nec inuenit eccle
siam coniugem xpi cum uiolare temptauit;
Diuino enim testimonio per fidem martirum cessit
Correctum que in posterioribus regibus hono..lu
racur munere quam correptione sua; ...mo
...hol;

subdire in prioribus non uacillat. nam quod tunc
in eodem rege prius & posterius futurum est
Hoc in isto regno prioribus & posterioribus regib;
adimpletum est. Cum aut dicitur de patre eē
soror xpi & ecclesia non de matre non de terre-
na. generationis quae euacuabitur. Sed
gratiae caelestis quae in aeternum manebit
cognatio commendatur. Secundum quam
gratiam gentis mortale non erimus. Accepta
potestate. ut fili di uocemur & simus. Neque
enim gratiam hanc de sinagoga matre xpi secundum
carnem. Sed de do patre percipimus. Hanc ut ad
cognationem terrenam uocans in caelicam uitā
Ubi nullus moritur negare nos xps docuit non fa-
tetur. cum discipulis ait ne uobis dicatis patrem in
terra. Unus est enim pater uester qui in cae-
lis est. quod ecclesia cuius uxor sit occultatur
alienigenis cuius aut soror non tacetur; Et
interim causa facile occurrit quia occultum
est & difficile ad intellegendum quomodo ani-
ma humana uerbo di copuletur siue misce-
atur. Siue quod melius & aptius dici potest
e Cum sit illud ds & ista creatura. secundū ho-
ma enim sponsus & sponsa. uel uir & uxor

xp̄s & ecclesiae dicuntur quia [...]nda uomitū facti
ū̃o cognatione fratres xp̄ibus. Et omnes sci
gratia diuina non consanguinitate terrena
hoc est de patre non de matre; & effabiliter di
citur & capacius audiuntur; Nam inter se
omnes sci per eandem gratiam fratres sunt. Spon
sus autem ceterorum societate. Nullus illorum
est; Sententia itaque abraham genuit
& sarra uxore sua filium quem uocauit isaac
Hunc cum uidisset mater ludentem cum isma
hel dicit abraham eice ancillam & filium
eius. non enim heres erit filius ancille cum fi
lio meo isaac. Nunc igitur querendum est
Cur anteira sarra uoluit maritum de an
cilla suscipere filium attam nunc cum ma
tre iubet expelli domum quod non zelo fecit
accensa; Sed misterio prophetiae conpulsa. Agar
quippe secundum quod ait apostolus in seruitute
genuit carnalem populum [...]; Sarra uero
liberam populū genuit [...]ulus iste [...] qui non est secundum
carnem Sed in libertate[...]; Ecce [...]te uocatus est
qua libertate libera[...] uit eum xp̄s; Hoc
igitur misterio figurabatur priorem populū
in seruitutem peccatorum generatur in domo

rachel;

subdite in priori — Id est ecclesiae non mane-
re in aeternum neque esse heredem uel con-
sortem cultoribus xpi. n& cum filio nobili id est
fideli populo regnum celestis gloriae posses-
surum. ; Cum i&erit igitur abraham agar
de domo accepit panes & utrem aquae & dedit
agar & imposuit sup humeros eius infantem
& dimisit eam. Exiens cum agar errabat in
solitudine. Et cum morientem filium suum pro-
iecisset sub arbore. apparuit ei angelus dni
& demonstrauit aquam & potauit filium suum
quid ergo significat. quod exiens agar infan-
te in humeros suos imposuit. Nisi quod peccator
populus. Et insipiens ceruicem matris suae syna-
gogae grauauit. Dum dicit sanguis huius
sup nos & sup filios nostros. p[illegible] hoc indica-
bant quod uidetur sacerdotum panis propositionis
sicut scriptum est portat & [&ca] uiuescet &. Utr-
em aquae. que [...] desferat iudaicae purifica-
cio significat [...] abatur defectura.
Siue doctrina [...] eorum carnalis in pel-
le mortua [...] daauga. id est mater-
ne ueteris hominis preuaricationis sententia
damnata quae n& refrigerium prestat

n& sepaciat sitem; Sed est ut tepida uomitu faciat
quod uero erat agar in solitudine cum filio suo
significat sinagogam cum populo suo & pulsa
d& terra sine sacerdotio. & sacrificio in toto
orbe errare. Et unicum qui est xps paenitus
ignorare; Quod filius illius siti deperit osten
dit populum. Nullam habens purificationem
quod uero filium morientē sub arbore p(ro)iecit
E Et sic demonstrante angelo aspexit fontem
significabat quorsdam ex eo populi ad umbrā
ligni crucis refugium petituros; Quod & clamat
ut puer plorans. & exaudiuit eum dns; Et sic
demonstrante angelo aspicit fontem. Hoc pillis
dicit quia ex iudeis ad xpm conuertuntur. Ac flen
tes r&ro actos errores & exaudiuntur reserati
tis que oculis cordis uident fon...tem aque uiuae.
dest xpm filium di qui dicit ego sum fons aque
uiuae. qui sitit ueniat & bibat. Unde ismaa
hel & exauditus interp̄. angelus autem similitudo
est heliae p quem populus iste est crediturus.
sicut p malachia dicitur; Ecce ego mittam
uobis heliam. qui conuertat corda patrū
in filios; Verum quod statim uocauit angelus
dni agar dicens. Surge tolle filium. quia

in gentem magnam faciam eum hoc significa
bat. Siue quod copiosus iudeorum populus esset & reg
naturus in saeculo. siue quia caelestis regni glori
am consecuturi essent qui ex eis credidissent
in xpo. Quod autem angelum eundem qui loquitur
ad agar prius angelum scriptura pronuntiat
dein dominum filium di eum fuisse credendum est qui
per legem & prophetas semper locutus est; Qui
propter obedientiam patris uoluntatis angelus
uocatur. Dominus autem secundum naturam patris
quia est & ipse dominus sicut pater. Iubetur deinde
habraham immolare unicum filium suum. Ille autem
obtemperans deo. Soluit uotum. Strauit asinum
imposuit ligna seruos longe dimisit. Solus cum
filio ascendit triduo ad locum peruenit. Antequam
ueniret filius ad locum sacrificii. Ipse sibi immolan
dus ligna portauit. Deinde abraham gladio
ac mactat; Et cum iam iam paene feriret
ammonitur ut parcat & non tamen sine
sacrificio sine sanguine fuso recedit; Appari
namque aries in uepre inherens cornibus im
molatur peragitur quia sacrificium pro acto
sacrificio dicitur ad habraham; Benedicam
tibi & multiplicabo semen tuum sicut stellas caeli

& uelut arenam maris; possidebit semen tuum
portas inimicorum tuorum & benedicentur
in semine tuo omnes gentes terrae quia oboedisti uoci meae.
Age nunc uideamus quid sub huius sacramen
ti latebat ministerio. iste enim abraham quan
do filium unicum perduxit ad inmolandum habe
bat personam dei patris. Et quid est quod eum senex
sus coepit; Non enim senescit deus sed ipsa prae
nuntiatio; De xpo iam quodam modo senuerat
quando natus est xps. inchoata est enim ab
adam ubi dictum est & erunt duo in carne
una. Sacramentum illud magnum in xpo
& in ecclesia. & completa sexta aetate saeculi
quae senectus significatur. abraham quia ipsum
sacramentum dei iam [illegible] longeuum erat.
Et senectus sarrae in plebe dei; hoc est in mul
titudine prophetarum; hoc ideo significat quia
in fine temporum. & ipsa plebe sanctorum anima
rum natus est xps; Sterilitas autem eius
intimat quod in hoc saeculo spei salui facti su
mus. & in xpo tamquam in isaac omnes mani
festat. quem partum aecclesiae in fine .. tem
porum. Mirabili dei gratia non natura
li fecunditate prosecutum; Iam deinde se

quentis storiae sacramentum quod in imagina
riae prendebat inspiciendum est. Quis ergo
in abraham. ut praedictum est. per illum immo
lationem figurabat. nisi pater excelsus;
quis in isaac nisi xps. Nam sicut abraham
unicum & dilectum filium deo victimam
obtulit; Ita deus unigenitum filium suum pro
nobis omnibus tradidit; Et sicut isaac ipse
sibi ligna portavit quibus erat imponen
dus; Ita & xps gestavit in humeris lignum
crucis suae in quo erat crucifigendus; Duos autem ser
vuli dimissi & non perducti ad locum sacrificii;
Iudaeos significabant. qui cum viriliter vi
verent; Et carnaliter sapirent non in
tellegebant humilitatem xpi; Non intel
legebant passionem xpi; Ideo non pervenerunt
ad locum sacrificii. Certe duo servi nisi qui
a populus ipse in duas partes dividendus erat.
quod factum sub salomone peccante quando
divisum est idem populus loca regni. Nomer
rore pia & actis. quibus & iam sub prophetas dicitur. Aver
satrix israhel. & praevaricatrix
iudaea; Asinus autem ille insensatus est stul
titia iudaeorum ista insensata est stulti

Lqa;

portabat omnia sacramenta et quod fere
bat nesciebat Iam dictum est eis et expectate
hic cum asino; postquam autem adorauimus
reuertamur ad uos; Apostulum audi di
tas inquid ex parte in israhel facta est
quod est caecitas et expectate hic cum asino;
Uplenitudo inquid gentium intrat et hoc e
postquam adorauimus; ubi sacrificium cru
cis domini actum impletum. p gentes fuerit p
dicatum; hoc est plenitudo gentium intra
ret. quid est reuertamur ad uos. et sic om
nes isrt saluus fiet. Triduum autem illud in q
uenerunt ad locum immolacionis. Tres
mundi aetates significant. Una ante legem
alia sub legem. tertiam sub gratiam
ante legem ab adam usque ad moysen. sub
lege a moyse usque ad iohannem; Inde iam
a dno et quicquid restat. Tercius est dies
gratiae; In qua tertia aetate. quasi p
triduum sacramentum. sacrificium xpi con
pletum est. Deinde isaac ligatis pedibus ad
tari supponitur. Et dns in ligno suspensus cru
cifigitur. Sed illut quo figuratum est
in isaac transgestum est ad arietem;

Cur quia xps ovis ipse enim filius ipse agnus quia immolatus. Sed quid est quod in vepribus herebat aries. filius quia natus. aries ille crux cornua habet. Sic enim duo ligna conpinguuntur; Et cum speciem crucis reddunt. Unde et scriptum est de eo. cornua in manibus eius sunt. Cornibus ergo herentem arietem crucifixum dominum significat. Vepres autem spine sunt; Spine iniquos et peccatores significant. Qui suspenderunt dominum in crucem. Inter spinas itaque peccatorum iudaicorum suspensus est dominus sicut per hieremiam idem dicit. Spinis peccatorum suorum circumdedit me populus hic. Alii hunc arietem cornibus in vepribus alligatum eundem xpm senserunt antequam immolaretur spinis audaceis coronatum. Peractum igitur sacrificium; Dicitur abrahe in semine tuo benedicentur omnis gentis quando enim hoc factum est; Ipsi quando dicit ille aries foderunt manus meas et pedes meos dinumeraverunt ossa mea. hoc enim quando peractum est illud in psalmis sacrificium Tunc in ipso psalmo dictum est. Commemorabunt. Et convertentur ad dominum universe fines terre. Et adorabunt in con

sp̄ & adeius omnis patriae gentium. q̄no dn̄i
est regnum. & ipse dominabitur gentium;
Immolacio igitur abraham arietis pro
isaac filio suo; uocauit nomen loci illius dn̄s uidit
pro eo quod est dn̄s uidere se fecit; utique per incarna
cionem; Deinde moritur sarra centesimo
& uicesimo septimo anno uitae suae. & e pro
agro abeffron. Sepeliuit eam. Sed quid si
bi uellit quod sarra in sepulcho duplici sepe
litur. nisi quia anima quae saeculo moritur
ut dō uiuat gemina requie suscepitur
id est in accione boni operis & contemplac
cio diuinitatis. Erat autem abraam senex
dierumque multorum. dixitque seruo suo seniori
qui super omnia eius erat. pone manum tuam
super foemorem meum. ut adiurem te per dn̄m
dn̄m caeli & terrae. ut non accipias uxorem
filio meo de filiabus canaeorum; Sed ad
terram & cognacionem meam proficisca
ris. Inde accipies uxorem filio meo isaac. Sed
quid sibi uellit quod abraham seruo suo dicit
postulans iureiurando fidem pone inquid
manum super foemorem meo. Et adiuro te per dn̄m
caeli quid uult dr̄ caeli ad foemor abrahae

Nisi ut cognosceretur sacramentum p(er) faemorē
genit intellegitur; Ergo quae fuit illa
coniuratio. Nisi quia significabatur de
genere abrahae uenturum in carne dm̄
caeli; Senior autem iste imaginē habuit
legis p(er) quam sponsa xp̄i ecclesia disponde
batur; Qui tamen propter antiquitatem se
nior nuncupatur; Abiit itaque puer in me
sopotamiam in ciuitate nachor. Stetitq;
circa fontem querens sponsam filio domini sui;
Sic et lex quae post fidem est; Venit ad fontē
baptismatis; Et ibi orans occurrit ei uirgo
rebecca id est ecclesia. Uidit autē rebecca
puerum ad sermonem propheticum. Depo
nit de humero hydriam itaque elatum
saeculi facundiam. & ad humilem propheticū
Se inclinat sermonē. Suscepit fidei ornamen
ta ut morum; Accepit aureos scriptura
rum sensus. Et clarum argenti eloquium
Sicque secuta puerum rebecca uenit ad isaac
Secuta uerbum propheticum ecclesia uenit
ad xp̄m quae tamen camelli dorsa de
ducitur. Quia ad xp̄m ex gentilitate
ecclesia properant in tortuosis uitiosis.

que ante ueteris conuersationibus in
ueniuntur; Que isaac uiso discendit quia
dno cogito. Uitia sua gentilitas deserunt;
Et ab elatione celsitudinis huiuc humili
tatis petit que & iam & uere cum data
pallio uelatur quia coram eo deest robur
prioris uitae confunditur quod uero inclinato
iam die egressus est in agro isaac hoc desig
nabat quod extremo huius mundi tempore
uel in die in finem ueniens xps quasi in agrum
foras exiit; Qui cum sit inuisibilis se tamen
uisibilem in hoc mundo ueniens & gentibus
& ecclesiae demonstrauit; Uenit autem ae
clesia aput eum uisionis id est in contempla
cione & intellegentia ueritatis ab imo el
lectum percipiat honorem. Siue lauacrum
aquae ubi purificatur; Siquidem copule
tur sponso suo xpo adherens illi gloriae &
unitate & regno; Quid autem sibi uult quod
abraham post obitum sarae cetura
duxit uxorem. Nam quid ob incontinenti
am dum esset & iam & aetate grandeuus.
Absit. ut propter filiorum procreatione.
Dum illi semen quasi stellae caeli & isaac

filio promittitur; Nam ergo quid sibi uult ista
chetura. Nisi quia sicut agar et ismahel signi
ficauerunt heretecos qui se ad testamentum
nouum existimant pertinere Sed utrique con
cubinae dicuntur Sola sara semper uxor uo
catur sicut scriptum est. una est enim colum
ba mea. perfecta mea. dedit autem abraham
cuncta quae possidebat isaac filio suo. filiis autem
concubinarum largitus est munera. et se
parauit eos ab isaac filio suo; quid hoc signifi
cat. Nisi quia dantur et non nulla mune
ra filiis concubinarum. id est carnalium
Sed non perueniunt ad regnum promissum nec
heretici nec iudaei. Quia carnalia lucra
sectantur praeter isaac enim nullus est he
res utique quia non filii carnales Sed filii
promissionis deputantur in semine; Dein
de mortuus abraham CLXXV annorum
sepultusque est in spelunca duplice; In cuius in
teriore parte adam esse positum traditio
hebreorum testatur; Orta dehinc fame
super terra Abiit isaac ad abimelech regem
palestinorum in gerara et praecepto
et benedictione domini Ibique rebecca uxore

suam timoris causa finxit sororem quam
rex alienigena isaac coniugem suam
Tunc esse cognouit quando eum cum ea
ludentem uidit quid autem sibi uellit in sa
cramento xpi & ecclesia quod tantus pa
triarche cum coniuge luserit, Coniugiu
queillut indesit cognitum. uidit ipse & to
quisquis ne aliquid errando in aecle
sia peccat. Si secretum uiri eius in scripturis
scit. diligenter intueatur. Et inuenit
eum in aetatem suam. quia in forma
di. aequalis est patri paululum per abscondit
se in formam serui ut eius ac pax esse
humana infirmitas porret eoquemodo
se coniugi congruum temperaret. quid
enim absurdum immo quid non conuenien
futurorum praenuntiatione. ad com
modatum si propheta di carnali aliquid
lusit ut eum caperet affectus uxoris cum
ipsum uerbum di caro factum est & habi
tauit in nobis. post haec fert scriptura
quod isaac post quam illum dns benedixit
& magnificatus est ualde. Adgressus
est opus & coepit fodere puteos quos foderunt

pueri patris eius abraham; Sed inuiden
tes ei palestini obstruxerunt eos implen
tes humo; Et relique. Quis est iste isaac
et seductor noster. quidum discendisset in is
tam torrentem gerare; primo omnium
illos puteos fodere uult quos foderunt pueri
patris sui. id est moyses puteum legis foder&
dauid. Salomon & prophetae libros scripser
ueteris testamenti; Quos tamen terrem
& sordida repleuerat intelligentiae. & eos
ōs cum uelit purgare isaac. ut ostender&
quia quae cum quae lex & prophetae dix
erunt. de ipso dixerunt; Recesserunt philistim
Id est iudaei a regno dī alieni; Sed & discendit
abeis. Non enim potest esse cum his qui in puteis
aquae nolunt habere. Sed terram. & dicit
eis. Ecce relinquitur uobis domus uestra deserta;
Fodit ergo isaac nouum puteum; immo pueri
isaac. matheus. MARCUS. LUCAS. IOHAN
NES. PETRUS. IACOBUS. IUDAS. & apostolus
paulus; qui omnes noui testimenti puteum
foderunt. & inuenerunt aquam uiuam.
quae fit fons aquae salientis in uitam &nam.
Sed pro his alter cantur illi qui terrena

recipiunt· n& nouā condi patiuntur n&
ueterā purgare· Euangelijs pariter con
tradicunt; apostolis aduersantur· & qm in
omnibus contradicunt litigantes dicitur
ad eos: Qm indignos uos fecistis gratiae
dī & hoc ad gentes ibimus; post h& fodit
tertium puteum isaac· & appellauit no
men loci illius latitudo dicens; nunc dilata
uit nos dns & fecit crescere super terram.
Uere dilatatus est isaac· & impleuit omnē
terram scientia trinitatis· Et in toto
orbe latitudinem· aecclesiae conlocauit;
Prius tantū in iudea notus erat dš· & in isrł
nominabatur; Nunc autē in omnem terrā
& exiuit sonus eorum· & in fines orbis terrae
uerba ill eorum; Exeuntes autē pueri isaac
puniuersū orbem terrae· foderunt pu
teos· & aquam omnib; ostenderunt bapti
om gentes
zantes in nomine patris· & filii· & spūs sci;
Sed quid est quod puteos abraham quos ape
ruit isaac· Sic uocauit eos sicut & pater
eius· Ipsi quia moyses· apud nos & iā moy
ses appellatur· & pphae unusquisque
suo nomine apellantur· n& mutantur

quasi eorundem uocabula puteorum; Haec
mistica. moraliter autem isaac. apud
alienam gentem puteos fodisse describitur
quo uidelicet exemplo dicimus ut in hac pe
regrinatione erumnarum posit. cogitatio
num nostrarum profunda penetremus.
& quousque nobis uere intellegentiae a
qua respondeat; Nequaquam nostrae in
quisitionis manus ad& auriendae cordis.
terra tarpescat; Quos tamen puteos.
allo phili. insidiantes replent. quia nima
rum inmundi spiritus cum nos studiose confode
re conspiciunt coniectas nobis temptatio
num cogitationes ingerunt; Igitur isaac
dum rogaret dominum ut parer& uxor eius
quae sterilis est. concessit dominus quae postu
lat. Lidebantur qu e geminae in utero
eius inclusi. angustiata que dum ageretur
inter rogatum dominum; Accepit que respon
sum. duae gentes in utero tuo sunt. duo
populi de uentre tuo diuiduntur. populus
que populum superabit. Et maior seruiet
minori. Quod figuraliter factus. et iam
ipsis iudaeis. non credentibus; Notum est

qualiter populus aeclaesiae sinagogae
populum superauit. Et quomodo plebs iudae
orum tempore maior seruit & minori popu
lo xpianorum. Siquidem & singulis nobis
hoc dici potest quod duae gentes. Et duo populi
sunt; uitiorum scilicet & uirtutum. Sed
iste minor est. ille maior; Semper enim plures
sunt mali quam boni & uitia numerosiora
uirtutibus sunt. Sed tamen & in nobis gra
tia di populus populum superat. Et ma
ior seruit & minori. Seruit & enim caro
spui & uitia uirtutibus; Procedit autem
esau primus rufus. Et totus tamquam
pellis hirsutus. Deinde & ipse frater eius
iacob. Et manus in pl&a erat calcaneo
esau. Sed cur ille totus rubeus. & hispidus.
Nisi quia populus prior prophetarum. Et xpi
sui cruore pollutus. apparet. & nequitiae
squalore & turpit. circumdatus. Cuius
ideo minor calcaneum tenuit; quia mis
tica maiorem populum minor superatu
rus erat; Nam quod iste esau primogeni
ta sua propter escam aedis fratri suo. uini
ore uenundabit ac post modum. pr̄er
Lnea dilectione;

Siue p missa priuatus est, significat eundē
israheliticum populum. quia beo ut exodi
indicat liber. Primogenitus filius. nun
cupatus est qui propter presentis saeculi lucra
Non solum primogenitus sui honorē amisit
uerum etiam. et regni caelestis premium
preparato. adipisci non meruit; dno quo
dam modo id eidem exprobrante cum dicit
transferetur a uobis regnum dī. Et dabi
tur genti facienti uoluntatem eius. Primo
genita autem ipsa uestis erat sacerdota
lis. quā maioris natu. cum benediccione
patris indutu ut et maior dō. uelut pontifices
offerebant hoc donum. terrae maioris
desiderio. acruerunt iudaei. cum gloria
regni futuri. Item sequitur dehinc ipsa be
ne diccio. in iacob. quae tamen quid figu
raliter indicauerit. yppoliti martyris
uerba. Sicut a scellentissime scientiae
ac doctrinae hieronimus replicauit in
hos loco ponenda sunt. Isaac inquid por
tat imaginem dī patris. rebecca spūs
scī. esau priores et zabuli iacob ecclesię
et xpi. Senuisse isaac. consummationē

orbi ostendit. Oculi illius caligant. Fidem perisse de mundo. & religionis lumen ante eum neglectum esse significat; Quod filius maior uocatur. acceptio legis est iudaeorum. quod escas eius atque capturā diligit pater. homines sunt ab errore sed ucati. quos p doctrinā. Iustus quisque uenatur. sermo repromissionis est. benedictio & spes regni futuri. in quo cum xp̄o sc̄i regnaturi sunt. & uerum sabbatum celebraturi; Rebecca plena spū scō & sciens quod audisset ante quā pareret. & quia maior seruiet minori. formam gerit in hoc loco sp̄s sc̄i quae futura nouerat in xp̄o. Iacob ante me dicat. loquitur ad filium minorē; Uade ad gregem. & accipe mihi inde duos hedos. praefigurans carnem saluatoris. aduentum in quo eos uel maxime liberat. & qui peccatis tenebantur obnoxii; Siquidem in omnib; scripturis haedi pro peccatoribus accipiantur; Quod autē duos iubetur afferre. Duorum populorum significat adsumptio. quod teneros & bonos docibiles. & innocenter animat; Stola esau. fides & scripturas

hebraeorum. quae illis primo data sunt;
Et post modum gentilium inductus est popu
lus; Pollicitatio quae eius bracchium circum
data sunt peccata utriusq; plebis. quae
xps in extensione manuum cruci secum
pariter adfixit. ipse enim in corpore
suo. Non sua sed aliena peccata porta
uit; Quod isaac querit a iacob. Cur
tam cito uenerit admiratur. Velocitatem
aecclaesiae credentium fidem. quod cibos
delectabiles offeruntur. hostia placens
do. Salus est peccatorum. quod posteros
consequatur benedictio. et eius odore
perfruatur. uirtutem resurrectionis et regni
aperta uoce prenunciant. Taliter enim
benedicitur. ecce odor filii mei sicut odor
agri pleni. odor nominis xpi. Siquidem
a toto mundus impletur. Cuius est ista be
nedictio de rore caeli. et de uerborum
pluuia diuinorum. Et de pinguidine ter
rae. hoc est congregatione populorum
Multitudinem frumenti. uini hoc est
multitudo quam collegit de sacramen
to corporis et sanguinis sui. illi seruiunt

n e m

populis & gentibus ad deum conuersi; Ipsum
adorant tribus. id est populi ex circumcisione
credentes. ipse est dns fratrum suorum quia
plebi dominatur iudaeorum; ipsum adorant
filii matris eius. quia & ipse secundum car
nem ex eo natus est. ipsum qui maledixe
rit maledictus est. & qui bene dixerit
benedictionib; replebitur; xps in quam
noster ex ore populi patres ignorantes be
nedicetur. id est ueraciter dicitur. Sed
alius a iudaeis benedici putatur quia
ab eis errantibus expectabatur; & a
benedictione promissam repente maiore.
iore. & patri isaac & alium se pro alia
benedixisse cognouit. Et tamen indig
natur. relatori sibi sacramento; Sed con
firmat benedictionem in filium dicens;
Et benedixit eum & benedictus est; haec
benedictio prima isaac. quae data est
minori populo xpianorum; Sed neque
tamen maiorem filium parentis sui fuis
se dispectum quia cum intrauerit ple
nitudo gentium. Tunc omnis israhel sal
uus erit. Cuius tamen secundi benedic

cionis prophetatio. Haec est in pinguidine
terrae et in rore caeli erit benedicti
o tua. In pinguidine utique terrae: in secun
ditate seruium et potentia regni quae illo
populo fuit. Et in rore caeli benedictio tua
erit. id est in eloquiis dei; ipsis enim credita sunt
eloquia dei et legis testamenta. Uiues gla
dio id est qui sanguine populus ille deditus.
Et autem in xpo uel prophetis saeuiunt; Et
fratri tuo seruies minori scilicet populo xpia
no tempus quae eueniet cum excuties iugum
de ceruicibus tuis. Dum per agnitionem fi
dei ad gratiam xpi conuersus deposuerit
onus legis. quando iam non seruus popu
li minoris. Sed per fidem frater uocabitur.
Igitur esau post benedictionem patris
inuidiae stimulis concitatus. Et autem fra
tri suo iacob fraudulenter et cogitat; hoc
nimirum et iudaicus populus in xpo prae
meditatus: Hos alium dnm. patribus lo cru
cis tradidit. Uerum et iam credentes in illo
usque ad effusionem sanguinis prosequutus
est; Iacob autem dolos fugiens fratris.
Relicta domo patria uel parentibus

dit in regionem longinquam ut acciperet sibi
uxorem; non aliter xps relictis parentibus
secundum carnem. idest populum isrt &
patriam idest hierusalem. omnis regio
nis iudaeae. habit in gentibus accipiens sibi
inde aeclesiam. ut impleretur quod dictum est;
Uocabo non plebem meam plebem meam. & non
dilectam dilectam; Et erit in loco ubi
dictum est non plebem meam. Ibi uocabun
tur filii di uiui. sigu

Pergente autem iacob in mesopotamiam
uenit in locum ubi nunc uocatur
bethel. & posuit sub capite suo lapidem
magnum. Et dormiens uidit scalam sub
nixam innitentem caelo. & angelos di
ascendentes & discendentes. hoc uiso eui
gilauit: unxit q; lapidem dicens; uere hic
domus di est & porta caeli. & his dictis
discessit somnus; Iste iacob. mors siue
passio xpi est; lapis ad caput eius qs
nominatim. quod alio modo dictus est & ita
unctus xps; Sin gu. caput enim uiri xps
est; quis enim negat xpm ab unccione ... ni
appellari; domus autem di quia ubi natus est.

xp̄s in bethel. porta uero caeli quia ibi inter
ram discendit. Et ibi iterum ad caelum
conscendit; unctio autem lapidis. resurrectio
xp̄i est; porro scala xp̄s est qui dicit; Ego sum
uia p hanc ascendebant & discendebant
angeli; In quibus significant sunt euangelis
tae predicatores xp̄i. Ascendentes utiq;
cum ad intellegendam eius supeminen
tissimam diuinitatem. & cedunt uniuer
sam creaturam. ut eum inueniant in
principio uerbum dm̄ apud dm̄ p quem
facta sunt omnia. discendentes autem ut eū
inueniant factum ex muliere. factum
sub lege. ut eos qui sub lege erant redime
ret. In illa enim scala a terra usque in
caelum. a carne usque ad spm̄ quia
illa carnalis pficiendo uelut ascendendo
spiritalis fiunt ad quos lacte nutrien
dos & iam ipsi spiritalis discendunt, quo
dā modo cum eis non possunt loqui quasi
spiritalibus. Sed quasi carnalibus. ipse est
sursum in capite suo. ipse deorsum in cor
pore suo; Quod est aecclesia ipsam ergo
R scalam intellegimus. quia ipse dicit

ergo sum uia. ad ipsum ergo discendit ut in excel
sis intellegatur & ad ipsum discendit ut in mē
bris suis paruulus nutriatur. Et ipsum solū
se erigunt ut eum sublimiter ad temperanter
adnunciant. Post hanc uisionem inde ia
cob iter faciens uidit oues & pastores. & puteū
aquae uiuae & lapidem magnū suppositum
puteo figuraliter. p oues iustorum populi sig
nifficatur. Sicut illud quod dictum est in
euangelio. Sicut erant ad & tam oues.
pastores uero prophetae sunt qs ad adusq;
aduentum dni spū scō inundanti israhel po
pulum suum gubernabunt; Lapis puteo
suppositus figuram dni praeferebat puteus
gratia sps sci p praedicationem xpi uentu
rum ad aecclesiae & gentibus quae obt&
ta erat nondum adueniente & homine
facto xpo. IGITUR IACOB pergens mesopo
tamiam accepit uxores duas. filias la
ban. fratris rebeccae hoc est primo
liae. secundae rachel. Inde sibi accepit liae
ancillā nomen gelfam. & ancillam ra
chel balaam. & quibus quattuor genuit
xiicim filios & una filia. delia scilic&.

genuit ruben. Simeon. leui Iuda. Isachar
zabulon. De rachel autem Ioseph. & beniamin.
De bala ancilla rachel. dan & nepthali.
& de zelfa ancilla liae. gad & aser.
Hi sunt duodecim filii iacob; Hunc autem quid
rerum figurauerunt quattuor uxores
iacob quarum due liberae. duae ancillae
fuerunt; uidimus enim apostolum in libera & in
ancilla quas habebat abraham. duo tes
tamenta intellegere. Sed ibi una & una
facilius apparet quod dicitur. hic autem du
o sunt & duae; deinde ibi ancillae filius ex
heredetur hic uero ancillarum filii simul
cum filiis liberarum terram repromissionis
accipiunt. Deinde hic procul dubio aliquid
aliud significatur. quamquam enim due
uxores liberae Iacob ad nouum testam
tam quod in libertate uocati sumus existi
mentur pertinere; Non tamen frustra duae
sunt nisi quia duae uitae nobis in xpi corpo
re predicantur. Una temporalis in qua la
boramus. Alia aeterna in qua delectati
onem di contemplabimur; Lia namque
interpretatur laborans. Rachel autem

uisum principium. siue uerbum. Ac ergo huius uitae
in qua uiuimus ex fide laboriosa est in operib;
& incerta quo fructu proueniant. ad utilita
tem eorum. quibus consulere uolumus; Ip
sa est lia prior uxor iacob atq; hoc & infirmis
oculis fuisse commemoratur. Cogitationes
enim mortalium timidae. Et incertae pro
uidentiae nostrae. Spe uero aeternae contem
plationis di habens certam & intellegentia
ueritatis ipsa est rachel. unde & dici
tur bona facie. Et pulchra specie. Haec
enim amat omnis pie studiosus & propter
hanc seruit gratiae di; Quia peccata
nostra & si fuerint sicut finicium. tamquam
nix dealbabuntur. laban quippe inter
pretatur dealbatio. cui seruit iacob. propter
rachel; Neque enim se quisque conuertit
Sub gratia remissionis peccatorum serui
re iustitiae; Nisi ut quiete uiuat in uerbo
ex quo uidetur principium quod est ds. Er
go propter propter rachel non propter liam
seruiunt. Nam quis tandem amauerit
in operibus iustitiae laborum actionum
atque possionum. Quis eam unam propter

seipsam p&eriit; Sicut & iacob liliam. sed tamen sibi nocte subpositam. inusum generandi complexus secundi tatem eius expertus est.
Dns enim eam quia propter ipsam diligi non poterat primo ut ad rachel perueniret tolerauis⁢ Deinde propter filios commendatur. Ita unusquisque in israhel seruus sub dea liberacionis p&ceatorum suorum gracia constituitur. Quid aliud a meansinsu a conuer satione meditatur; Nisi doctrinam sapientiae quam plerique seper ceptorus putant. Statim ut se in septem praeceptis legis exercuerint. quae sunt de dil&ctionem proximi. Ne cuiquam noceatur. Id est honora patrem tuum & matrem; non mechaberis. non occidis non furaris. non falsum testimonium dices; Non concupisces uxorem proximi tui. Non concupisces rem proximi tui. Quibus obseruatis postea quam homini pro contubita del&tatione doctrinae promptatione ut uacat. quasi p huius s&culi noctem tolerancia laboris adheserit. uelut pro rachel. lia

inopinata coniungitur. Et hanc sustinu
it ut ad illam perueniat si perseueranter amat
Acceptis a lius semptē praeceptis. Ac si ei dicatur
Serui a lius septem annos propter rachel
ut sit paup spū mitis. lugiens esuriens siti
ensque iustitiae misericors. Mundi cordis
pacificus. Uellet enim homo si fieri possit
sine ulla tolerentia laboris. quae ina
gendo: patiendo que amplectenda est statim ad
pulchrae contemplacionis delicias perue
nire. Sed hoc non potest in terra mort
entium. Hoc enim uidetur significare
quod dictum est ad iacob. Non est moris
in hoc loco ut minor habeatur priusquā
maior quia non absurde maior appel
latur. Quae tempore prior est ut in ho
minis eruditione labor boni operis. quam
requies contemplacionis. Ad unum ergo
contendendum. sed propt hoc multa refe
renda sunt; Itaque duae sunt uxores
iacob liberae. Ambae quippe sunt filie
remissionis peccatorum. hoc est
dealbacionis quod est laban; Ue ru
rumtamen una amatur. alia num

toleratur; Sed quia toleratur ipsa pri
as & uberius fecundatur. at si non propter
se ipsam. certe propter filios diligatur
Laborum enim iustorum. maximum fruc
tum hab& in eis quos regno di generat
inter multas temptationis & tribula
tiones praedicando euangelium
& eos propter quos sunt in laborib; ha
bundantius. In plagis supra modum.
In mortib; sepius propter quos habent
foris pugnas. intus timoris; gaudium
Et coronam suam uocant. gaudium uitae
eius facilius. atque copiosius & illo ser
mone fidei. quo praedicant xpm cruci
fixum. Rachel autem clara asp&u
mente &cedit dm. Et uidit in prin
cipio. uerbum dm apud dm. & uult pa
rere & non potest. quia generatione
eius quis enarrauit; Ideo cum contem
plandi otia appetit & diuinitatem
ineffabile cernat. Uult uacare
do ab omni negotio. Et inde sterelis
ph quia in ud[illegible]rit pressuris. Non sub
bori uenit. Sed quia & ipsa inter

dam peccandi acrius in ardescit; Quid
enim docere quod nouit: uidet sororem la
bore agendi filiis habundantem & do
let potius currere ad eam homines uir
tutemque eorum necessitatibus con
solatur. Quam ad illam unde doceant
aliquid discitur hic dolor figuratur
uidetur meo quod scriptum est; Et ze
lat rachel sororem suam proinde
quia parum intellectus spiritalis sapien
tie uerbis capitur editor & parem non
potest. Elegit doctrinam sapientiae
per quaslibet corporeas similitudinis insi
nuare diuina. Sicut elegit rachel &
uiro suo & ancilla suscipere filios quam
sine filiis omnino remaneret. Bala quip
pe ancilla rachel interpretatur inuete
rata de uetere quippe uita actualibus
sensibus dedita corpore & cogitantur
imaginibus & iam cum aliquid de spiritali
& incommutabili substantia diuini
tatis audiatur; Suscepit & lia de an
cilla sua filios amore habende nu
merosiores prolis. aut censeat uenim

tam zelfam ancillam. inter p̄. or hiens.
quae propter haec ancilla illos figurat dr̄. Quo
rum in predicacione fidei euuangelica ore
rat & cor non erat. de quibus scriptum est
Populus hic labiis me honorat cor autem eorum
longe est a me. & de quibus apostulus dicit
qui predicas non furandum furaris; Ue
rumtamen. ut & ita per hanc condicionem.
libera illa uxor iacob. laborans filios here
des regni suscipiat; Ideo dicit dn̄s. quae dicunt
facite. Quae aut faciunt facere nolite.
Unde apostulus siue inquit occasione siue uer
itate xp̄s adnunciatur. Et in hoc gaudeo
Sed & gaude bo. Tam quam & ancilla parien
te de plure; Numerosiore legatur esse fu
ro. quidam lia. fo & us & beneficio rachel
e dnis. comiurum suum. secundum dectum
Nocte cubitorem. accepit a filio lia. mandra
goricis melius cum sorore cubare p̄mittit
Quidenim de mandragora dicendum est; Pin
de rem conperi. pulchram & suauem olentem
Sapore inspipido. & ideo in illo mandragorico
pome figurari intellegam famam bonam
popularem. Unde dicit apostulus; oportet & etiam

testimonium habere bonum. Ab his qui foris
sunt; Qui licet parvum sceptrum reddant tam
plerumq; laboriosorum per quos sibi consulitur
et splendore laudis; Et grato odore boni opinionis. Ad
adeptam gloriam popularem primi perveniunt
eorum qui sunt in ecclesia. His qui cum
que in actionum periculis et labore versan
tur. Pyspr eta liae filius in mala mandrago
ria. invenit exiens in agrum. Id est hones
tatum ambulans ad eos que foris sunt. Doc
trina vero illa sapientiae quae a vulgi stre
pitu remotissima in contemplatione veri
tatis dulci dilectione defigitur haec ta
popularem gloriam. quantulamcumque
non adsequeretur His per eos qui in mediis tur
bis agendo ac curando populis praesunt.
Quaedam istiusmodi et negotiosi. per quos multi
tudinis administratur ambitus. et quorum
auctoritas popularis est testimonium
perhibent et iam vitae propter studium con
quirendae. Et contemplandae veritatis
ociose. quodammodo mala mandra
goria. per liam perveniunt ad rachel.
Ad ipsam vero liam per filium. Id est per honorem

fecan directis eius: In quo est omnis fructus labori-
osae atque inter aestum temptacionum pe-
riclitantes actionis quam plerique bona in-
genia praecedunt studio que flagrantes quae-
uis idonei regendis populis esse possint tamen eam
tant. propter turbolentas occupationes & in
doctrinae ocium toto pectore tamquam
inspectiosae rachel feruntur in amplexu: &
quia bonum est ut & lia ita latius; Innotis-
cens popularem gloriam mereatur; Iniustum
est autem ut & eam consequatur sicut modo
sem suum administrandis & desiastis aptis
pastum & idoneum modo detinet. Haec gu-
bernationem communis cultoris impendit
propterea lia sororis suae dicit parum est tibi
quod uirum meum accepisti in super & mandra-
gorae filii mei uis accipere per unum uirum sig-
nificantes eos. Omnes quicumque sint agendi uir-
tute habiles & digni; Quibus regimen ae-
cclesiae committitur cedidis pen sanctae
fidei sacramentum illi accensi studio doc-
trinae atque indagandae & contem-
plandae sapientiae. Sic a bominibus acti-
onum molestiis remouere atque in ocio

discendi docendi uolunt consedere iacer
go dictum est. parum est tibi quod accepis
ti uirum meum insup & mandragoras fi
lii mei uis accipere ac si dicer& parum est
quod homines ad laborem rerum gerenda
rum n&cessarios mocio d&m& uita studi
orum insup & popularem gloriam requi
rit. Proinde ut eam iusta conpar&; In
p&it rachel ut ss sororis sua illa nocte ui
ri sui lia & quia uiz tute laboriosa regimine po
populorum ad commoda usunt & liat sci
entiam uacare eligerent. Suscipient
experientiam temptacionum. carnarum
que sarcinam p(er)ferre sustinere commun; Ne
ipsa doctrina sapientiae. cui uacare sta
tuerant. blasphem&ur neque adipis
catur ab imperitioribus populis existima
cionem bonam quod illa poma significat
Et quod n&cessarium est ad sustentacionem
discentium. Sed plena ut haec cura
suscipiant. ut cogantur sacris; & hoc ant.
significatum est quod cum uenerit iuo
de agro iacob occurrit ei lia eu. in
que tenens ait ad me intrabis. &c. &c.

conduxi enim. te pro mandragora filii mei.
Tamquam dicer& doctrinae. quam dilige
conferre bonam. opionem. noli fugire offi
ciosum laborem. haec in aecclesia geri. quis
quis aduerterit cernit & experitur in ex
emplis. quod in ea legamus. in libris. quis non
uideat hoc agere toto orbe terrarum.
uenire homines ab operibus saeculi & ire in nos
tra iussum cognoscende & contemplande ue
ritatis. tamquam in amplexu. rachel & ex
cipienda transuerso ad clade si ac stuat
n&cessitate. Atque ordinari. in labore tá
quam liam dicentem ad me intrabis qui
bus istud misterium dí dispensationib; ut noc
re huius saeculi filios gener&. fidei laudata
tur a populis. & tam illa uita ... causa amo
re. conuersi. spem saeculi relinquerunt. &
ex cuius professionem. ad misericordiam
regende plebis adsumpti sunt. Inde enim
ci agunt in omnibus laboribus suis. ut illa p
fidi fessio. quae se conuerterunt. Quia tales
tri rectores populi de dr lacius & da
planc rur glorificatur tamquam iacob
onum . Non r&u sicut em. noctem liae.

ut rachel pomis suaue olentibus. Et clarem
tentibus p(re)dicatur quae aliquando & ipsa p(re)ter
tante misericordi(a)e per se ipsam parit. Iuxta an
dæm quidem. quia p(er)sona rum est. Ut in prin
cipio erat uerbum & uerbum erat apud d(eu)m
& d(eu)s erat uerbum. & quicquid de hac re p(er)
sapienter quae dicuntur. Et si ne facta as mate
acyhalis; Cogitationis & salubriter ue lex
pascha accipiatur. Alio quoque sensu liá
& rachel uictorinus martyr. & ceteri in simi
litudinem aecclesiae uel sinagogae int(er)
p(re)tati sunt; Liam enim maior natu sina
gogae tenuisse & estimant typum quia
prior d(e)i genuit populum. & quidem & oculis
legitur grauida quia lex p(er) moysen data.
Quod operata est atque signata. Rachel
autem iunior & pulchra. prius sterelis. post
modum fecunda. Similitudo est aecclesiae
Iunior quia tempore posterior. pulchra
est aeq(ue) s(an)c(t)a corporea. & sp(irit)u oculi tenus. decora.
Quia euuangelium p(er)spicere meruerunt.
quae & iam tam diu sterelis fuit quo
usque sinagoga populum generaret
Cur autem iacob p(ro) rachel seruit. &

subponitur ei liae maior; Nisique ad&de
ficam sumet & prius sinagogam sibi coniunx.
Seruitus itaque iacob. VII tem annorum
producatur uxorib; huius uitae presentis.
significat tempus. quip. uitae dies euoluit
In qua dns formam serui accipit. Factus obo&edi
ens patri sui hac uoluntatis. usque ad mortem.
Ille enim pro ouib; seruit. Et dns noster non ue
nit filius hominis ministrari. Sed ministrare
Ille oues pauit. & dns in eum dicit. Ego sum pas
tor bonus ille met aedis lug d' uarium. sibi p&os.
abstulit xps diuersarum gentium. uari & coire
sibi m&. congregauit; Ille tres uirgas cum
putatis corticibus induens. aquarum. oppo
suit ut earum contemplatione multiplicaren
tur. eis oues. Et dns noster in aqua baptisma
tis. trium post actum. nominae populo fideli
praeposuit; Ut quisque hoc pleno corde p̄sp&
erit; Efficiatur ouis dei; Post longam
Igitur seruitutem quam iacob apud socerū
suum pro uxoribus uel mercede sustinuit
Praecepit ei dns ut reuerteretur in patriam suā
Tunc ignorante socero. cum uxorib; cum
comitatu properauit. Laban consecutus

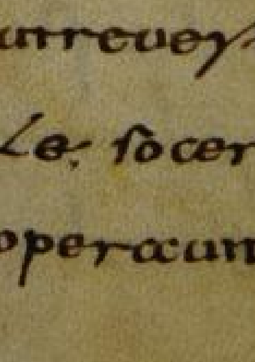

est eum in montem galaad fugientem; Atque
idola quae rachel furata uerat a patre eum requi
siuit; Nec repperit; quid ergo hoc sibi praeiudicii
generaliter uelit. dum enim laban superius
aliam gerat personam; Hic tamen
typum figurat; laban quippe interpre
tatur dealbatio. Dealbatio autem diabolus
non inconuenienter accipitur. qui cum
sit tenebrosus et meritis transfigurat
se uelut angelus lucis. Huic seruiit iacob
id est et pastor hebreorum iudaicus populus.
et cauit ab hoc in quo natus dominus uenit;
Potest etiam per laban mundus hic exprimi.
Qui cum furore iacob sequitur. quia electos
quosque qui redemptoris nostri membra
sunt. persequendo obprimere conatur
huius effigiem; Id est seu mundi. Siue diabo
li. iacob abstulit. Cum sibi christus ad ecclesiam
et gentilitate coniunxit. quae et de domo
patris abstrahit. quae per prophetam dicit.
obliuiscere populum tuum et domum patris; Quid
uero in idolis; Nisi auaritia designatur.
Unde et per apostolum dicitur. auaritia quae
est idolorum seruitus; Laban ergo ueniens.

apud iacob idolum non inuenit quia osten
sis mundi thesauris diabolus in redemptore
re nostro. uestigia concupiscentiae ter
renae non repperit. Sed quae iacob
n̄ habuit ea rachel sedendo cooperuit
p̄ rachel quippe quae & dī ouis dicitur
aecclesia figuratur; Sedere autem est hu
militatem paenitentiae adpetere. Sicut
scriptum est. Surgite post quā sederitis;
Rachel idola sedendo operuit quia scā ae
cclesia xp̄m sequens uitium. terrenae con
cupiscentiae p̄ humilitatem. penitentiae
cooperuit. De hac co·operatione nimirum
p̄ prophetam dicitur; Beati quorum re
missae sunt iniquitates. & quorum tecta sunt
peccata. Nos igitur rachel illa signifi
cauit. qui idola sedendo obpraemimus
Sicut pasauaricia paenitendo damnant
quaecumq; auaritiae inmunditiae. Non
illis qui uiriliter currunt quibus dicitur uiri
liter agite. & confortetur cor uestrum; Sed
maxime euenit qui quasi effeminato
ingressu; ingredientes. p̄ condimenta s&ul
re resoluuntur. Unde & illic eius dē rachelis h&ur
Lba sunt;

iii f iii

Iuxta consuetudinem feminarum. Hunc accedit mihi; Id est quae simulieb(us) se habere innotuit. Laban autem postquam persequutus est iacob. Et inuenisset eum et loquuti essent inter se foedus. tulit iacob lapidem et erexit illum in titulum. Dixitque fratribus suis afferte lapides. qui congregantes fecerunt tumulum quem et uocauit laban tumulum testis. Et iacob aceruum testimonii. Inter fideles enim tam iudaeos quam gentiles testis est lapis. eminens in similitudinem xpi. et aceruus lapidum. qui est multitudo credentium. His tractis abiit iacob. Mittit nuntios ad esau fratrem suum. Mittit munera. post haec transit ductis omnib; suis torrentem. Ipse remansit solus. Et ecce uir luctabatur cum illo praeualuitque ei iacob. nec dimisit nisi benedictione. et torquet et Saacerdim quia ei racchel nomen acceperit in quo principaliter sacramenta dominici imago praefigurata est; Uir enim ille typum xpi euidentissime gesser... fert; Cum tamen ideo praeualuit iacob utique uolente.

ut ministerium figuraret passionis dni
Ubi uisus est iacob in iudeorum typo: hoc est
in corporis sui sabole praeualuisse deo; Et
quasi cum infirmo. et cum carne eius luc
tamen inire. et inualiscere in passione ei
us. Sicut scriptum est. cum dicerent cruci
fige. Et tamen iacob benedictionem ab eo
dem angelo quem uictor superauerat
impetrauit. Cuius nominis inpositio utique
benedictio fuit. interpretatur israhel ui
dens dm quod erit in fine praemium
scorum omnium; Tetigit porro ille angelus
idem latitudinem femoris. et claudum
reddidit; Sicque erat unus atque idem
iacob benedictus et claudus. Benedictus in his
qui in xpm ex eodem populo crediderunt
atque in fidelibus claudus. Nam fe
moris Nervum uel latitudo generis multi
tudo est; Plures quippe sunt in stirpe
qui degenerantes a fide patrum et a
praeceptis auctoris sui deuiantes: in iti
neris sui semitis claudicant; De quibus
prophetice praedicatum est et claudicaue
runt a semitis suis; Uerutamen populos

post ac tir sibi uiribus non solum claudicat
Sed & torpit & neutra iam generare
filios possit. Denique quod adiecit idem p̄co
in tactu. uidens se dn̄m facit ad faciem.
Cum superius uirum secum narret fuisse
luctatum. id significat quod idem d̄r homo
erat futurus qui cum iacob populo luctaret;

POST HAEC. EMOR Filius
sic em. dinam filiã iacob ait locum; qui
post cubitum eius. familiã suã rachel uol
erat Sociari quem simeon & leui fra
tres uirginitatis sorori audices emor
dolo cum omni populo eius interficerunt.
Sed quid sibi uelit quod scriptum est; Egres
sa est dina ut uideret mulieres regionis
illius; quam cum uidisset sychem filius
emor euchi princeps terrae illius adama
uit & rapuit; dormiuit que cum illa
ui opprimens uirginem. & conglutinata
est cum ea eius camera. Tristem que blan
diciis liniuit; Dina quippe ut mulieres
uideat extraneae regionis egreditur
quando unaquaeque mens sua studia.

neglegens. actiones alienas carens. Ex
tra habitum atque extra ordinē proprium
euagatur, quam sic hē princeps terrae
obprimit. quia videlicet inventam in curis
exterioribus corrumpit diabolus. & ad glu
tinata est anima eius cum ea. Quia contra
sibi p̄ iniquitatem respicit. & quia cum mens
a culpa resipiscit. Adicitur atque ad mis
sum flere conatur; Corruptor autem
spes ac securitatis. vacuas ante oculos suo
at. quatinus an luctem. tristitiae
subtrahat; Recte illic adiungitur; ter
rimque blanditur lenitur; Modo enim a hor(s)
facta grauiora. Modo nihil esse quod p(er)
petratum est. modo misericordem d(eu)m
loquatur. Modo adhuc tempus subsequen(s)
ad paenitentiam pollicetur; Ut dum per
haec decepta mens ducitur. ab inten
tione paenitentiae suspendatur. qua
tenus tunc bona nulla suscipiat quā
nunc mala nulla contristant; Et tunc
plenius obruitur suppliciis quae nunc
gaudet actum in delictis; Dehinc loqui
tur d(ominu)s ad iacob ut habitaret in bethel

ibi rachel cum pareret & beniamin mortua
est; Sed quid sibi uult quod cum eundem be
niamin rachel pareret uocauit nomen eius fi
lius doloris mei; Nisi futurum prophetans
& ex tribu paulum qui adfligeret filios
aecclesiae persecutionis suae tempore; Aliter
per beniamin terrestris figuratur
hierusalem. quae est in tribu eiusdem be
niamin. Cuius populus graui matrem
dolore afficit. effundendo sanguinem
prophetarum. Insuper etiam innocentem xpi
impius adclamando uocabat. Sanguis eius
super nos & super filios nostros. Interea ru
bin concupiscentia motus libidinis. concu
binam patris sui praeceps efferunt quod
incesti crimen non scriberetur; Nisi per fu
tura peruersitas populi pronuntiaretur.
quamquam & illo qui hoc comiserit conside
retur esse flagitium. In scripturis sanctis
prophetia est factorum. Hanc quem
praeben primogenitum. nisi populus pri
mogenitus israhel & circumcisione signi
ficatur. qui eorum concubine polluit.
id legem ueteris testamenti; Sepe a

praeuaricando maculauit; quod autem
in concubina lex ueteris testamenti pona
tur adocat dicens; Abraham duos filios
haec habuit unum de ancilla & unum de libera. Haec
aut ii testamenta; In quo agar concubi
na sarr ueteris testamenti ponitur
typo; Una est autem perfecta columba
genetricae sue quae uirgo casta regi
na sponsa regi caelestia iungitur xps per
euangelium; Item deinde iuda factum
consideremus quia cum sua nurum [illegible] concu
buit quod significauerit futurorum; In
thamar ergo nuri iuda intellegitur
plebs iudaea. Cui debebat iuda regis tam
quam maritum debebatur; Mortuo nomen
eius amaritudo interpraetatur; Ipsa e
nim dno fellis poculum dedit; Duo autem
genera principum qui non recte ope
rabantur implebe; Unum eorum qui
oberant alterum eorum qui nihil prode
rant. Significantur; In duobus filiis
iuda quorum unus erat malignus
uel reus ante dnm; Alter in [illegible] terra
funderat. Hese mandat ad secundu

ammittamur n&c sunt amplius. quam duo
genera hominum. in utilitate generi huma
no. Unum nocentium; Alterum praestare
nolentium; Et si quid boni habent in hac ter
rena uita p dentium. tam quam maior
dr malignus. intertafundenti um
Et quia in malo prior est ille qui nocet.
quam ille qui non prodest. ideo esse quem
ꝯfundebat intertam nomen quoque ma
ioris qui uocatur hacer.
interpr&atur. pellicius. quibus tuni
cis induti sunt; Primi hominis. in paena
damnationis suae. dimissi &c paradiso. se
quentis. Nomen qui uocatur aunam. in
terpr&atur merore orum; Quorum
nisi quibus nihil prodest cum habeat un
de prodesse possit; Atque id p dat inter
ta maius. porro malum est ablata uita.
quod significat pellis. quam non ad uita.
quod significat merore orum; Dr tam
ambos occidisse dictum est; Tercius uero
filius iudae quod ille mulieri non iungitur
significat tempus &c quo reges plebe
iudeorum coeperunt. D&n bu iudae e
abisfugurat regnū talib; hominib; abstulisse;

Non fieri. Et ideo erat quidem filius iudaeae

Sed et iam thamar maritum non accipi
ebat quae erant eadem tribus. Juda sed
iam in populo; Inde nomo regnabat. Unde
et nomen eius. Id est silo. interpretatur
dimissio. eius non pertinet ad hanc
significationem. Viri sci ac iusti qui licet
illo tempore fuerint. ad novum tamen pertinent
testamentum qui prophetando sciendo uti
les fuerunt; Quales david. eo scilicet tempo
re quo iam iudea coeperunt reges ex
tribu iuda non habere. Non est conputan
dus herodes maior in regibus eius tam
quam meretrix. thamar erat enim
alienigena. Sed ei sacramento illo mys
ticae unctionis tamquam coniugali foe
dere coherebat; Sed tamquam extraneus
dominabitur qui potestatem a romanis
et a cesare acciperat. Sic et eius filii
therarche quorum erat unus herodes
patris nomine appellatus. qui cum pylato
in passione dni concordavit; Isti ergo
alienigenae usque adeo non deputa
bantur in regno illo mystico. iudaeor

Et ipsi iudaei publicae clamarent fren
dentes aduersus xpm; Nos non habemus
regem nisi caesarem· neq; hoc uerbum·
insi illa uniuersali dominacione roma
norum· quippe &iam caesar rex erat
non proprie iudeorum· Sed & xpm ne
garent & hunc adhuc adorarent; Ideo
se tale uoce damnauerunt illo enim tem
pore quo item de tribu iuda regnum de
fecerat ueniendum erat xpo ue
ro saluatori dno nostro qui non aberet
mutam que proderet; Hinc enim
fuerat prophetarum Non deficiet prin
ceps ex iuda neque dux de foemoribus
eius Donec ueniat qui mittendus est
Et ipse est exspectacio gentium· & unc
tor est scos scorum oleo exultacionis a
preparticipibus suis; Natus est [illegible] gere
herodes maioris tempore· pas [illegible] in se ius
sus est autem herodis mino[ris] [illegible] & tetra
the tarche huius namque uenientis
ad oues quae perierunt domus isrl. fi
guram gessit ipsi iudaei; Cum irent ad
tondendas oues suas in tamnatha quod

interpr&atur. difficiens; Iam enim de
f&ecerat princeps in iudaea. & omne mae
iesterium. atque unccio iudaeorū
Don& ueniret cui repositum erat. uenit
autem cum suo pastore idolamitae
cui nomen erat hiras. & interpr&
odolamites testimonium in aqua. Cum
dns adnt hec bns. quidē tria testimonia
hoc pleno testimonium t̄m aa uisio iohanne
Sed tamen propter oues infirmas. Hoc
testimonium est uisus in aqua. Nam &
ipse hiras quod nomen illius pastoris. fuit
interpr fratres mei uisio. Uidit omnino fra
trem suum. Johannis fratrem. secundum
semen abrahae Secundum cognacio
nem mariae matris eius. & eli sabeth
matris suae. Eundemque dnm & dm
[illegible] suum. quia sicut ipse ait & replenitu
de[illegible] do eius accepit. Uidit omnino &
dom[illegible] ideo in natis mulierum. Maior
&a [illegible] illo non surrexit. Quia & omnibus
[illegible] praenunciantibus xpm ipse uidit
quod multi iusti & pfecti cupierunt uide
re & non uiderunt; Salutauit & cre
d agnouit p f&curs & columba. Et

ideo tamquam odolamites uir &testimoniū
iuda quae p̄hibuit. Uenit autē dns ad ouestan
dendos hoc est ad honerandas sarcinis pec
catorum. &quibus &clesia. Lausdicta
in canticis canticorum; dentes es& uelut
grex detonsarum. Iam inde thamar
habitum mutat; Nam & commutans in
terp̄t. thamar mutat habitum. Mutat
&nomen. Et sit de sinagoga a&clesia.
Sed in ea prorsus nomen amaritudinis ma
neat; Non illius amaritudinis in qua dn̄o
fel ministratur. Sed illius in qua p&rus
amare fleuit; Nam &iuda latinae
confessio est. confessionis ergo amaritu
do misceatur; Ut uera penitentia prae
sign&ur. haec penitentia f&undatur
&clesia in omnibus gentib; constituta.
oportebat enim xp̄m pati. Et resurgere
tertia die. &praedicare in nomine eius
paenitentiam &remissionem p&ccato
rum. per omnes gentes. Incipientibus ab
hierusalem; Nam &ipse habitus mer&ri
cis. confessio p&catorum est. Typum quip
pe &clesiae gessit thamar ex gentib;

euo ccete; Sedens cum hoc habitu ad portam
enan vel enachin. quod interpretatur fons. Cucur
rit enim velut cervus ad fontem aquarum
pervenire ad semen abrahae. illic agnomen cog
noscente fecit. Quid de illo praedictum
est. populus quem non cognovi servivit mihi.
Accipit in occultum anulum monile et vir
gam. vocatione signatur. iustificatione
decoratur. glorificatione exaltatur.
Quos enim praedestinavit illos et vocavit.
quos enim vocavit illos et iustificavit. et quos
iustificavit illos et glorificavit. Sed haec
ut dixi adhuc in occulto. ubi fit et conceptio
faecunditatis ubertatis. Mittitur promissus hedus
tam quam meretrici. hedus exprobratio
peccati per eundem adolescentem tam
quam increpantem et dicentem gene
ratio viperarum. Sed non eam invenit
peccati exprobratio quam mutavit
confessionis amaritudo. Post vero iam
publicis signis anulo monili et virga ar
guere iudicantes iudaeos quorum
iam personam iudas ipse gestavit. Quo dic
quae dicant; Non hunc populus esse xpi.

ijs & habere nos semen abrahe; Sed p
latis certissimis documentis nostrae uoca
tionis iustificationis et glorificationis eru
bescunt; Sine dubio & confunden tur
Et nos magis quam se iustificatus esse fate
bantur.; Pignora autē refert habe
re sacdum & desica ac cau. secretur autem
a iudaeis quasi adulteratrix legis. Sed
ostendit uirgā signum pas sionis et inmu
nili. legis legitimae. & anulum. pignus
immutabilitatis quod autē scriptura indicat
parientem thamar; Et duos geminos
habentem quorū scilicet primus qui
dam sane misit manū
suam; Et obstetrix ligaa
uit coccinum Et deinde illo manum intrin
secus retrahente posterior qui phares
uocatur porrexit manum & natus ē
do praecessit. Quod aliter congruit
quod ostenderit uirtu in legis opera
manuum suarum. Et eam pphetarum
& ipsius saluatoris pollutam cruore eius
traxerit postea uero proruperit po
pulus gentium. scilicet uirtutum esset.

Nouissimi quererent primi
& primi futuri essent · que-
rent no· uissimi erant primi
Et primi no uissimi;

De hinc storia sequitur ioseph.

Qui uenditus ab inuidentibus fratri
bus in egypto p̄ ductus atque ibidē
sublimatus est ioseph unus ex xii
filiis iacob. quem pater prae ce
teris filiis dilexit xpm̄ dm̄ figura
uit quem ds̄ pater secundum carnem
natum. ceteris fratribus & abrahe
stirpe praegenitus protulit. Unde et ibi
dicitur amabat eum. Iacob quod in
senectute genuisset eum; Senescenti
enim mundum in lucis aens. dī filius
p̄ mariae uirginis partum. Seruus
aduenit tamquam filius senectu
tis; Secundum sacramentum. sus
cepti corporis quaerat ante sicut
semp̄ apud patrē. Tonica autem
polimita quam fecit ei pater uari
etatē populorum. & omnib; gentib;
in corpore xp̄i congregatam signi
ficat; Somnium uero illud p̄ quod
fratrum manipuli adorauerunt
manipulum eius; Illud est quod in xp̄o
impletum est; adorabunt eum om

reges terrae omnes gentes seruiunt ei;
Sancti et per fidem fructuum bonorum operum
offerentes. ipse est quem sol et luna et stel
le adorant; De quo sole dictum est lau
date eum sol et luna et omnes stelle.
Ipsum enim scellentia scorum. in solis nomi
ne et ecclesiae. claritas. sub imagine
lune. et omnium populorum. numerositas
in figura stellarum adorat unde et
pater suus. increpauit eum dicens; Num
quid ergo et mater tua et fratres tui ad
orauimus te; Obiurgatio eius Israel patris
duritiam populo isrl significat qui pro eo
quod et senatum. xpm esse cognoscunt ad
orare contempnunt. Iacob misit filium
suum ioseph. ut fratribus sollicitudinem
gereret. Et dns pater misit filium ut
genus humanum peccatis languidum
uisitaret. Mittitur ab illo unique patris
De quo scriptum est; Misit dns filium suum in
similitudinem carnis peccati. Et uideret si
sit recte erga oues. Et dns in euangelio
inquid non ueni. nisi ad oues quae perierunt
domus israhel; Inuenit ergo ioseph fra

tres suos. Indothaim. interpraetatur defectio
Uere in grande defectione erant. qui de fratri
cidio cogitabant. Qui cum uidisset ioseph fra
tres sui procul occidere eum cogitauerunt. et
iudei inuidentes. uerum ioseph dnm nostrum
ihm xpm; ut eum crucifigerent; Unum enim om
consilium fecerunt dicentes. crucifige eu
Fera pessima deuorabit eum; Id est iudaica
bestia. interficit eum. de qua dns in euuan
gelio dicit; Ecce mitto uos sicut oues in medio
luporum. Nudauerunt ioseph fratres sui.
tonicam polimitam. et talaream; et iudei xpm moru
cis expoliauerunt tonicam corporalem. po
limitam autem. Id est decorem omnium uirtu
tum. diuersitate. resparserunt autem toni
cam. haedi sanguine quia falsis eum testi
monus accusantes. in iudicium deduxere
peccati omnium peccata donantem; mit
titur dehinc in cisterna. Id est in lacum. Et xps
expoliatus. carne humana; discendit
in infernum; de cisterna quoque leuatus. ille
hismahelitis. Id est gentibus uenditur; Et xps
postea. quam de inferno egreditur ab om
nib; gentibus fidei commercio comparatur..

h m

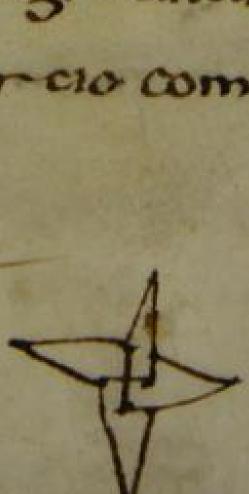

Ille p iudae consilium XXX argenteis distra
hitur. Et hic p consilium iudae sacerdotib; eo
dem numero uenundatus; Dehinc iacob
posternatis suae deplorans dispendia quae
si pater filium lugebat amissum quasi prophetica
flebat interitum iudeorum. Deinde
scidit uestimentum suum quod in passione dni
legimus factum a principe sacerdotum. Sed
& uelum templi scissum est ut prophetica
& nudatum suum populum & diuisum osten
derit regnum. Igitur ioseph discendit in
egyptum & xps in mundum emit eum eu
nuchus id est castus in disciplinis euange
licis populi. Erat autem ioseph pulchra faciae
aetate & de xpo dauid ait; Speciosus forma pre
filiis hominum diffusa est gratia in labi
is tuis; Sed mulier inquid in eum oculos in
iecit; ut adulterium cum illa ppetraret.

Ista mulier figurata erat sinagogae quae
saepe sicut scriptum est; Moechata est
post deos alienos. Similiter uolebat & xpm
in adulterium suum scelere r& in aetate ut
negaret & se esse dm pharisseorum magis; Et
scribarum quam legis praecepta seruare.

que illi uelut mortuus erat. Xps tamen non qui
escens in licentia doctrinae; Adulterio. Adul
teri nesinagoge. maiestate corporis
adprehensus. ac istae sed exiuit liber mor
tis in caelum ascendit. Calomniatus est
mer&rix ubi eum tenere non potuit
dicens. eo quod templum dni blasphemar&.
Et legis dicer&ur ee transgressor. Et illu
non carcer. terruit non infestia tenu
erunt; Cum iam ubi uelut puniendus dis
cender& inde ac liberatur. Denique
inuenit duos eunuchos. De domo regis in
carcere uinctos. duorum populoru cre
dentium. ut incredulorum. figurae signi
ficantes. qui clusi sub peccato adae transg
gressione obnoxii tenebantur qui deo
& eunuchi dicantur qui castam acciper
regulam disciplinae; Eloquia in quibus
casta. Denique postremo lucente dno ab re
inferis regressus & legis obscuritate; Ut
somnia ioseph reuelante solutus est a
peccatis. credentium populus Et de infer
ni carcere liberatur. Redit in minis
terium diuinae legis; Incredulus tamen

aut̄ & impius populus iudeorum; Qui in conuer
satione ligno non credidit transgressionis
ligno suspendit. Uille aberi contegit eunu
cho qui iudeorum imaginem indicauit. prae
terea. narratur pharaonis somnium inter
pr&atus est ioseph Sed quod significant an
ni septem. quin septe spicis plenis. Seu qui
septem uaccis pinguibus ostendebantur
Hi si septem acris macrum spiritale haec do
na. quibusu st&it, beatas fides larga
pi&ate re ir quam dundat a contra
septa stem, ler & tenui famem ueritatis
& iustitiae; Nouissimis temporibus sig
nificabant. Congregauit aut̄ ioseph
per septem annum omnem frugum habundan
tiam; Id est frumenta fidei sc̄orum orreis
condens. per illa scilic& septe acris macra; Quae
sub septem annos; Utcum septem anni inopia
coeperint; Id est cum iniquitas illa occurre
rit. Septem capitulum criminum; Sub
antixp̄o quando famis fides fuerit & salu
tis. tunc sc̄i pariter & fideles habebunt
copiosam iustitiae frugem; Ne fides eorū
inopia sermonis adtenuata defici&; Inde

ioseph gunypum induerat xpi currum
meruit & pr&co naccuit ante eum. Et con
stituit illum sup uniuersam terram egyp
ti; Et dns noster postquam est distractus
a iudaeis; Ut ioseph a fratribus de infero
rum. carcere surrexit; Ascendit cur
rum regni caelestis; De quo dictum est
currus di decem milium. Et accepit
potestatem a patre praedicandi
& iudicandi sicut paulus apostu
lus ait. Et dedit nomen quod
est sup omnem nomen. Ut in no
nomine ihu omne genu fl&tat
celestium terrestrium & infernorum.
Accepit quoque & anulum pontificatum
scilic& fides quo credentium animae sa
lutis signo signantur. frontibusque & cordi
bus nostris. per signum crucis. figura &m
regis. exprimitur. Indu&urque
stola bissina Idest acyhacem sacam;
Bissum candidiorem. & stolam inmor
talitatis; Accepit quoque; torque au
ream. Idest intell&tum bonum pr&o
ante eum. pr&cidit Idest ait iohannes.

baptistae· qui iter eius praecidens praecona-
bat dicens· parate uiam dñi habuit ad soliu
pconem· tuba angeli uenit in tuba quia
ipse dixit· Uocatur quippe ioseph lingua e-
gyptiaca· saluator mundi· Quid manifes-
tatur quando sub figura· ioseph Saluator
ostenditur· Homo certum annis· terrae ae-
gypti; Sed & iam totius mundi; Triginta an-
norum erat ioseph quando in consp&ctu re-
gis· pharaonis st⁢ tot idem q; annis fuis-
se legitur xps quando sub tpo pharaonis·
in consp&ctu· pt mundi apparuit Relatus
accepit & gentibus uxorem· idest aecclesia
& qua genuit duos fi lios· Idest duos populos·
& iudeis· & genti uar b; congregatus; I-
gitur post haec quia fu tetus· annos In uni
uerso orbem· fa m erat mis praeualuit
merito quia non em· luce erat qui f&erit
bonitatem; Post a nna n b& ioseph paenu
ria· frumenti saecl sol uat egiptum· Et
fami uerbi di liberat mundum· Aperuit
enim horrea sua· xps in omnem orbem
terrarum· Et erogatione frumenti sui
omnia subiugauit; Hisi enim ioseph· fratres·

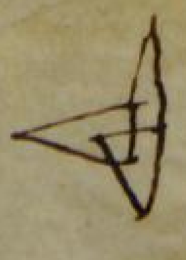

undedissent· defecerat egyptus· Nisi xp̄m
iudaei crucifixissent periret mundus· Jo
seph int̄p augmentatio· siue amplicatio
Sed in illo ioseph ampliatione non habuit
Nisi sola egyptus· in nostro uero ioseph aug
mentum· habere meruit uniuersus mun
dus· ille erogauit triticum· Noster ero
gauit uerbum dī In omnem enim ter
ram exiuit sonus eorū
Dicit iacob filiis suis· est frumentū
in egypto; dicit et dn̄s pater Ex egyp
to uocaui filium meum· Discen
dunt igitur· decē pfecciores· Id est
iudaei quasi decem loco legis innume
ro constitum quos nu ipse cognos
cens· non est agnitus tus ab eis·
Et hebrei xp̄o ipsi tur· fra non cognus
cunt eum· de num tra derunt illi pe
cuniam· Sed ur· Ind ioseph id est xp̄s
triticum de dit est & argentum
reddidit quia non pe cunia emitur
xp̄s Sed gratia· Uidit ioseph beniamin
paruulum fratrem suum· misticet quo
que uidit dn̄s ih̄s paulum quando lux

ut cum fulsit eum. paruulus dicitur
quia nondum maturam inaeyhaec fides
& rite gerebat; Unde & iam adoliscens
legitur. quando lapidantium stefanū
uestimenta seruabat fleuit ioseph &
c&atas. pauli. fl&us est xpi. labat faciē
suam. ut lumen ei amissum restitueret
labat faciem suam xps ubi bapti çatus
est. paulus pq; m. dns ihs a plurimis ui
der&ur; Dehinc schiphus. argenteus.
soli sacculi iunioris inseritur, Sed qui
sibi uult quod inuentus est sacco benia
min. Schiphum ioseph nisi quia in corpore
pauli iam doctrinae caelestis prae
fulgebat. eloquium. Dum esset & in lege
eruditus. Sed quia subi&tus. non erat
intra saccum erat Schiphus doctri
nae intra legem. lucernae intra modiū
Missus tamen ananias. manum po
suit. marsupium. soli ut marsupio.
soluto argenteum. resplenderet &
d&ci dentib; squamis. uelut quibusdā
sacci uinculis. soluto saccum; Id est
deposita legis.

uua laeminae adeptus est gratiam libe
ratis reuelatae. facta sermonis. euan
gelium. praedicat; Dati sunt ei XXX ar
gentei. cum stolis. optimis. XXX. argen
teos. a xp̄o accipit quicumq; p̄dicat trini
tatem. si u(el) xpi crucem; Ideoq; paulus ait
Neque enim iudicaui me scire aliquid in
ter uos. nisi xp̄m ihm & hunc crucifixu(m)
Quinq; aut stolas. accepit Idest sapien
tia. omniumq; sensum. multiplicis. dis
ciplinae p̄cell& igitur. paulus. eiusq; &
aberat porcio meritorum; Sed tamen
habent & fratres; Idest & ceteri praedica
tores. gratiam suam. binas stolas. Id
& confitentur xp̄m & d(eu)m esse. & homi
nem. iuxta quod in puerbiis legitur om
domestici eius. uestiti sunt duplicib; Idest
mistica. uel moralica. Intelligentia.
mittuntur & patri munera. filius ho
norat patrem. xp̄s populum suum p̄mis
sis mutat muneribus; postea haec
mu nera asini illegentiles. inutili & la
boriosi; Hunc inutiles postea in typo
xpi munera postea in euangelio

munerum· laetignotorem; Dimisit ioseph
fratres suos qui nunciauerunt patri dicen
tes· Joseph uiuit· Et ipse est dominatus in
omnem terram egypti· & pauit cor
iacob· Idest pleps incredula· sed post quae
xpi gesta cognouerit reuiuiscit spes
eius· Et qui mortuus uidebatur resurrec
tione xpi uiuificatur; Uocatur ergo a fi
liis suis; Idest ap&lis paulo iohanne popu
lus iudaeorum· inuitatur ad gratiam
Occurrit illi iudas· quod int̄pr̄ confessio· qui
acp̄cidit iam confessio· quos ante p̄ fide
possidebat; Et sic ioseph uerus xps occur
rit· qui se ne iam &lacte
suscipit; Ultimis tempo
ribus populum iudeorum· Non secundum
illius meritum· Sed secundum dilectione
suae gratiae; Et inponit manum sup
oculos eius· & caecitatem aufert idest abs
tulit caecitatem; ut postremus· crederent
qui ante non potuit esse credendos· Un
de & apostolus· ait quia caecitas ex par
in isrl facta est; Donec plenitudo gen
tium· intraret; Et sic omnes

isit salvus fieret; Traddedit post haec & ioseph
parentibus & fratribus: optimam terrae
Sic & dns elegens: optimam terram
parentibus. Id est patriarchis & prophetis.
ex quibus xps secundum carnem. Sive om
nibus sanctis de quibus in evangelio dicit
Hi sunt fratres mei; qui faciunt voluntatem
meam; His igitur dat terrae scilicet repro
missionis: regni di de qua dicit propheta:
Credo videre bona dni in terra viventium
De hinc ioseph festinans: accipere bene
dictionem patris: duos filios suos obtulit
... manassen & effraim. in qui bus
... sicut factum est in
esau & iacob. dicente dno et
maior serviet minori; Ita in istis duobus
filiis ioseph. Nam maior manasses: qui
interpretatur oblivio typum gerit
iudaeorum quioblitus est dnm suum.
qui fecit eum. Minor autem xpianorum
qui fecundi tatem sonat quod est ubri
tatem populi iunioris: qui corpus est xpi qui
fecundatus est in latitudinem mundi.
...num. Hos quidem cum benediceret

uellt iacob; Posuit ioseph effraim ad sinistram.
Manasses ad dexteram ac ita constituit
& ille non celatis manibus crucis miste-
rium per figuram. translata in mino-
ri ad dexteram. Maiori sinistram sup-
posuit; Sicque crucis similitudo super ca-
pita eorum denotata. Judaeis scanda-
lum xpianis futuram gloriam per significauit
Seniorem q; per crucis misterium factum
dextrus sinistrus. & iuniorem dextrum.
De sinistrus. quia iudaeis in nostra deserta
labentibus. Nos illorum gratiam adepti
sumus. tali q; sacramento maior po-
pulo iudaeorum. prepositus est
minor populus gentium; Unde &
idem patriarcha; Sic
hic quidem erit in po-
pulis. S& hic & dilata-
bitur;

bestias h&c

ioseph
his conpl&is. uocauit filios suos ut benedi
cer& eos. Mistico ordine loquens. uer& li
quae futurorum prescius. dixit quid eis quae
temporibus nouissimis futura erant; In
cipiens ita; ruben primogenitus meus in ru
ben. prioris populi. uid&ur. ostendisse personam
Cui &iam dominus per proph&am dicitur; israhel
prymogenitus meus; Etenim iuxta quod pry
mogenitus debebatur. ipsius erat. accipere
sacerdotium atque regnum. additur tu
uirtus mea utique quia & ipso populo funda
mentum fide & ipsi ... uirtus dei qui est xps ad
uenit; Quomodo autem ipse sit principium
dolorum; Nisi dum patri dno semper inrogaret
iniuriam. dum conuegat eadem. doctum
& non faciat. Iste prius in donis. Quia primus
ipsi data sunt eloquia dni primus ipsis legis
lectio & testamentum; Siue promissio iste
maior in imperio; utique pro magnitu
dine; Uerum quia copiosius ceteris in hoc
saeculo populus idem regnauit; Effusus
est autem sicut aqua peccando in xpo quasi
aqua quae uas colum... non tenetur; Uolun
tatis effusus est imp&u. Et idcirco addidit

uttā non crescat quia populus ipse post
quam in universo orbem dispersus est valde
inminutus ac que adpretiatus est. Sed
quare talia meruit mox subicit quia ascen
disti cubile patris tui; Non sicut iudaei in
tellegunt hoc pinde dictum esse eo quod
cum bala concubina patris sua concupu
erit; Prophetica enim futura praenun
tiabat. Non que fuerant gesta. ipso pa
triarcha dicente; Adnuntiem vobis que
ventura sunt novissimis dieb; Et ideo
in praeteritum non est referendum quod
ille futurum pdicit; Predicabat enim chri
passione & primogenite plebis audacia
quia scendit cubili di patris sui & macu
lauit stratum eius. Quando corpus domi
nicum in quo plenitudo divinitatis requies
ciebat raptum in cruce suspendit
& ferit & maculauit;

Post haec convertit ad simeon & le
ui dicens; Symeon & leui fratres va
sa iniquitatis bellantia. p simeon & leui
Scribae & sacerdotes iudaici populi
intellegunt; De simeon enim scribe erant.

iudaeorum. D&ribauero leui. principes sacerdotum. de quibus scriptum est. qui consiliu fecerunt ut ihm morte traderent; De quo consilio. isti patriarchae. Qui iam in medium uidebat dixit in consilium eorum non ueniat anima mea; Erat opportebat enim. iam illo tempore scis iste patriarchae uidere tantorum scelerum quae in nouissimis temporibus facturi erant iudaei. Sequitur quia in furore suo. occiderunt uirum. id est xpm iuxta quod dictum est; Ue animae ipsorum quia cogitatio ipsorum consilio malorum aduersus se dicentes. Alligemus iustum quia inutilis est nobis; In dolo serum suo suffoderunt murum. quem diligentia confuderunt illis spiritale & fortissimum propugnaculum qui custodiuit; Maledictus furor eorum quia pertinax usque ad tantum; fecerunt perpetrando quando furore accensi. & obtuleruunt xpm pontio pilato. dicentes illi. crucifige crucifige & si hunc dimittis. non es amicus caesaris. Et indignatio eorum. quia dura dum barrabam latronem peterent et principem uitae crucifigendum;

postularent. diuidam eos in iacob; Et dis
pergam illos in isrl hic duae nominantur di
uisio. Et dispsio. idarco. quia nonnulli ex ipsis
dnm. crediderunt quidam in infide litatem
pmanserunt. Diuisi enim dicantur. hii qui
ab eis seperantur & ueniunt ad fidem disp
si autē; hii qui ab eis patria temploq; subuer
so per orbem trae incredulum genus sparg
&ur; JUDA te laudabunt fratres tui. p
hunc enim iudam. uerus confessor & pmittur
xps qui & eius tribu; S&andum carnē ge
nitus. Ipsum laudabunt fratres sui. Apostoli
scilic&. & omnes coheredes eius p adoptionem
filii dō patri eff&i sunt. & xpi fratres p gra
tiam. Quorum ipse est dnr p naturam; Ma
nus tua in ceruicibus inimicorum tuorū
isdem enim manib; atque eodem. crucis.
tropheum. & suos r&it & inimicos. & aduer
sarius potestates. cui uacuit iugitae quod
& pater pmittit adicens. Sede a dextera
ram meam; Don&c ponā inimicos tuos sca
billum pedum tuorum; Adorabunt te filii
patris tui; Quoniam multi & filiis iacob
adorabunt eum. el&ionem gratiae

scõ lui ficca ti; Catulus leonis iudaea. qui nas
cendo. paruulos factus est. Sicut scriptum
est paruulus natus est nobis. Ad praedam fili mi. ascen
disti. idest ascendens in cruce. captiuos po
pulos redemisti. Ergo quo ille leo contrae
us in uas serat; Tu moriens. expulisti. denique
redimens. ab inferis. Ascendisti in caelum cap
tiuam duxisti captiuitatem. Requiescens
ac cubuisti ut leo manifestissime in passione
xpi. recubuit quando inclinato capite
tradedit spm. siue quando in sepulchro securus
uelud quodam corporis somno quieuit Sed
quare ut leo. & uelut catulus leonis. In som
no enim suum leo rugiens. Quia non necessi
tate; Sed potestatem. hoc ipsum. impleuit
iuxta quod & ipse dixerat potestatem ha
beo ponendi animae meae. & nemo eam tollit
a me. Sed ego eam pono quando uero adderit
Erit catulus leonis. inde enim mortuus
unde & natus fuit; Sic autem de catulo leo
nis scribunt quod cum natus fuerit. tribus
dieb; & tribus noctibus. dormit; Tunc de
inde patris. fremitu uel rugitu uelut
treme factus cubilis locus suscitare dice

tur catulum dormientem; Quod ualde conue-
nienter de passionis mortem aptatur in xpo
qua tribus diebus & tribus noctibus in tabule
sepulchri iacens somnum mortis impleuit
Bene ergo xpm ut leo requieuit qui non solu
mortis ac terruit nomen. Sed
& etiam in ipsa mortem mortis imperium ui
cit; Bene idem uerum ut catulus leonis.
quia die tertio resurrexit; Unde & sic adiun
gitur de resurrectione eius; Quis susci
tauit eum. Hoc est quia nullus hominum
nisi ipsi iuxta quod idem de corpore suo dicitur
soluite hoc templum & in tribus diebus suscita
bo illud; Non deficiet princeps de populo
iuda. et dux de femoribus eius. donec
ueniat qui mittendus est & ipse erit ex
spectatio gentium; Hoc locus manifestis
sime ad iudam refertur; Tamdiu enim
fuit ex semine eius apud iudaeos in eme
ratae. succesio regni. donec xps ad
redemptionem mundi ex uirgine nas
ceretur. probat historiae iudaeorum
quibus ostenditur primus alienigena regem
in gentem iudaeorum fuisse herodem;

Quo tempore xps natus est quod ipsi putant
iudaei non uenisse xpm; Ergo od& n buruda
usque hodie iudaeorum permanet regnum. Ita
que non defuit rex de populo iudaeorum don&
uenir& cui repositum est; Sed quia non so
lum iudaeis p(ro)fuit qui mittendus erat
deo sequitur. Et ipse & p(ro)p&tacio gentiu(m)
Alligans ad uineam pullum suum. pul
lus suus & gentibus populus. cuius adhuc
numquam fuerit legis onus inpositum
hunc copolauit ad uineam apostolorum
qui & iudaeis [illegible] sunt. Haec uinea dni
sabaoth domus isrt ad uitae. O fili mia
sinam suam alligauit ipse qui dicit ego sum uitis
uera. Ad hanc ergo uitē alligat asinā
suam. cui sep sedit ad eclesia nationis &
gentib; congregatam; hanc (tunc) aduitae
corporis sui colligauit uinculum carita
tis & disciplinae euangelicae nexu;

[illegible]

[illegible] ut de imitatione illius aueni ef
ficiatur heredes di & coheredes xpi
Alienam q; hanc asinam sinagoga qua ut p
noctur tardi gradu scilic& & grau[illegible]

pondere legis oppressam. Lauabit stolam
suam uino. Siue carnem suam in sangui
ne passionis. Siue sanctam aecclesiam. Illo uino
qui pro multis effunditur in remissione pec
catorum. Et in sanguine uuae pallium
suum. Pallium gentes sunt. quas corpori suo
iunxit; Sicut scriptum est; Viuo ego dicit
dominus nisi hos omnes induam sicut uestimen
tum. Hos quippe xps in sanguine uuae mun
dauit. Quando sicut butrus in ligno crucis
pependit; Tunc enim & e latere eius sangu
is & aqua profluxit. Sed aqua nos ab
luit. sanguis redimit; Pulchriores oculi
eius uino. Oculi xpi apostoli & euange
listae qui scientiae lumen uniuerso cor
pore aecclesiae prestant. hi pulchri
ores uino probantur. quia eorum doc
trina austeritatem uini uberius habe
ret; Id est priscae legis traditionem; et
uangelica autem praecepta. longe clari
ora sunt. quam ueteris testamenti man
data; Et dentes lacte candidiores; Den
tes praedicatores sci. qui praecidunt ab er
roribus homines. & eos quasi commeden
do

in xp̄o corpore transferunt; Nomine
autē lactis· doctrinę legis significatur quę
ad infantem populum tamquam paruulus·
poculo lactis· alebat; Huius quidem can
didiores effecti sunt· doctores· & desicca
qui fortem· & ualidiorē cybum mandunt ad
quę distribuunt· de quibus dicit apostolus·
In epistula sua ad hebreos; Perfectorum autem est ua
lidus cybus· Et bene candidiores lacte den
tes· eius dicit· omnes enim qui perfecti sunt & q(ui)
scripturarum· cybos explenant eos subtilem
& minutum intellectum· qui spiritali escha
tur· ac desicca corpore subministrant
candidiores debent· & puri· atq; ab omni macu
la liberi. ISACHAR asinus fortis· Isachar
quod interpretatur merces· refertur populum
gentium· quem dn̄s sanguinis sui p(re)cium est
mercatus. Isachar asinus fortis scribitur
quoniam prius gentilis populus quasi brutu(m)
& luxoriosum animal elegerat nulla que
ratione subsistens; Nunc uero fortis est redem
ptoris dn̄o colla subiciens· Ad iugum disciplinę
euangelicę perferens· Hinc ac cubans in
ter minos· uidit requiē quod esset bona & ter

ra

quod optima; Inter terminos namque accubans
est prestolatio mundi finem. requiescere nihilque
de his quae nunc versantur in medio quaerere
sed ubi ima desiderare. Et fortis asinus requiē
et terram optimam vidit. cum simplex gentili
tas. Idcirco sese ad robor boni operis erigit
quia ad aeternae vitae patriam tendit.
Unde etiam supposuit humerum suum ad por
tandum. quia dum ad promissam requiē
pervenire desiderat cunctarum mandatorum ho
nera libenter portat. Unde et factus est tri
butis serviens. hoc est regi et xpo suo fidei
bona operaque bonorum munera offerens.
Zabulon in litore habitabit et in statio
ne navium. Zabulon interpretatur ha
bitaculum pulchritudinis fortium aeclesiae
significat fortissimam ad omnem toleran
tiam passionis; Haec in litore maris ha
bitat in statione navium; ut credentib; sit
refugium et periclitantib; demonstrat
fidei portum; Haec contra omnes turbidi
nes saeculi immobili et inconcusso firmitatis
soliditate et spe stat; naufragio iudaeorum
et hereticorum percellaque circumferentur

omni uento doctrinae quorum et si fundatur
fluctibus frangit tamen ipse fluctus non fran
gitur nec ullis heresum temptacionibus caedit
Nec ullis uentus scis motum commota succu
bit; Pertendit autem usque ad sidonem. Hoc est
usque ad gentes peruenit, legitur et hic in e
uangelio Inde ad sidonem profectus esse aliquos apos
tolos et in ipsis locis dominum saepe docuisse. Sicut
scriptum est; terra zabulon. terra neptalim
uiam maris trans iordanen galileae gen
tium. populus qui sedebat in tenebris uidit
lucem magnam;

Dan iudicabit populum suum sicut alia
tribus israhel; Fiat dan coluber in uia
cerastes in semita. et cetera. Dicunt
ante cristum. per haec uerba praedici de ista tribu
Alii de iuda aequo traditur xps haec scriptura
pronuntiat Et haec quidem atque eum dominum in capthae
suscepta designare uolunt; Rursum autem ac
dere ut interrecue stetur unde sumptum est
Sed quoniam die tertia resurrexit Ideoque ait; Salu
tare tuum expectabo domine; Sicut per dauid dicit
Non relinquens animam meam in infernum
haec quidem ita exponunt. Alii hic prophetiam

ad aenti xpm transferuntur; De tribu enim
dan uenire antichristum ferunt pro eo quod hoc
loco dan coluber adseritur & mordens.
Unde & non merito dum israhelitarum popu
lus terras in castrorum partitione suscepe
rit prius dan ad aquilonem castra meta
tus est. Illum scilicet signans qui in corde suo
dixerat. Sedebo in monte in lateribus
testamenti aquilonis. ascendam altitu
dinem nubium. similis ero altissimo. De quo &
per prophetam dicitur. A dan auditur fremitus e
quorum eius. Qui non solum coluber sed & etiam
cerastis uocatur; Cerasta autem graece
cornua dicuntur. Serpens quia hic cornutus esse
perhibetur per quem digne aduentus antichris
ti adseritur qui & contra uita fidelium
cum morsu pestiferae praedicationis arma
bitur & tam cornibus potestatis. qui sacar
nescit semita angustiorem esse quam uia
fiat ergo coluber in uia. quia in praesentis
uitae latitudine eos ambulare persuo
aet quasi parcendo blanditur; Sed in uia
mordet quia eos quibus libertatem tribuit
erroris sui ueneno consumit; Fit iterum.

aaeratę. insemitā quia quos fideles repperit & sese adp̄ceptis. caelestis angustia minera constringentes. non solum nequitia allidi p̄secutionis impedit sed & iam terrore potestatis p̄mit & in p̄secutionis angore post beneficia. fincta dulcedinis & erecta cornua potestatis; Quo in loco; equor hunc mundum insinuatur. qui p̄ elationem suam in cursu labentium temporum spumat; & quia anticristus & tremā mundi adp̄hendere nititur aeratis. ista equi ungulas mordere p̄hib&ur; Ungulam quippe equi mordere & tremā s&culi feriendo contingere. ut cadat ascensor eius. r&ro. Ascensor equi est quisquis & tollitur in dignitatib; mundi qui r&ro cadere dicitur & non in faciem sicut saeculus. c&cidisse memorat' Infaciē enim caderē ē in hac uita. unumqueq; culpas suas. agnoscere easque paenitendo deflere.. R&ro uō quod n̄ uid& cadere est & hac uita repente d&cadere & ad quae supplicia ducatur ignorare & quia iuda. erroris sui laqueis captia p̄ xp̄o anticristum. & p&atur bene iacob. eode

locum repente in electorum uocem a..
conuersus est dicens. Saluator & tuum & xp&
racbodne; Idest non sicut infidelis anti
cristum. sed eum qui in redemptionem nram
uenturus est uerum credo fideliter xpo;
Et ad accinctus praeliabitur aiteeu
Iste agebit cinctus p(er)sona dni &
pr..emit qui in primo aduentu hu
militatis suae contra aduentu antichris
to. praeliandus occidit; Accinctus gla
dio. uerbis in. circa potentissime quod ini
micor diuidit Idest filium a patre & fi
liam a matre. nurum a socru. iuxta
quod legitur in euangelio; Non ueni
pacem mittere sed gladium; Quod au
tem & ipse accingetur retrorsum;
Clarmas dni nri in secundo regno osten
ditur quia cum uenerit anticristus
item recurrit retrorsum. idest post
eius uestigia xps celeri aduentu
pgrediens ut interficiat gladio oris
sui; Unde & beneidem Gath latrun
culus interpretatur eo quod posterior
Idest secus pedes quasi latrunculus.

Repido atque improuiso aduenit. Et licet
contradicent. quia dies domini sicut fur in nocte
ita ueniet. Et xps ergo et ante et retro. proelia
ri contra antichristum. scribitur. Ante eius
natam que in occulto aduenit humilitatis.
postea manifestus in gloria. maiestatis.
demonstrat aperte. Et moyses pro
pheticam patri acheca huius spiritaliter
pertinere ad xpm. Sic enim ait; Benedic
tus in gad in latitudine gath. quasi leo
requieuit cepit brachium aduersariam.
et uidit principatum suum. Agnoscant itaque
quis requieuerit sicut leo; Nisi xps in
sepulchro suo quis constringere et uastare
brachia quoque potentium nisi redemptor noster
qui humilitatem uirtutem et superbie excel
sorem; Quis uidit principatum suum nisi ille
cui datus est principatus et honor et regnum.
ASER pinguis panis eius. et praebebit delicias
regibus; Aser cuius nomen significat
diuitias. Item xps est cuius est alti
tudo diuitiarum. sapientiae et sci
entiae dei qui propter nos pauper factus est cum diues
esset. cuius panis pinguis factus est. et ita scorsum

X contra aperte antixpm obpugnatione; hinc est quod euangelista
clamat dicens;

ata scilicet eius. quam si quis manducauerit non morietur in aeternum. Iste etiam prebebit dilicias. sapientiae regibus. Id est causen sui proprios regent qui dominantur uiciorum suorum qui castigant corpora sua. et in seruitutem subiciant;

Neptalem quod interpretatur dilatatio. apostolos. et praedicatores. scorum significat quorum doctrina in latitudinem. totius mundi diuisa est. Ex hac enim tribu fuer apostoli. qui sunt principes aecclesiarum. et duces. et principes zabulon. et principes neptalim. Qui sine dubio ad personam referuntur apostolorum. ipsi sunt filii excussorum. Id est prophetarum qui in manu potentis dei positi; Et terram quam segregata et cassata fuerunt urgua ad fines terrae; Unde et bene hic beniamin. ceruus emissus scribitur. Quia nimirum. apostoli siue praedicatores ueloces. acto. et. itinere more ceruorum transcendunt. Inplicamenta saeculi huius. Sicque et alta. ad sublimia. meditantes; Dant eloquia pulchritudinis id est praedicant. cantis gentib;

L doctrina dni sacl ua tonis;

FILIUS ADCRESCENS IOSEPH. haec
prophetia post passionem dni pater nae
uocis· in magnem pretulit quae redeun
di in caelum post uictoriam xpm pater
adloquitur dicens· Filius adcrescens ioseph
Filius adcrescens· utique in gentibus· quia cū
ob incredulitatē sinagoga populum re
linquit et innumerum· sibi plebem aecle
siae et omnibus gentibus· conplicauit; qd
et dauid· cecinit dicens· Reminiscentur et
conuertentur ad dnm uniuersi fines terrae
Filius adcrescens· et decorus aspectu· omnem enim
superat illius pulchritudo iuxta quod et de ipso
quod in psalmis canitur· Speciosus forma prae
filiis hominum· filiae discurrerunt sup murū
Idest gentes· uel aecclesiae quae crediderunt
in xpm haec sup soliditatem fidei quasi sup murū
amore pulchritudinis xpi· accensa discurrunt.
Ut uerum sponsum p contemplationem aspiciant
Et osculo caritatis illi Copulentur ad quem ad
herent· Sed obiurgauerunt eum quando
falsis testimoniis· Calumniantes sermonem dni op
praemere sinagoga populi cogitaue
runt inuiderunt illi habentes iacula; Neque

quisquam in ioseph conicit sagittas. uel aliquod
uulneris telum. Sed hoc specialiter euenit
in xp̄o. Sedit in forti arcus eius. Xp̄s enim arcum
suum & arma pugnandi posuit in dō qui fortis
est pugnator. cuius uirtute concidit omnis
nequitia pfidorum. Et dissolutae sunt uincula bra
chiorum eius. quibus fratres eum uinctum ad
pilatum duxerunt uel quibus eum suspensum
in ligno crucis fixerunt; Resoluta sunt enim
p manum dī omnipotentis iacob. hoc est p ma
num omnipotentis dī iacob. & ex cuius foemore
ipse dn̄s bonus pastor egressus est lapis. & fir
mitas credendum isrl; Ds̄ patris tui erit
ad iutor tuus. qui adiuuat filium. His solus
ds̄ pater qui dix iacob puer meus suscepi eum
anima mea. & omnipotens benedic& tibi be
nedictionibus caeli desup; Benedictionibus
abyssi iacentis deorsum. uniuersa enim
subiectes caelestia. p benedictionem caeli
& terrae p benedictionem abyssi iacentis de
orsum. ut omnibus angelis & hominibus
dominer&ur; Benedictionibus uberum
J id est siue duorum testamentorum quorū
alteru nunciatus est; Alterum demonstratus est

Siue benediccionibus uberum matrix quae uere
benedicta erant quae eisdem sanctus uirgo dei post
lactis inmulsit; Unde et illa mulier in euuan
gelio ait. Benedictus uenter qui te portauit
xps et ubera quae suxisti; Benediccionibus
uberum et uulue et idem hic benedicitur uul
uae eiusdem matris; Illa utique uirginalis
quae nobis xpm dnm edidit; De qua per hiere
miam propheta dicitur. Priusquam te
formarem in utero noui te. et ante quam
exires de uulua sanctificaui te; Benedictionis
patris tui. Confortatae sunt in te; Benedicci
onibus patrum tuorum. Benediccionis in
quid patris tui excelerant quae datae sunt
tibi A summo caeli et abyssi confortatae sunt
Id est preualuerunt benedictionibus patrum
tuorum; Ultra omnem enim sanctorum mer
itum patriarcharum siue prophetarum
omnium eualuit Benedictio omnipotentis pa
tris in filio ita ut ei Nullus sanctorum aeque
tur donec ueniret desiderium collium
aeternorum colles iste sancti sunt qui xpi aduen
tum prophetauerunt magno cum desiderio
incarnatione eius expectauerunt de quibus;

dicitur quia multi iusti & prophete cupierunt
uidere que uidetis. hi ergo sancti dicti sunt colles.
propter excellentiam. sanctitatis. qui etiam ad
& esna uocantur quia uitam consequuntur
aeternam; Haec inierunt. cum mundum . se
de se educuntur ad aeterna; Fiant in capite
Ioseph. omnes scilicet benedictiones iste super
caput. caput Christi ponuntur quas in asna
tur accepit & super uerticem nazarei.
De quo scriptum est. quoniam nazareus
uocabitur; Id est sanctus dei inter fratres suos.
quia ipse est caput omnium imminens uniuer
sorum sanctorum quos etiam & fratres uocant.
INPSALT. BENIAMIN. lupus rapax. Mane
comedit praedam uespere diuidit spolia
quibus dictus apostolus. paulus. designatur
De beniamin stirpe progenitus qui mane
rapuit praedam. Id est in primordiis. ; H&
fideles quos potuit deuastauit . . rbaros
Uespere autem spolia diuisit. sit quia omnia
quae fideles. postmodum propter ea enim figu
facitur sacrilegia noster & dominus induit
audientibus discre . . io seruiuit; trinomini
cio nemi rifica dis nse aequale donum bono(rum)
ponsacuit;

Negant quendam & doctorum bus · cadat bem iherusalem
atque de beniamin scripta sunt refer lxxii; Be
niamin in quid filius doloris h[abe]t p[ro]pt[er] hierosolem he
reditatis · eum locum accepit in quo terrena est
hierusalem · quae nunc p[ro]p[te]r incredulitatem
oblita est atque repulsa · hac enim in filius
suis sub p[er]sona · beniamin · designatur · Haec
sicut beniamin ultimam · Consequitur bene
dictionem · ita & idem populus · ultimus est sal
uandus est; Postquam plenitudo gentium
intr[o]ierit · dicit enim; Beniamin · lupus ra
pax · lupus scilicet; Quia ipse peculus effu
dit sanguinem p[ro]ph[et]arum atque iustorum
Rapax autem p[ro]p[te]r auiditatem dicit & multa
enim fami uerbi di & media uenit rapax qui
a & ipse uiolenter diripit regnum di; Hic enim
mane comedit praedam · mane illud; tem
ta… [illegible] pus creditur quo legem accepit
cunctis [illegible] Tunc enim mundum prima
tus in filio ita [illegible] quid[e]m in luminatio
tur donec uenerit [illegible] scientia data est; Co
eterno[rum] colles ipse sci[illegible] midit · autem mane
autem prophetantis m[illegible] quia legem quae
in carnatione eius exp[illegible] mane · accipit

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

edit adhuc & meditatur. aliquid sequens legem iustitiae in legem fidei non peruenierit

Aduesperam autem diuid& spolia; Uespera est illud tempus nouissimum. quo conuersi er&. Tunc ergo diuidit escam; Tunc intellegit diuidendam. esse litteram ab spu & tunc corporat quia littera occidit. Sps autem uiuificat. Quia ergo iam p gratiam dni inluminatur. Incipit in lege spiritalia corporalibus diuidere & seperare. Ideo dicitur ad uesperam. diuidere escam. quod tota die in lege meditans. antenon fecit; Quaer&ur autem de iacob. Cur omis quos de liberis. & de ancillis genuit aequalis honore filius. & heredes constituerit; Nisi ostenderit quod xps dns omnib; gentibus qui p fidem corporeius. conciliantur. eandis pari honor; & gloriam. habitis. caelestia praemia largiatur; H& est discretio iudaeos an greços. barbaros an scitha; Seruus an liber sit quia pomnia & inomnibus xps est. Propter enim figuram serui saluator noster & dns induit & p libero & pro seruo seruiuit; Ut inomnibus credentibus in se aequale donum bono[...]

caelestium largiatur; Et praefertur a par
illum qui secundum carnem nobilior sit qui
cumque enim fidem dni promeretur; Nullis
maculis carnalis natiuitatis obfuscatur
Nam hoc nae futurum etiam per prophetam signifi
catur. Dicente dno erit in diebus nouissimis
effundam de spu meo sup omnem carnem. finit amen.

INCIPIT QUAESCIO EXODI:

De LXXta animabus II De morte ioseph. III
De afflictione populi. IIII. De maialox
nae. V. De inuentione moysi. VI De occi
sione aegypti. VII De manifestatione
dni in rubo. VIII De uirga in serpente conuersa
VIIII De manu moysi in sinum missa; X De aquis in
sanguine conuersis. XI De ingressione moysi
ad pharaonem. XII De uirga in dracone de
XIII De obduratione pharaonis. XIIII De decem
plagis. XV De pascha. XVI De argento et
auro aegyptiorum sublato. de ca ziona
XVII XVIII De columna ignis et nubes. XVIIII
de Diuisione maris. XX De cantico glorifica
tionis. XXI De aquis amaris. de duodecim
fontib; XXII XXIII d&acynebus altarium

de
&manna· de p&ra uirga p(er)cussa XXIIII. de
pugna cum amalech XXVI de cognato moysi.
de ascensione moysi. In monte XXVII XCIII de
monte sina & tonitruis. cum fulgoribus. &
a ligne XCIIII· de d&em uerbis de duobus. ta
bulis. XX. de id quod iussum est altare d(e)t(er)ra fieri
XXI· de id quod altare non ediffi abis illud· de s&tis
lapidibus XXII· de id quod non accede(re)tis ad eū
p(er) gradus. XXXIII de hebreo. sex annis. serui
ente d&alione XXXIIII· de d&cimis. & primi
cius offerendis de uitulo cum busto igneo. de
interfectis tribus milibus hominum. d&con
fractione tabularum. de quadraginta di
ebus quos ieiunauit moyses. de id quod dicit
d(omi)n(u)s ad moysen posteriora mea uidebis. de
glorificatione moysi. de edifficatione arche.
De cyrina arca telibus & uirga de propi
ciatorio & cherubin. de altare de mensa; de
candelabris & oleo. d&abernaculo. d&colum
nis eius basis & capitalia d&abulis auratis
d&d&em cortinis de und&im uelis calicinis
de oppanso uelo in medio tabern de diuersis
donariis. ad confractione tabnaculi. de ungento
q(u)o ungitur tabnaculo; de incenso q(uo)d positum de uecte
pon ti fi cis;

QUAEDAM MISTERIA EX LIBRO GENES
& obscuriora rerum gestarum. LSIS
quae allegoricis sunt obtecta figuris.
ex libris maiorum breviter et carptim
perstringimus; Nonnulla vero sequen
tis legis typica et figurata mysteria
singillatim ex litteris sanctorum virorum subla
ta subiungimus; paucis scilicet eorum stilo
prementes; Nam omnia legis quis potest in
dagare quae tam inmensa sunt; Unde
iuxta historiae textum explicari facile pos
sint; Proinde tantum secuti sunt quantum
continuo operi sufficiendum putavimus.
Unde libellus et cedat modum nec lectori in
currat fastidium;

PRIMO OMNIUM LXX ANIMAE CUM
iacob introierunt in egyptum LXX.
discipuli ad praedicandum verbum dei;
toto mittuntur in mundo; Aliter. hae LXX
animae qui in egypto ingressae sunt mis
tice innumeros remissionis accipiunt
Scilicet ut huic saeculo. qui per egyptum figu
rabatur post tanta peccata et sacra
legem; donaretur remissio peccatorum

egyptus enim hic mundus enim esse figurali
ter multis proph&arum uoluminibus. adpba
tur. II. Mortuo ioseph & fratribus eius creuer
filii isrt & incaluerunt nimis. Sicut & nos ter
uerus ioseph postquam pro omnibus gustauit
mortem. per quam distruxit diabulum. qui ha
bebat mortis imperiorum multiplicatus est
fidelium populus; Nisi enim sicut ipse ait c&i
dis& granum frumenti in terra & mortuu
fuis sem&; Non utique fructum hanc plurimu
totius orbis terrae aeclesiae sustulis&.

Adfligit pharao filios isrt luto & latere isra
helé; Similitudo est populi nostri pharao
aut zabuli qui inposuit iugum grauissimu
seruitutis: luto & latere operari. Id est ter
renis & lutulentis operibus incubari; Admix
tis & sicut paleis Hoc est leuibus & inratio
nabilib; factis. I. Ut his uariorum actibus
populum di conprimi & peccatorum om
nium muro incredulitatis poss& includi
Ut nemo ess& qui regnum eius uel disperder&
captum cer&; Iub& quoque pharao mas
culos occidi fe minas uiuere. Sicut
diabulus Hebreorum fides praeualer&;

Concebatur uniuersalis uirtutibus. luctare
manerent fortissimus. quae & uiriles animi
sensus; Unde caelestia. habemus & diuina Id est
rationem. prudentiam constantiam inno
centiam & fidem In homine occidere; & illud
meo uiuere quod feminium; Id inbecillitatem &
fragile & primam adultia aetatur Id est
ambitionem uiolentiam; Libidine iracundiam
Credulitatem. furorem & cetera his similia quae
in feminarum. figura sunt. V. Deinde moyses
ad ripam fluminis expositus. repperitur; & dominus
cuius moyses. typum induerat; Ad flumen la
uacrum. & ad aquam baptismatis accredentibus.
inuenitur. plorabat infans. quia xps ueteris ho
minis. quem induerat peccata deflebat &
ad resuscitandum lazarum fleuit iudaeorum
deplorans perfidiam filia pharaonis discendens
ad lauacrum fluminis col[l]egit infantem
aecclesia ex gentibus. lauat ea salutaris.
scificationem. desiderans. excipit xpm a sina
goga matre carnali expulsum quasi in
fantem quia tunc paruulus uidebatur; Cum
in homine carnaretur. Inuenit illa moysen
inclusum in uasculo Uasculo quod & multis.

agrestibus singulis sit; Inuenit xp̄m a&clesia
r&conditum in cordibus scōrū qui in unitatem sui
cont&xi & multorum fratrum membris omnes
unum in xp̄o corpus effecti sunt & eum relegi
osa obseruatione suscipientes tuentur; VI. In
terea moyses peregrinum fratrem in egypto
liberat. Ab egyptio iniuriam pp&rantem
multum esse patiens fratrem defendit & eun
dem aegyptium occidit; Cuius figura facil
lima occurrit iniuriosum. nobis in hac pe
regrinatione diabolum dn̄o xp̄o nobis defen
sis occidi. quod dō in sabulone harenae obrut
interemptum; manifestum est eius iam mor
ticinam praesentiam in eis latere qui non ha
bent stabile fundamentum; Unde . acla . a&
clesiam dn̄s in p&ra aedificat. & eos. qui au
diunt uerbum eius. & faciunt comparat pru
denti uiro qui aedificauit domum suam sup p&rā
H & temptationib; cedere & corruere; Illos aū
qui audiunt & n̄ faciunt conparat stulto aedif
icanti sup arenam cuius temptatio domus ru
inam. efficit magnam. VII. Deinde in rubo ap
paruit moysi. mittens eum adgentem quae
praessiebat in quam futuram & erat flamma

in rubo; Id est in spinis. & rubos non cremaba
tur; Rubos spine peccatorum iudaicorum
flamma autem in rubo uerbum di quod ergo illis
lex data est flamma erat in rubo quod lege
data non sunt consummata peccata; Rubus
nec sub igne cremabatur; Alii in rubo flamman
te & non urente; ad ecclesia intellegunt in flā
mas persecutionibus eam loquentem In illa dno
non perire; Quod uero dns moysi in eadem rubo
apparuisse. loca igitur ostendi; Non alibi quā
in aecclesia eum credentibus apparere quia nul
lus digne consistere; Vel dm uidere potest
Nisi qui calciamenta terrena & mortalia deposue
rit. Quod significabant illa moysi calciamen
ta deposita; habet quippe & aliam figura
id: quod moysi excalciari iubetur; Veteri
namque consuetudo erat; Ut si sponsam
sponsus repudiare uellit; Discalciaretur ille
& hoc erat signum repudii. proinde moyses.
excalciare iubetur Ne ad aeclisiā quae
in rubo significabatur quasi sponsus calcia
tus accederet hoc enim xpo seruabatur
qui uerus sponsus erat de quo dicit iohannis
cuius non sum dignus soluere corrigiam

ad ciamenti; Unique sicut dictum est et moysi. et iosue
hebreica dicunt propterea in rubo apparuisse
dominum moysi et non in alio ligno. ne forte sculpe-
rent in eodem iudaei idolum. Semper enim abstu-
lerunt causam idolatriae; VIII; Miratur de-
hinc moyses ad liberandum populum israhel qui-
dixit domino quod signum habeo. ut credant mihi qui-
a tu me misisti. et dixit ad illum; Proice inquid
uirgam quam in manu gestas in terram et pro-
iecit; Et facta est serpens; Et pauit moyses et fu-
git et ait illi dominus adprehende caudam eius et
adprehendit et facta est iterum uirga;
Quid enim hoc significat; Serpens autem persuasit
homini mortem ergo mors de serpente; Uirga itaque
que in serpente xps in morte et tamen expauit
et fugit moyses. quid est ab illo serpente fugis-
se moysen; nisi quod legitur in euangelio fac-
tum. Mortuus est xps et expauerunt discipuli
et ab illa spe in qua fuerant recesserunt; Sed
quid dictum est; Adprehende caudam eius quid est
cauda; nisi posteriora hoc significat. ut poste-
riora mea uidebis; Primo enim factus est
serpens Sed cauda adprehensa facta est
uirga quia primo occisus est xps; post ea

p(er) actus omnibus; ad id quod fuerat; Resurgen
do reuersa est. Ubi p(ri)uatae reparationem
: ceperunt; Est & aliud in secundo de serpente;
Morte consumpta nihil in eo serpentis: saeculi fi
nis. quae sic mortalitas adescata quae corpus eius est. lubrica temporum uoluitur; Ali
cum aliuenium p(ost) mortem tamquam
p(er) serpentem mors seminata est; Sed fine
nouissimo uelut cauda saeculi redimus ad
manum d(e)i; Atque adprehensi reparabi
mur & nouissima inimica morte distru
cta. resurgens. In dextera d(e)i uirga regni
erimus; VIIII; Item natura aliud signum
moysi Mitte inquid manum in sinum tuo. &
misit. p(ro)duc. inquid eam & p(ro)duxit & inuen
ta est alba. Id est inmunda; Alborem enim
in cute lepra est non candor. Ipsa enim
hereditas d(e)i; Id est populus eius foras. ab eo
missus inmundus factus est. Sicut scriptum
est de ea; Ut inquid auertas faciem tuam
tuam & dexteram de medio sinu tuo. Sed
quod ille ait. Reuoca eam in sinum tuum
Reuocata & reuersa est ad colorem suum
Sic & plebs iudaea aliena est a sinu d(e)i
& foris inmunda remansit; Sed re

uocat eam & redit ad pristinam colorem;
Dum agnouerit dnm saluatorem; Hanc enim
caritas & pacientia congregat isrt; donec plenitu
do gentium intrauerit & sic omnes isrt saluus erit
XI; Deinde aqua emissa in terra a moysen
uertuntur in sanguine; Id est populi in sangui
nis xpi fide aquae enim ait apocalipsis quas
audisti populi sunt & gentes. XI. Post haec in
trant ad pharaonem moyses & aaron
petentes uiam trium dierum proficisci in deser
tum populum isrt & ibi sacrificare dno do; Quia
uia est trium dierum quae nobis incedenda
est, ut exeuntes de egypto peruenire possimus
ad locum in quo immolare debemus; Uia
ista xps est qui dicit ego sum uia & ueritas
& uita. qui ea uia triduo nobis incedenda est
qui enim confessus fuerit in ore suo dnm ihm
& crediderit in corde suo quod ds illum suscita
uit a mortuis tercia die saluus erit; Haec
est ergo triduum uia per quam perueniuntur in
locum in quo dno immoletur & reddatur
sacrificium laudis; Abominationes inqui
unt aegyptiorum immolamus dno do nostro
OVES quippe aegypti edere dedignantur;

Sed quod abominantur aegypti quae si fa
tuitatem deputant; haec iusti do hoc sunt
do offerunt quia simplicitatem conscientiae
quam sapientes huius saeculi. hoc est quae
aegypti quae si fatuitatem deputant hanc
iusti do in sacrificium immolant & per id do
placere procurant. Quod saeculo & mundo
abiectum & contemptibile esse considera
nt. Secundum apostolum qui ait; Nam
quae stulta sunt mundi elegit ds ut confun
dat sapientes & quo autem loqui coepit moyses
ad faraonem magis adfligitur populus dni
& quo in animam hominis sermo di plactus fu
erit; acrius adlidunt hostis consurgit.
& maiora uitia quibus fauciatur inmittit
prius uero quam uenerit sermo quia rigu
erit. uitia in pace durabunt; Sed ubi ser
mo di facere coeperit unius cuiusque dis
crimen, tunc conturbatio magna eo consur
git; XII: PROIECIT. deinde moyses uirgam
coram pharaone & serpens factus deuo
egipticiorum; Significans quod uerbum caro fieret & quae serpentes
rauit omnes serpentes dixi uenena eua
uertet premissionem & in dolgentiam
peccatorum; uirga enim serpens facta e
X uirga enim uerbum directum, regale plenum potesta
tis insigne imperii;

q̃m̃ quaerat filius dĩ & dõ patre natus filius
hominis factus est; Natus & uirgine qui
quasi serpens & altatus in cruce medicinã
uulneribus infudit humanis; Unde ipse dñ ait
Sicut moyses & altauit serpentem in deser
to; ita oport& filius hominis & altare;
Uirga enim moysi draconem conuersa
magorum absorbuit uirgas & xp̃s post
gloriae suae dignitatem factus ad obedi
ens usque ad mortem & p ipsam mortem
carnis consumpsit aculeum mortis; Adtes
tante propheta ero mors tua o mors ero mor
sus tuus o inferne; XIII. INDURAUIT
dñs cor pharaonis. scilic& quid. auctoris tabula
Ita sic indurauit istum post peccatum ut
penitentiae conpunctione numquam
emolliatur; Sicut in iob de eo scriptum est
cor eius indurabitur quasi lapis. XIIII. De
hic inferuntur plagae in egyptum licet illa
in egyptum corporaliter gesta sunt; Spi
ritaliter tamen . . . . eis nunc geruntur
in nobis; Aegyptus namque saeculi forma est in qua in primo aquae uertuntur
in sanguinem; Aquae egypcie erratica.

& lubricae philosophorum sunt dogmata quae
merito in sanguinem uertuntur quia in
rerum causis aeternaliter sentiunt; Sed u
bi crux xpi modo huic lumen ueritatis osten
dit huius modi eum corruptionis arguit
ut & qualitate paenarum per prior agnos
cat errores. In secundo uero plaga ranae
producuntur quibus indicari figuraliter
arbitrantur carmina poetarum. Quin
am quaedam & inflata modolatione
Velut ranarum sonis & cantibus modo hu
ic deceptionis fabulas intulerunt; Rana
enim est loquacissima uenenosa. Nihil enim
aliud animal istud utile est nisi quod so
num uocis inprobis & inportunis clamo
ribus reddat; Post haec scynifes producuntur
Hoc animal pinnis quidem sustentatur pa
rum uolitans; Sed ita subtile est & minutum
ut oculi uisum nisi acutum cernentes. & sta
acutissimo terebrat stimulo itaque uolumina uideres qui si naui & stim&
tim uoluntatem hoc ergo animalis gens
subtilitatis heretica conparatur quae
subtilitatibus uerborum stimulis animas
terebrant tantaque calliditate cir
cumuenit ut deceptus quisque nec uideat

effanget corpus aia cum insedent

X ut rigatem uerbum directum regat
tis insigne imperii; :

n& intellegat; Unde decipiatur; QUOD
uero intertio signo magi accesserunt di
centes hic digitus di est magi illi typum here
ticorum atque animositate habuerunt
D& clarat hoc apostulus dicit Sicut iamnes
& mambres resisterunt moysi sic & hi re
sistunt ueritati homines mente corrupti
& reprobi circa fidem Sed ultra non pficiunt
dementia manifesta eorum erit omnib;
Sicut & illorum fuit hii autem qui p ipsam
corruptionem mentis inquietissimi fuerunt
insigno tertio defecerunt fatentes sibi aduer
sum esse spm scm qui est digitus di un
de & illi deficientes intertio signo dixerunt
Digitus di est hic sicut autem conciliatur & plac
atur sps scs requiem pstitit mitibus & hu
milibus corde. ita contrarius & aduer
sus inmites ac supbos inquietudine & agit
tat quam inquietudinem muscae illae bre
uissime significauerunt Sub quibus magi
pharaonis defecerunt dicentes digitus di hic. QUARTO
loco aegyptus muscis pcutitur muscae
enim nimis insolens & inquietum animal
est inqua quid aliud quam insolentes curae;

desideriorum aculeum designatur.
Aegyptus ergo muscis percutitur quia eorum
corda qui hunc saeculum diligunt desiderio
rum suorum inquietudinibus feriuntur.
Porro lxx interpr. cynomiam id est caninum
muscam posuerunt per quam canini mores
significantur in quibus mentes humane
uolutate et libidinis aestus concitantur. potest
quidem hic locus significari etiam musca
canina forensis hominum eloquentia
quam uelut canes alterutrum se lacerant.
IAM UERO quinto in loco animalium nece
uel pecodum aegyptus uerberatur; Ue
cordia in hoc arguitur stultitia quem mor
talium quaedam irrationabilia pecora
cultu et uocabulum dei imposuerunt figuris
Non solum hominum. Sed et pecodum; ligno
et lapidibus interpretati; Ammonem: iouem: in ari
etae uenerantur et ammonem in anne apin
quoque colentes in tauro et cetera quoque
quae aegyptus deos et portenta; Miraretur
et in quibus cultum credebant in effectu uanum
in his uiderunt miseranda supplicia; Ulce
ra post haec et uesicae; Dum feruoris sexto

in uerbere producantur mulcentibus. argu
untur dolosae huius saeculi & pariter etiam
malitia in aestiuis tamen & inflicta supplicia
& feruoris sui irae ac furoris insectatae huiusq;
enim talia per errorem sacrorum figuras mun
do supplicia temperentur; Post haec uero uer
bera ueniunt de supnis uoces sic & toni
trua & grando & ignis discurrens in
tonitruis enim increpationis ac diuinae
correptionis intellegunt quia non cum silen
tio uerberat; Sed dat uoces & doctrinae
l inuitat pque possit ul pe suo caelitus ca
caelitus; castigatur agnoscere mundus
Dat & grandinem per quam terra ad hac
uastatur nascentia arborum dat & ig
nem sic ex terra spinas & tribulos quod de
beat ignis ille depascere. De quo dicit dns igne
uenit terrae interitum per hanc enim in
nocentiae uoluntatis & libidinis consummatae;
Quod autem locustarum octabo in loco firmen
tio petitur a quibusdam per hoc genus pla
gae desideriis a se & discordantes humani
generis inconstantiam confusa; Alio
quoque sensu locustae pro mobilitate
leuitatis accipiendae sunt tamquam uagae;

& sae lien tis anima in saeculi uoluntatis;
Non ea plaga tenebrae factae sunt; Siue a
ut mentes eorum caecitas arguatur; Siue
ut intellegant; diuinae dispensationis & p
uidentiae obscurissimas esse ser tiones posu
it enim deus tenebras latibulum suum. quas illi au
daciter & temere perscrutari. cupientes &
alia. & alias adserentia incredulitas &
palpabiles. ignorantiae tenebras de
uolutant; Ad utroso. delentur primo
genita egyptiorum Siue principatus.
& potestates & mundi rectores. tenebra
rum harum. Siue auctores & inuentores
falsarum; qui in hoc mundi fuerunt rele
gionum quas xpi ueritas cum suis & ranc
sit & delaut auctoribus post quod sequitur
In diis eorum fecit iudicium illud; hac breui
ter tamen. quod illa nocte qua egressus
populus est omnia in egypto templa dis
tructa sunt Siue motu terrae; Siue
tactu fluminum. spiritaliter autem dicimus
quod egredientibus nobis & ab egypto erro
rum idola corruerunt & omnes puer sox
Dogmatum cultura quassatur; XV.

Interea fit pascha in occisione agni oc-
ciditur xps de quo in euangelio dicitur; Ecce agnus dei qui
tollit peccatum mundi; Vespere immola-
tur agnus; In uespere mundi passus est dns
prohibentur qui pascha faciunt ossa fran-
gere; Non franguntur in cruce ossa dni
Attestante euangelista quia dicit os
eius non frangetis; Sanguine agni in-
libantur israhelitarum postes; Ne uas-
tetur angelus audeat inferre pni-
ciem signantur signo dominice passio-
nis in frontibus fideles populi. ad tutelam
salutis. Ut hi soli abinteritu liberantur
qui cruore dominice passionis corde &
fronte signati sunt qui & id cum opere loquun-
tur; Signatum est sup nos lumen uultus
tui dne. Unde & appellatur ipsa solem-
nitas pascha quod nos transitum pos-
simus uocare eo quod de prioribus ad me-
liora pergentes tenebras scam egyptum de-
linquamus quod autem de agno illius esu
omnis alienigena non comedet. & quod
in una domo commeditur nec effertur
de carnibus eius foras hoc de xpo corporis

sacramento . cuius agnus illi figuram propri
ae tenetur scriptum . cuius corpus & sangu
is in unam domum; Id est in aecclesia uesci prae
cipitur necesse ferre foras in plebibus; Sed aliae he
raeticorum quae eadem aecclesia catho
lica in unitate foris uocantur . XVI . PRAE
CEPIT DEHINC POPULO DS PER MOYSEN
ut ab aegyptiis sibi commoda peterent quae
auferent; Sicque moyses & populus proficiscens
aurum & argento expoliauit aegyptios iussu domini
nihil iniusta iubentis . quid uero haec praefigu
rauerint; nisi quod in auro & argento ac ues
te aegyptiorum significata esse sint quaedam doc
trinae quae & ipsa consuetudine gentium
non inutile studio discuntur; Sed siue hoc sig
ficat siue illud quod & ipsis gentibus . animae
praetiosae tamquam uasa aurea & argen
tea . cum suis tamque corporibus . quod uestes
significant adiungunt se populo dei & simul
de hoc saeculo tamquam de aegypto liberantur .
QUOD UERO AIT fermento sublato sic profectos
esse filios israhel de aegypto hoc & a nobis modis
omnibus fieri potest laborandum est ut exeun
tes a saeculi . huius inlecebris non ambulemus

maliciae
in fermento ueteris ac nequitiae; Sed in a
zimis sinceritatis & ueritatis; quod est noua
hominis conuersatio; Relicto pristino homi
ne cum uitiis suis & illi quidem septem diebus
azima comedebant; Nos uero simpliciter
& pure uescimur in his septem diebus quibus
mundus iste peragitur qui semper in suo ordi
ne reuoluuntur & cottidie nobis agnus
occiditur & pascha cottidie celebre
tur; Sic fermento malitiae & nequi
tiae; Non habemus. Si in eo autem nihil ex
ueteris corruptionis malitiae del&ate
tur; Nam quid est illut fermentum; Nisi
corruptio naturae quod & ipsud prius a na
turali dulcidine recedens adulterino an
gore corruptum est in hac nobis praecipi
tur mansione; ut semper egressionis ex ae
gypto memores simus ut celebremus
pascha; Id est transitum nostrum de peio
ribus ad meliora & pro^mo^genitam nostra
uteri Id est nostrorum operum cuncta
rumque uirtutum principium dō conse
cremus; XVIIII. Nam tunc uid&ur dns
nocte incolum nam ignis & per diem inco

lum nae nubis praecedens populū
& dux factus est itineris nubis isto praeceden
xp̄s est idem & lux & columna quia r&us
& firmus & fulciens infirmitatem nostram
p noctem lucens p diem non lucens; ut qui non
non uident uideant & qui uident caeci fi
ant; potest & sic non incongrue accipi
quod xpi sacramentum tamquam in die
manifestum est in carne uelut in nube
in iudicio uero tamquam in terrore
nocturno quia tunc erit magna tri
bulatio saeculi tamquam ignis & lu
cebit iustis & ardebit iniustis; Se
quentibus inde aegyptiis p cutit uirga moy
ses aquas & transierunt filii isrl p me
dium mare rubrum. Qui mare rubrum
nisi baptismum est xpi sanguine consecra
tum; hostes sequentes cum rege quia ter
go moriuntur peccata sunt praeterita quae
delentur & diabolus qui in spiritali bap
tismo suffocatur premunt quidē aegyptii
urgent instant peccata sed usque ad aquā
Post transitum rubri maris canet can
ticum populus dō de aegypto & faraone

submerso faraone taliter & fideles postquam
de lauacro discendunt & tincti a pec
catis ymnum e inuocate gratulatio
nis emittunt dicentes; Cantemus
dño glorioso enim honorificatus est e
quum & ascensorem proiecit in mare
quod tamen melius & dignius ille dicit
qui habuerit tymphanum in ma
nu sua; Sicut maria idest; qui carne
suam crucifixerit cum uitiis & concu
piscentiis. & mortificauerit membra
sua quae sunt super terram; Iam deinde
ducitur post maris transitum
populum per desertum baptizati scilicet
omnes per mundum non perfruentes promis
sam patriam; Sed quod non uidemus spe
rando per patientiam & expectando tam
quam in deserto sunt & illic laboriosa
& periculosa temptationis; Here
uertantur corde in aegypto & &
ibi tandem xps deserunt nam & ibi
illa columna non recedit; EGRESSUS
SIS populus de mari rubro occurrerit
rit herimus in qua trib; æsp aerem

dieb; ingredientes non habuerunt aquam
& p(er)uenerunt ad fonte(m) amari qui ex
amaritudine nomen col accepit mur
murat populus inde ns aquas occiden
tis litterę & legis habere figuram
quibus si inmittitur confessio crucis
& passionis dominicę sacramentum
iungitur tunc efficitur aqua mara
suauis quia amaritudo litterę uer
titur in dulcidine intellegentię spi
ritalis; Unde scriptum est constituit
d(omi)n(u)s populo suo legem & iudicia & temp
tauit eum; Alio quoque sensu quod aque mire
amare ligno in se suscepto dulces sunt
indicio erat amaritudine gentium
p(er) lignum crucis xpi in usum dulcidinis
quandoque esse uertendam; Sicut
uero iuxta superiorem sensum quod
primum ductus est id est ad aquas sal
sas atque amaras & ligno monstrato
ac deinde dulcibus eff&tus XXII; Postea
uenitur ad fontes XII cum campri
Post mo enim ducitur populus ad
ticam pop litterę legis in qua donec

& potestate non sustinens; Mittit lignum
moyses in aquas & factę sunt dulces & in
tellegere amaras aquas;

p manet; de amaritudine recedere
non potest Cum ergo p lignum aqua
dulcis fuerit effecta & intellegi lex
spiritaliter coeperit; Tunc de ueteri testa
mento transitur ad nouum & uenitur
ad xii cim apostolicos fontes ibi enim ar
bores reperiuntur Septuaginta pal
marum non enim xii cim soli apostoli
sed & alii septuaginta missi ad p̄dicandum
fidem xpi praedicauerunt; uerbum dī
referuntur; p quos palmas uictoriae
xpi mundus agnosceret; Siquidem & isti
xii cim fontes lxxta palmarum ar
bores inrigantes apostolicam gratiā
praefigurant populos in septenario nu
mero decuplatorientem, ut septiformis
spiritus donum legis decalogus impletur
XXIII. Murmurat inter ea populus
in deserto p̄p̄t famem & conuersus.
respexit procul in nubes gloriā dī; Atq;
que uespere coturnicem & mane
alterius diei manna quidem in p uolu
crum dicas; His praedicationis diuinitus
missae intelleguntur quae p transcur
runt p uerba sonantia quasi p aerem

uolatilia pinnata; quibus per fidem pascan
tur hi · qui ad patriam regni caelestis per ue
nire contendunt; potest quidem et uolucrum
esca et ueteris significare legis eloquia
quae plebem carnalem tam quam carne
alebat per baptismus missa quasi per uo
latilia; Unde et uespera dantur quia
cuncta quae carnaliter illis concessa sunt
finem erant habitura; Manifesto autem
lumine fidei datur manna populo manna
unique quod est christus qui tam quam panis
uiuus de caelo discendit qui per nubes euan
gelicas uniuerso orbi pluitur non
iam [illegible] marmoranti et temptanti
sinagogae; Sed credenti et in illo spei
ponenti aecclesiae; haec est autem
manna indeficiens hic et panis uerus
et caelicus cibus angelorum quod diuer
bum corruptibiles incorruptibiliter
pascit quod ut manducaret homo caro
factum est et habitabit in nobis quod
etiam qui uescuntur spiritaliter uiuunt
Nam illi ueterem figuram carnaliter
accipientes mortui sunt; Non man

gratia & permanna & etiam caelestia sig
nificantur eloquia; unde & interpretatio nomi
nis sic sonat; Manna enim interp(retatur) quid est
hoc cum enim audiuimus legem di r&inea
m in ac& clesia interrogamus doctores di
centes; quid est hoc haec aut manna mi
nutatum erat Sicut semen coliandri al
bum & sapor quid uerbum di minutius
t quid subtilius; Aut quid dulcius & suauius
eloquiis di quae sunt sup mel & fauum;
Sed quid est quod sexta die duplum col
legi iub&ur quod etiam sufficiat in
sabbato; Sexta dies ista est Sexta
aetas mundi in qua nunc sumus in hac
ergo duplum colligit qui propter spem
uitae aeternae uerbum di & audit &
facit; In hac duplum recondit qui & be
neuiuit & elus misericordiam praeb&
quod & reponabatur bona enim opera fac
ta prosunt futurae requiem infinitus saeculo
permanens qui uero infideles erant &
post causa sabbati seruabant de man
na bulliebant & uermes & putris
cebat Sic & qui prosunt presentia uitam;

& amorem s&culi thesaurizat his & ille uer-
mis ebulit qui non moritur isti sunt uermis
quos generat auaritia & diuitiarum
auiditas cupiditas his qui haec libent(er) p&unt
& uidentes in n&es sitiente fratres suos
claudunt ab eis uiscera sua; Sed & his
qui post susceptum uerbum p&cat effici-
tur ipsi ad uerbum di uermis & non homo
Si enim ipse est in aliis in ruinam; Aliis
in resurrectionem; Ita & ipse in manna
fidelibus quidem dulcido mellis infidelib;
uermis efficitur; POST mannam que-
ritur populus ab ardore sitis & fons de petra
erupit Idem aut(em) p&ram qui a p(er)cussa
aquas euomuit xpi figuram habuit
quo aperto cuncta fluxerunt Ad que(m)
uelut uirga lignum passionis accessit, ut uo-
mer& credentibus gratiam p(er)cussa eni(m)
p&ra fons manauit p(er)cussus in cruce
xps s(an)c(t)is membris lauacrum gratiam
& donum sps sci effundit p&ram eni(m)
... is tam figuram xpi habuisse probat
Apostulus cum dicit; Bibant inquid de
spiritali consequenti eos p&ra p&ra au(tem) erat

Xps

Quod sitiens populus pro aqua murmurat
aduersus moysen & propter ea iubet dominus ut
ostenderet ei petram de qua biberent
quid hoc significat. Nisi quia siquis est qui legens
moysen murmurat aduersus eum ac displicet ei
lex quae secundum literam est scripta ostendit
ei moyses petram qui est xps & adducit eum
ad ipsum unde bibat & reficiat sitientem
Post haec & moyses ascendit contra amalech mi
litat tenet moyses uirgam brachia que
sua in modum crucis extendit; Sic que hostis
Idest diabulus uiam caelestis patriae inter
cludere uolens. Signo crucis dominicae
superetur; Dum leuat & manus moyses
uincebat isrl; Rursum dum inclina
ret superabat amalech; Eleuam bi-
nobis actus nostros ad caelum; R& hostis
tenebrarum subiciuntur ut contrarie
missis orantes manibus hoc est
conuersationem terrenam sectan
tis hostis uictor insequitur; Sed & moy
ses sup lapidem; de zaccharia qui ha
bebat oculos & inscrutabilis uolu mi
ne appellatur adiutorij & uerte q; ma
Lnu ei us.

aaron & hur quasi duo populi; aut duo testa
menta sustentant; XXVI; De uicto autem
amalech. Venit iothro socer moysi addu
cit sefforam & eliesam & utrumque filium
& utroque populo procreatum; Dat moysi
consilium LXX seniorum; Audiuit eum moyses
& fecit quaecumque dicit; Ubi magna admi
rationis est ut moyses propheta & a deo plenus qui
cum domino facie ad faciem loquebatur
Ab homine gentile consilium acciperet &
faceret omnia quaecumque diceret illi; Nisi
ut formam humilitatis populorum principibus
daret & futuri sacramenti designaret ima
ginem; Sciebat enim futurum quando
que populus ex gentibus congregatus
esset ea quae in lege deerant eo suggerente
compleretur; Bonumque & spiritale
intellectum afferet ad legem dei; Scie
bat quod audiret eum de populum lex
& faceret omnia quaecumque diceret
legisque diminutio suggerente euange
lio compleretur; XXVIII SUCCESSIT
itaque populus post haec XL. ma die egres
sionis ex aegypto ad montem sinai

Ibique moyses ascendit ad dominum & dominus ad eum
discendit Sed quid est moraliter quod
moyses in montem ascendit & dominus discendit
Mons quippe altitudo contemplationis nos
tra est in qua ascendimus; Ut ad ea
quae ultra infirmitatem nostram sunt in
tuenda sublibamur; Sed in hac dominus dis
cendit quia scis multum proficientibus pa
rum de se aliquid eorum sensibus aperit
Iam deinde quinquagensima die post passionem domini quam pascha illud prae addum; data est lex moysi ita & quinquagesima die post
passionem domini quam pascha illud prae
figurabat datus est spiritus sanctus promissus pa
raclitus discendens super apostolos & qui
cum eos erant in centissimo uicisimo moysi
aetatis numero constituuntur & diuer
sis linguis credentium totus euange
lica predicatione mundus impletus est.
Ducitur autem illic scripta lex dei digito
& dominus dicit; de spiritu sancto in digito dei eicio de
monia; Aspiciet illic cunctus populus uoces
& lampadas montemque fumantem
tonitrua & fulgora clangorem
que bucinae perstrepentem; In uocibus
namque & tonitruis clamor prae

dilectionis intellegitur; In lampadibus
claritas mira colorum; In sonitum buci
nae fortis praedicatio scorum. quae omnia
in aduentu xpi & sci spr conpl&a sunt quan
do omnis discipuli xpi in uari&ate lingua
rum. pr&ceptis & signis intonuerunt; In
sept aat sina rubum quod significat ae&
clesiam in qua & dns moysi loquitur;

XXIIII. QUOD AUT daturus dns in igne fumo
quae discendit. hoc significat quia & fide
les claritatis suae inluminat & infide
lium oculos p fumum erroris obscurat
; hoc significat quia in spu quaerentes sapiunt caligine.
quid uesdud&ur in caligine; in malicia
eum discendentem Idest in humilitate
nascentem non cognouerunt; Alias in ca
liginem uisus legem dedit q auertitatem suae
legis non sequuturis infidelibus quasi p cali
ginem dixit; Ut uidentes non uideant & au
dientes non audiant; Designatur ·inde· dns legem
moysi innocentiae nostrae & cognitionis
suae eademque in X cim uerba constituit
& sex eis tabulis digito suo scripsit & haec
quidem pr&cepta tria sunt distributa;
Tria p teneant ad dil&tionem diuinae

trinitatis. Septē uero ad amorem fra
ternitatem quibus societas humana nec non la
detur. Primum decalogi mandatum Expō decalogi
ad dm̄ patrem pertinet dum dicit dn̄s. dš tuus pm̄
dš unus est. utiq; ut hoc audiens unum dm̄
patrem colas et multos fictos deos forni
cationem tuam non effundas; SECD 2m
praeceptum ad filium pertinet dum dicit
Non sumes nomen dni tui in uanum. Id
est non aestimes creaturae esse filium dī
quoniam omnis creatura uanitati subiecta est.
Sed credam eum aequalem patri esse.
dm̄ deorum uerbum apud dm̄ per quem
omnia facta sunt. TERCIUM manda 3m
tum de sabbato ad spm̄ pertinet. scm̄ cuius
dono requies nobis sempiterna promit
titur. Itaque spš scš dicitur. propter ea
et septimum diem scificauit dš. In ali
is enim dieb; operum non est nomi
na scificatio. nisi in sabbato ubi dicitur
Requieuit dš. proinde igitur hoc man
datum pertinet ad spm̄ scm̄ tam propter
nomen scificationis quam etiam propter
aeternam requiem ad donum spš scī.

ptin&; Dicitur enim ibi memento ut
diem sabbati sci fices; Sex diebus operaberis
[illegible] & facies omne opus in sex dierum opere
Sex milia annorum operatio continetur
[illegible] in septimo uero requies beata illius regni
tempus ostenditur quod ita spiritaliter iu
daei celebrantes peccant & hoc ut non
nos ad fidem mendacio fallentes aperte
clamat per prophetam dns neomenia &
sabbata uestra odit anima mea; Quod
ergo sci ficauerunt sabbata illi quae odit
dns Illut ergo sabbatum sci ficatum. ubi
post bona huius uitae opera requies nobis
aeterna promittitur Ideo quicquid
agimus si propter futuri seculi requiem
faciemus uere agitur sabbatum observa
POST haec tria praecepta Lex;
septinarius succedit; Numerus
mandatorum ad dilectionem
ptinens proximi & incipit ab hono
re parentum quod tamen in ordine
[illegible] quartum est honora patrem tuum
& matrem tuam a parentibus suis ho
mo aperit oculos & haec uita habeo;

dil&cione sumit exordium Inde hoc man
datum primum est in septem; Sicut & dns in
euuangelio ait; Honora patrem tuum &
matrem tuam quod est primum mandatu
sed quo modo primum quia quartum; nisi
quia predictum est in septenario numero
quippe tin& ad dil&tionem proximi. Pri
mum enim habere tabula nam ideo
duo tabule legis date sunt. Jub&ur ergo
in hoc pr&ecepto filiis honorare parentes. ne
que contumeliosus illis existere; Sed offi
cio pi&atis; debitam reuerentiam pres
tare; Item qui parentibus honorem dif
ferre non nouit quibus parcere poterit
qui suo rodit; Quintum non mechaberis 4tum
dest ne quisquam pr&er matri
monii foedere aliis foeminis misceatur
Ad implendam suam libidinem; Item sp&i
aliter adulterium facit sed et ...
qui pr&er suam adulteram accedit
Sextum non occides & enim non solu 6tum
opere perpe&rans homicidium facit
sed &iam & qui incurrit in eum ne
esurientem uel nudum qui mori possit
sit;

Nisi in alimentum cibum quae porrigen-
do subueniat subueniat & idem homicida
7mu tenebitur; Septimum non furtum facies
8mu quod est uicium rapacitatis; Octauum.
non falsum testimonium dices quod crimen
9mu mendacii & falsitatis; Nonum non con
cupisces uxorem proximi tui In hoc praecep
to uetat intentionem adulterinae & cogi
cogi tationis; Nam aliud est facere aliquid ta
le praeter uxorem; Aliud non appetere
alienam uxorem Ideo duo praecepta sunt
Non moechaberis & non concupisces uxo
10m rem proximi tui; Decimum non concupisces
rem proximi tui In quo praecepto damnatur
ambitionem saeculi & effrenata concupiscen
tiam rerum; Itaque horum primum
prohibet superstitionem; Secundum errorem
TERTIUM interficit saeculi amorem; Quar
tum impietatem; Quintum allidet for
nicationem; Sextum crudelitatem.
Septimum rapacitatem; Octauum
X premit falsitatem; Nonum adulterii
& cogitationem. Decimum mundi cupi
mo . ditatem & nocendum quia X plac

gis p̄ cutiuntur aegypti; Sic&im pr&ep
tis conscribuntur tabulae quibus regān
tur populi dī & demones occiduntur xxx.
Curatū in duabus tabulis scripta est lex;
nisi ut p̄ duo testa menta significan
da; Aut p̄ illa duo praecepta dil&tio
nis dī & dil&tionis proximi in quibus lex
tota pendit & prophetae; haec enim in
singulis tabulis explicata sunt; In una
enim tria praecepta ad dm̄ pertinentia
ad trinitatem; Alia uero septem pertinentia
ad proximi societatem; Sed cur lapi
deae eidem tabulae fuerunt nisi ad signan
dum cor iudeorum lapideū; P lapides
enim insensibilitatem demonstrauit
Duram eorum mentis stolidatatem
Dequa p̄ ph&a dicit. Auferam a uobis cor
lapideum & dabo uobis cor carneū
Inde & apostolus Non in tabulis
lapideis sed in tabulis cordis car
nalibus Neque enim hoc tabule
carnales uolunt; Ut carnaliter
sapiamus Sed quia in conparatione
lapidis qui sine sensu est aes solet

Idcirco p(er) lapidis duriciam significatum est
sed p(er) carnis sensibilitatem significatum est cor intellegens.
non
cor intellegens; XXXI Quod dicitur addi-
tur ibi a d(omi)no; Non facietis uobis deos argen-
teos & aureos; Altare de terra facietis
altare de terra q(uo)d sit mihi; Altare enim de terra facere est
in incarnacionem mediatoris. Spera-
re tunc quippe a d(omi)n(u)m nostrum. munus
accipitur quando in hoc altare nostra
humilitas idest sup(er) dominicae incar-
nacionis fidem posuerit quicquid bene
operatur In altare ergo de terra
munus oblacionum offerimus. Si ac-
tos nostros dominice incarnacionis
fide solidamus; XXXII. Deinde ad-
iditur quod si altare lapideum faceretis
mihi; Non aedificabis illud de sectis
lapidibus; Si enim leuaueris sup(er) eo
cultrum polluetur. Secti lapides hii
sunt qui unita tem scindunt ac-
cidunt semetip sos a societate fra-
ternitatis p(er) odium uel scismata tales
in corpore suo non recipit xp(istu)s cuius cor-
poris figuram altaris illius constru-
ctio obumbrabat;

Isti ergo non sunt lapides & quibus altare
construi iub&ur hi sunt qui fide morum que unita
te solidantur de quibus dicit apostulus; Uos estis
lapides uiui coaedificamini domus spiritales; hiis
Non est ini&tum ferrum quia incorrupti sunt
& ia calamo ligni ignita non r&iperunt qui
que unum altare faciunt unitate faciunt
fide, uel concordiae caritatis; SEQUITUR
Non ascendes per gradus ad altare meum
Id est non gradatim unum alio preferens ad
me peruenies Neque priorem atque posteriorē
tempore discernes quia diuisum & seques
tratum proprium non habebis; Hoc enim
arriani faciunt qui in se equalem pa
tris & filii & spr sci substantiam diuidunt; Iam
deinde quam plura legis praecepta dantur
quibus omissis quae oportuniora sunt discen
XX PRECIPITUR enim post haec Ida sunt
IIII ut hebreus puer si forte in seruitutem de
uenerit sex annis seruiat. Septimo uero
anno liber dimittatur; QUOD SI EGRE
di a seruitute noluerit propr uxorem & fi
lios perforabitur auricula eius & erit ser
uus in saeculum hoc de presenti non dicit s&co;

Sed fit ideo qui in sex aetatibus huius saeculi ser-
uientes; Septimo diae aeterno sabbato libe-
remur; Si tamen uoluerimus esse liberi; Dum
adhuc in saeculo seruimus peccato. Si autem noluerimus
rimus perforabitur nobis auricula in testimo
nium inobedientiae; Et cum uxore & filiis nostris
quos praelimus liberati. Id est cum carne & ope
ribus suis iugiter peccati seruierimus in aeternum;

LXXXV Illud uero quid significat quod in hac lege in ocu
lum pro oculo. dentem reddi iubetur; Oculus enim est
quisque doctor tam quam antea demonstrans
Iter. Is tuero si intentionem auditoris per aliquam
prauiosam doctrinam conatur extinguere
Si oculum laedat animae & intellectum eius
turbit auferatur necesse est ad ea desicae
praesolatu & intellectus eius tribulentur ac
ferox. quis scandalum fidei generat praeiudica
tur; Sed & si quis dentem laesit auditoris per
quem scripturarum cybus comminuebat
& diuidens spiritaliter distinguebat ut sub
tilem & his ad interiora animae trans
mitterit sensuum. Quisq; ergo huiusmodi uel
lens dentem conatur a corpore Christi praecidere au
feratur Dicis illi dentalibus enim dominus dicit; Dentes

98

peccatorum contriuisti; Siquidem & manus
pro manu & pes pro pede deponitur. Manus est
actio operantis per quam incedimus ad bona uel ma-
la. praecidatur ergo ille qui scandalum facit.
Non solum fide. Sed etiam in actibus quae per manum
significantur. Aut offendiculum praebit quo pe-
des intellegimur; Recipiat etiam combus-
tionem quia conbussit. & gehennae fraternae
tradidit animam per quae signacula ostendi-
tur; Iuste percussor omnibus detruncatus
membris a corpore excidatur ac aecclesiae
ut ceteri uidentes timorem habeant & non fa-
XXIII ciunt similiter; IUBETUR quoque inter haec
israhelitico populo decimas frugum. uel cunc-
tarumque primicias rerum offerre. Dono
spiritaliter quippe primiciae frugum uel
primogenitorum principia operum bonorum
ostendunt. uel ipsam bonam quae prior est
opere (uoluntatem) quam placatam sibi in habendo offendit
Oratur. Dum illa sibi a nobis iubet offerri in
dicat ad ipsius gratiam pertinere; Idem deci-
mis itaque dno offerendis denarius numerus
perfectionem significat quia usque ad ipsum
numerus crescit Ideoque sicut in primiciis.

q̄ s̄ e p̄ria & decimas offerendas dno

principia uoluntatum ita in deximis consumma-
cionis nostrorum operum ad dnm refferre
precipitur; A quo et boni operis inicium et pfec-
cionis dignatur effectum; Uerum quod dicitur
primogenita asini mutabis oue p asinum quippe
hoc loco inmundicia; p ouem uero innocentia de-
signatur; Asini ergo primogenita ouem mutare est
inmunde uitae primordia ad innocentiae
simplicitatem conuertere. Ut post quae illa
peccator egit quae erit inmunda dns respuit et ita
agendo proferat quae ds sacrificia munda
imponat; QUOD UERO SEQUITUR: Si non redi-
meris occiditur quia nimirum mens inmunda ad de-
lictas obnoxa si non fuerit in melius mutata
commutabitur morte ppetua; DISCEN-
dit itaque moyses de monte cum tabulis dum
audisset populum quod fuerat in idola consecra-
tus Indignoreos iudicans accipere legem pro-
iecit de manibus suis tabulas quibus confractis
Incendit uitulum quem plasmauerunt. Sed
quid sibi uellit iste uitulus quem fecerunt
filii isrl in solitudine. Uel quid significat quod
moyses ipsum uitulum igne conbusit. Minutatim
q; concidit et in aquam adspargens potum

populo dedit; Sic enim tabulas quas digito di hoc
est operatione spr sci scriptas acceperat; Ideo
fregit quia indignos eos quibus eas legere iudica
uit fide; Sed inique uitoberit ille uitulus pac&erat
aboler&ur incendit eum & conterit & in aquas
spargit atq; submersit; Ut quid & potum hoc populo
dedit quem non & erit & factum hoc ad querenda
& intellegendam prophe&icam significationum
Ocurrat ergo iam in temis membris quia diabu
li corpus significatur in uitulo Idest homines in
omnibus gentibus quibus ad h& sacri legia ca
put. hoc est auctor diabulus. aurum propter
ea quia uidentur idolatriae ritus; Uel in sapi
entibus instituti de quibus dicit apostolus quod
cognoscentes dm̄ Non sicut dm̄ magnificaue
runt aut gratias egerunt. Sed euanuerunt
in cogitationibus suis & obscuratum est insipiens
cor eorum. Dicentes enim sesse sapientes; Stul
ti facti sunt & inmutauerunt gloriam incor
ruptibilis di in similitudinem imaginis corrup
tibiles hominis & uolucrum & quadrupedū
& serpentium & haec quasi sapientia istiu uitu
lus aures quae lica solebant aegyptiorum
& iam primates & tam quam docti homines.

de uitulo quem fecerit filii israel

cap. de uitulo

ad oratore figmenta; Hoc ergo uitulo significa
tum est omne corpus. Id est omnis societas gen
tium idolatriae deditorum; Hanc sacrile
gam societatem dns xps illo igno conburet
De quo in euangelio ait. Ignem ueni mittere
in terram; Et quo non est qui se abscondat a ca
lore eius; Dum in eum credunt gentes igni uir
tutis eius. Diabolica in eis forma soluatur.
Totum deinde corpus illud comminuetur id
est ab illa mala conspirationis conflatio
ne discissum uerbo ueritatis humiliatur &
comminuatum in aquam mittitur; Ut eo isra
helitae. Id est euangelii praedicatores & baptis
mo in sua membra hoc est in dominicum corpus
transferunt quorum israhelitarum petro de ipsis
gentibus dictum est; Macta & manduca. ac
que etiam Non occide & bibe. Ille uitulus per ig
nem zeli & gladium uerbi & aquam baptismi ab eis
potius quos absorbere conabatur absorptus.
Huic autem quid etiam prophetica significati
onis habuerit requirendum est quod ex eis multos
qui sibi absente ipso idolum fabricauerunt. Si
ne ulla cuiusque necessitudinis distentione iussit
interimi facile est; Ut intellegatur hominum illorum

Interfectio idolatr[illegible]

interemptiones significant uitiorum talium n&e [retem]
quolibet ad detendam idolatriam. Defluxerunt
in talia quippe uitia. Non seruire nos iubet
apostulus cum dicit; Mortificate membra uestra
quae sunt super terram fornicationem inmun
ditiam luxoriam concupiscentiam malam &
XXXI auaritiam quae est idolorum seruitus. Depor
IIII ta uero usque ad portam itae est; A uitio usque
ad uitium per quod ad mentem mors ingreditur
Cum gladio increpationis discurrere; Sed
& ipse numerus trium milium interfectorum
triplicem formam indicat peccatorum om
ne enim peccatum aut facto aut uerbo aut
XX cogitatione committitur; Ascendit itaque — q(uo)d p(ost) tabulas f(ecerit) 2
IIII que moyses dño in monte iterum que dederat
eidem legem in aliis tabulis ad instar priorum
praecisis; Sed quid significauerunt idem
tabulae quas primum a dño moyses ac
cipit & sine mora confregit. tabulae
imaginem demonstrabant priscae legis
Non post longum interuallum a populi pec
cato cessantis; Aliae uero ad instar pri
orum literam in cisae noui testamenti
habuere figuram. Iste non frangitur

ut ostenderetur nouo testamento eloquia permansu-
ra; Unde et merito decem uerbis legem dare sig-
nificantur; ut per eundem numerum figura cru-
cis exprimeretur. huius enim forma in decas
littera est; Iam recto uno apice a summo
in imum ducitur rursum alia non dispari per
transuersa brachiorum eius conponitur; Un-
de et ipse ait; Non ueni soluere legem Sed ad
implere; ut itaque per passionem crucis causis imago
fiat inmutabilis; Quod si quaeritur quod moyses xl
diebus ieiunauerit cuius rationis quaedam fi-
gura est In huius numeri consideratione
quadragenario enim numero et moyses
et helias et ipse dominus ieiunauerunt praecipitur
enim nobis et lege et prophetis et in ipso euange-
lio quod testimonium habet a lege et prophetis
Unde etiam in monte inter utrorumque perso-
nam medius saluator effulsit; ut ab omnibus
mundi inlecebris auiditatem nostram
tamquam ieiunio temperantiae refre-
nemus quam diu perfecto decalogi legis per iiii
eiusdem modi pacyter Idest toto orbe predi-
catur. Unde et decem quater ducta quadrage-
narium numerum signant Quod uero

p&iuit moyses claritatem dñi uider& dicens
Si inueni gratiam. apud te ostende mihi teip
sum manifeste accepit enim in praesenti con
gruum responsum quod faciem dñi uidere non pos
s& quam nemo hominum uider& & uiue
r&. Qui dicit ego faciem meam uidere non
poteris. nisi quamuis usque ad parilitatem
angelicam humana & iam post resurr&
cionem natura perficiatur & ad contemplan
dum dñm indefessa consurgat. Uidere ta
men eius essentiam conplene non praeualet quia
nec ipsa perf&cio eum angelica in toto. uel
integre attingit scire. Secundum apos
tolum quia pax dñi quae superat omnem
sensum. ut subaudias & angelorum. Sola
enim sibi integre. Hoc est trinitas & huma
nitatis susceptae quae tertia est in tri
nitate persona; Iam deinde in sequentibus
uerbis dī futura xpi ad& desica quae misteri
um figuratum est gestauit quippe moyses
typum populi iudaeorum in xpm postea cre
dituri. Ideo illi dictum cum transiero posterio
ra mea uidebis quidam hunc sensum in euan
gelio dicunt fuisse conpl&um; Cum ascendiss&

q̄mō ds̄ uideri nō possit a uiuis

ibi in montem quando acceperat moyses con
loquendi cum ihu & ideo ibi conpl&am ad locum
istā promissionem quam acceperat in mon
te sina. Cum dictum est posteriora mea
uidebis; Uidit ergo posteriora eius id est uidit
que in posterioribus & nouissimis quae facta sunt
quod autem ait dns ad moysen est locus apud
me stabilis sup petram & paulo post tollam
manum & uidebis posteriora mea quid enim
& sola ecclesia catholica xpi conspicitur.
Apud se esse locum dns perhibet; de quo uideatur
In petra moyses ponitur. Unde speciem contem
pl&ur quia nisi quis fidei soliditatem tenu
tenuerit praesentiam diuinam non agnos
cit; de qua soliditate dns dicit Sup hanc petrā
aedificabo ecclesiam meam; Quod uero
discendente denuo moyses cum tabulis faci
es enim eius glorificata uid&ur; Sed tamē
uelamine tegitur hoc significabat; Ut
ostenderit eandem legem mistico esse ua
lamine coopertam tectam quae infidelibus
& occultum sermo quippe hab& scientiae
gloriam. S&d s&yatam; hab& & cornua
duorum testamentorum quibus contra

posteriora mea uidebis q. s.

dogmata falsitatis incedit armata. Cum
autem moyses legitur uelamen est positum
sup cor eorum & manifeste dum legis & pro
ph&arum scribturarum p nimiam subtili
tatem cordis ac spiritaliter accipiunt infide
les Illis ita facies; Moysi quodam uelami
ne tegitur ita ut non possint loquentis legis
gloriam sustinere Sed h conuersi fuerint
ad dnm auferetur. Uelamen occidens lit
tera moritur uiuificans spr. Sustentabit
dns enim spr est & lex spiritalis Unde & dd o
rat; Reuela oculos meos & considerabo
mirabilia de lege tua; Iam nunc archa
dni inspiciamus in qua erant reposita
tabule legis p hanc itaque archam quae
de lignis Inputribilibus moyses fabricauit
aecclesiam xpi significabatur aedifficata
& omnibus scis mente & corpore incorrup
tis; habentibus etiam interius duas tabu
las testamenti Id est obseruantiam legis
& euangelii intus ac foris deaurata
archa Sic & aecclesia quae sicut aurum radi
are debet tam interius uita. splendore
quam & foris doctrina & sapientia caritate;

archa quid sig et eius ornatus

Corona aut(em) aurea per circuitum & quattuor
circuli aurei quippe quattuor angulos tab&ar
adiuncti hic significant quia in eo quod aecclesia
per IIII mundi partes dilatata tenditur procul du
bio quattuor (scis) euangelii libris accincta predi
ccctur quattamen. Latitudo unius corone ambitu
id est intra eiusdem fidei unitate concluditur
Uectes quoque de lignis s&him fiunt que
eiusdem ad portandum circulis inseruntur
quia fortes perseverantesque doctores uelut inpu
tribilia ligna quaerendi sunt qui instructionem
sacrorum uoluminum semper inherentes sca
a&c de sca unitatem denuntient & quasi intro
missis circulis archam portant qui auro tabenti
quoque operiri. Ut cum sermo aliad insonderit ipsi
XLIIII &iam uitae splendore fulgescant. In hac testa
mentum archa fuisse necessaria tabu lae quoque
& uirga aaron. archa haec ut praedictum e(st)
habens duas (tabulas) lapideas id est duplex testamen
ti pp&uae firmitatem. Urnam quoque auream
id est aastrem intelligimus xpi paruam acqisin
certam quaere conditam in se manna pp&uae
diuinitatis conserua & angelici illius panis
per omnem caelestiam gerit dulcidinem; H& non

&tiam aaron uirgam Id est eiusdem summi ueri
quae pontifices nostri ihu xpi siclum atque uexillum in
mortalis memoriae semper uiriditate fronden
tem; ISTAM porro propiciatorium super archam positu
idem ipse xps insinuatur qui inter dm & homines
medius ppitiatur interuenit; De quo dicit apos
tulus quem pposuit ds propitiacionem p fidem in
sanguinem ipsius hoc propitiatorium archae
supponitur. Sicut & xps caput aeclesiae cuius
a dd&xtris & a sinistris duo caerubin consistunt
quod est plenitudo scientiae. Id est dil&cio di
& proximi p quod dns ostenditur. Homo enim po
test peruenire ad dnm nisi p caritatem plenitu
do enim legis dil&cio. Alii eadem duo cherubin
intellegunt testamenta quae propiciatoriu
di Id est xpi sacramenta obumbrant testante
profh&a. in medio duorum animalium cog
nosceris. hii uersis uultibus se respiciunt.
Dum in spiritali sensu uestiuntur. Tanc enim
alterutrum in melius sibi concordant & in
omnibus r&ctius consonant; Siquidem & utro
q; latere oraculum at propitiatorium
tegunt quae u&us & nouum instrumen
tum tam quam xpi sacramentum quae

aecclesiae misteria sub enigmatum figuris operu
XLVI Altare autem illud corpus xpi significat. Li
bat siue omnis sci in quibus ardet semper diui
nus ignis et semper consumitur caro. Posita ergo
mensa pacis et fidei aecclesiae gestabat
typum in qua pascimur alimentis scriptura
rum et cuius unitatem ex toto orbe uocibus
apostolicis di populus congregatur. Sala
mone dicente; Sapientia aedificauit sibi do
mum parauit suam mensam miscuit uinū
in cratere et reliquo dicens uenite et edite
XLVII de meis panibus; CANDELABRUM. autem
illud septem ramorum spr sci gerebat ima
ginem qui septiformae gratiae inlustrat
aecclesiam omnē in unitatem fidei consis
tentem; Alii eundem candelabrum xpm
intellegunt gestantem. VII aecclesias in
quibus septiformis spr sci splendor emicat. hu
ic candelabris fiunt emunctoria quae
in escaa forcipes nuncupantur et haec
quidem duo testamenta interpraet consun
quib; peccata purgantur quaeque inter
se sci spr. unione sociantur ex tra uelū
um testimonii quod oppansum est. cande

labrum ardere praecipitur quia sine ullo ue-
ristestamento uelamini spr sci iam ueritas ful
git; OLEUM uero de arboribus oliuarum sumen
dum dns praecepit eandem gratiam spr sci os
tendit habentem in se pacem & misericor
diam per saluatoris aduentum unde in cordi
bus nostris lumen ueritatis accenditur; SEQUITUR
HUNC figura tabernaculi quod iubente dno
moyses fabricari iubetur tabernaculum per al
legoriam aecclesiam est in huius uitae he
remo constituta. De qua psalmista ait; Quoniam ab
scondit me in tabernaculo suo in die malorum
Uariis igitur speciebus instruitur tabernaculu
pactum speciosis uelionbus per quod demonstratur
Alios sanctos alios esse peccatores in aecclesia; fi
deles autem hominibus & intra corpus aeccle
siae constitutis ipsam autem tabernaculum
CUM IN TYPO aecclesiae columnae eius IIII fun
dantur argenteae dns iubet columnae istae quat
tuor euangelistae sunt firmatae fidei soliditati.
Argenteae autem dicuntur propter diuinae eloquii
claritatem; Harum columnarum bases prophetae
sunt qui suo gestamine sunt structuram portan
dae aecclesiae supra fundamentum enim propheta
rum

euuangelistae ad dexteram collocant eorum
que auctoritate euuangelicam fidem confir
mant a capitatem columnarum aureum
ille est de quo dicit apostolus: quia caput uiri est
xps; INTERIM ET TABULAS DEAURATAS ERIGI praecipit
effundi earum bases argenteas iubet; quid enim
per tabulas nisi doctores et apostoli, et per totum mun
dum praedicatione dilatati. quid per bases argen
teas nisi ipsi praedicatorum prophetae designatur
quibus superpositae tabulae ipsi firmi ac fusiles susti
net. quia apostolorum et doctorum uitae dō
eorum praedicationem instruuntur eorum auc
toritate solidatur. Unde et coniuncti bini
bases singulis tabulis subponantur quia dum
prophetae sci in uerbis suis de mediatoris in
carnatione concordant. Subsequentes prae
dicatores aecclesiae indubitanter aedifi
cant et cum in se metipsis non discrepant illos
inserabustius figunt QUOD uero in medio ta
bernaculi uelum extenditur et exterior
pars ab interiore seperatur illud signi
ficat quod nunc populus ad terram quae pro
missa est uel oppansa e quousque adueniat ui
dere non licebat. Sicenim et apostolus ait;

Hunc uidemus p(er) sp(e)c(u)lum in enigmata·
tunc aut(em) facie ad faciem; Quam diu igitur
in hoc mundo sumus tamquam p(er) sp(e)c(u)lum
aenigmatem uidemus; positi quasi in sca(n)cta Han
dum p(er)uenientes ad s(an)c(t)a s(an)c(t)orum; Sca enim por
sunt esse atque in presenti s(a)eculo habere
s(an)c(t)a conuersatione potest. Sca uero s(an)c(t)or(um)
in qua semel tantum modo intratur
id a(d) caelum esse transitum ubi est propitia
torium & cherubim ubi & mundis cordae
apparere poterit d(eu)s in qua tamen conuer
satione constituti non sine adiutorio sp(irit)s s(an)c(t)i
consistimus habemus enim & uno sp(irit)s s(an)c(t)i fonte
septem lucernas quae inluminant popul(um) ae
clesiae id est septiplicem d(omi)ni gratiam missam
in uniuerso orbe terrarum quae populus
aeclesie fulgore sp(irit)u s(an)c(t)i diuersa carismatu(m)
claritate inlustrat; postquidem hoc
oppansum uelum quia p(er) artem tabnacu
li interiore occultabant ne prospicerent
illic reposita tempus illut significat quod
fuit sub lege quia quae lex & proph(et)ae ce
cinerant occultauerunt & inter i(e)cto ua
lamine uidere non poterant; Sed postea
quam xp(istu)s adueniens tempore passionis.

velum illum a summo usq; deorsum disrupit omnia illa que ante erant oculta p dmi pas sionem ad nostram sam fidem sunt revela ta · dicente apostulo nobis autem revela uit ds pater sp spm scm suum quia sps omnia scrutatur & ea que sunt alta di quod au argentea cui bases tabulas decoratas ostendit praecepta autem apostolor longe clariora esse quam pphaetarum; TENTO

[L]

RIA autem que anulis ad sana & arculis suspensa atque in ne xa quattuor cubitis distenduntur reliqua cxedentium plesp intellegitur que her& & pend& in sum culis fid& sum senim tripl& non rum prior quae est trinitatis fides & qua dependit & p quam sustin&ur omnis ae clesia qd XX & IIII cubitorum in longum & in altitu ditem cortinae unius mensure distendunt l& euuangelii designatur; Sep

tinarius namque numerus legem signi

[an] fic& pro multis septiminumeris sacramen tis qui consonatur ad quattuor euuan gelia que ter septem XX & IIII nu merum faciunt. D & m aut curtine fi unt L ut integrum p f&cionis numeru

teneant et legis decalogum signant quae
tamen quinquagenis atriis circulis sibi
met conectuntur quia omnes fideles per donum
xpi sci fidei et aeternitatis in caelo sociantur
quinquagenarius enim numerus ad spm pertinet
scm unde et quinquagesimo die post pascha
II discendit de caelo paraclitus; QUOD UERO
frequenter XI uela cilicina fieri praecipiuntur
in cilicio quippe peccatum ostenditur propter
hedos ad sinistram positos qui ergo superius
in X cortinis per perfectionem legis tenen
tes imaginati sunt Rursus undenario ali
ciorum numero quia transgreditur denari
um transgressores legis idest peccato
res in aecclesia intelleguntur. Sed tamen
et ipsa cilicina quinquagenis ansulis copu
lantur propter paenitentiae signum et spei
repromissionis per indulgentiam peccatorum
unde et quinquagensimus psalmus et indul
gentiae et remissionis est; Possunt in pecca
enim idem tertio ac cilicina quibus ta
bernaculum tegebantur a pluuiis
et aestibus et turbines tolerarent gros
sae hominum mentes accipi quae aliquan
do in aecclesia occulto di iudicio quam ais

claritas praeferatur; Unde et bene sequitur
pelles arietum ubi sub idem ut per arietes duces
propositos quae et desiacrum ostendet et quique ade
seruit et uariis temporabilibus hornamenti opor
tet ut temptationum uentus et pluuias de huius
mundi contrarietatibus postea. Ut hi quam
tia ac desides spiritaliter quasi byssus et iacinc
tus et purpura fulgent sed cum interius resplendet
dum praepositi et rectores eorum contra procellas
LIII. et turbines saeculi foris laborant; OFFERUNT
autem uno studio et tamen diuersa donaria
ad constructionem tabernaculi iuxta quod
scriptum est; AURUM et argentum aes lapi
des pretiosi tunc praeterea byssum coctum
iacinctum et purpura et pelles et iam ari
etum rubricatas et pelles iacinctinas Sed
et ligna imputribilia pilos quoque caprarum
ad constructionem tabernaculi. Sed et quae
dam quid inculturam et ad uestes sacras; Haec
tenus sacram erat uim cum mulieribus
p buerunt. Armillas et inaures et ana
los et dextralia omne uas aureum in dona
ria domini seperatum. Siquis habuit iacinc
tum purpuram coccum bistinctum et pilos
caprarum; FIGURA ITAQUE prioris taber

naculi ecclesiae typus est per hoc et utique mune
ra significantur meritorum dona quibus orna
tur ecclesia; Fides eius aurum comparatur Ser
mo praedicationis argento quod uero in ornamen
to siue tabernaculo necessaria sunt uiris cum
mulieribus praebentibus significat quia in ecclesia
uirtutes fortium que per uiros exprimuntur et
exigua opera infirmorum que per mulieres inti
mantur que minimo loco conueniunt; Omnis sacra
aedificationis accipiuntur conlatio uero ipsa
non fit necessitate sed sponte quia fides sponta
nea est; Nam per armillas quae lacertos ad
stringunt praepositorum ac laborantium
opera demonstrantur PERIHAURES subditorum
obedientia exprimuntur; per anulos signaculum
secretorum. Unde et quaedam minus intellegentium
occultantes quasi sub signaculo retinent doc
tores ne indignis quibusque dei sacramenta
credantur; Unde et iustus laetatur et dicit
in corde meo abscondi eloquia tua ut non peccem
tibi; Porro per dextralia opera bona et dextera
commemorantur; Uas aureum in donaria e
domini separatum diuinitatis intellegentia ac
ab inferiori amore distinguntur que gentio.
cipiuntur quae et amore ad sola quae aeterna sunt
amanda sublebantur; PORRO per iacinthum

spes ac caelestium; P purpuram cruor et tolerantia
passionum amore regni perp&ui. &xib&ur; PER
bis tinctum coccum caritas demonstratur qui
perf&cione sui bistinguntur quae dei et proximi
dil&cione d&coratur; PER byssum inmacula
ta carnis incorruptio et splendidissimus scimoni
ae candor ostenditur byssum enim linum est
candidum; PER PILOS autem caprarum et quibus
ciliciorum asperitas contexitur durae paeniten
tiae adflictio designatur; Alii p asimillas.
et aemulos suos in magisterio exercent; Alii p
in aures et dextralia devotam audiendi obe
dientiam rectam quae operationum exibent;
Alii p aes aureum praeclaram subtiliorem
quae dei intellegentiam tenent; Alii p iacinc
tum purpura et coccum audita caelestia
sperare credere amare non desinunt et iam
quae ad haec subtiliorem intellectum minime
cognoscunt. Alii p byssum incorruptionem
carnis offerunt; Alii p caprarum pilos de
ploratam asperam quid libenter admiserunt;
LV Ecce ex tanta diversitate operum unum
conficitur tabernaculum Sicut et diver
so pulvere unum configitur terrae glo
bum infusione spiritus sancti inmigratum; Iam por

p ligna sethim inputribilia omnes sci intellegunt
mente & corpore incorrupti. Neque cum saeculo pe
riantes per manentes aeterni; Lapides quoque prae
ciosi confessores apostoli. Sacerdotes omque
iusti quos & ita lapides uiuos beatus petrus a
postulus dicit; Estis lapides inquid uiui. co
aedificanti in templo di. haec igitur omnia
offeruntur in tabernaculo di ut nullus despe
ret salutem. Offert aut super haec & alius
acutum sensum; Alius argentum eloquium
Alius uocem aeris. Sicq; fiant multa in ta
bernacula; Mensa scilicet & candelabrum
altare columnae bases tabernaculi.
cratheres scifi turibula fialae. mortario
la & emunctoria paxilla tentoria quibus
diuersitatibus tota illa tabernaculi Idest
aecclesiae pulchritudo distinguitur; Hoc
tabernaculum aecclesia est in qua est
mensa idest unitas fides; Uel certe scriptu
ra sacra quae uniuersi fideles spiritali
cybo pascuntur; CANDELABRUM aut
cum septem lucernis. xps cum septem aeccle
siis emunctoria quoque eius. hoc est gemi
num testamentum & columnae. docto
res sci firmitate fides solidati. n& non prat

& basis. Idest prophetae suo fundamine instru
turam gestantes aecclesiae; Ibi etiam & tri
bula e. prepositi scilicet & praedicatores quae
apostoli praedicationis latitudine dilatat.
ibi etiam ora prepositi scilicet & praedicatores
qui exterius laborant contra huius saeculi
turbidines. Sunt ibi & edrae. idest distri
butionis: hominum Sunt & paxilli hoc est principes &
praedicatores aecclesiae quibus bene pen
dunt omnia genera populorum quae si uaso
rum scyfi quoque doctrinae eloquia siue sen
sus nec non & turibula uirtutes scilicet ope
rum bonorum uel orationis sanctorum quibus o
dor suauitatis ascendit ad dominum; fiolae quoque
apostolus & doctores plenis aromatib; aquis abi
lilia uirginitatis candor. Siue mortario
la laborum passionumque tolerantiae quib;
mortificantur membra paenitentium. &
haec quidem species dispensationis quae donorum
sunt diuisae per spiritum sanctum fidelibus ut singulis dis
tributionibus perfectum christi tabernaculum
constituatur in quibus habitat dominus in medio
LVI eorum; PORRO unguentum quo ungitur
tabernaculum crisma est quo ungitur fidelis
populus in quibus diuinitas tam quae

in tabernaculum habitat potest quidem intel
legi hoc ungentum et iam aysteuter sacrarum. Si
uis odor iustitiae; longe lateque diffusor. de quo
dicit apostolus; Deo autem gratias qui semper triumphat
nos in xpo ihu et odorem iustitiae suae manifestat
[LVII] THYMIAMA AUTEM QUOD ET IIII odera pror
tissimus generibus; In maximam subtilitatem
comminuitur id est stacte onix. galbanum et
ture componitur; haec in forma orationum
fidelium constitute esse; Beati iohannis apo
capolipsis ostendit; Illi quidem XXIIII seniores
procederunt ante agnum haberentes unusquisque
citharas et fialas aureas plenas incensum quae sunt
orationes sanctorum quam quam et specium illi ele
mentorum horum in odorum natura signifi
care uideantur; ut thus quod lucidum aere
conparatur Stacten uero aquis galbanus
et onix terrae atque igni. Ut per haec omnium
quae in caelo et infra caelo et in terra et in aquis
sunt placitum deo incensum sit. hic creatura
laudis oratio sanguis autem ille quo moyses po
pulum adspargit ac purificauit et taberna
culum testamenti et omnia quae in eo erant
dicens sanguis hic Sanguis testamenti sign
ficat dni ihu sanguinem praedicare monstrat

quo omnium credentium corda purgantur quo fides aecclesiae signatur quo omnis populus fidelis est corpus omne tabernaculi sanctificatur. dicente domino discipulis hic est sanguis meus; noui testamenti qui pro multis effundetur adimplendum in ueritate id quod per moysen fuerat ostensum in imagine;

LVIII JAM NUNC indumenta pontificis quae sint quae quae potius significant; demonstrandum est; Sacerdotem autem aaron illum significat ad quem dicitur Tu es sacerdos in aeternum. secundum ordinem melchisedech; Uestis eius idem sacerdotis aecclesia est; De qua dicit apostolus; Ut exiberet sibi gloriosam aecclesiam non habentem maculam neque rugam. In coloribus quibus uestis eius contexitur meritorum est diuersitas quae intra sanctam ecclesiam. In xpi corpore rutilat poderem autem illam id est sacerdotalem lineam incarnationem xpi accipimus que de terra est et significatur in pedibus;

Linum. enim de terra oritur cidarim super caput eius et auream laminam splendorem diuinitatis intellegimus; Ut unus et idem secundum hominem podere secundum dominum cidarim ornatus esse uideatur; Feminalia uero illa que induit castitatem corporis xpi et integritatem ostendit CINGULUM uero illud quo sacerdotale pectus ad

stringitur chorus scorum; Velcon cordia unitate
fidei xpm amplectamur; Tunica autem illa ta
laris a capite usque ad plantas; Quamuis a eadem
aecclesia xpi est usque ad finem temporum p man
sura; haec uestis sit tota iacinctini. Iacinctus
autem aereo colore splendet scilicet ut omnis ae
clesia que sursum sunt sapiat et tota ad amo
rem caelestium surgat; Mala autem punica in
ferioribus eiusdem aecclesiae unitatem de la
rat. Nam sicut in malo punico uno exterius cor
tice multa interius grana muniantur; Sic
innumeros scae aecclesiae populos unitas fidei
contegit; Quos intus diuersitas operum retinet.
TINTINNABULA uero inter mala granata
consonantia prophetiae intellegitur et doc
tores sci in medio aecclesiae collocati quorū
lingua doctrinae scientia resonant. tan
git utrasque ac tintinnabuli idest partes
legis et euangelii; haec autem tintinna
bula in extremo uestimento sunt. posita id
circo ut de fine mundi et de uita futura disputan
tes numquam sileant; SUPER humerale
autem pallium saluatoris insinuat potes
tatem et regnum; Sicut scriptum est prin
cipatus eius sup humeros eius; Duo quoque

lapides II maragdini. in sup(er)humerale. dextra
& leua positi. DUO SUNT populi gentiles dexter
& iudeos qui sunt [al.] QUANDO. dexter nunc sinister; ha
bentes in se sculpta NOMINA XII. tim patriarcharum
Id est ad imitandum, uite & exempla scorum apostolo
rum; Alii eosdem duos lapides duo testamenta dixe
runt. Siue litteram & xp̄m in quibus tenuntur le
ges uniuersae misteria in dextera sp̄r in leua lit
tera; RATIONALE uero pectoris suppositum qua
terno lapidum ordine distinctum Sermonem fi
gurat euangelicum qui quadruplicato ordine
ueritatem fidei nobis & doctrinam trinitatis ex
posuit cui conuenit in geminis apostolicus sermo
tam uirtute quam numero hac ratio na
le duplex quia euangelica doctrina scientia
aperta est & abscondita. Simplex & mistica; I
tem idem sacerdos xp̄s non incongruae inter
pretatur in membris suis & maxime in pon
tificem. qui moratur in scis & offeret uictima
pro populo aeternis in macula agni sacro ore
conficiens primo enim quod in aaron pectore
rationale iudicii uittis ligantibus inprimi
tur Significat ut sacerdotale cor nequaquam
cogitationis fluxe possedeat. Sed
rationis sola constringat quod etiam ratio uigi
lan ter ad iun gitur;

Ut und&im patriarcharum nomina describun
tur; ad scriptos & scos patres semp in pectore fer
re deb& & quorum exempla emittere non
cessat & quod in utroque humero sacerdos ue
lamine sup humeralis adstringitur; Ut contra
aduersa ac prospera uirtutum semp muniatur
ornamento & quod sup humerale ex au
ro & iacincto & pur pura bistincto cocco & torta
fieri bysso pr&ipitur quanta sacerdos clarescere
uirtutum diuersitate deb& demonstratur;
in sacerdotis quippe habitu aurum fulgit dū
intell&tus sapientiae emicat cui iacinthus qui a
ereo colore respl&nd& adiungatur scilic&
Ut omne quod tractat ad amorem caelestiū
surgat huic admiscetur regalis purpura; Ut
suggestionis amorem caeli & potestate regia
conprimat coccus quoque bistinctus ipsi sup hu
merali adiungitur. D& terra enim byssus in
terri sp&ciae oritur p quod quid aliud nisi d&cor &
munditia corporis castitatis designatur quae
uidelic& torta pulchritudinis sup humerali
inn&titur quia tunc castimonia ad eff&tū
munditiae candorem ducitur cum p abstinen
tiam caro adfligitur; Siquidem & beati theo
praecantur p quod rerum incontinuae & luxoria

libidinum humore constringantur; Tabernac
ulum autem sacerdos ingrediens intonica tintin
nabulis ambitur. Ut videlicet voces praedicati
onis habeat; ne superni inspectoris iuditium ex
silentio offendat; MALA quoque punica tin
tinnabulis coniunguntur; ut per eius doctri
nam fides unitas designatur; QUOD autem
in prima parte tabernaculi cotidie sacer
dos ad immolandas hostias introibat in stantia
nobis cotidiana praecipitur. Ut ab hoc sancta loca
ut populus dei caelestibus vocibus nutriatur; hunc
quam absideamus. Set cotidie confessionis et
laudis spiritale sacrificium offeramus. Idest
humilitatem animarum nostrarum quae sunt
verae hostiae. Sicut scriptum est Sacrificium
deo spiritus contribulatus. ILLUD autem quod semel
in anno pontifex relicto populo ingrediebatur
in sancta sanctorum; Ubi erat propiciatorium significat
pontificem dominum nostrum ihesum christum qui in carne
positus per totum annum erat cum populo; an
num illum de quo ipse dicit euangelizare pau
peribus misit me et vocare annum domini accep
tum et diem retributionis. iste ergo semel
in isto anno in die propitiationis intrat in sancta
sanctorum idest conpleta dispensatione pasiona
lis

ad caelos intrans ad patrem; Utrum proprium humano generi sacerdos & orat pro omnibus ins& redemptis;

QUAESTIONES DE LIBRO LEVITICI

De figuris hostiarum; De igne sacrificii; Quod mel in sacrificio dei non offertur; Quod sal in omnibus sacrificiis admiscetur; Quod in sacrificium oleum offertur; De IIII generibus principalium oblationum; De sacrificio eius qui sacramentum praetulit & oblationem transcendit; De filiis Aaron & tinctis; De discretione ciborum. De inmunditia partorum. De libris XII. De sacerdote magno & cultu eius; De sacerdotibus qui non offerunt sacrificium; De oblatione Aaron & filiorum eius; De oblatione pro sacerdotes delicto; De pectoribus quae non offeruntur; De ceteris caerimoniis;

Hostiarum diversitates sequuntur. quae typus in imaginem passionis Christi praeferebat. Nam post quam ipse oblatus est omnes. Illae hostiae cessaverunt quae in typo vel umbra eius idem praecesserunt. praefiguratione

Illud sacrificium quod unus & uerus sacerdos obtulit mediator dei & hominum; Cuius sacrificii primitiua figura in uictimis animalium celebrata est, ante quam ostendebatur; propter mandationem castitatis futuram & sanguinis per quam unam uictimam fieret remissio peccatorum de carne & sanguine contractorum quae regnum dei non possidebunt quia eadem substantia corporalis in caelestem commutabitur qualitatem

Ipse enim in uitulo propter uirtutem crucis offerebatur; Ipse in agno propter innocentiam; In ariete propter principatum; In hirco propter similitudinem carnis peccati. Vt de peccato damnaret peccatum. In turture & columba propter deum & hominem qui mediator dei & hominis; IN DUARUM substantiarum coniunctione ostendebatur

PORRO similaginem conspersionem credentium per aquam baptismatis collectae ecclesiam quae corpus est Christi perspicue demonstrabat

Nos autem moraliter mente deo uitulum offerimus cum carnis superbiam uincimus; Agnum dum inrationabiles motus & insipientes corrigimus; haedum dum lasciuiam superamus. Columbam dum simplicitatem mentis & turturem dum carnis seruamus castitatem; panes azymos dum non in

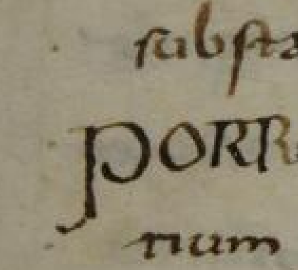

N

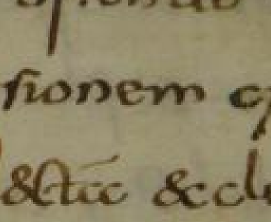

fermento malitiae Sed in azimis sinceritatis
& ueritatis ambulamus. I. Ignis autem in sacri
ficio id significabat uelut absorbentis mortem in
uictoria; In eo autem populo haec rite ce
lebrarentur; Cuius regum & sacerdotum pro
phaetica erat unctio regis & sacerdotis; Ad re
gendos & consecrandos fideles in omnibus gen
tibus & introducendos in regnum caelorum
& sacrarium angelorum in uitam aeternam
Huius itaque uerisacrificii; Sicut religiosa
sacramenta hebrei celebrauerunt; Ita
sacrilega imitamenta pagani quae immo
larent gentes; Ut ait apostolus demonis im
molant & non deo. Ita antiquam res est prae
nuntiata immolatio sanguinis futuram pas
sionem mediatoris ab initio generis humani
testificans hanc enim primus abel obtulis
se in sacris litteris inuenitur. II. QUOD mel
in di sacrificium non offeratur indicat apud dm;
Nihil uoluptuosum nihil suaue huius mundi
placere Nihilque quod non habeat morda
cis aliquid; UNDE & pascha cum amaritudi
nibus manducat. III. ECONTRA admiscere
in omnibus sacrificiis SAL iubetur; Scilicet ut
omnia ad xpi amorem que offerimus Sed rationis

ac discretionis semp accipiant; IIII QUOD UO
in sacrificium oleum offerebatur; Significat.
ut quicquid ad cultum xpi & devotionem scorum
inpendimus totum cum hilaritate faciamus
Nihil ut ait apostolus ex tristitia aut ex neces
sitate hilarem enim datorem diligit ds;

V IN EXORDIO autem levitici IIII genera prin
cipalium oblationum describebantur quae
modo rem sacrificantis dno offerri iubetur; Id est
primum vitulum de armentis sine macula
Secundum agnum de ovibus. Tertium tur
torem & columbam. Quartum simulag
nem conspersam azimam oleo unctam.
clibano coctam; Reliqua autem sacrificia p
quae litabat sacerdos in persona populi offer
rebant; Primum itaque sacrificium.
vitulum ex armentis xpm demonstrat ex
patriarcharum progenie descendentem; hinc
aratro crucis suae terram cordis nostrae
pdomuit atque spu sci semine virtutum fru
ge ditavit Iste vitulus sine macula est quia
sine peccato ad passionem ducitur; Offertur
autem non in tabernaculo. Sed ad ostium
eius quia extra passus est xps; PER filios aut
aaron sacerdotis offertur sanguis eius. qd

de anna & caifa intellegitur qui consilium
facientes effunderunt sanguinis xpi; SECUN
DA ostia de ouibus agnus oblatus idem xps propt
innocentiae figuratur hic est agnus qui apud
esaiam in sacrificium adducitur & a iohan
ne omnibus demonstrat; Ecce agnus dī.
ecce qui tollit pccata mundi; Bene ergo ag
nus in sacrificium offertur; Ut in innocentia
& passionis xpi demonstraret & ac figura; Be
ne & haedus qui per eius moysen auctor pecca
ti dicebatur iugulatur agno citur. Tertium
sacrificium dicitur turturem & columbam
turturem autem xpi esse manifestum est
Salomone dicente speciose gene tuae sicut
turtur; columbam spm sci figuram habuere
iohannis baptista declarat dicens. Sup quē
uideris spm discendentem sicut columbam hic
est filius mš ac p hoc turturem & columbam
idest autem xpi spiritui sco sociatam p mis
terium passionis sacrificium dō in odorem
suauitatis ista tria sacrificia offert homo
id xpi ihu QUARTUM autem anima offert & idest
aeclesia offert sacrificium de simila aeclesie
catholicae figuram pnuntians quae & con
uenientibus membris quae simila & multis
Identium;

gitenir coll&ta est. lege et euangeliorum mola
inter littera & spu separat p aquam & iam bap
tismatis. & adunctatam crismatis oleo p unctionem
sci spi. igne soliditatem p humilitatem spr dó ostia
placens. eff&tam. hae& sunt quattuor obla
ciones quae christi formam xpi & ae& ecclesiae ha
bitum demonstrant. De eo autem ut iuramentum
protulit aut uel male quid bene facer& atq; hoc
ipsum obliuione transcendit. d's offerr& agnu
de gregibus. siue capram orabit que sacerdos
p eo & p p&cato eius; Si autem non poterit
offerre p&us offerr& aut duos pullos colum
barum aut duos turtures; unam pro p&cato
& alterum in holocaustum. Iuramentum nã
quae pferre est dato nos diuinae seruitutis al
ligare & cum bona opera pmittimus; Bene
nos facere spondimus cum uero abstinentiã
cruciatumque carnis nostre uouimus male ad
presens nos nobis facere uitauimus Sed quia
nullus in hac uita p f&tus est atquamlib& do
deuotus sit; Inter ipsa quantulum cumque
piacuota non p&c&; Prop& cato agna offer
ri de gregibus. Siue capram praecipitur quid
enim p agnum nisi actiua uita. innocentia
Quid p capram quae in summis saepe extremis.

que pendibus rubibus pascitur; Nisi contemplatiua
uita signatur quae ergo conspectu premissa haec
& proposita; Non implere in sacrificium dei sestudio
suo debet uel innocentia boni operis uel in sublimi
pastu contemplationis accingere & bene agnata
de gregibus acceptauero offerre de gregibus
non iubetur. quia actiua uita maiorum est
contemplatiua autem paucorum est; & cum
haec agimus quae multos agere & egisse con
spicimus quasi agnum de gregibus damus. Sed
cum offerentis uires ad agnum aptam quae
sufficit in remedio penitentis. Adiungitur. Ut
duo columbarum pulli. uel duo turtures offeran
tur; Scimus quia columbarum pulli uel
turtures pro cantum gemitum habent quod
ergo per duos columbarum pullos; uel turtures
nisi duplex penitentiae nota gemitus de
signatur; Ut cum ad offerenda bona opera; N
ad surgimus nos metipsos dupliciter defleamus
quia & recta non fecimus & praua operati sumus
Unde & unus turtur pro peccato alter uero
offerri in holocaustum iubetur holocaus
tum namque totum incensum dicimus; Unum
ergo turturem pro peccato offerimus cum
pro culpa gemitum damus. De alteris uero. holo

acaustum fecimus; Cum pro eo quod bona neglex-
imus. Nos met ipsos fundi tus succedentes igne do-
VII loris cerdemus; FILII AUTEM AARON qui inponen-
tes altari ignem alienum . igni diuino extincti sunt
illos signi ficauerunt qui diuinam traditionem contemp-
ta; alienas doctrinas appetunt et magisteria
humanae institutionis inducunt quos increpat
dns et obiurgat in euangelio dicens; Reiecistis man-
datum di; Ut traditionem uestram statuatis. Ui-
detur et ignem alienum incendere quisquis
corpore uel saecularis alicuius cupiditatis
ignem in sacrario sui cordis incendens; Ante
altare dni adipis pinguia quae non recipiunt
nisi illius ignis accensionem . de quo ait dns ignem
ueni mittere in terram . hoc igne dns ihs accen-
dit . Cum in lumine mar in sensibus ne flagrent
LIIII inmatis; HUNC de discriptione ciborum ubi le-
de mundis et inmundis quaedam animalia
aedesum quae si munda concessit quaedam uero
VIIII interdixit quae si non munda; PRIMUM ENIM
sciendum est quicquid a do institutum est mun-
dum esse et in ipsa institutione auctoritate
purgatum quidam ergo in animalibus mores
pingantur humani et actus et uoluntates.
et quibus ipsi sint mundi uel inmundi . haec et cetera;

mundã ẽẽ dicit omne anĩl quod hab& diuisam
ungulam & ruminat in pecoribus comed&is
quod cum dicit. Non pecora. Sed mores homi
num describebat. Denique hi omnes mundi sunt
qui ruminant quia mores semper portant quasi
cybum per ora praedicant; hi & ungulam findunt
quia duo testamenta legis & euangeliorum
credentes firmo gressu innocentiae iustitiae
quae statuunt. Item iudaei ruminant qui
dem uerba legis. Sed ungulam non findunt
+ hoc ē quod nec duo testam̄ recipiunt
+ nec in patrem & filium fidei suae gressum statuunt
propterea inmundi habentur; Haeretici quoque
lic& ungulam findunt in patrem & filium cre
dentes. Et duo testamenta recipientes. Sed
quia doctrinam mysterii more non ruminant
Nihilominus & ipsi inmundi sunt. Nam quod
addidit scriptura dicens. Ex omnibus quae tin
guntur in aquis & habent pinnulas & squamas
haec comed&is quicquid autem pinnulas & squa
mas non habent abominabile uobis erit
quae ergo in piscibus squamis aspera pro mundis
habentur hispidi & hirti & firmi & graues
mores hominum adprobantur. Quae autem
sine his sunt inmunda dicuntur quibus le
ues & lubrici & infidi & effeminati mores adp
bantur;

quid est sibi uult quod lex dicit. Camillum non
manducabis. Nisi quo de exemplo animalium
damnat informem & criminibus tortuosam
Cum in cibum suem prohibet. Reprehendit utique
caenosam & luteam. & gaudentem animorum sor-
dibus uitam; Etiam leporem recusat. Reforma-
turamq; in feminis uiros damnat quas eam mustel-
le corpus cibus facit. Sed furtum reprehendit
quia lacertam. Sed odit uitae incestuam uani-
tatem. quia post remostilionem uesci possit. Ut
haec lex magnopere prohibet. Sed maculas
mentium exsecratur; Quia accipitrem at
miluum atque aquilam sed odit raptores uiolentos
scelere auentes. Quia auctorem. Sed execratur
praedam de cadauere mortuo quaerentes. Sic &
coruum prohibet uoluntates nigras. Passerum
quoque dum interdicit intemperantiam coercet
Quando noctuam lucifugas uetat & catus. quando
caladrium gens acutam nimis diligens. linguae
intemperantiam quando cicnum. prohibet cer-
uices. adte superbiam damnat quando uespertilionem
quaerentes tenebras noctis similes errores. haec
uerbo & his paria. lex inanimalibus execra-
tur quia nullis quidem non sunt criminosa quae
in hoc nota sunt sed quae contra naturam non

& institutione sed & eruditione quaesitae sunt. k.
Sed fuit tempus aliquod antiquum quo dista
umbrae uel figurae exercende erant. Ut ab
stinendum quidem esset a cibis quos institutio quidem
commendauerant. Sed & int dixerat. Uerum
ubi finis legis xps aduenit. Aperiens cuncta
legis & obscura reserans. atque omnia sacra
menta quae nobis antiquitas texerat magis
ter insignis & doctor caelestis & instructor
reserata ueritatis patefacit quod dictum
est omnia munda mundis. Inquinatis autem
& infidelibus nihil mundum Sed polluta sunt
eorum mens & conscientia. SEQUITUR quae
stio de inmunditia pariturae & contagia leprae
ait enim mulierem quae conceperit semen &
peperit masculum septem diebus esse inmun
dum. Octaua purificatur quae autem feminam
peperit bis autem septem diebus inmunda
scribitur permanere. In tabulis ergo quae de ac
misteria latent. archani non est dubium
continere. Septima enim huius praesentis uitae
tempus uideri potest quia in septimana dierum
consummatus est mundus. In quo donec sumus in car
ne sumus positi ad liquidum puri esse non possumus
Nisi octaua uenerit dies quae futuri saeculi temp;

in quo tamen die purgandus est ille qui a
rili ter agit. Statim enim mandat effici
mater eius que genuit eum purgatam. Nam
q; aitiis. actionem & resurrectione suscipi&. qs
nihil adhuc in se habebat uirile aduersus peccatum
Sed remissius & effeminatus (nec) per mansert in actib;
suis isti neque in presenti saeculo emundatur.
Neque in futuro purgabitur in mandatis sua.
Locutus est dominus ad moysen & aaron dicens.
homo in cuius cute & carne ortus fuerit di
uersus color Siue pustula aut quasi lucens
quippiam id est plaga leprae adducetur
ad aaron sacerdotem; uel ad unum quemlib&
filiorum eius. qui cum uider& lepram in cute
& pylus in album mutatus colorem plagae le
prae est & ad arbitrium eius separabitur
Lepra doctrina est falsa. proinde leprosi non absurde
intelleguntur haeretici qui unitatem uerae
fidei non habentes uarias doctrinas profitentur
errores. ueraque falsis admiscunt sicut lepra
ueris falsisque locis humana corpora uari
ando commaculant huius scilic& leprae
inuenimus legis lectorem Ic S&x species in ho
mine posuisse prima capitis & barbae
S&unda calui & recaluationis; Tercia

carnis & cutis quarta & corporis & cicatricis.
album cum robore quinta uolucris & cicatricis.
S&ª ustionis id est in capite lepram portat quindi
aunitate patris ut in ipso capite quod est xp̄s p&cat
Caput enim uiri xp̄s est. hanc lepram hanc iudei
ualentiniani. marcionistae fortuniani ma
nachei arriani. Sabelliani macedoniani antro
pomorbite. prisciliani donatistae. Nestoria
ni utiani quique omnes in aclauaricae lepram
gerunt quia erroris sui perfidiam aptaa praua
tatem defendunt in barbam labram ferunt
qui de apostolis & sc̄is xp̄i peruersa aliquid sentiunt
atque eos falsum quolib& praedicasse con
fingunt sicut enim barba ornamentum uiri
ita sc̄i apostoli & doctores ornamentum praes
tant corporis xp̄i; In corpore lepram hab&
quia aeclesiae d&rahebant Sicut a uerbo gra
ciam qui negant carnes resurr&cionem sicut
noticani qui nuptias damnant & p&cantibus
paenitentiam negant. Sic ercadde qui inter
alios errores erudris. regnum caelorum par
uulos habere non credunt. Sic aeriani qui
u&ant p defunctis offerre sacrificium. id est in carne
& cute gerunt lepram qui carnalia uel exte
riora suadere conantur ut chorinthiani;

qui resurrectionem futurum in castris uoluntate
existimant uel sicut torriani qui dicunt in fide
manentibus quamuis castaliter uiuunt non
posse conputari peccata. In cicatrice sanati
ulceris lebram portat qui post cognitionem
& medicinam domini & manifestationem fidei quae
in christo suscepit; Rursum inpre cicatricae
accedit aliquid indtium erroris prioris aut
perfidiae dogmata ueteris. In castitate uitia gestant
lebram quidem animae quae cum ita est castis ali
quid falsum existimat. Sicut luciferiani qui
dicunt animam de carnis substantia & parzac
tam. Sicut arabici qui animam simul cum cor
pore (mori) putant; In caluitiae ustionis lepram ha
bent macedones heretici qui inani abstinentiae
cruciatu corpora sua excrurunt & per infidelita
tem non mundatam inde. Sed lepram gignunt
Deo liber enim praedicabat apostolus discendunt
in quid quidam a fide attendentes spiritibus
erroris & doctrinis demoniorum in hipochrisi
loquentium mendacium & cauteriatam ha
bentium suam conscientiam prohibentium nube
re abstinere a cibus quos dominus creauit ad percipien
dum. Et. Sed ad hoc addidit colores leprarum
Id est pallidam rubentem albam liuidam nigram

florescentem. Itaque dum pallidam lepram dicit
in biciliam & fragilem fidem animae donotat his
que p dno colore integre sanatur ex sister infirmi
tate languescit. Cum autem rubicundam lepram
ostendit homicidi cruore mentem infectam
denotat & inruit. K. Cum uero album illos hae
rticos qui se mundos appellant fuere liquos qui
de falso gloriantur merito. Sicut pylagius & no
uatus. K. Cum autem sacrae uel libidam lebram
commemorat inuidia & liuore notat &
s&ractur. K. Cum uero nigram insinuat sac
crificiorum fuoso & busto. Idolatriae demi
gratem conscientiam d&estatur. K. Cum
autem floriscentem toto corpore & cooperientem
omnem pelliculam corporis a capite usque
ad pedes dicit. auaritiae crimen ostendit
quia nunc floridum & iocundum putat eorum ho
minum felicem esse in hoc mundum & diuitem
uidere in hoc saeculum haec enim pestis aua
ritiae omne genus hominum quaesitorum
corpus crebris ex parte istius cogitationis con
maculat. K. cum enim lebram quae hab&
roborem cum pallore permixtam eum homi
nem denotat qui cum sit in b&illus animo &
mendax facile in furore prumpit & leuitate

morum cito periurat. Pallor enim merentem
linguam significat. Rubor iracundiam mani
festat. Est neque lepra. at quae sacrificio
rum oblationibus emundatur id est corde con
trito & humiliato. Est. Sacrificium enim deo spiritus
contribulatus est. Est idolatria quae aqua dilu
&ur baptismi est et her&icorum quae uiri
dierum purgationem extra castra hab&ur
Id est per septiformis spiritus cognitione purific&ur quae
uisum sacerdotis aufertur per doctrinam. Est. Ge
neratur lebrae quod mundare omnino. Non po
test eorum est qui in spiritu sancto peccant nec dicant
paenitentes poss&el consequi ueniam. De his autem
ueritas qui peccauerit in spiritu sancto non remittitur
neque in hoc saeculo neque in futuro. Est. Quod uero iub&
leprosis; ut & cum d&estris & sedeant de foris do
nec mund&ur lepra eorum. Intellegitur hae
r&icorporis pródici debere ab &clesia don& per errore
purgentur & sic reuertantur ad dominum. Cuius
modi uestis discissis tunicis capite deoperto & ore
deuultu sedere iub&ur leprae mundationem
& sp&tans discissis tonicis. id est omnibus sacr&is.
manifestatis capite deoperto. Ut autem eius est denu
datio uideatur ore cluso. Ne uberius impia
doceat uel loquatur; Sed ad hoc adiderit scriptura
Lxa;

Lepra autem in acie sit in parietibus domus in uestimen
tis. in trama in stamen. lepram parietibus domus hae
reticorum congregatio denotat quae per sacer
dotem purgare debetur; Lepra in acie alicuius. uni
cuique homini proprio corporis delicta. Lepra
in stamen uel in uestimento peccata quae extra
corpora committuntur. Vel quae in ipso corpo
re perpetrantur. Stamen enim anima homi
nis intellegitur. Et trama mollissimi corporis
sensus. Item. Dixit autem dominus ad moysen pontifex id est sa
cerdos maximus inter fratres suos. super cuius
caput fusum est oleum unctionis et cuius ma
nus in sacerdotio consecratae sunt uestitusque est
sanctis uestibus. caput suum non discoperit;
Vestimenta non scindit et ad omnem mortuum
non ingredietur omnino super patre et matre
et non contaminetur. Nec egredietur de sanctis
non polluat sanctuarium domini quia oleum sanctae uncti
onis dei sui super eum est ergo dominus. Virginem ducit
uxorem uiduam et repudiatam et sordidam
atque meretricem non accipiet sed puellam de
populo suo. Nec contaminet semen suum. Item. Sacer
dos magnus inter fratres suos. hic est de quo scribitur; Cum
resurrexisset a mortuis. Vade ad fratres meos
dicens ascendo ad patrem meum et patrem
uestrum;

ad d(eu)m meum & d(eu)m u(est)r(u)m. Sup(er) cuius capit fusum est
unctionis oleum iuxta quod propheta et d(avi)d dicit
Dilexisti iustitiam & odisti iniquitatem propt(er)ea unx
it te d(eu)s d(eu)s tuus oleo l(a)etitiae prae participibus tuis.
Cuius consecratae erant manus iste consecratas
habet manus. Dum eas in passione extendit p(ro)
expiatione totius saeculi. Vestimentum eius non scin
ditur. i(d est) non partitur diuidi in heresis uel scismata
& ecclesiam suam quam illi inherendo uestitur
p(ro)p(ri)a. Cuius indumentis figuratur tonica illa
ih(es)u non consutilis. Sed p(er) totum texilis quae in passio
nem eius non scindetur. Sed indiuidua a possidente
seruatur. Ad mortuum non accedit qui peccatu(m)
non fecit p(ro)p(ter) peccatum enim mors intellegitur. Si
cut scriptum est. Anima quae peccauerit ipsa morietur.
In mo(rte) patre & matre non contaminabit(ur). In
patre xp(istu)s non est pollutus. Cum ante saeculum
mundus ingressus est. Procedens ex utero. nas
ceretur ex matre. Solus enim ipse saeculum mun
dus ingressus est. Procedens ex utero uirginali si
ne contagione carnali. Itaque nos ipsi om(ne)s q(ui) pecca
mus contaminamur in patre. De quo creati
sumus s(ecundu)m heresim deuulamur. Itaque in ma
trem contaminamur si credentes d(e)o ec
clesiam in aliquid ledimus. Vel heretice matris

caelestis indigna p&ati seruiture fecedamus. de
scis non discedit quia xpi p susceptionem carnis sicdis
cendit inmundum . unum quam dissere& caelū
Lidiam repudiatam ammē&riacam nonducit uxo
rem. Sed uirginem iudaeā & repudiatae est sy
nagogam. dequa dns loquitur p̄ esaiam dicens
quis est hic liber repudiae matris uestrae quod di
misi eam. Meretrix autem heresis est quia multorū
errori uel libidini patr& . talis non copulantur
xpo nisi sola aeclesia. Virgo quae non hab& ma
culam aut rugam dequa apostulus ait. Spon
di uos enim uni uiro uirginem castam exibere xpo dis
g dem & anima sponsa est. Sed illa quae fide sim
plicitatem & actuum puritatem incorrupta
probatur & uirgo est & iudaea anima quae discedens
a uiro legis euangeli praecepta
non seruat . & repudiatae . quae p&cando . a xpo
corpore seperatur & iam si non promittatur a be
piscopo est & mer& rix quae adser & epit amato
res id est contrarias potestates & demones. qui
desiderium capiunt pulchritudinis eius. pulchra
nam quae creata est a dō anima & satis d&ora
quae imaginem hab& & similitudinem dī;
SEQUITUR dehinc de genere suo ducat uxorē
animas scilic& quae & fide coniungitur;

Non contaminauit semen suum Id est uerbum
dei quod in ecclesia praedicatur. Sicut in euan
gelio scriptum est Ne dederitis sanctum canibus
neque mittatis margaritas uestras inter por
cos ne conculcent eas pedibus suis. Haec quae de sum
mo sacerdotio hucusque praedicta sunt misti
ca ad xpo pertinuerunt. De hinc ea ipsa sicut per
tinet in membris suis et maxime in sacerdotibus
suis ad quos pertinet spiritalia sacramenta
quae et lectam quam iis pollent priuilegiis bre uiter
praecurrendum; dicit enim; de eo caput inquid
suum Non discooperiat Id est sacramenta
xpi quia caput eius est uelamento misterium
honoret uestimenta sua non scindet Ne in he
resim scismata transferat. Super omnem animam
quae mortua est Non ingredietur ad omne
peccatum quod ad mortem pertinet Non accedet
Super patre suo et matre Non contaminabitur
scilicet ne lauta in dalgacia pietate parentum
amore animum suum offendat et creatorem
Neque ita misereatur propinquis ut erga deum
iudicatur culpabilis Quam enim In monas
terio monachi et episcopi. Dum curam gerunt
parentum suas animas perdiderunt. De sanctis non
egredietur. Ut semper in opere et cogitacione

scae mordetur qui enim loquitur quod ociosum
& repraehensione dignum est; de tis egre
ditur & polluit sci ficationem dni quae non
incidit in seruos xpi; uiduam & repudiatam & me
retricem. Non ducit uxorem. Sed uirginem id est
nihil de uetere homine & pristina uoluntate am
plectatur. Sed unitam omni parte florentem
possedeat de genere suo ducit uxorem. Unique
sunam conplectetur scorum quorum p fidem
proximus est. Inter haec praecipitur isdem mini
nistrantes in templum uinum & siceram non
bibant. Ne ebrietate & crapula. & curis
huius uitae praegrauentur corda eorum. Nec
partem habent in terra nisi solum dnm. Ne dum
de terrenis cogitant superna obliuiscantur.
Ab huius quoq; conuiuio iubetur uitus & mer
cenarius sepertum. Exterius tantum cyborū
dati reliquias. Uenor heretica est qui proxi
mum sub titulo xpi ac nominis adserit. Mer
cenarium iudeum ostendit qui fructum ob
seruantiae legis aeternaliter quaerit. It.
Cum ist ergo sacerdos di non par(a)t capat
euuangelii pabulum quod ad refectionem
animarum. Sed tantum modo cum xpi ser
uis dat; It de his qui assap ferunt atleti; Sacerdo

L T;

pectus & brachium dextrum. In pectore
legis munditia cogitationis doctrinae quae
notatam .k. In brachio dextro opera bona ad pug
nam contra diabulum & armaturam manum
ut quod corde conceperit operam exemplo per
ficiat. .k. Datur ei de privato maxilla ut elo
quentiam habeat. Datur ei de victimis venter
cauus in dmo discat luxoriam extinguere
& contempnare gulae. Inter haec etiam iu
betur ipsis sacerdotibus ut nulla debilitate in
figes sint. Nec caecus nec claudus vel parvo aut
grandi vel torto naso. Nec fracto pede aut
manu, nec gippus, nec lippus, nec albuginem habens
in oculo, nec iugem scabiem, nec inpetiginem in cor
pore, nec ponderosus, quae omnia ferunt & anime
vitium. Mors enim in homine non natura
dampnatur; Nam caecus sacerdus est qui scribtu
re scientiam non intellegit. Et quod gressum
doctrinae vel operis porrexerit pignoratiam
nescit. De quo liber scriptum est. Speculatores
eius caeci omnes. Claudus est quidem intelleg
tur quod docere debet. Sed tamen praecepta
quae docet non implet. .k. Parvo autem naso est
qui ad tenendam mensuram discretionis idoneus
non est; .k. Grandi et torto naso est furibund

& minax cum superbia arrogantia uel inmo-
derata discretione; FRACTUM autem pede uel manu
est qui uiam dei quam docet peragere non stude-
at. GIBBUS quoque sacerdos quem terrenae
cupiditatis pondus deprimit & tardius ad super-
na intendit. LIPPUS uero est cuius ingenium ad
agnitionem ueritatis emicat. Sed hoc carna-
liter uiuendo obscurat. ALBUGINEM quoque
habet in oculo. qui ad arrogantiam sapientiae
seu iustitiae caecatur. IUGEM uero habet
scabiem quam carnis petulantia sine cessa-
tione dominatur. K. IMPEDIGINEM quoque
habet in corpore quia auaritia uastatur
in mente quae si in paruo non conpescitur
nimirum sine mensura dilatatur. K. Ponde-
rosus uero qui & si turpitudinem non exercet opere
Sed ab hac cogitatione continua sine mode-
ramine grauatur in mente. Talis nec sancta in-
gredi. Nec nomen antestitis poterit possidere
quia & terrenis grauatur desideriis. & ex-
pers est scientiae ueritatis; K. Praeterea quid
sit illut quod iuxta praeceptum domini moyses lauer-
at aaron & filios eius. legitur. Iam tunc expur-
gatione mundi & rerum omnium sancte
Baptismi sacramenta signabant. K. Nonae

ciperunt uestis nisi lotis prius sordibus; Et
ornantur ad sacra nisi in xpo. Et in hominis re
nouantur. Quod autem moyses lauat legis
indicium est. Praeceptis enim di lauandi su
mus & conparati ad indumentum xpi. Tu
nicas pelliceas deposuerimus. tunc indue
mur ueste linea. nihil in se mortis habente.
Sed totam candida. ut de baptismo consurgentes
cingamus lumbos ueritate. & tota pristino
rum peccatorum deturpatio celetur. Unde
& dicit. Beati inquid quorum remissae sunt ini
quitates. & quorum tectae sunt peccata; Qd
autem sibi uellit lex in ea ginerica. quae iubet ui
tulum pro peccato sacerdotes immolari. Et
sanguinem eius septies ad signo populi adspar
gendum deinde duos hyrcos offerrae debere.
Unum in quo sors dni uenisset occidendum esset
& sanguinem eius similiter ut de sanguinem
uituli digno sacerdotis populi adspargendo.
Alterum uero in omnia peccata & maledictio
nis totius populi inponendae essent in locum
desertum producendum ibi dimittendum.
Sed prius necesse est. ut uituli sacrificium pan
dere & tunc dicam hyrcorum causas misteri
na quae eorum narrare; Uitulus itaque

hi qui pro p&cato sacerdotis & totius populi. Emun
datione occidi iub& figuram dni & saluatoris nostri
in sem&ipso liniabat qui non solum pro p&catis
sacerdotalis populi. Verum &iam & pro omni
humano genere cunctisq; nationibus. do patri
pmittere est. Immolatus sicut apostolus ait.
qui filio suo non pepercit. Sed pro nobis omnibus tra
didit eum. Meme mori in hoc loco. de huius uituli
sanguine septies populus. digito sacerdotis
aspergi iub&ur; ut redemptio nostra purificatio
in xpi sanguine conlata p gratiam septipli
ces spu demonstr&ur. Duo aut hyrci duo
populorum figuram pspicua ratione demons
trauerunt. Pro spu origenalem p&cati prae
uaricationem hyrcorum formam gestantes
quorum est similitudo in euangelio haedi id est
p&catores ad sinistram futuri. Sed & is qui in
xpo credidissent & paenitentiam delictorum
suorum in toto corde egissent baptismi gratiam
cons&cuti hi in similitudinem huius hyrci qui in
sortem dni uenit figuram accipiunt cuius
sanguis cum sanguine uituli pmisceri iub&
Ut consortes passiones xpi eff&i participes
gloriae ipsius efficiamur. Sed quid est hir
corum in sorte dni uenire nisi populus.

credentium. Cuius ille figuram habebat con
sors. & coheredes dni habebuntur in regno sicut a
postolus ait heredes di sumus coheredes autem xpi;
Alius uo hyrcos qui in sorte dni non uenit. Similitudinem
tenet infidelium qui numquam in xpo credere uo
luerunt. Hi itaque acceperunt maledictionem
·x· humani generis & promittuntur in desertum locum sed quid omini quanto
totius populi & omnium iniquitates ·x· & maledictiones
accepere nisi quia omnia peccata quae il adam
usque ad xpm humanum genus admisit illuso
lisunt praeceptum qui neque credere in xpo neque expiari
sanguine uoluerunt & si conuicti & praegra
uati iniquitatibus & maledictionibus totius
humani generis in desertum locum proicientur id est
in tenebras exteriores ubi erit fletus & stridor
dentium. & in stagno ignis quod est gehenna ubi
ignis eorum non extinguetur & uermis eorum
non morietur. De diuersitate uictimarum & quae
uel offerri debent. uel non offerri in hoc libro le
uiticorum denumeratur. Sed per conpletionem
peccatorum conuersatio hominum demonstrat.
Homo qui obtulerit uictimam pacificorum dno aut
uotum soluens. uel sponte offerens tam de bobus quam
de ouibus inmaculatum offeret. ut acceptabile
sit omnis macula non erit in eo. Sicut & cum fuerit
si fractum si cicatricem habens si balam.

aut scabiem uel inpetiginem. Non offeretis ea
dño neque adolebitis ex eis sup altare dñi bouē
& ouem aurem aut caudam amputatis uolun
tarie offerri potest. uotum autem quod ex eis
fieri non potest. Omne animal uel contritis uel
tonsis uel sectis ablatis quae testiculis est non
offeretis dño; & in terra uestra hoc omnino non fa
ciatis. De manu alienigene non offeretis pa
nes dño dō uro quicquid aliud dō uouerint quia
corrupta & maculata sunt omnia. Non susci
pientur ea. Prohibetur a sacrificio; Maculosum
animal l' uolucrum. Id est in quibus est diuer
sitas peccatorum & nunc in libidine & cupidita
te. Nunc in diuersis criminibus demacantur.
Reicitur quidem & caecum animal. Id est qui
net dm̄ uidet. Net opera eius facit. Fractum quoq;
Id est uirtutis caspnae libur uacatum atq; collisum reici
tur. Et cicatricem habens qui non digna satis
factione paenitentiae uulnera peccatorum
deploret. Sed adhuc ueteris morbi signum p de
sideria uoluntatis ulterius gestat. Reproba
tur. Et linguam amputatam quidem non con
fitetur. Neque diuinam legem meditatur.
Reicitur & papulam habens qui prorsus libidi
nis ardore concupiscentiarum & estuatur

Similiter & scabiosum quip&actum accepit
p ficitur contagio operis. Iam uero inp&iginem
haer&icorum figurat collationem quae frequen
ter se in aecclesiae corpus inmergit & inp&igo li
uore facit. Ie. Post ea uero eam pitere sunt qui uer
bo di non obediunt. Non faciendo quae iussa sunt
Qui uero ea adem hab& amputatam ille qui
bonum quod incipit perseueranti fine non p ficit
Post derectum uel testibus comparatum indicat
eos qui cum corpore uiri sunt turpitudinis usu ef
feminantur his ergo feminibus inuoluti a sa
crificio dni reprobantur n& efficiuntur consor
tes passionis xpi n& caelestis sci ficationis parti
ceps; Sed neque panem alienigene offer& ur
dno Idest doctrina haer&icorum. Uel studia
superstitiosa saecularium litterarum quae
extra fidem sunt & aliena putantur. Tales
enim repudiantur hostiae a dno & reici
tur huius modi sacrificium ab aecclesia

HIC NUMERUS

ISTO LIBER UNUS & QUINQ LIBRIS catholicae
moysi numeri appellatus est eo quod dnc
egressa multitudinem israhelite &
egypto in eodem p fectorum uirorum
conputatio & numerus tenetur insertus.
In quo &iam p f&ctionis eorum & mansionis eorum

& egypto usq; ad locum & tempus in quo mo
ysi defunctus est numerentur. In quo & dies de
dicationis tabernaculi & oblationum munus.
Non sine mysterio numeri sacramento ratione
dinumeratur est. Catalogus autem mansionu(m)
filiorum israhel quae a prima usque ad ultima(m)
Numerentur simul XL. & duo. de quibus ma
theus loquitur. ab Abraham usque ad dauid
generationes sunt XIIII & a dauid usq; ad
transmigrationem babilonie generationes
sunt XIIII. Et a transmigrationem babilonie
Usq; ad xpm generationes XIIII id est simul XLII
p(er) has currit hebreus qui de terra transire fes
tinat ad caelum. & egypto seculi derelicto; terra(m)
rep(ro)missionis ingreditur. Et nos mirum si in illo
numeri sacramento p(er)uenimus ad regnum
caelorum sub quo dux atq; saluator a primo
patriarcha p(er)uenit ad uirginem quasi ad
iordanem quae pleno gurgite fluens sp(irit)s sci
gratia redundauit. Prima mansio est
Ramesse urbs quae in extremis finibus egyp
ti erat in qua populus congregatus exit
in deserto. Altera die post pascha in consp&
tu egyptiorum. Ramesse interp(re)tatur qui
dam commotionum uel tonitruum puta
uer(unt);

Vtique commorati fuerimus ad euuangelicam tubam. & exituri tonitrus gaudio eximus in mense primo quando hiemps praeterit quando aeris exordium est; Quando cuncta renouantur & eximus xiiii die mensis primi in agni num parchae pleno mense. Limine posterum agni in maculati & calciatos pedes de aegypto & accinctos de pudicitia lumbos & baculos in manibus praeparatos. Secunda mansio est socoth in qua ceciderunt panes azimos & primum tendunt tabnacula. Unde & locus nomen accepit socoth quippe interpretatur tabnacula. Sicut historia. Cum ergo exierimus ex aegypto idest a saeculo primum tabnacula figimus sciemus nobis adinteriora pgendum & adsummum iter caelestem iter accelerendum. Tercia mansio est aetham quae in extremo solitudinis est In qua primum uidetur dns pcedens populum. in columna ignis. Aetham sonat fortitudo siue pfectio; Praeparatam ergo nobis fortitudinem ad summentes pfectum robor attingimus extremam tenebras & confusionem nostris scientiam ut a xpi lumen appareat. des quoq; nr nabiscum ubet pregentium ac his ducibus ad terram sanc

repromissionib; p uenire acceleramus. Quarta
mansio est eius. fiachiroth quod contra belsebon
fiachiroth interpretatur os nobilium p inde ad sumpta
fortitudine nobilitemur in dno componentes. &
belsebon qui interpretatur domus aquilonis. eius qui sup
biam declinemus. Et ab hac mansione profecti
filii isrl transierunt p medium mare in
deserto. Uideruntq; pharaonem cum suo exer
citu perientem mariam precinentem intym
panis. QUINTA mansione mara adquam
uenerunt filii isrl transacto mare post
triduum marta autem interpretatur amaritudo. post
predicationem enim euangelii & tabernacula
cula transmigrantium post adsumpta
fortitudinem fides & post baptismum atq; uic
toriam. rursus ueniunt ad amaritudinem
Uitae uoluntas. atque luxoriae uitae amaritu
dinem tes minetur & p crucis lignum quasi
p cruciatum iterum succuratur. conpensetur.
Sexta mansio est elim. Ubi erant duo dice
fontem aquarum & LXXta palme in figu
ra XII cim apostolorum & LXXta discipulorum
secundi ordinis. de quorum fontibus doctrinae
potum aurimus & dulces fructus uictoriae
carpimus Unde & bene elim uestitur ma

ri & et fontes ipsi enim sunt robusti principes gre
gis duces ouium doctores gentium. Septima
mansio est iterum ad mare rubrum. Ue
nerunt ni fonte in itinere per gentibus. sim. us.
quidam maris sic currit. Iuxta quam mans
ita m & ta sunt. Aliud est enim transsire
mare. aliud in proximo figere tabernacula
& quibus monemur & iam post euangelica
disciplinam & cybos dulcissimos triumpho
rum apparere nobis. Iter dum maria &
praeterita discrimina pauri. ante oculos.
OCTAUA mansio est in solitudinis in quam tenen
ditur usque ad montem sinai. Interpretatur
autem sin. rubus uel odium quia postea quam
in locum accederit de qua nobis dominus sit loqui
turus. grande odium meremur inimici;
NONA mansio in defectu quae dicitur pulsatio
iuxta quod dicitur autem. pulsate & aperietur uo
bis sensusque est manifestus quia postquam
uenerimus in locum ac & clesiae incipimus
sacramenta pulsare. DECIMA MANSI
o est In ca lus quod interpretatur festinatio quod illens
mulier commiscuit farinae satis tribus.
Donec fermentaretur totum in hac solitu
dine murmurat: populus propter famem accepit quod uel

X queritur hic quomodo post transitum rubri maris & fontes amarae
& helim rursus ad mare rubrum

post coturnicem & mane alterius dei mannam
et nocte manducat. in hac mansione mannam accepe|
bat. Id est post decalogi perfectionem angelo
rum panem manducare; UIIIDECIMA man
sio est in rafadin quae interpretatur desolutio
fortium uel remissio manuum in hac sitienti
populo fons de petra oreph in similitudinem
xpi aquam erupit ibi ihs in typo saluatoris
contra amalech militat & in signo crucis
daemonum aduersum nos temptamenta
surgentia diuin cantat ibi uenit iaethro
ad moysen dans consilium septuaginta
seniorum & in typum aecclesiae ex gen
tibus congregatae legis in ministerio e
uangelio surgenti conplectitur. pulchra
autem desolutio accessit fortium rafa
dhin dicitur. ut pys spr dis separatam amalech
ut pys spr sanitatem; XIIIIMA mansio est in so
litudine sinai. Statim ibi uenit in meritae
apostolicas numerus. Sinai quippe inter
pretatur rubus quo significat aecclesiae
IN qua nobis apostoli praedicant. In hac
mansione moyses ascendit ad dnm ibique
discendit dns in montem sinai dans legem
populo suo. ibi fabricatur tabernaculum.

Ibi praecepit uernacos ostiorum uasorum di
uersitas. Ibi Documenta pontificis sacerdotum
ac leuitarum caerimoniae. Ibi quoque nume
rus populorum leuitarumque & per singulas
tribus populi distributio. Oblationis quoque
principum in hac mansione describuntur.
Tubae quoque argenteae fiunt. ad promo
uenda castra. Ibidem. prostrati iubentur
Ibique praecipit inmundis qui primo mense
pascha non fecerant. ut in mense secundo
conueniant. Sed quid sibi uellit quod hii qui
longius habitant uel inmundi in anima
fuerant in secundo mense pascha iussi sunt
facere quod mirum intellegit in typum
populi gentium qui cum omnibus demonibus
fornicati sunt inmundi uidebantur in ani
ma salubri et post confusionem mundati; ad secun
dam quae si in secundum mensem transire
praecipiuntur. Iubetur quoque in hac mansio
ne NAZAREIS ut uinum & sicaeram. Dom
ne quid de uineis non bibant nec comedant
nec de uua. uel quidem passa. uel acetum
quidem de uino. Sed in prouerbiis praecipitur
potentes irati sunt. Uinum non bibant
nec cum biberint obliuiscantur sapientiae;

Q III

K Quid ergo nazareorum nomine nisi abstinen-
tium continentia quae vitae signatur. His in vino luxo-
ria prohibetur in sicera omnis voluptates terre-
nae. Sicera enim ex diverso conficitur gene-
re. Sic et voluptates ex diversa amorum oriuntur
passione; Illi enim vinum non bibunt et sice-
ram bibunt qui ad decipiendos homines umbras
quasdam et imagines simulant habere vir-
tutem. K. Uvam passam illi vescuntur qui propter
humanos oculos abstinentiae pallore infi-
ciuntur ut gloriam capiant ab hominibus;
Acetum illi bibunt qui post initae senectutem in
aetustate praeteritorum amorum labuntur
et corruptionem veteris nequitiae dilectantur
K Praecepit namque dominus ut eos qui sercetatis indux
titulum candit his acerenz annis necullamque hu-
ius in hanc mansione. Prohibiuntur de castris
delapsis fluxi cogitatione. Inmundi operen-
tur tam quam contacti et morbidi a castris
ac ecclesia separentur. Non cogitatione mo-
rum suorum mentem polluant innocentium. K
Ibi ab anno vicesimo adnumerantur populi
qui ad proelium eligantur. Sed car ab anno
xxmo nisi quia in hac aetate contra unum
quemque amorum bella nascantur; Ideo

ad pugnam eleguntur ut habeant contra
libidinem conflictum ne luxoriae superentur
k. Ibi etiam ab anno xx mo et v levitae ta
bernaculo servire mandantur et quinqua
gesimo custodes vasorum fiunt. k. Quid enim
per annum v. c. ac xx. in quo flos iuventutis ori
tur nisi ipsa contra unumquodque vitio
rum bella signantur. Et quid per quinqua
genarium in quo et iubeleus requiescunt in ter
num nisi interna requies edomito bello mentis
exprimitur. k. Quid vero vasa tabernaculi
nisi fidelium animae figurantur. Levitae er
go ab anno xx mo et v tabernaculo serviunt
et quinquagenio custodes vasorum fiunt ut
videlicet qui adhuc inpugnantium vitiorum
certamina per consensum dilectationis tolerant
aliorum curare recipere non praesumant. k. Cum
vero temptationum bella subigerint. Cum
a parte iam de intima tranquillitate secu
ri sunt animarum custodiam sociantur. k.
Sed quis haec praelia sibi perfecta subigat
cum paulus dicit. Video aliam legem in
membris meis repugnantem legi mentis
meae et captivam me ducentem in lege
peccati. k. Sed aliud est bella fortiter

pp&i; alia ad bellis enervantur expugnari; In is
tis exercitur virtus ne extolli debeant; In illis
omnimodo extinguitur nec subsistat. K. Prae
cepit dehinc ut et levitae omnes pilos carnis
radere quia hi qui in obsequiis divinis adsumuntur
debent coram dei oculos a cunctis carnis cogita
cionibus mundi apparere. Ne inlicitas cogita
cionis mens proferat et pulchrum animae speci
em quasi pilis fructificantibus deformem reddat.
K. Post haec iubentur etiam fieri duae tubae quo
rum clangore populi moventur ad proelium.
Sicut enim scriptum est. Dixit ad moysen fac tibi
duas tubas argenteas ductiles. et paulo post
cum concisus clangor increpuerit movebuntur
castra. K. Per duas enim tubas exercitus ducitur
quia per duo testamenta. Sive per II. praecepta
caritatis ad procinctum fidei populus evocatur
K. Quae idcirco argenteae fieri praecipiuntur
ut praedicatorum verba eloquentiae refulgeant
et auditorum mentem. Nulla sui obscuritate
confundant. K. Idcirco autem ductiles. quia necesse
se est ut hi qui venturam vitam praedicant tri
bulationem praesentium tunsionibus crescant
K. Bene autem dicitur. Cum concisus increpuerit
clangor movebuntur castra. Nimirum.

cum subtilior ac minutior prae dictionis
sermo tractatur; Auditorum mentes contra
castrametatae ardentius & excitantur. R. Iam
obhinc promouerant filii isrl de monte sina &
transeunt in sepulchris concupiscentiae. VIII
Mansio est in sepulchris concupiscentiae. XIII
ubi populus fastidiens caelestem panem car
nes aegyptiis desiderauit multos quae subita
uorauit incendium. R. A quibus edocemur
ut qui conuersatione relinquimus saeculi & ae
gyptias ollas idest carnalium desideriorum
feruores contempsimus. Non debere murmo
rare contra caelestem panem. Ne uirulentas
aegiptiorum quae magnarum sunt car
nium. Sed simplicitatem magnam cybum. Id
est puram caelestem artem quaerere; R. A
lioquin si post receptam angelicam mannam quae
est caelestis uitae siue doctrina. Rursus ad ollas
aegyptiacas quae sunt carnales huius saeculi uo
luntates & concupiscentias pristinos mox uo
luerint adpetere uorabunt nausiam &
statim dni igne torquebimur. R. Desiderium
nrm uestitur intus mollis ut simus sepulchra
dealbata quae foris parent hominibus spetio
sa intus autem plena sunt ossibus mortuorum. IX

& omnis particia. In hac mansione discendit
spr sup septuaginta uiros electos & tunc dns dis
cendit in nube & resp&it de spu qui erat in moy
sen & inposuit sup septuaginta uiros. K. Discen
dente enim in nube caelis xpo diffusa est p fide
spus sci gratiam sup populos & lxx. gentium.
linguis electos uenitque sup omnes donum illud
uirtutis caelestis quod quondam fuerat in moyse
atque p fectis. XIIII MA mansio est in solitudine
aseroth in hac aaron. sacerdos locum incidens
offensionis cum sorore sua maria fratri iurg;
obtractatur quod alienam accepisset uxo
rem. K. Unde illico maria contagio leprae
efflorauit. K. Quo loco euidenter fuit figura
misterii quod sacerdotalis illa plebs patrum
xpo saluatori aduersus aecclesiam congre
gatam & gentibus derog&. Ideoque leprae
sordae p fundatur. Et redit ad dnm tabernacu
lum don&. statutum plenitudinis gentium tem
pus adimpl&ur. K. Tunc eadem plebs pris
tinam poterit r&ipere sanitatem dum eis
septiformis spiritalis agnitio aduenientem fuerit
suffragata. XV MA mansio est in r&ma quae
transfertur sonitus siue iuniperus p uenerunt
autem lignum hoc ignem multo tempore

congeruatae. Ita si pruinae eius cinere fuerint
ad oporte usq; ad lannum peruenient & quod is
cimus post sepulchra concupiscentiae. Siue a
tri catracens sitenos ad lignum tempore
multo ad lentem. Uisimus feruenter spu &
dacys sonito atque in arbum & ad tacta uoce
euuangelium dni p dicent ab hac mansione
ad tricensimam secundam h& continentur
historiaeque qui non sunt in mansiones singulas distribuitae
a nobis quoq; in commune dicentur. XII uiri explo
ratores mittuntur ad terram scam butrus
refertur in ligno & xpi breuiter passio monstratur
murmurat populus iudaeorum gigantum
imp&um formidens. pugnat contra amale
ch & cananeum; Nolente dno & uidus intel
legit quae debeat in terra sca exercere sacri
ficii. Dathan & abyron filii chorae surgunt
contra moysen & aaron & terrae uoragine
glutiunt. Inter mortuos & uiuentes ponti
f&x medius turibulo armatus ingre
ditur & currens iradi sacerdotes uoce prohi
b&; Uirga aaron & florem profert & folium
ad internam momenta uiuens sic crucis con
fitetur. Uitula rufa concrematur in
holocausto & cinis eius p&culiaris aspersio

quorum quidem figuras breuiter adnotantes.
EX XII CIM exploratoribus incipiemus. Explorato
res mihi ad explorandum terram uberem que
terruerunt populum hereditatem posse accipe
tram adnorepys missam. Scribarum et pharise
orum praeualuerunt indicium. Sicut enim illa
per moysen missi sunt ut soli secundum dictatem sollicita
consideratione tractarunt. Ita isti ex lege
et prophetis iussi sunt in scripturarum peruestiga
tione domini conspeculatur aduentum in quo est
terra. Id est sancta in qua regnum dei et ubertatem
fructuum spiritalium et uitam aeternam con
sequi possent. Ita Sed sicut illi desperatione ter
ruerunt hereditati promissione credent. Ita
et istae scribae et pharisei suaserunt populum
iudeorum hereditatem xpm. Ita Ad aegyptum
saeculi huius redire concupientem repudiantes
manna fidei querentes ollas peccatorum. Ni
gras et caephas blasphemiorum peritis et pe
poneri ciborum ac libidinum. Correptiones mer
cant. Ille autem butrus uuae quem in ligno de terra
repromissionis duo adduxere uectores butrus
rependebatur e ligno ... xps et ligno crucis pro
missus gentibus de terra genetrice maria
secundum carnem terrena stirpis uirens sub
effusus

It. duo baculi qui sub onore burrillius incedebant
populus est utque uterque prior iudicatur et uter et
uter sus signatus p̄ dentis grecica et p̄ sus
honore suspensus cuiuslibet iudicatum de qui
bus dicitur obscurantur oculi eorum ne uideant
et dorsum eorum semp incurua. It. Qui uero pos
terior ueniebat populi gentium gerebat
figuram. qui credidit et xp̄m ante oculos ha
bens eum semp postea sed uidet et quaesister uus dn̄x
et discipulus magistrum sequitur sicut ipse dn̄s
in euangelio ait. Si quis uult post me uenire
tollet crucem suam et sequatur me. Hic autem
baccarus est qui effusum in saeculum nostrum amu
sanguinis sui crucis contingione p fudit. Atq;
et praessum paenis sui aculeam propinauit quem
hic est barrus quem malae grecanae sonae nume
ris grecica scauraest IIJ scae ecclesiae scilicet
mater habens intus p graecorum. Nume
rum multitudinem populo X. p ys borem san
guinis xp̄i signaculo coruscantem habente
signatur distincta grecica. Sicut apostolus ait
diuisa aeris marte et donaspi sci grecia dis
tribuita. Quibus omnibus indignos se in caute
dali iudicante terram acynis xp̄i fluen
tem lacte et melle accipere non meruerunt

R. QUAM p fidem seruieur. Idest xpianum populi
con(gr)egati sunt; D&auis doctrina condita dicit
aecclesiae. quam dulcia faucibus meis eloquia
tua dne sup mel & fauum ori meo. R. Ficum
aut quando cum botro. de terra repromissio
nis attulerunt imagine legis. attulis
se euangelicis edocemur exemplis. Sic
& botrum. constat figuram saluatoris osten
dere quemadmodum in canticis canticorum
ait. de xpo dicit frater meus ut botrus cipri.
Quia nec xps sine lege nec lex sine xpo esse
poterit. R. POST haec quidam homo die sabba
to. ligna colligens necatur a populo. R.
QUID autem insinuat quod tam atrociter iussu
di fuerit idem ab omni populo trucidatus. qd
tale ab infidelibus p(er)sporit. Intellegant
ergo quia haec omnia in typo acciderunt
illis. Scripta sunt enim ad correptionem nostram
Ille enim pristinus acynalisque homo quidem
sabbati uiolator accusus est. dum ligna col
ligeret & p(ro)p(te)r quod est & punitus. R. forma
significat eius. qui hodie signatur in xpo
inuenitur agere acynale opus. Idest con
trahere lignum foenum stipulam ad escam ig
nis & non conuenientem. quae dum colligit

in sicc p nicie. si fuerit deprehensus. expelli
tur ab omnibus & statim occiditur dum iudica
tur ab spiritibus. K. Sic ergo omnia quæcumq;
illis iudeis p legem acciderunt figuraliter
intellegenda sunt. SEQUITUR actu Iam & ca
dium core & dathan & abyron qui sibi contra
moysen & aaron sacerdotem sacrificandi li
centiam uindicarent. postea p suis concationi
bus. expenderunt. P quos itaque significant
hii qui hereses & scismata facere conantur
& multos secum trahendo decipiunt. Contē
nentes sacerdotes xpi & se a clero eius pleriq;
sancte segregantes construere audent
ecclesias. & aliud altare præter eum quod a
altare eam in licitis uocibus faciunt. Domini
ce hostiae ueritatem p falsa sacrificia p[ro]fa
nantes. Hii qui contra qui contradi or dinatio
nem nituntur obtemperantis audacia eam terre
conpaginibus ruptis uiui & inte p[ro]fundi hiatu mer
guntur. Nec tantum hii qui duces errorum
sunt. Sed & illi qui consciendo participes eorū dē
effectus in ignem & m. Iudicii præparata ultio
one peribunt. DEINDE aaron scs ruinam
mortis populo irachi ceptantium balic accipi
ens actarit obuiam. quassaccione staretq;

in medio sup strum ac p emptorem l&ac lem
plagam adibit tur sit. quasi quidā maius. & du
sit. R. Iste sacerdos dn̄i ihs xp̄s est princeps.
principium sacerdotum. ista ruina mortis in
mundo aspiciens. occurrit a summo caelo uenitq;
obuiam. quasi gigans adcurrendam uiam
st&itq; inter uiuentes & mortuos. Sic que turi
bulum passionis suae accipiens in odorem suauita
tis. pra&endens suspendit ignis & in p iniquā & ini
micam protulit mortem; VIRGA aut aaron quae
ea postquā deradice iesse succisa est. uiuacius
mortificare. Uiuescit itaque uirga post aridita
tem. uirescens xp̄s post mortem resurgens. Ipsa
enim uirgam ipsum florem intellegimus. ut &
in uirga regnantis potentia. & in flore pul
chritudo commonstr&ur. Unde & in canticis
canticorum. idem dicit. ego sum flos cam pi
& lilium conualium. R. Aliu uirga ē haec
quesine humore florem protulit matricem uir
ginem parit quae sine coitu. edidit uerbum
di. de qua scriptum est. & exiet uirga deradice
iessae & flos deradice eius ascendit. Scilic&
xp̄s qui futurae typum p ferens. passionis ac lido
fid& lumine & passionis sanguine sanguine pur
purat; flos cos… … … … … rum.

Laon…

Virginum gratia commentarium; K. RES itaque
interrae uitulae rufae in holocausta concrema
tae. Cuius cinis expiatio populi erit. Sic enim
dicitur de illa & moysen & aaron praecipe filiis israhel
ut adducant ad te uaccam rufam & aetatis integrae
in qua nulla sit macula. Et postea uerit iugum
tradentq; eam eleazaro sacerdoti quae educ
ta extra castra immolabitur in conspectu
omnium/ & tinguit digitum eleazer in
sanguinem eius & adspargit contra fores
tabernaculi septies Comburetq; eam cunctis
uidentibus tam pellem & carnes eius quam san
guinem & fimum flammae tradent lignum
quoq; caedrinum & hisopum coccumque bistinc
tum sacerdos mittit in flammae quae uaccam
uorat & tunc demum lotis uestibus & corpore
ingrediatur in castris contaminatusque erit
usq; ad uesperam & ille qui conbuserit lauabit
uestimenta sua & corpus & inmundus erit usq;
ad uesperam colliget autem uir mundus cine
ris uaccae & effundet extra castra in loco pu
rissimo. Ut sint multitudinem filiorum israhel in
custodiam & aquam adspersionis quia pro
peccato ... ulorum uacca concabusta est ha
bebunt ... erit ... q; hoc israhel & adduenae semper

p p&uacę; Et qui t&igerit mortuum & propter hoc
septem dieb; fuerit inmundus. Et aspergatur & hac
die tercio & die septimo. emundabitur Et si aquae
die tercio adspersus non fuerit ut septimo
non poterit emundari; Uitula ruffa corpus eius
saluatoris rosa. sanguine passionis. K. & tota
integra quia perfecta & aetate passionem susce
pit. K. Quod autem non inpositum sup illam iugum.
hoc ostendit quod corpus xpi non est sub iugo terre.
dil&atione quae uicta ab ullo p&ato K. Quod
autem adprehensam l&erunt filii isrl & extra cas
tra. adstante eleazaro sacerdote populum
iudeorum significat & consensum sacer
dotum. In n&em dni quasi electum & extra ihe
rusalem; crucifixerunt. Sicut ergo qui offerunt
uitulum inmundi sunt. Sic & qui adprehenderunt
dnm p&catores habebantur. Et sicut qui colligit
cinerem. adspersionis mundus est & omnes mun
di sunt qui xpi passionem predicauerunt gen
tibus. & in toto orbe terrarum doctrinam
eius. adsperserunt populos. quae dno collegerunt.
Ligno autem & hisopo. crucem portamus. & baptis
mum p hisopi enim fasciculum adspergebant
agni sanguine qui mundare solebant. Tippi
ce figurant lauacrum baptismatis. & ablu
tionem;

adesse fontis. R. Coccum autem bistinctum figu
ram sacri sanguinis significat. quo peccato
res abluantur bistinctum autem quia per eum
& corpore & corda mundamur; R. haec enim
tria ad purgationem peccatorum sunt tra
dita. primo per caedrum fides ligni crucis. per hisopum
mysterium obtimum. III. per coccum sanguinis
dominici sacramentum. R. Sic autem illuc die
ter aqua purificationis libatur Ita & omnis ani
ma purificatur ab omnibus delictorum
sordibus quae cunque crediderit dominum xpm diae
tertia a mortuis suscitatum. huiusmodi
& iam homo mundus erit. in die septimo
Id est in regno sanctorum aduenit re domino & be
atus & laetus partem caelestis illius regni poti
etur; R. qui autem non fuerit aspersus. Id est huius
gratia fide monitus peribit anima illa de reg
no sanctorum. & de populo fidelium. R. & sanguine
huius uitule ideo septies tabernaculum iubet
aspargi quia septem sunt carismata. quae
per xpi sanguine super ecclesiam populus distri
buntur; per quem ab omni delicto purgantur
Sicut apostolus ait lauamini estis in sangui
ne xpi & passione eius. Quod uero uitula cum
pelle & ossibus suis comburet & aca zille

paschalis parimodo concrematur. Ne
ossa eius confringerentur hoc ostendit quod
dni nostri ihu xpi corporis in passione ossa
sa non esse confringenda sicut in euuangelio
lio testatur. Mortalitatem uacca rufa. Cu
ius cinis expiatio populi est. Non ad litimo
ali & offerri ad altare dni poterit. Nisi qui
terrena opera non fecerit. Iugum quae de
lecti non traxerit nec uinculis peccatorum
fuerit alligata. Iam de hinc post explo
ratores. & bitrum post excidium sup borū
& sacerdotale turibulum postq; uirga flo
rentem. & uitula conbusta aspersionem
reuestamur ad mansionem. Sextadecima
mansio est in ramoth quod latine dicitur
mali puniciusioque significat atq; quasi
multa grana uno cortice contineat dū
omnem turbā credentium in fide & unitate
concludit. Septimadecima mansio est in
lepra q; latine transfertur in laterem. Le
gimus egyptios lateres. quos populus faciens.
ingemuit & quibus discamus. In itinere istius
uitae de caelo malum transitum. Nunc
nos exercere. Nunc decrescere. & post ordinē
ad celestia cam sepe adaberū. Id est ecclesia

opera & trans migrare; .k. OCTAUA decima
mansio est in r&sa quae in frenos uertitur. Si
enim post profectum rursus ad lutulenta opera
discendimus. Infrenandi sumus & cursus uaga
ta quae praecipites scripturarum. retinaculis
redigendi. .k. Nona decima mansio est in cela
ta quae interpretatur aecclesia. scilicet uagi
currentium. qui uersus frenis ad aecclesiam re
trahantur. & foris quos ante relinquerant
rursus festinent intrare. XX. ma mansio est
in monte sepher qui interpretatur pulchritudo
Idest xps & ante. quid post sunt frena. a uitiis
nos retrahunt Introducunt ad uirtutum
chorus & in xpo monte pulcherrimo habita
re faciunt. de quo scriptum est Uenite ascen
damus ad montem dni. XXI.ma mansio est
in aratha quae uertitur in miraculum. &
uide quam pulchrum est ordo uirtutum post
frenos in aecclesia intromittimur post hu
ius habitationem ad xpi montem ascendi
mus. in quo positi miramur quae nec ocu
lus non uidit. Nec auris audiuit. Nec in cor
hominis ascendit. XXII.ma mansio est in ma
chelath. qui in caetu uertitur idest aecclesia
In hac enim constitudo credentium iuxta quod
scriptum est;

Q III

Ecce quam bonum & quam iocundum habitare
fratres in unum. XXIII. Mansio est in caath
quae interpr&atur pauor&m quod si quisque uenit
ad aecclesiam asc&ndit pulcherrimum xpm & stupo
re & miraculo xpi magnitudine confir&ur.
Adiungat deind& timor&m qui castus est beatitudi
nis uectum non sapiat quia superbis resistit humi
libus dat gratiam; XXIIII. MANSIO est in thare
quam non nulli uertunt in altitudinem siue pasto
rem. quod bene ad prepositos aecclesiarum uel
ad custodiam animae refertur ut sollicitus sit
quisque qui hab& pauorem. Ne leo diabolus in
aulam ouium idest in aecclesiam per diuersa uitiorum
foramina introire nitatur; XXV. MANSIO est
in m&hca quae uertitur in dulcedinem ascendisti enim
in excelsum ad miratores uirtutum choros simul
ipsi ruinae abi&isti insidiatores dulcis te pron
nus fructus laboris insequitur ut merito dicas.
quam dulcia faucibus meis eloquia tua domine super
mel & fauum ori meo; XXVI. MANSIO EST
in astimonia quae in latino festinationem sonat
scilic& ut postquam dulces fructos laboris sumpse
rit. Non simus quie& contenti & otio. Sed rur
sus ad uberiora proficientes obliuiscamur prae
teritorum & in futura nos extendamus.

XXVII mansio est in maseroth quod interpr&atur
uincula (siue) disciplinae. scilic&. ut festinato gradu. per ge
mina magistros eorum. queramus. limina & prae
cepta uirtutum. ac misteria. scripturarum. uin
culum patiemus esse aeternae. ha& xpi uincu
la de quibus in esaia legitur. uiri sublimes ad te tran
sibunt & tui erunt serui (post te) ambulabunt conligati
uinculis. & alia dicebulum uincula. quibus disruptis
[illegible] hostes sacrum sion. De qualibus ps& ph& adicit
Disrupisti uincula mea tibi sacrificabo hostiam
laudis; XXVIII Mansio est bane iacan. quae interpr
etatione transfertur in filios necessitatis seu stri
doris. qui sunt isti filii. necessitatis. psalmista
nos doceat; Adferte domino filii dei adferte domino filios
ari&um. que est tam necessitas quae no lim
bus inponatur. Cum dicamus. Scripturis fueris
eruditus & leges eorum ac testimonia uincula
sceleris ueritatis contendens cum aduersarius
ligabis eos & uinctos duces in captiuitatem & de
ostibus quondam atque captiuus liberos dei facies
ut repetere cum sion. ergo sterelis & non pariens
transmigrata & captiuata & istos quis enu
triuit. ergo distituta & sola & isti ubi erant por
ro quod interpr&atum est filios stridoris ad illum
sensum refertur quod timore supplicii & eius

loci ubi est fletus & stridor dentium & deferentes di
abuli in caelo xpo dno credentium turbae colla sub
mittunt; XXVIIII. Mansio est gadgad quod interp
tat nuntius siue accinctio uel ceste c̄cisio non eni
alit possumus magistri discipulorum atque cre
dentium eos facere filios n&essitatis. Nisi p̄cepto
res eorum interfecissimus crudelissimos.
In occisionem eorum non parigat manus nostra.
asinam aut extremam auricula. De ore leonis
& strahere eo uero denuntio & accinctione ac
breuit dici potest quod filius n&essitates grandes
& uastantis stimolos fugeramus cunctis nam acueri
mus praemia futurorum & acinctos in rebella
docuerimus horam tres quicquid f&erit magister
in monte consistit; XXX. Mansio est in getha
bath quae int̄ p̄tat bonitas quae sp̄. XXXI. Man
sio ē pite broma quae interpr&at transitus. id est
mundus. de quo apostolus ait. Pr&erit enim figura
huius mundi in hunc uenientes seruidi capiunt ad
maeliora transire de quibus psalmista canit
& non dixerunt qui praeteribant bene dicatio dñi
super uos. XXXII. mansio massiacon gaber qui trans
fertur in lingua uiri possunt haec linguae uiri
scabrum & omnium aerborum genera multitu
dinē gentium figurae hasusq; solitudo faran.

XXVIII contin& mansionis quae discriptae in hac

decathaclo superiore itinere conponuntur. XXXIII

mansio est in deserto sin haec est cadis. Sin au-

sca interpraet& tropho· amefracsin· Sicut locus

comminime laceat uel bellum· tamen sit hor

ridum· In hac mansione moritur maria &

sepelitur· Iud&ur in maria mortua prof&ia

in moysen & aaron legis & sacerdotio· iudeam

finis sit inpositus· quod nec ipsi ad terram repromis

sionis transcendere ualeant. N& credentem po

pulum· desolitudine huius mundi educere· Ni

si solus ihs idest saluator uerus di filius. In hac

mansione propter aquas contradicionis moyses

offendit dnm & prohib&ur transire iordanne.

Perturbatus enim murmurare populi dubitantes

p&ram uirga p cussit quasi illud non possit ds

facere. Uerumquia de p&ra pst fluer& quod ante

iam f&erat, quid hic fides mosi insinuat at

qd aquam de pa&ra ia cendam tu bauerat

hanc ps ph&iam fuisse de xpo r&te intellegimus

Dum enim moyses in scripturis scis alia atque alia

prore aliqua significandam p sonã gerit xpi

Hanc tam populi iudaeorum sub lege posin psona

gerebat eaq; in proph&ia pronuntiatio figu

rabat. Nam sicut moyses p&ram uirga patiens

de dn̄i uirtute dubitat: ita Ille populus qui sub lege
p̄ moysen in deserto tenebatur xp̄m ligno crucis adfi
gens eum uirtutem dī esse credidit Sed sicut petrus
sic p&ra manet aqua sitientib; Sic plaga do
minicae passionis effecta est uita credentibus.
acmemur enim de hac re praeclarissimam & ca
minissimam & fidelissimam uocem apostolicam
Cum inde loquitur dicens p&ra autem xp̄s hanc ergo
agnaclem de xp̄i dicit uiate dispertacionē in ipsi
us xp̄i altitudine ds moritur & Cum moysen capinis
moysi in montem impetrat fieri Sic autem in p&ra
xp̄s Ita & mons xp̄s p&ra humilis fortitudo mons
eminens magnitudo quia sicut apostolus ait
p&ra autem erat xp̄s; Ita & ipse dn̄s non potest ciuitas abscondi
supra montem posita. sali & montem fidelis aut
suos in sui nominis gloria fundatus. aser ens enim
ciuitatem prud&ia enim agnis autem Cum tā
quam p&ra p̄cussit humilitas in cruce conte
nitur. xp̄s enim crucifixus iudaeis scandalum
Gentibus autem stultitia & prud&ia carnis mortē
Cum tamen quā montis eminentia xp̄s & celsus
agnoscit; Ipsis enim uocatis iudaeis & graecis xp̄s
dī uirtus Et dī sapientia est; XXXIIII. mansio
est in monte hor in extremis finibus edom
in quo ascendit aaron. Iuxta praeceptum dn̄i & mor

mortuus est anno xl.mo egressionis ex aegypto eo
scilicet anno quo nouus populus repromissionis
terram intraturus erat & quia quam in mor
te sacerdotium eleazaro filio derelinquerit
& quae eos quae eam impleuerit producat ad su
mum. Tamen & ipsa sublimitas; Non est transflu
uium iordanis. Sed in extremis terrenorum
operum finibus. & plangit populus xxx. dieb;
aaron plangitur. Ihs non plangitur in lege
discensus. ad inferos in euangelio ad para
disum. transmigratio. Audiuit quoque
chananeus. quod uenisset isrl in locum explo
ratorum. Ubi quandam effudisse populum.
nouerant iniunt proelium. Et captiuum
ducunt isrl. Rursumq; in eodem populo co pug
nat & uoto uictor uincitur. Victi superant
per quod intellegitur. Ut nos di auxilio distitutos
hostes inuaserint. Duxerintq; captiuos. Non
desperamus salutem; Sed iterum armemur
ad proelium. post fieri ut uincamus. Ubi uic
ti sunt & in eodem loco triumphant in quo
fuerant ante captiui; XXXV mansio est
in selmona. XXXVI mansio est in finon. hae
duae mansiones in ordine historiae
non inueniunt. In his mortua aaron mur

murmurarent israhelitici populi; Contra dominum &
et moysen mannae fastidium a serpentibus uulne
rantur. Sed quid illud significat quod morsus
mortiferi serpentium exaltato et respecto ae
neo serpente sanabantur; Nisi quod nunc in typo
saluatoris qui ferum antiquumque serpentem
in patibulo crucis triumphauit. diaboli uenena supe
rantur. Ita ut qui uere ex parte se imaginem
filii dei per passionem quae eius conspexerit conser
uetur. Hoc significat et ueritas ipsius dicti
cantis. Sicut exaltauit moyses serpentem in
deserto. Sic oportet exaltari filium hominis.
Ut omnis qui credit in eum Non pereat Sed habe
at uitam aeternam; Quod uero aeneus est serpens
et quidem ligno suspensus est. Aes quippe metal
lis ceteris esse durabilius solet. Et rep[illegible]te
aeneus semper ligno suspensus fuit. Ut dominus & in ser
pente mortuus per humanitatem. & tamen
esset quasi aeneus per diuinitatem pulchra autem
prima mansio est selmona. interpretatur
imaguncula. Quia nimirum ibi imago &
praesens est saluatoris per serpentem aeneum. qui in
ligno pependit pulchra et uita et secunda fisi
non interpretatur os. Quia postea quam passionem
filii dei cognoscimus quod corde credimus ore

pronuntiamus legentes. illut apostoli cor
de creditur ad iustitiam hore autem c̄fessio fit ad salutē
XXXVII. Mansio est in obod. que uestitur in magos
Siue pithones. Unde demonstrat̄ & confessionem fidei
quae ore confestatur. Consurgunt serpentes &
artes malefica ad bella prouocant. Sed
nos custodia circumdantes cor nostrum obduramus
aures nostras. Nec audiamus uocem incantantiū
& sirinarum carmina neglegamus; XXXVIII
mansio est in hebar finib; moab que significat acer
uos lapidum transeuntium Id est scīs p istum seculū
& alias mansiones transire festinantes. XXXVIIII
Mansio ē in dibongad. In hac geritur bellum contra
amorreum contra seon regem amorraeorum.
& og rege basan in histegibus. lic& res gesta cog
nos catur. tamen conditiones uirtutes quae
nominum spiritalis significatio est subi&ta. Seon
namque interp̄tat̄ temptatio oculorum p quem
figuratur diabulus quia transfigurat se in an
gelum lucis. & p heresim & scismata uerisimi
lia mentit̄ & fallit incautos. Hunc amorr&
Id est amaricantes. habent regem. His enimque
dam. simulatio. ueritatis. prae&ed&. Non sanè
heyeses amaricantes. Non scismata. & acer
banzium in a&clesia. Ita ergo. r&ocaditur

inunaquoque homine. quando quisq; dat ne
simulationem & diligit ueritatem. OG. uel
rex int̄ptat̄ conclusio. Bathan uel confusio. idem
dicebatur. Semp ut concludit aut aduntis op
ponendo idola sua. n& redeat in xp̄o. Conclusio enī
praecedit ut r&. sequitur confusio. tam quam plebs
quae quomodo conclusit n& redeant in xp̄m.
quando ceperit ut xp̄s confundetur omnes. Man
sio est autem ista de bon agad. int̄p̄tat̄ fossa in
tellectus temptatio. quae nimirum si reper&
simulatio quę p scismata uel heresim exerceba
& desia. & conclusio quae p̄ sacra legum dedit
fides aut. Nihilominus temptatio intellegitur
ac de intellecta fossa superatur; XL. Man
sio est dedibon gad. in selmon debathaim que
uertitur in contemptum palatarum. Siue obpro
brium & p hoc discimus omnia dulcia & inl&e
bras uoluntatum pra&ereuntes in hoc saeculo con
temnendas. & obp bria diligenda. quae & si
falso obiciant beatitudinem pariunt salua
tori plenissime pducente quia. Cum expro
brauerint uos homines beati eritis; XLI. Man
sio est in montibus abarim. contra faciem mon
tis NABO. q; uertitur in monte transseuntiū
I est contra faciem montis nabo. Ubi mortuur

& sepelitur moyses; Terrae repromissionis an
te conspectu. Nabo. interpretatur conclusio in qua
finitur lex & non inuenit eius memoria; Por
ro graecia euangelii absq; ullo fine tenditur
In omnem terram exiuit sonus eorum & in fines orbis
terrae uerba eorum; Simulque consideran
dum quod haec bitatio transeuntium in montibus
sita sit & adhuc profectum indicat. post montes
enim plurimos ad campestria moab & iordanis
fluenta discendimus qui interpretatur discensio
Nihil enim tam periculosum est quam gloriae cu
piditas & iactantia & animus conscientia uir
tutum tumens. XLII MANSIO est in campestris
moab sup iordanne iuxta hiericho. Ubi fixerunt
tentoria a domo solitudinis usque ad belsachim
In placita moab. IN XLII quae extrema mansio
est quaedam quae sunt gesta narremus. Redeuns
in ea populus ad iuno balaam, quem mercede
conduxerat balac. diuissa. benedicti & ma
ledictio mutat in laudes. Sed quid est quod iste
balaam dum puenire ad propositum tenderet
asina. cui praesidebat dum uidiss& angelū
loquitur quae est haec asina. NISI bruta gen
tilitas quam quondam balaam. Id est seductor
idolatriae. quasi brutum animal & nulla

ratione ponitur quo uoluit errores subtrahat. Sed ista angelum dei uidit quem homo uidere non poterat. Erudit et dixit et locuta est. Ita agnoscerimus temporibus posterioribus sub aduentum agni angeli dei gentilem illam plebem. mutatam duritia soliditatisque; facturam solutis deo linguis loquituram. Iam arguerat sibi et ita per fide in uocem fidei et confessionis erumpere et licet asina nostra anima est plerumque quae casu nostra per molestias tacita flagello suo mentis deum indicat. Quae mens ipsa casu praecessit dominus non uidebat. Iam attonitatem spiritus proficere in hoc mundo capientis. Uelut iter tendentis inpediat. Donec ei inuisibilem qui sibi obuiat innotescat. Unde et bene per petrum dicitur correctionem habuit suae uesaniae. Subiugale mutum quod in hominis uoce loquens prohibuit prophetae insipientiam. In terra quippe homo a subiugali muto corripitur quando elata mens humilitatis bonum quod tenere debeat ab adflictata carne memoratur. Sed huius correptionis donum idcirco balaam non obtenuit quia quod male dicendum per gens uocem non mente mutauit. Consilium quippe dedit regi balac;

Ut mulieres in meretricio poneret. Et conte
ientias earum aetas inuenientes filii isrl prius
sacrificarent idolis. Et sic ingrederentur ad
mulieres. Unde et fornicatur isrl cum filiabus
madiam. Sed quid est quod iste balaam populum
dī possedit. Certa ratione collegit. dat consi
lium. Ut et illa parte qua infirmari nouerat
filios isrl per mosi ei laquei tenderentur. Non du
bitans eo sublata copia feminarum fornicatio
nis ruina pronos conlapsuros. qui concupiscibiles
animae eorum partes eorum esse corruptos.
Iacet ergo unumquemq; nostrum. Nequitiae spiri
talis aduersaria. malignitate in figura balaam
praemptam illis per capita affectibus; animae insidio
sos laqueos praeparentur. Quib; nos senserint aegro
tasse uel uerbi gratia cum uiderint rationa
bilis animae nostri partis esse uitiatori illo nos ordi
ne decipere moliantur. Sed finees sacerdos
zelatus dnī furorem placaret zambri sic et
scortam madianitam pugione transfigit. Sig
nificans per crucem xpi. Non solum idolatriam
Sed etiam omnem carnis affectum. uel concupis
centiam per emi saeculi. Et tunc placare dnm dum
carnis extinguit desideriam. POST haec name
ratur rursum populus. Numeratur et leuitae

lit inter fratres primus castra lib; cuius et uoce dei
populus consecratur. Qui per iordanis baptismum tran
seat et caelestis hereditatis repromissionem
percipiat. Post ·dc· milia armatorum de egyp
to numeratorum egressa et exemptis non sunt ampli
us quam duo tantum terrae repromissionis ingres
si. Haec figura demonstrat. Multos per baptis
mum ad fidem transire. Sed ad patriam
caelestem ualde paucissimam peruenire. Se
cundum figuram illam in euangelio multi
uocati pauci uero electi inueniunt. Quod duo
duo tantum ingrediuntur, cau(sa) propter eos qui
ex utroque populi regni caelestis promissionem
accipiant. Aut propter illos qui per doc(trinam) actio
nis et contemplationis ad aeternam beatitu
dinem praedestinantur. Igitur pellunt dehinc
quinque filiae salphat et quemadmodum heredita
tem accipiunt inter fratres suos. Haec legis
plebs ab euangelii portione secluditur. De
inde iesus moysi in mortem succedit. Legi enim
succedit euangelium. Et dicitur quae spiri
taliter debeat offerri in aecclesia. ubique
lex facienda praecepta admonet et gratia
complet. Primum quidem est quod offerri de
beat per singulos dies. Dehinc quid in sabbato

propt(er) spem quietis & uitae quid in kalendis p(er)in
nouationem uitae quid in pascha quando conse
pelimur. cum xpo p(er) baptismum. Quia si mortuis
transeuntes ad uitae nouitatē. Quid in pente
costen. p(ro)pt(er) gratiam sp(iritu)s s(an)c(t)i & indulgentiam re
missionem peccatorum. Quid in neomenia mensis
septimi. Quid in ieiunio eiusdem mensis decimi diei
quid in scenopigiam. quando figurantur tabterna
cula. V. die supradicti mensis. De hinc agitur bel
l(um) contra madianites. & mors dicitur balaam in
cantus neque error p(er) fidei ligno crucis interficit finis;
deinde. DE AMAL & h(aec) praecede dimissio. Et oblatio
sacra animarum in tabernaculo d(omi)ni; Post haec
filii ruben. & gaad & dimidia trib(us) manasse
iumenta plurima habentes. Citra iordanne
& in repromissionis terra hereditatē habere nolunt;
possessionem accipiunt; figurantes qui post mul
ta mundi inplicamenta occupant habitatio
nem caelestis patriae. Neque aquam deside
rant. Docetur dehinc populus: ut in terra
sca idola distruat & nullus de prioribus ha
bitatoribus reseruetur. Et significandum
in terram sanctae repromissionis p(er) fidem ingre
dimur. Simul cum idolatria & iam omnia
uitia extinguamus; Explicit.

QUID SIGNIFICAT QUOD UNDECIM DIEBUS
deuteronomium a moyse scribitur. De XL annis laboriose peractis a filiis israhel. eorum non aet dmis. de non plantando ligno praeter ligno iuxta altare domini; de auferendo praeputio ligno pomiferi; de non operando in primogenito bouis & non tondenda primogenita ouium de non operando in boue simul & asino; de non alligando os bouis triturantis; de non coquendo haedum in lacte matris suae; de non induenda ueste lino lanaque contexta; de non accipiendo in loco pignoris superiorem & inferiorem molam; de non abominando aegyptio; de non habendo in sacculo diuersa pondera. De trium testimonium accli dorum. de uxore fratris accipienda eiusque semine suscitando. De formido doloso hac pauendo. quod non egredi debeat ad bellum. De interemptionem septem gentium. quas dominus tradiderit israhel; Quod cum hebraeam deseruerit dominus loquitur & ait. Non septem sed decem leguntur gentes. dinumerari pellis eius. De muliere decora & capta & radendis capillis eius. Quid significet securis ligna caedentis manubriumque fugiens. De pollutionis somni nocturni. De paxillo in baltheo egre

dientes ad n&essitatem naturae;

LIBER DEUTERONOMII;

Repeticio praecedentium. IIII librorum legis. Nam dum illi iur & continent propriae causae. Iste tamen replicat omnium haec b& cat & ipse propria innumerabilia sacramenta. e quibus pauca pro&erent lectoris studium memoranda. Deuteronomium autem secunda legis lectio dicitur; quod significat euangelium. In cuius principio notandum est quod indicat quod XI ctm diebus id est deuteronomium a moyse scribitur. Nisi ad significandum iudaicae plebis lapsum in euangelio per transgressionem decalogi mandatorum. Quid autem significat XL anni quibus laboriose patris filii isrl ad repromissionis terram transierunt.

Per hos quippe annos XL. totum saeculi significatur in quo uiuit aecclesia sub laboribus & periculis temptationibus sperando quod non uid& p patientiam quousque ad promissam aeternae felicitatis perueniat patriam. Ideo & dns.

Unde & XL dieb; ieiunauit & XL diebus temptatus est in heremo; corpus enim eius; Idest aecclesia. Necessaria est ei temptationis laboris quae patiatur in hoc saeculo quousque adueniat;

Illud tempus ubi post temptacionis suscipiet con
solacionis; PORRO quod uestis eorum per annos in
heremo nulla uetustate corrupta est. Et mor
ticinae pellis ad calciamentorum. diutissime
labe duratur; Potest significari futuram
incorruptibilitatem corporum. Ubi ea quae
corruptibilia sunt sine corruptione permane
bunt; Non plantabis omne lignum iuxta
altare dni. Nec facias nemus; Inter dicit quip
pe nemus conplantari in templo. Ne
mus frondentes arbores & infructuosi sunt
Sola ad dilectione lusus plantata. tales sunt
& gentiles qui orationem sua uerborum
decore componunt. Ut non conuestat[illegible]
ae uitur; Sed dilectantur qui istius modi se
ductione persuadent. k. Non autem secundum prae
ceptum dni iuxta altare nemus non plantemus
Sicut ad dominicam fidé; Nihil in uerbis infruc
tuosum. Nihil ad audientiae secularis procedi
Inlecebrosum conponimus. Sed sola puri
tate ueritatis scientiam praedicationis
tenemus. hoc nempe in praedicatione sapien
tiae plantare uitabat apostolus; Cum dice
bat & loquimur non in doctis sapientiae hu
manae uerbis. Sed in doctrine

sp̄s & uisitatione; QUANDO ingressi fueritis in ter
ram. & plantaueritis in ea ligna pomifera
auferetis preputia eorum pomorum que ger
minant inmunda erunt uobis. Et cetera.
LIGNA quippe pomifera sunt opera uirtutibus
S&cundum precepita. Itaq; lignorum aufe
rimus. cum de ipsa inchoationis infirmitate
suscepta primordia operum nostrorum non
adprobamus. Poma autem que germinant
In munda estimamus. nostri que cibis non
eam pascamus. que etiam primordia boni ope
ris laudantur; Dignum est ut adhuc ani
mum non pascat operantis. Nedum accep
ta laus accipitur succisus fructus operis in
tempestiue comedatur; Non operaberis
in primogenito bouis. & non tondebis primo
genita ouium; IN PRIMOGENITA quippe bo
uis operari est. Bone conuersationis pri
mordia & exercitio publicae actionis ostendere.
Ouium quoque primogenita tondere est ab
occultationis sue tegmine humanis ocu
lis inchoantia bona nostra denudare. K.
IN PRIMOGENITIS ergo bouis operari prohi
bemur. Atque a primogenitis ouium d&on
di conpescimur. K. Quia &si q. d.

cp

robustum incipimus exercere; hoc in aperto cunctis
non debemus ostendere; Sed cum uita nostra
simpl& quicquid innocuum inchoat; ut secreti
sui uelamine. Non relinquat. Nec hoc huma
nis oculis quasi subducto uellere ostendat; Ad
sola ergo diuina sacrificia boum primo
genita ouium que proficiant; Ut quicquid
fortasse innocuum incipimus hoc ad honorem
intimi iudicis in ara cordis immolamus.
k. Quod ab illo procul dubio tertium liberius
accipitur quanto & ab hominibus occultatum
nullo laudis appetitu maculatur; Semp aut
Sepe aut noue conuersationis primordia ad
huc carnalis sunt uita commixta. & idcirco in
notescere cunctis non debent; Nam cum laudan
tur bona que placent; Decepitur laude sua
animus deprehendere in eis neque quam mala
que latent. NON arabis in boue simul &
asino. In bouis nomine populus. Ex circum
cisione positus sub iugo legis accipitur; In
asino aut populus gentium pertinens ad euan
gelium. In boue quippe simul & asino arat
qui sic recipit euangelium. ut iudaice
superstitionum quae in umbra & in imagi
ne praecesserunt. caeremonias non relinquant
fidē;

Non nam quam in boue bene operantium. atq;
In asino stultorum ut cordia figurat; Quid est ergo
non arabis in boue simul & asino. Ac si dicat & fa
tuum. & sapienti in praedicatione non sotiet; Ne p
eum. qui rem implere non ualet & illi qui p ualet
obsistat. Boue quippe & asinum sin & ersesir. Unx
quisque sin & de ymento operis iungit; Sapientem
uero & stultum Non adunat praecipiat & alter
obtemperat; Sed ut pariter equali potestate ad
nunti antur uerbum di; Non sine scandalo. quisq;
commutes faciat; Non alligabis os boue triturant
ti in area; Dictum est qd in bouis. nomi natracum
us cuiusque. operantis & primitur. dic quod a
in loco apostulus. Reprehendens & dolens. quod nemo illi
communicauerit in ratione dati & accepti. Hi
si quod aliud alio in loco. aptat & posuit dicis. Si nos
uobis spiritalia. seminauimus. magnum est;
Si carnalia uestra metamus. hoc significat. Non
alligabis os bouis triturantis; Unde & idem apos
tolus alio loco. ait. Dignus est operarius merce
dem suam. Ubi ergo. scriptura doctoribus prae
parare carnalia. E quibus spiritalia. con
sequantur. q; ... praedicatores. occupat
in doctrina necessaria. sibi pro uidere non pos se.
Non coques hedum. in lacte matris suae; haedos

hic sub p&a torere figuram introducitur; Proin
de p&ans non est quoquendus in lactatem matris.
Id non pargendus in medio tribus terrenis q;
a& clericae disciplinis; Sed a custodib; prae&ptis
eius sunt. Ex quo quendam p&ata. Cuius magna sunt
crimina. Ut quip lasciuiae blandimenta se
p didit fortiore disciplinae se redimat; Non in
duis uestem & lana lino q; contextam. Pla
nam quippe simpliciter; Linum uero subtilitas
designatur. Nimirum uestis q; & lana linoq;
conficit linum interius a lat insuperficie la
nam demonstrat; Uestem ergo & lana lino
q; contextam induit qui sub locutione innocen
tiae intus subtilitatem celat malitiae; hoc
secundum moralem sensum. C&erum iuxta
altam allegoriam lineis uestibus miscere lanam
Uel purpuram & linos retorta ueste indui est
inordinate uiuere & diuersi generis profes
sione: uelle misceri Ut uel sci monachus habeat indu
mentum nuptiarum. Ut atq; se non tenens. Nup
sit speciem uirginis gerat omnimodo hoc p&
catum est; Et si quid non conuenienter & diuer
so generi; uel religione inuita cuiusq; con
texitur. uerum illud tunc figurabatur in
uestib; quod nunc d&latratur in omnibus;

NON accipies loco pignoris superiorem molā
aut inferiorē; Accipere namque aliquan
do dicimus auferre; Unde & aues illae quae
rapiendae sunt auibus. auide accipitres uo
cantur; Unde apostolus dicit; Sustin&is enim
siquis deuorat siquis accipit. Ac si dicer& siquis
rapit; Pignus uero debitoris est confessio pec
catoris. A debitore enim pignus accipitur
Cum a pec catore iam peccati confessio tene
tur. Superior aut & inferior mola est spes
& timor spes quippe ad alta subuehit; Timor
aut cor inferius premit. Sed mola superior
& inferior ita sibi necessariae iunguntur; Ut
una sine altera inutiliter habeatur in p&catoris
Itaq; incessanter deb&; Spes & formido coniun
gi quia incassum misericordiam sperat si non
iustitiam pertimescat incassum iustitiam m&uit
Si non & iam in misericordia confidit. Loco
igitur pignoris mola superior aut inferior
tolli prohib&ur. quia qui praedicat peccatori
tanta dispensatione componere praedicationem
deb&. Ut ne derelicta spe timorem subtrahat.
Ut ne subtracta spe. in solo eum timore dere
linquat. Tollit enim superiorem si flenti p&ca
tum dicat Non habebis ueniam de commissis;

Tollit in inferiorem sup&aciem d&eptionem.
probat ac dicat agemala. in quacumque arbs
que in &u. Nam d's pius est ad indulgendum.
paratus. Sed aliter tunc mola utraq; hab&.
Si & spes sit commendante formidine formido
fuerit cum spe. NON fuisti incola. in terra
eius. Quamuis enim mundo renuntiantes. e
gyptum terram. Id. pristinam. s&uli. conu
sationem. Vel concupiscentiam d&linquamus.
Et tamen dum p̄sentis. s&uli. n&essitatibus sub
dimur. Quia si aegyptiam. nationem. Ne
quaquam &tinguimur. Et lic& ab ipsa quadam
discretione separemur; Non de superfluis cogi
tantes; Sed sumus s&undum apostulum.
uictu cotidiano. indumen ... ti quo contenti.
Hoc enim figuraliter mandabantur in lege.
Non abominaberis aegyptum. Non in sac
culo habebis diuersa pondera maius & mi
nus. Nec erit in domo tua. modius maior
& minor pondus habebis iustum & uerum.
& modius aequalis. & uerus erit tibi. Ut mul
ta uiuas. tempore super terram; hoc & idem
legislator & iam in leuitico. interdicit; Sa
lomone quoque plane sup hoc sententiam.
proferente; Pondus magnum & pusillum & m

surae. duplices abominabiles sunt utraque
apud dm̄ & qui fecerit ea in adinuentionib; suis con
pedi&ur. Proinde non solum illo corporali
sed &iam spiritali modo studendum ē nob
ut ne& diuersa pondera in cordibus nostris.
Ne in domo conscientiae nrae mensuras
duplices habeamus. Id ne ipsi aequae distric
tionis regulam molliant remissiore indul
gentia praesumentes eos quibus uerbum
dni praedicamus. Districtioribus praeceptis
& grauioribus quam ipse pferre possimus
ponderibus obruamus. Qd cum faciunt quid
nisi diuerso pondere atq; mensura pr&epto
rum dni mercedem frugem. quae uel adpen
dimus uel m&imur; Si enim aliā ea nob
aliā nostris fratribus dispensemus. Recte incre
pamur a dno & quod stateras diuersas. et
m̄suram duplices habeamus. Secundum illā
sententiam salomonis qd dicit; Abominatio ē
dno pondus duplex & statera dolosa. non est
bona. in conspectu eius. NON stabit aduer
sus alterum. unus testis. sed in ore duorum. uel
trium testium. Stabit omne uerbum. lic&
& historialit. haec sic diuina seruanda sen
tentia. Tamen &iam contra quosdam.

lib& impius. uel her&icos. agimus. N&esse
est nobis scripturas. sacras in testimonium uocare
sensus. quippe nostri adtestatio. sine his testib;
non hab&it fidem. UNde magis. conuenit ad
p̄bationem. ut adfirmem. uerbum intell&tus
mei. Adhibeo duos testes. ue&us & nouum tes
tamentum. Adhibeo &iam & tertium euan
gelium. Proph&iam apostoli sicque stabili
amne uerbum; ILLVD uero quod uxorem fra
tris. Ad hunc fratrem iussus est ducere. Ut non
sibi sed illi. sobolem suscitar&. eiusque uocar&
nomine; Quod inde eidem narrat&ur; qd
aliud. in figura p̄monstrat nisi quia unus
quisque euangelii praedicator ita deb&
in a&cclesia laborare; Ut defuncto fratri id est
xp̄o suscitar& semen quia pro nobis mortuus
est Quod suscitatum fuerit eius nomen acci
piat denique hoc implens apostolus. Non car
naliter in praemissa signi ficatione. Sed
spiritaliter impl&a ueritatem. QUOD in xp̄o
ihū p euangelium s&com memorat genuis
se Suscitans. & eos increpans corrigit
Volentes esse pauli. Nam quid paulus in
sep. quid. pro uobis crucifixus est. Aut in
interr nomine pauli baptizati estis. ita quā

dicat & defuncto fratri uos generat xpi autem uotum in

Non pcaliam. Ista uero qui elegitur ad aecclesiae

ministerium euangelii gaudere se nouerit

Curam proximorum lucrandorum rennuit

ab ipsa aecclesia. Merito digni quae contemp

nitur hoc est enim. quod in eius faciem iubetur

expueri; Non sine signo (scene) huius obprobrioe

& calciamento pedis unius excalciatur; Nesti

morum sortitae quibus apostolus ait: Et cal

ciati pedes in praeparatione euangelii pa

cis. Et de quibus commemorat propheta dicens

Quam speciosi pedes eorum qui adnuntiant

pacem qui adnuntiant bona; k Qui enim sic

euangelicam fidem tenet; Ut & sibi pos

sit & aecclesiae prodesse & non rennuit

Bene intellegit utroque pede calciatus;

Qui autem sibi po...at quae credidit Sed curesse

consultum curam uo lucrandorum alio

rum refugit quasi unius pedis calciamentu

cum dedecore amittit; Homo formido

losus & corde pauidus. Non adgrediatur

ad bellum. Uadat & reuertatur ad domum

Ne pauere faciat corda fratrum suorum

Sicut & ipse timore perterritus. Quib; ac sen

uerbis edocat. Non posse quidam ... eam.

promissionem· contemplacionis. Vel spiri
talis militiae arripere exercitum qui ad
huc. Nadari terrenis opibus permiscant
Ne rursus infirmitatem mentis revertant
suo exemplo. Alios ab euacence licita perfectione
revocent. Et infideli terrore infirment iubent
Itaque tales ut discerent pugnae revertant
in domum suam; Qui non potest duplici cor
da bella domini praeliare. Vir enim duplex
animo inconstans in omnibus viis suis. Tales
quippe oportet animum quidem rationis ar
ripiant; Quibus melius est ut activa vita con
sistant quam arripere contemplacionem.
sequentes maiore discrimine semet ipsos in
volvant; Melius est enim non vovere quam
vovere et non reddere. Similiter et ille actu
ali militiae prohibetur. Qui uxorem duxerit
qui plantat uerit uineam uel arpys spaginis.
Non enim potest servire divinae militiae
servus uxoris. Nec potest esse qui studium conte
placionis. Qui adhuc dilectatione defigitur car
nis. Nemo inquid apostolus militans deo impli
cat se negotiis saecularibus ut ei placeat cui
se probavit. CUM INTRO duxerit te dominus deus tuus
in terra· quam possessurus ingrederis. et dele

verit.

gentes multas coram te. Ettheum et Gere-
zeum. et Amorreum. et Chananeum. et Fere-
hucusque zeum. et Eueum. et Iebuseum. Septem gen-
tes multum maioris numeri quam tu es; et ro-
bustiores. tradideritque eos dominus tibi. percuties eos
usque ad internitionem. Septem gentes iste
Septem sunt principalia uitia quae per gratiam
dei unusquisque spiritalis miles et superans et
terminare penitus admonitur. Quod uero ma-
iores numeri esse dicantur haec ratio est quia
pluriora sunt uitia quam uirtutes. Et ideo in acta
loco quidem dinumerantur. Septem natio-
nes. In expugnationem uero earum sine nu-
meri ad discriptione ponunt. Ita enim dici-
tur et deleuerit gentes multas coram te
Numerosior enim quam ista carnalium pas-
si[onum] populus. Qui de hoc septinario numero
scire uitiorum aerata dicta processit; De gas-
trimargia id est quae nascuntur uitiorum
comessationes ebrietate. De fornicatione
turpiloquia. scurrilitas. ludigra atque stulti-
loquia. De filargiria. mendacium frauda-
latio. furta. periuria. turpis lucri adpetitus. fal-
sa testimonia. uiolentia. inhumanitas. ra-
pacitas. De ira homicidia clamor et indigna

cio; D&ristitia. rancor pusillanimitas.
amaritudo. disperatio. De accidia. ociositas.
somnolentia inopportunitas. inquietudo. p̄ua
gatio. Instabilitas mentis. &corporis. uerbo
sitas. De cenodoxia. contentiones. hereses. ia
ctantia ac p̄sumptio nouitatum; De sup̄bia.
contemptus. inuidia. inobaedientia. blasphemia
murmuratio. d&ractio. Aliaque quamplu
ra similia quae&iam sint multa maioris nu
meri. Quam auctores deuinctis tamen illis.
Septem principalibus uitiis. &quorum natu
ra. ista praecedunt. Omis protinus. conquis
cant ac perp&ua pariter cum his internitione
deleñt. Quod autem haec pestis &iam p̄ bastiores
sit. manifeste natura ipsius inpugnacione
sentimus. Portat enim. in lucta in membris.
nostris. nostris. oblectacioñ carnalium. p[illegible]onã
quam studia auctorum. Quae non nisi sum
ma contricione cordis &corporis adque
rantur. Quod uero istarum p̄missarum
gentium regionis salubriter possidere p̄ci
pimur. Ita intellegi. Hab&enim. unum
quodq; unum in corde nostro proprium
stationem. Sed cum istis populo idumitanbus
contra se dimicantib; fuerint uicta. superata.

locam quem sibi in cor de no stro. Concupiscen
tiae uel fornicationis sps r&emtabat. Deinceps
castitas obtinebit quem furor coeperat pa
tientia uindicauit. Quem tristitia morte
operantem occupauerat. saecularis. & ple
na gaudio laetitia possidebit. Quem accidia
uastabat. Incipit & colere fortitudo; Quē
superbia conculcabat Incipit & colere hu
militatis. & ita singulis. atius & pulsis eorum
loca. Id affectus contrarius possidebunt
filii isrl idest animae uidentes dm; Illud
uō quod eam a abraham. defuturis loquere&
non septem gentes legit denumerasse
sed x eas. Quarum terra. semine eius dan
da promittitur. Quia numerus adi&a ido
latria gentium. blasphemia. Iudaeorum
errore her&icorum. Eiudentissime adim
pl&ur quibus ante notitiam dī & gratiam bap
tismi uel impia gentilium. uel blasphemia
iudaeorum multitudo subi&acest. Donec in
tell&tuali aegypto cō memoratur. Sicut
abrenuntians quis egressus & inde p gra
tiā adherimum spiritalem. De impugna
tiane trium gentium liberatus contra ȳl
tem, tantum quae p moysen denumerantur

bellatur capit&. Si unquid exigeris ad bellum contra inimicos tuos: & uideris mulierem dec(or)a(m) respiciat & concupieris eam. Radesomnem pilum capitis eius: & ungulas eius: & induere eam uestimentis lugubris: & sedebit in domo lugiens: patrem suum. & matrem sua(m) & domum patrie sue. Et post XXX ta dies: erit tibi uxor; Dicant iudaei quomodo capiteos: ista seruabit quid ad causam quia ea non est de&alucari mulierem & ungulas e[?]ardem abradi. Verbi a causa ponam x quod ita inueneritis eam Ista quia dicit inueniris sua. Ut neque ungulas: neque pilos habeat Quid habebat quid s&cundum legem demeruid er&ur; Nobis uero quibus militia spiritalis est & a(r)ma. Non a(r)ma (carna)lia. sed potentia d(e)o fid&o ram mulierem. Id est animam quae a d(e)o pulchra creata est. In gentili conuersatione inuenerimus & sociare uoluerimus eam corpori cristo. deposito idolatriae cultu induatur lugubribus: penitentiae Inducamentis: deplorat quae patrem & matrem. hoc est memoriam mundi eius q(ue); carnales: in lac&e brat: Deinde uerbi d(omi)ni. Nouacula. & doctrina. omne p&catum.

infidelitatis eius. qd mortuum. & inanitię
abraditur; Hoc enim sunt capilli capitis &
ungulae mulieris. atq; Ita demū salutaris
lauacri unda purificata coniungitur scīs dī
scilic&. Cum iam nihil in capite mortuum
Nihil in manibus & illis operibus. infidelitatis
habuerit. Ut neque sensibus neque actib;
in mundum. aliquid aut mortuum gerat
Quod uero XXXta. dies. iub& eam ducere
uxorem. ternario. namque ac denario nu
meris fides operis quae significatur. P fidem er
go. trinitatis. atq; opus legis. restauratur
quaedam quae anima. uera israhelite corporis.
scilic& xpi. ad herens illi sine macula. sin
ceritate fidei & actuum. puritate. Alii puta
uerunt hanc mulierē decoram speciē rati
onabilem aliquam disciplināē significari.
quae sapienter dicta inueniū aput gentiles.
Hanc a nobis igitur reptam oportet; De ea
primum auferre & sic auferre omnē sup
stitionis eius inmundiciam. & sic eam in stu
dio ueritatis adsumere. Nihil enim mundū
hab& disciplina gentilium. Quia nul
la aput infideles sapientiā. Cum mundicia
aliqua. Vel supstitia. non sit admixta;

S

Illud autem quid significat quod dominus per moysen praecepit dicens. Si quis abierit cum amico suo simpliciter in siluam ad ligna caedenda. et lignum securis fugerit manum. ferrumque lapsum de manubrio amicumque eius percusserit et occiderit hic ad unam supradictarum urbium fugiet et uiuet. Ne forsitan proximus eius cuius effusus est sanguis doloris stimulo concitatus. persequatur ad praehendatque eum. et percutiat animam eius. Ad siluam quippe cum amico imus quotiens ad intuenda subditorum delicta conuertimur. et simpliciter ligna succidimus. cum delinquentium uitia pia intentione resecamus; Sed securis manum fugit cum sese increpatio plus quam necesse est in asperitatem pertrahit. ferrumque de manubrio prosilit. cum de correptione sermo durior excedit. et amicum percutit et occidit qui auditorem suum prolata contumelia ab spiritu dilectionis interficit. Correpti namque mens repente ad odium ruit. Si hanc inmoderata increpatio plus quam debuit addicat. Sed is qui incaute lignum percutit et proximum extinguit. Ad tres necesse est urbes fugiat. ut in una earum defensus fiat uiuat. Quia si ad penitentiam conuersus lamenta

munitate secretum. Sub spe fide & caritate ab
sconditur. reus perpetrati homicidii non tenetur. Quem
extincti proximus cum inuenerit non occidit; Qui
a cum districtus iudex uenerit qui se nobis na
turae consortem iunxit ab eo procul dubio cul
pae reatum expellit quem sub eius uenia fides
spes caritas abscondit. Si fuerit inter uos homo
qui nocturno pollutus sit somno. Egredietur
extra castra. & non reuertetur priusquam ad
uesperum lauetur aqua. & post solis occasum
regredietur in castra. Nocturnum quippe som
num temptatio occulta. Per quam mens ebriosa
cogitatione turpi aliquid concipitur; Quod ta
men non corporis opere expletur. Sed somnio
nocturno pollutus egredi extra castra praecipitur.
Quia uidelicet dignum est ut qui inmunda
cogitatione polluitur. Indignum se cunctorum
fidelium societatibus arbitretur culpae succumbe
ntium ante oculos ponat. Et ex bonorum se
aestimatione despiciat. Pollutum ergo
extra castra & re turpi inpugnatione la
borantes esse continentium conparatione
despicere. Quia ad uesperum aqua lauatur. Cum
defectum suum. [illegible]

conspirans lamenta convertitur. Ut fletibus diluat
omne quod animam occulta iniquitate accusat.
Sed post occasum solis ad castra redeat. Quia de
fervescente temptationis ardore necesse est
ut iterum fiduciam erga sonetactus bonorum.
At postquam quippe occumbente sole ad castra
revertitur qui post lamenta paenitentiae fri
gescente flamma cogitationis in lite ad fidelium
meritum praesumenda reparatur. Ut iam se a
ceteris longe esse non aestimat quia iam mundum
super obitum inmine ardoris gaudet; IUBETUR
praeterea israhelitico populo per moysen. Ut
cum egreditur ad necessitatem naturae mittat
paxillum in baltheo et fossa humo abscondat
quae egesta erunt. Naturae enim corruptibilis
pondere gravata mentis nostrae quaedam cogi
tationum superflua quasi ventris gravamina eru
punt. Sed portare sub baltheo paxillum debemus
videlicet ad reprehendas nosmetipsos semper
acutum circa nos stimulum conpunctionis habe
amus. Qui incessanter terram mentis nostrae
paenitentiae dolore confodiat. Et hoc quod a
nobis foedidum erumpit abscondit. Quod autem
per mensura peccata xtra flagellis delinquamus.

ceragitauissit. Itam prae dictum. Quod p quadragen
tarum numerum figura significatur huius tem
poribus in quo & desic. Per. GI. mundi partes diffusa
sub decalogo legis orti. Quadragenaria ergo nu
merum delinquentes caedimur. Si hoc tempore
paenitentiae uerberibus flagellamur. Debet ergo
quisq; peccator temporibus flagellis atteri. Quate
nus in iudicio purgatus ualeat inuenire; Beat
enim homo qui corripitur a dn̄o; Nulla enim in
aeternum cum aduersio adfugere potuit; Quos
hac poenitentiae disciplina. Percussit. si enim hic
propeccatis caedimur illic sine peccato inuenimur.
Hiesus naue post mortem moysi loquitur dn̄s ad
iosuae dicens. Moyses seruus meus. mortuus ē.
Surge & transi iordanen. tu & populus iste
om̄s in terram quam ego dabo filiis isrt. Defunctus
est ergo moyses defuncta ē & lex. Et legalia.
praecepta iam cessant. & obinnetibus id est traducatur
xp̄s filius dī principatum intro ducit populum.
in terram. De qua dicit dn̄s. Beati mites qm̄ ipsi
possidebunt terram. Iste iesus mittit duos explo
ratores ad hiericho urbem qui suscipiuntur
a meretrice raab iesus ille dux populi in semet ip
so dn̄m xp̄m & uocabulum ostendit & facto.

hiericho autem ciuitas mundus est ad quem dns xps
ad prae scrutandos mores hominum duo testamen
ta direxit. Ut in eo ac credentium fidem ac
rebellium perfidiam plenius conprobaret & ante
aduentum iudicii sui quasi exploratores duos le
gem & euangelium distinauit. Raab uero
typum tenet ac aecclesiae de extraneis atque ali
enis gentibus congregata est quae antea
uiuens in desideriis carnis fornicabat in idolis.
De talibus ait dns. Quod praecedunt uos in reg
num caelorum. haec mulier igitur testamenta
dni sola suscepit & ea de eadem fideliter conser
uauit amicos omnino non tradidit. Ipsa coponatur
perecliuan[s] obdans. Dummodo in lesco ac sal
ua saluaret. haec ac sceram mundum. sic
illa ciuitatem signum credidit hac pro se ac suorum
omnium salute pactum cum testamentis dni fecit
h&c in domo sua coccum. Id est signum sanguinis
posuit extra hanc siquis inuentus fuerit ruina
saeculi atq; incendium mundi nulla ratione
uitabit. POPULUS cum archa testamenti
iordanem transit. Sed quid sibi uellit quod in
iordane eadem archa testamenti transeunte
sacerdotes & leuitae deducti turbae. Sicq;

aquae stetere fluminis in cumulum. dī populus
it arido innoxium. Haec omnia implentur in aeccle
siae populus mistica operatione; Dum enim quis
ad baptismum uenerit fontem. & consistentem sacer
dotali & leuitico ordine initiatus fuerit misticis
sacramentis. Tunc sacerdotum ministeriis
per baptismum. quasi per iordanis fluentem ingre
ditur. Et terram promissionis caelestis adipis
citur; Quod uero pars aquarum fluminis retro
resilit perseuerans in dulcidinem pars uero in ama
ris fluxit gurgitem maris. Haec figura bapti
zatorum ueritatem designat. Quia omnes
qui baptizantur pars tamen quidem exipsis accep
tam gratiae caelestis dulcidinem custodiunt
pastem uero peccatorum amaritudine conuer
tuntur. Quod uero sequitur sacerdotalis ordo
& leuiticus it ostendit populo dī magisterium
sacerdotale monstrantur. Ipsi enim & docent
populum exire de aegypto. Id est erroribus mun
di. & transire per heremum uastam. ID EST per secu
li temptationis. Quod uero sacerdotales & le
uiticus ordo adsistit arcae testamenti in qua
lex posita est sine dubio. ut ipsi inluminent populum.
Iesua duce semis tribus quae transiordanem.

accipierant terram. Relictis mulieribus et in
fantibus cum fratribus transeuntes praebe
bant illis pugnandi auxilium usque quo et ipsi
consequerentur hereditatem. Isti quippe per
moysen acceperunt hereditatem transiordan
nem. et cum fratribus suis armati et per cincti in
caedunt; illi hoc loco intelleguntur; Qui primum
per moysen hereditatem legis sortiti sunt et unde
et primogeniti esse omnes. Ruben quippe pri
mogenitus est iacob et liae. Gad primogenitus
est eiusdem de zelfan; Manasse ioseph de aegipti
a filia sacerdotis putifarae. In his ergo pri
mogenitis figuraliter illi et priori populi de
signantur qui per legem placuerunt deo; Qui quae
non requiescant sed expediti ad auxilium fra
trem suorum consurgunt. laborantibus enim
nobis In agone uitae huius atque habentibus;
Certamen aduersus contrarias potestates
ueniunt in auxilium nobis illi qui ante aduen
tu xpi per legem iustificati sunt. uidimus enim.
esaiam hieremiam ac ceteros expeditos quae
in auxilium nostrum. De uoluminum suorum
iaculis cordis nostri muniri et hostes certimmas
uulnerantes. Ac ezechiel et daniel

ad auxilium nrm. Cum nos de xpi regno & de
cem cristi futurae fraudae instruit ac p montis
& ezehiel sacramentae nobis caelestiae inqua
driformis rotarum circulis signans docens
Erotice bis senas agminis turmas. & praece
dant sac cintis lumbis in veritate. Quae prae
dicant ad auxilium nrm. Isti ergo uiri fortes
pugnant nobiscum. quo usq; caelestis repromis
sionis patriam consequamur. Et transeuntes
itaque filii isrl iordanne sustulerunt de medio
fluminis XII cim. lapides quos pro testimonium
posuerunt in loco secundae circum cisionis. ad
significandum nobis. Vt dum de lauacris con
surgimus apostolicae uitae firmissimae nobis
cum gestare debeamus. Quorum semp testi
monium ad imitandae cystatum contueamur
Post iordanis aut transitum. Venit iesus in
gal galae ibiq; iubet sibi facere cultros lapi
deos & circum cidere secundo filios isrl. Pane
tant in de iudaei. Quomodo potest quis secundu
circum cidi circum cisione carnali. Semel
enim circum cisus. ultra non hab& quid secun
do possit auferrae. A nobis aut spiritalis est
conueniente ista soluantur. Dicimus enim

circum cisione primam fuisse p legem in aegiptū
Sed si a lege transeat; Quis p baptisma iordā
in adeuuangelium. Tunc accepit scđam
circum cisionem spiritalem. P petram enī
quae est xpc. Sic qua&alia circum cisionem
purgatur. aut&aegypti obprobrium id est in
l&ebram corporalium amorum. HOC
aūt loci galgala quod interpr&atur
reuelatio. ostenditur dum in praeputio infide
litatis ambulauerit. Quisque p huius artae
desertum oculus ei esse caecatus. Unde animas
& uirtutis conscientiae. post euuangelii enim cir
cum cisionem. Statim in loco reuelationis pas
cha caelebrat. Immolatur q; agnus ille
p mundi salute occisus. ac deficiente manna
typicae legis primam comedit populus panē
corporis xpi. Quem incorrupta repromissio
nis terra. HOC EST mater dn̄i uirgo maria. p
tulit granum in terra cadens fructum plurī
mum adtulit & eiusdem ordinem. POST quam
enim subiti xpo duci positi. Per lauacra flu
enta transimus. ac p fidem spiritali circum
cisione signamur. Tunc his gradibus peruen
erimus. celebramus pascha id est immolatum xp̄m

p mundi salute credimus. ac deinde credentes
statim paene illo dominici corporis pascimur
Occurrit deinde nobis princeps militiae uirtutu(m)
caelestium xps tenens gladium. euangelii
ad resecandum nostrae carnis pollutionem.
p cuius tactu ab iosue dicitur ad angelum.
Noster es an aduersariorum. discretionem sanctoru(m)
insinuat qui inter bonum et malum p discretione(m)
diiudicant. Ne eos aduersarius p speciem boni fal
lat. Unde et hieremiae dicitur. Si separaueris
praeciosum a uili. quasi os meum eris. Circum
datur post haec hiericho et expugnatur que ad
uersus quam gladius non inducitur. Aries non
dirigitur. Nec tela uibrantur. Tuba solum
modo sacerdotalis. uii diebus continuis adhi
betur. Sicque circum acta archa muri hiericho. sub
ruuntur. Hiericho. autem p interpretationem luna
dicitur luna uero mundi huius speciem tenet
Quia sicut luna mensis conpletionis defecit. Ita
hi mundus ad contemplationem temporum
currentis cotidianis defectionibus cadit. Iheri
cho uero aecclesiae figurat. Inmuribus autem
auctoris p(rae)dicatores fortes accipiuntur. Hanc
ergo urbem fortem ihericho diebus .vii. feren

tes israhelitae aeneis tubisq; clangentibus.
circumeunt. Et muri eius per archae praesentiā
atq; aerearum. tubarum sonitu cadunt quia in
hoc tempore quod septem dierum uicissitudinē
uoluitur. Dum fertur archa idest. Dum orbē
terrarum circumiens. mouetur aecclesiam
adpraedicantium uoces quasi ad tubarum soni
tum muri iherico Idest elati mundi ac superbae
infidelitatis obstacula. corruunt. Donec infi
ne temporum. mors nouissima inimica dis
truitur. & ex impiorum perdicionem unica
domus raab tamquam quae unicam aecclesiae libe
ratur mundam aturpidinem fornicationis.
per fenestram confessionis. In sanguinē remissionis.
Ista enim meretrix. Tamquam in hoc mortale
saeculo moratur. Quae atscolua reposuit. per
foenestram. domus suae. tam quam per os corpo
ris suae coccum mittit quod est sanguinis xpī
signum premissione peccatorum confitere ad
salutem. Qui inuenti sunt in domo illi salua
ti sunt ab interitu urbis. Et quicumq; intra
aecclesiam reperiuntur ipsi tantum saluanti
extra hanc ceu domus idest extra aecclesiā
nemo saluatur; IURATUR interea. dice

anathemate urbis achan pallium. Et regu
lam auream pro quo. Irato domino perierunt
quidam manu hostili ex populo. hiericho mag(is)
ut dictum est mundi gerit figuram. De ana
themate ergo eius fraudans. in tabernaculo
suo. abscondit qui saecularis mores in sacerdotiis
ad ecclesiam infert; Qui sub cultu dei manens. sollen
nitatis saeculi. Vel spectacula diligit. Qui fasti
locas. auruspicis & augurius inquerit quia &
ipse ritus praeficit; Qui prius in hiericho. hoc est
in hoc saeculo. habebantur. Iste ergo qui post
fidem. indumentum conversationis saecularis
cultum inducit Quasi pallium de anathemate
tollit; Sed et ille de anathemate hiericho
fraudat qui in ecclesia. haereticorum. infesta
dogma vel superstitiosa. studia saecularium. lit-
terarum. haec enim est regula aurea luculento
sermone aptata hanc fraudaverunt arrius.
marcion. & basilides furati sunt enim istire
gulas aureas hiericho et philosoporum sec
tam. Haereticam in aecclesia conati sunt in
troducere & maculare omnem ecclesiam
domini. Ita iracundia multi perderentur per eos. Ideoque
aciditi parathe quasi acervum lapidum.

Ita multitudine peccatorum suorum obpres
sit quo extinctus sunt. Quorum auctor ac p
emptor & huius diabulus hoc est. Qui pillorum
impi & autem fidelium. quorsdam eius erat
rursus superatus eius & eius atque apostulo di
suspensus ligni crucis uictoriae negatur; Su
PERATIS igitur hostibus. aedificauit iesus al
tare dño & celso & lapidibus integris. In quib;
non erat iniectum ferrum. Sicut praecipe
rat moyses & immolauit sacrificium &
scripsit in lapidibus deutero nomium legis moy
si. Uideamus itaque quae sint isti lapides &
quibus aedificatur altare. om igitur qui in xpm
ihm credunt lapides uiui dicantur de quib;
apostulus dicit. Uos estis lapides uiui. edifficam
domus spiritalis. his non est & q. iniectum fer
rum. Qui incorrupti & inmaculati carne
& spiritu sunt. Et ac culamine ligni ignarae
non receperunt. hii unum altarem faciunt
unitate fidei. Uel concordiae caritatis. In his quo
q; deuteronomium. Idest secundam euange
lii legem ihs dns nos rescribsit. Audiemus ita
taq; eum dicentem dictum e
m. ut agnoa antiquis. Non maecaberis.

Ego autem dico uobis. Siquis uiderit mulierem
ad concupiscendum eam. Iam moechatus est eam
in corde suo. Hac igitur ihs legem. in mente notam
in cordibus credentium. Hanc scripsit in eorum
membris qui aeternis constructione digni sunt
Post haec omnis populus & maiores natu. duces
que ac iudices praecedebant hinc inde archam
Steteruntque. sicut praeceperat moyses in deute
ronomio. Sex tribus in montem garizim ut
benedicerent populum. & ipse tribus quae nobili
ores sunt. Id est simon & leui. iuda. issachar.
ioseph. beniamin; Alii uero. Sex ignobiliores sunt
steterunt e regione in montem iebal ut male
dicerent. Inter quos ruben. qui maculauerat
thorum patris. Et zabulon ultimus filius liae
& ancillarum filii. Et haec quippe ueteris histo
riae referunt gesta. Sed inspiciendum. Quid
in narratione mysticae intellegentiae referat
Qui sunt ergo isti qui incaedunt iuxta montem
gebal. illi itaque qui in hoc loco. Iuxta montem
garizim incaedunt electi. ad benedictionem
eos figuraliter indicant qui non metu poenae
sed caelestis promissionis amore sac ciunt.
ueniunt ad salutem. ... cum lapidum

Illi aero timidi qui iuxta monte gebal incidunt
In quo maledictionis prolati sunt illos indicant
Qui non amore benedictionem. uel promissi
onis. Sed futurorum. suppliciorum timore con
plent qui in lege scripta sunt ut perueniant ad
salutem; OMNIS autem circa archam
incedunt qui de aecclesiae sinu non d&edunt
Sed nobiliores esse illos qui bonum ipsius desiderio
& spe aeternae benedictionis amore. Quod bonum est
agunt. quam illos quos per m&u. bonum s&actantur
Solus ergo ihs potest & omnibus gentibus hu
iusmodi mentes animos que condiscere & alios
statuere in montem garizim. ad benedicen
dum. Alios uero. statuere in monte gebal. ad
maledictione. Non ut maledictiones acci pi
ant. Sed ut inuendis per scripturas maledictio
et poenas. p&actoribus constitutis. incurrere
caueant. a sem& ipsos. timoris supplicio corre
INTEREA gabaonithe proditionis m&u. Legati
pretenta cum fraude adulatione uenerunt
ad iesum pannes calciamentis quae u&erib;
induti depr&cantes ut saluarentur statimq;
ab iesu salutem suscipiunt. Quorum tamen
dolum. ut agnouit ligni cessores. uel aquae ges
tores;

constituit. In quorum figuram illi ostendun
tur. Qui de mundo ad aecclesiam uenerunt.
habent fidem in domino. Et inclinant capita suum
sacerdotibus. scis quoque ministrant et seru
iunt. Aliquid utilitatis inpendunt ad ospitalitatem
&icam aeclesiae. Vel ministerium promptis.
In moribus aeq suis. et conuersationem pristi
nae. detenantur. induentes ueterem hominem
cum actibus suis. et inuoluti uetustis uiuunt.
Sicut et isti paenitentes. et catacuminis. ueteribus
obtecti. et praeter hoc quod in domino credunt
et gratia seruati. uel aecclesiae cultibus uidentur
esse deuoti. Nihil habent euocationis. Vel emen
dationis in moribus. Tales igitur tantummo
do quaesi. Quodam modo sedunt signum intra aec
clesiam temporaliter proferunt. Inter israhe
litas autem. Id est inter sanctos dei regnum. aeternam
uel perpetuitatem minime consecuntur. Quod
autem in gabaon pugnantem. ihesu naue stetis
se perhibetur sol et luna. donec israhelis de
inimicis deleretur. Dicente scriptura. Stetit
inquid. Sol super gabaon et luna super uallem
elam. et addit et scriptura. et dicit. quia num
quam sic audiuit dominus hominem; Ihesus ergo nonor

S

solem stare fecit. Non tunc solum. Sed multū
magis modo. in aduentu suo; Dum nos bellū
geremus aduersus amorreorum gentes; Et con
luctamur aduersus principes & potestates
& rectores harum tenebrarum. aduersus
spiritalia nequitiae in caelestibus. Sed nobis
iustitiae indesinenter adsistit. Nec deserit.
Nos umquam. Nec festinat occumbere. Qui
a ipse dix̄. Ecce ego uobiscum sum. omnibus
diebus usque ad consummationem s&culi.
Quinque autem reges. Quinque sensus corpore
os indicant quia gabaa habitat. Id est carna
les homines expugnant. Hii ad speluncam
confugiunt. Cum se terrenis actibus in corpore
positi mergunt. Quos tamen pugnante
Iesu. Id est praedicatione euangelica supe
rantur. Atque ingrediente uerbum dni in
nobis idest intra spelunca corporibus nostris
omnes partes interficiuntur; Et tradit deinde
uel dedit gentib; Iosue sortem. clarid& popu
lis terrae repromissionis. Eiecit ergo & xps
a societate fidelium suorum. Quodammodo gen
tes gentilium errorum. Multiplex sps.
& sorte diuisit terram in nobis omnia ope
rans. Unus atq; idem sps. sps. ac diuidens. donec

propriae unicuiq; prout uult; Refertur autem in his diuinis eloquiis: PRIMA & secunda hereditatis facta. Diuisio quidem prima per moysen. Secunda uero. quae fortior est per iesum.

Sed moyses: trans iordanem. duabus tantum tribubus. Ruben scilicet & gad & dimidiae tribus. Manasse possessionem dederat. Ceteri uero omnes per iesum susceperunt. Per quod indicatur. Quod plures per fidem ihu xpi promissa caelestia essent recepturi. Quam qui per legem acceperunt. Nam duae illae semis tribus procul dubio priorem populum adumbrabant. Sed ideo de semis dicuntur. Quia hii qui in lege agebant. Contigerunt quidem agnitionem trinitatis. Sed perfectam eius scientiam. Non habuerunt. Sicut et ecclesiasticus liber loquitur dicens; Qui non perfecit primus scire sapientiam. Et inferior non inuestigabit illam.

Hic autem in nouem semis tribus que per iesum repromissione terrae sanctae susceperunt. Ut praedictum est figuram non populi tenuerunt quae ab iesum. Dno nro. per fidem & gratiae aeternae repositionis hereditatem post lauacrum quasi post iordanis transitus susceperunt.

Sed proinde & ipse nouem semis tribus dicantur

quae sibi hū ponatur hereditatem. Et non
integre quae numerus consummatus dicitur
et perfectus. quia et in ipso aduentu domini uel incar
natione eius. Cuncta nobis per semet ipsum
perfecta adnuntiata sunt. Unde et ipse dicit
discipulis. Multa ad huc habeo quae uobis lo
qui. Sed non potestis illa modo audire; Ue
nit autem spiritus ueritatis. qui a patre procedit ille
de meo accipiet et adnuntiabit uobis omnia.
Perfectio itaque ad summam cunctorum bo
norum in spiritu sancto consistit; Alioquin nihil
in eum perfectum penetrabitur cui spiritus sanctus deest
QUOD uero leuitae non acceperunt heredi
tatem in terra. Utique quia ihesus dominus noster ipse
est hereditas eorum. Sicut scriptum est; Ego
ego hereditas eorum. Et possessio non dabitur
eis in israhel. Ego sum enim possessio eorum
Clerici eorum enim hereditas. et possessio ob
hoc se dici dr uoluit quia ministri altaris ipsius
effecti sunt Isidorus. k. propterea quod et clerus sors.
sors interpretatur. k. Ergo dominum hereditate
merito possidet. qui ut absque ullo impedimen
to deseruire deo ualeat. pauper spiritu esse contendit
k ut congrue illud psalmistae dicere possit.
Dominus pars hereditatis meae et calicis mei;

QUOD uero habitaculum leuitis ab hebreis. p om
tribus decernuntur significatur. Ut hii qui
in aeclesia di scientiae operã dant. doctrine
gratiam administrant rursus. ab omnibus.
quibus dispensant. diuisi a terrena subsidia.
quae non ẽ habent recipiant. Ut impleatur illud
qd apostulus praecepit dicens. Si nos uob spiritalia
seminauimus. Magnum est ut carnalia uestra
metamus. Et merito isti in omnis tribus diuisi di
cuntur. Quia dispensatione sunt cunctorum.
uiuentium. QUOD autẽ. XL. duas urbes acci
piunt in habitarentur ipsa predicatio eorum signan
tur. Ipsi enim possident. doctrinam. quae constat
legis decalogo. & quadrifido. euangelii. Nu
merus quasi terrenas. urbes habent. quibus etiã
duae adiuntur. Quia nimirum cuncta
quae praedicant moralia ac mistico sensu ad
nuntiant; Illut autẽ qd israhelitico populo
praecepta p remissionis terra pastiretur effrai
autẽ tribus. Cananeos autẽ omnes gentiles popu
lus. Non occisos. Sed factos tributarios. dicit
Sicut scriptum est In iudicum libro. habitauit
cananeos In medio effraim. tributarius.
Quid enim tributarius. Quid enim cananeos
populus. gentilis uidelicet populus. hisi uirum.

signat; Saepe enim magnis uirtutibus terram
repromissionis ingredimur. quia saepe intima
de aeternitate ꝑboramur. Sed dum inter rep
ta. sublimia uita quaedam tamen parua reti
nemus. Quasi cananeum uiuere in terra nostram
concedimus. qui tamen tributarius efficit(ur)
Quia hoc ipsum uitium. quod subigere non pos
sumus. ad usum nostrae utilitatis. humaniter
ra torquemus. Ut eo de se mens & in summis humi
lia sentiat quod suis uiribus & iam. parua. quae
appetit non expugnat. Unde bene rursum scrib
tum est. Hae sunt gentes quas dominus dereliquid
ut erudiret israhelem in eis. ad hoc tamen que
quaedam minima uitia nostra. retinentur
Ut gens nostra. interno. sublicita in certamina
semper exerceatur ad eodem uictoria; Non superbiat
quod uiuere in se hostes conspicit; A quibus ad
huc uincis formidet israhel. Ergo reseruatis
gentibus eruditur; Quando in quibusdam mini
mis uitiis elatio uirtutis nostrae conprimi
tur; Et impares sibi resistentibus dicit. quod & se
maiora. Non subigerit; Explicit.

m;

ISTORIA IUDICUM NON PARUAE MISTE
riorum indicat sacramenta. Primum
quod post iosuae succedunt iudices.
Sicut et post xpm successerunt apostoli.
et aecclesiarum ad gubernandos ad regen
fideles. Quos ipse a dspe et gratia remissionis p
duxit; Per omnia aut in hoc volumine delicta
iudaici populi et servitutes. clamor quoque
eorum et miserationes di describuntur. Nam
multis annis pro suis offensis multorum regum
servierunt. Et iterum versi liberati sunt. Sed
quid est quod saepe peccantes in manu hostili tra
hantur. Nisi quod nostra peccata. quando de
linquimus vires hostibus praebent. Et quando
nos facimus malum in conspectu dni. Tunc confor
tamur adversarii nostri. Id est demones. spiri
talium. nequiciarum. vastatores; Sed iterum
quando convertimur suscitat dns salvatores.
et iudices. hoc principes scilicet et doctores. Quos
ad subsidium. ds mittit eorum qui ad se toto cor
de clamaverunt; Sicut misit gothoniel qui
expugnavit cusan rasathaim. regem meso
potamiae; Sicut misit aoth qui occidit
eglom regem moab. Sicut misit iohel
et debboram. quae interfecerunt sisaram

Quorum historia prosus misteriis breuiter memo
randa est; DEBORA enim prophetissa uxor
Lafidoth iudicabat populum in illo tempore; Et se
debat sub palma inter rama et bethel in monte
effraim; Ascendebantque ad eam filii israhel in
omni iudicium. Debbora quae interpretatur apis uel lo
quacella in prophetia et forma accipienda est
de qua scribitur; Quam dulcia faucibus meis e
loquia tua. Consideramus ubi locus prophete
esse describitur. Sub palma. in qua sedem ha
bet prophetia; Quia quos suis instructionis erudit
ad palmam supernae uocationis inducit. Inter
medium autem rama. Et inter medium bethel.
sedere dicitur prophetia. Rama interpretatur excelsa.
Bethel autem domus dei. utique quia nos intra domum
dei positos; Non quae in terra sunt quaerere docet
Sed quae in caelis sunt. Haec misit et uocauit ad se
barach; Barach interpretatur coruscatio. Coruscatio
autem est qui habet quidem lucem. sed non permanentem
ad modicum enim resplendit et extinguitur; Hic ergo ba
rac formam gerit prioris populi. qui primo
omnium per prophetiam uocatus et inuitatus
ad audienda eloquia dei; Refulsit quidem in
legis splendore et breui tempore coruscauit
Sed non diu permansit. Cum ergo dixisset debbora

ad barach. Idest prophetia ad priorem populum tibi
praecipit dns ds isrl & tu ascende in monte thabor
& accipe decem milia uiros. Respondit barac
ex persona prioris populi ad prophetiam. Non
ascendam & tu ascenderis mecum. Dicit ad eum
debbora ibo tecum. Sed non erit principatus tuus
in uia qua incedis. sed in manu mulieris. tradidit
dns sisaram euidenter ostendens quia non est
apud illum populum principatus nec primatus nec apud
eum uictoria palmae. Sed caput iahel mulierem.
Idest aecclesiam. Nam iahel mulier ista alienige
na e cuius manu uictoria facta est figuram tenit
aeclesiae ex gentibus congregatae. Iahel enim
interpretatur ascensio. Quia per aeclesiam ascenditur
ad caelum. ista clauo in pectore sisaram hostem
interfecit. id ligno crucis acumine & uirtute di
zabulum interemit. Quod barac idest prior
populus per legis praecepta facere non potuit
Sola enim ista per lignum in quo spiritalibus sa
cramentis credendum saluus est fides hostem ad
fligit quem in demonstratum pellibus obtegit
Idest inclusum in capitalium cordibus dereliquid
NON enim latent mortifera ipsius. Nisi incor
ruptibilitate terrae uirtutibus & per carita
mortalia perpetrantibus quidam praeuenien
tes.

segregamur a corpore xpi efficiamur membra
diaboli; TRAditur deinde populus isrl in manu
madian. Pro cuius liberatione loquitur ange
lus dni ad gedeon. Cuius si est ac quid mistice sig
nificat demonstrandum est. Gedeon nam
que cum sub arbore quercu ingna Messem uir
ga caederet & a paleis frum̄ta. excuterit. An
gelum uidit accipiens a deo oraculum. Ut a po
testate hostium in libertatē populum di reduceret
Iste gedeon nimirum figuram xpi gestauit. Qui
sub umbra sacre crucis praedistinato incar
nationis futurae misterio. constitutus rectitudine
iudicii quasi purgatam. electionem scorum a morā
paleis sequestrabat. hic ergo gedeon cum audisset
angelo quod de sicibus popolorum milibus manu
eius dns plebem suam ab hostibus liberare & pſ&a
nx hedum coxit Cuius carnes secundum praeceptū
angeli simul cum azima sup petram posuit. Et
eius carnium desup effudit; Quae dum angelus
uirgae acumine contingit Statim de petra
ignis erupit atque ita sacrificium. quod offereba
tur adsumptum est quod iudicio declaratū
uidetur quod petra illa typum habuit illo
corporis xpi paulo adtestante. petra ... ea uero
tū erat xps. Iam tunc igitur in mis... quae sub figura

torio. delectatum est quia dns ihs in carne sua
totius mundi peccata crucifixus abolere; Nec
solum delicta factorum sed etiam cupiditatis pur
garet et animarum. Caro enim haec et ad culpam
facti refertur ius. et ad illecebras cupiditatum.
sicut scriptum est. Quia concupiuit populus cupi
ditate pessima et dixerunt quis nos cibabit
carne. Quod igitur extendit angelus uirgam
et tetigit petram. De qua ignis exit ostendit
quod caro dni spu repleta diuino peccata omnia
humanae condicionis exuret. Unde et dns ait
Ignem ueni mittere in terram; Aduersarius igitur
ut doctus et praescius futurorum supernae
misteria et ideo secundum oracula occidit uitulum
a patre suo idolis deputatum. et ipse septennem
alium uitulum immolauit deo quo manifestatur
me facto reuelatum per aduentum dni omnia genti
litatis abolenda sacrificia. Solumque sacri
ficium dominicae passionis pro redemptione
nostra relegione populi differendum est.
Erat enim uitulus ille etiam in typo xpi. In quo sep
tiformis spiritalium: uirtutum plenitudo
no[...] Sicut esaias dicit inhabitabat; Pre
rupti bu[...] uidit ergo misterium uictoriae
mor ta[...] gedeon. et tamen licet fortis et fidus,

pleniora adhuc de dño futurae uictoriae
documenta quaerebat. Itaque nocte lane
uellus in area ponit & esse sup illud tantũ
modo rorem & sup omnem terram siccitatem. Et rur
sum. similiter ponit uellus & sup totam ter
ram ros pluit. & siccitas est tm in uellere.
Quaerit fortasse aliquis utrum gedeon incre
dulus esse uideatur qui frequentibus iam confue
rat indiciis informatus ac iussus; Non enim ille am
biguus erat. Sed mirum futura misteria
praeuidebat quae & ita comprobandas diligentissi
me; explorabat. Ita amplius credere & miste
rium. dum intellegeret sciret oraculum. Quid er
go uellus conpluuium. & area sicca & postea
conpluuia. area sicca. uellere; Nisi quod primo
una gens hebraeorum habens gratia caelestis mis
terium. totius orbis ac caua. erat. Hanc
uat in manifestatione xpi [illegible] rt. Redicula
totius orbis hoc habet & illa uacua hostibus non
uacua est. Area enim illa totum [illegible] dedi
orbem terrarum significat. Demi
que quando totus orbis infructuoso cultu gentilitatis
superstitionis arebat. Tunc erat ros ille
caelestis iustificationis in uellere; Postea uero
quam oues perierunt domus isrt, quae sub figura

uellere demonstrabantur; Ero uer ille fontem
aquae uiuae negauerunt; Ros fidei &aruit
in p&ctoribus iudeorum. gratiam suam. Imb
ille diuinas in corde gentium ditauit; Inde est
quod fidei rore totus orbis umescit. Iudei uero pro
ph&ica & omni acta aruerunt. N&c mirum
si perfidia subeant siccitatem. quos dns proph&icis im
bris ab&statem priuat dicens. Mandabo nubi
bus desup non pluant sup terram pluuiam; Ideir
co aream illam gentem uelleris nomine significat
uel quia spolianda erat & auctoritate doctrinae
Sicut ouer uellere. Vel quia obaudita eandem plu
uiam. Quam nolebat sibi preposito praedicari
incitatum ceteris gentibus reuelari. Post haec diligen
tissimam misterii explorationem. Cum iam
contra madianitas gedeon. dimicare contende
rit & & ex tantis multitudinis ad bella produceret
as abolei diuina adnuntiatione praecep
am. dominica tum est Ut ad flumen. ueniens
tra. relegas omnes quos fl&is gentibus aquas
mamul aurire conspicerit a bellorum.
conflictore mouerit. Actumque est & tricenti uiri
tantummodo qui stantes manibus aquas hauserant
Remanserunt cum his gedeon ad praelium per
gr. eorque non armis. Sed tubis lampadibus. &

lagunis armatur. Non sicut illic scriptum est
accensas lampades miserunt intra lagunculas
& tubas in dextera. lagunculasque in sinistra
tenuerunt & ad hostes suos cominus uenien
tes cecinerunt tubis. confringerunt lagun
culas lampades apparuerunt & hinc tuba
rum sonitu illinc lampadarum corusca tio
ne territi hostes in fugam conuersi sunt. Quid
hoc est quod tale bellum propheta & tam in medium
adducitur an indicare nobis prophetica studet
Quod ad [illegible] redemptoris nostri contra diabo
lum illa sub gedeon duce pugnae uictoria
designatur. Talia illic nimirum acta sunt
quae quanto magis usum pugnandi tran
seunt tanto amplius a prophetandi misterio
non recedunt quis enim umquam cum lagunis &
lampadibus ad proelium uenit. Quis contra
arma ueniens arma deserit. Ridicula nobis
haec profecto fuerant si terribilia hostibus non fuis
sent. Sed de uictoria ista ad [illegible] deducimus.
Ne parua haec quae facta sunt perpendamus. Ge
deon itaque ad proelium ueniens redemptoris
nostri signat aduentum. De quo scriptum est
Tollite portas principes uestras & eleuamini portae
aeternales & introibit rex gloriae. Dominus

fortis & potens dn̄s potens in proelio; Hunc re
demptorem nostrum. non solum opere sed & etiam
nomine prophab&auit. Gedeon namque interpr̄
circuiens in utero. Dn̄s enim noster p maiesta
tis potentiam. omnia circumpl&titur. Et tamen
p dispensationis gratiam. intra uterum uirgi
nis uenit. Quid est ergo circuiens in utero. Nisi
omnipotēs ds̄ xp̄s intra uterum fuit p infirmita
tatis substantiam & extra mundum. p potentia
maiestatis. madian uero. interpr̄ de iudicio. Illi enī
hostes eius repellendi distruendi quae essent. Non di
uino repellerentur sed de iudicio iuste iudicarentur. fuit
& idcirco de iudicio uocantur. quia alieni a gra
redemptoris. iustae damnationis meritum & &iā
uocabulum nominis trahunt. Contra hos
gedeon. Cum adūs. p(er)git ad proelium. Sol& in
trecennario numero plenitudo p(er)fectionis intel
legi. Quid ergo p inter dictum tricennarium.
numerum designatur. Nisi p(er)fecta cognitio tri
nitatis. Cum his quippe dn̄s nr̄ aduersarios
fidei distru&. Cum his ad praedicationis bella
descendit. qui possunt diuina cognoscere qui
sciunt d& unitate quae est p(er)fectae sentire;
Notandum uero est. quia iste CCC torum nume
rus intra .T. littera continetur. Quae crucis

sp&iem tenit. Cui sup transuersum lineam.
id quod in cruce eminet. Addetur nomen
crucis sp&iem; Sed ipsa crux est. Quia ergo
iste CCC torum numerus in T littera continet
& p T litteram sicut diximus sp&ies crucis
ostendit. Non inmerito in his CCC tis gedeon
em sequebantur. illi designati sunt quibus dictu
est Si quis uult post me uenire abneget semet ip
sum. & tollat crucem suam. & sequatur me.
Qui sequentes dnm tanto uerius crucem tollunt
quanto artius sese edomant. & erga proximos
suos caritatis conpassione cruciantur. Unde
p hezechielem ppheta dicit. Signa tau sup
frontes uirorum gementium & dolentium.
Vel certe in his trecentis qui in tau littera
continentur. hoc exprimitur. quod ferrum
hostium crucis ligno superetur. DUCTI
namque sunt ad fluuium. ut aquas biberent
& quique aquas flexis genibus traxerunt
ad bellica intentione remoti sunt. aquis nam-
que doctrinae sapientiae. Recto autem
genu r&ctae operatio designatur. Qui ergo
dum aquis bibunt genu flexisse phibentur
& a bellorum certamine prohibiti r&cessi
hi sunt qui doctrinam cum operibus r&tis

non aurium; Qui uero doctrinae fluenta
ita aurium & nequaquam in prauis operibus
carnaliter inflectuntur. hi xpo duce contra
hostis fidei ad proelium pergunt. Uideamus ergo
cum tubis. cum lampadibus. cum lagunis.
atque iste ut diximus. fuit ordo proeliandi. ceci
nerunt tubae intra lagunas. cum misissent
lampades confractis uasis. lagunis lampa
des accenserunt. Quorum coruscante luce
hostis trini in fugam conuersum designatur
itaque in tubis clamor praedicationum in lam
padibus claritas miraculo. In lagunis fragi
litas corporum. Talis quippe dux noster ad
praedicationis proelium duxit qui despecta
salute corporum. hostes suos moriendo pro
sterneret eorumque gladius non timuit Sed pa
tientia superaret; Non armati enim uene
runt sub duce suo. ad proelium. martyres
nostri Sed tubis sed lagunis sed lampadib;
Qui sonuerunt tubis. dum praedicarent con
fregerunt lagunas dum soluenda in passio
ne sua corpora hostibus gladius opponunt
Resplenderunt lampadibus. dum solutionem
corporum miraculis coruscauerunt.
Moxque hoster in fugam conuersi sunt;

Quia dum mortuorum martyrum corpora mi
raculis coruscare conspiciunt luce ueritatis frac
ti. quod pugnauerunt crediderunt. Ceciderunt
ergo tubis ac lagunae frangerentur. Ut lam
pades apparuerunt. Apparuerunt lampades.
Ut hostes in fugam uerterentur. Id est praedicarunt
martyres. Donec eorum corpora in mortes so
lutae sunt. ut miraculis coruscarent. Coruscaue
runt miraculis ut hostes suos & diuina lege
prosternerent. Et notandum quod i(d est) st&erunt
hostes ante lagunas. fugerunt ante lampadas.
Quia nimirum persecutores sanctae fidei praedi
cationibus adhuc in corpore positis restiter(unt)
post solutionem uero corporum apparentibus
miraculis in fugam uersi sunt. Quia a pauore
conterriti persecutionem fidelium cessauerunt.
Intuendum est & iam id quod illic scriptum est quia
in d&extera tubas. lagunas autem in sinistra tenue
runt. Pro d&extera enim habere dicimus. Quic
quid pro magno pensemus. pro sinistra uero quic
quid pro nihilo ducimus. Bene ergo illic scriptum est
quod in d&extra tubas. In sinistra lagunas te
nuerunt. Quia Christi martyres magno habent
praedicationis gratiam. corporum uero uti
litatem pro minimo. Quisquis enim plus f&cit

uilitatem corporis. Quam gratiam praedica-
tionis in sinistram tubam atque in dexteram
lagunam tenet. Si enim priore loco gra-
tiam praedicationis attendimur. Et posterior
uilitas corporis testum est; Quia dexteris tube
a sinistris lagune tenentur; Moritur gede-
on. et reliquid lxxta. filios et unum nomine
abimalech. Natum ex cubina. qui conduxit
sibi uiros uagos et habierunt post illum. et intrauit
in domum fratris sui. et occidit fratres suos lxx
ta uiros sup lapidem unum. Et remansit iocha
Junior quo absconsus erat. hoc factum.
simihil propheticum. indicat et quid opus erat
ut magno opere. scribitur uir gedeon. lxx fili
os et multos uxores habuisse. Sed et concubi
nam de qua unum et malum. filium suscepisset
et quodam turpe factum sit. Tunc et tam tur
pius esset. si haec posteris ad exemplum in diui
nis libris scribta uideretur; Nisi magna ali
cuius rei imaginē earum rerum gesta p typus
et figuras ostenderit. Gedeon igitur ut superius
est dictum typum dni. praetendebat plurimae ux
ores eius. Multae sunt nationes. quae p fidem
xpo adheserunt. lxxta uero filii lxx
linguae sunt in hoc mundo diffusae in quib;

p fidem filiorū sibi dns̄ generaturus erat concubinā hoc loco sinagogam uocat quae nouissimis temporib; anti xp̄o creditura est. De qua et iohannis apost in apocalipsis ait. qui dicunt se iudeos esse & non sunt sed sinagoga satanae. De qua ultimis temporibus. Nequissimus filius idest anti xp̄s generandus erit qui filius ancille idest sinagogae illius p&catrici. Quia qui in quid facit p&catum seruus erit p&cati. hic inquam congregauit sibi impios. Sicut abimalech f&it regnum in plebe usurpauit interf&tis q; nobilibus filiis. Idest his. quae & diuersis nationibus & linguis in xp̄o credentes adoptati sunt generati. inducturus est persequutionem ut omnes scōs interficiat. Sed sup lxx tā inquid fuit iunior filius. qui & nobili matrimonio quasi absconderetur. hic inquid ascendit in uerticem montis garizim. & clamauit uocem magna ad populum. sic o more ponens eis parabolam; hic ergo iunior filius qui fuit ut gladium inimici euader&. & figurat est residui populus isrt; praedicante helia extremis temporib; credituri & anti xp̄i gladium euasuri ascendit inquid in uerticem montis garizim. Sed quia montem ascenderit quia n& proph&are n& p s&cutionem anti xp̄i quisque euadere potest.

His prius qui montem benedictionis id est in subli
mitatem fidei ac uirtutum ascendit; hic est
mons garizim. quia moysi in benedictione
deputatur; Itaque cum ascendisset elata
uoce clamauit & dixit. Audite me uiri sichem.
Ierunt ligna. ut ungerent super se regem. dixerunt
quoque oliuae impera nobis. quae respondit
Numquid possum. amittere pinguidinem meam
qua utuntur dii & homines & uenire ut inter
ligna promouear; Dixerunt ligna ad ar
borem ficum. ueni & super nos regnum accipe
quae respondit. Numquid possum deserere dul
cidinem meam. fructusque suauissimos & ire
ut inter ligna caetera commouear; Locuta sunt
quoque ligna ad uitem. Ueni & impera nobis
quae respondit; Numquid possum deserere
uinum meum quod laetificat deum & homines & inter cae
tera ligna commoueri. Cum ergo repudia
ta est fuissent ligna siluae ab oliua. & ficu
& uitae. Uenerunt ad ramnum; ut eum sibi
facerent regem; Sed prius uideamus. cur
oliua. ficus & uites super ligna regnare nolu
erunt. Ligna quippe siluae homines esse ua
nos & uagos aeterno incendio praeparatos.
hic ergo merito noluit; Nec oliua. Nec ficus.

N&amr regnare. Quia non me reamur oliua
enim graeca spr̄ sc̄i adunctionem pacis signi
ficat. Ficus autem sacre legis imaginem hab&.
Sicut in euangelio scriptum est. Quidam pater
familias plantauit uineam & in uinea sua plan
tauit ficum. Quis pater familias nisi ds̄
qui familiae suae Id est omnium credentium
pater est; Plantauit ergo uineam; Id est popu
lum quia uineam & egypto transtulit & iti
que populum non uineam & egypto transtu
lerat in hac uinea plantauit ficum. hoc est in
populo suo. plantauit legem. quae l& primum
populum delitificas grossus aridas & inutiles
d&i&ct in terram. & postea. alios fructos gene
rauit id est populum xpi anorum: quem adde
euangelicae disciplinae maturitatem & sua
uissimam pinguitudinem. xpi cum gloria & ho
nore pdaxit. Sed aitis in quid. noluit. regnare
eis lutem salutoris nostri ipam. habere
manifestum est Sicut ipse in euangelio ait;
Ego sum uitis uera; Igitur quia iam. in re
probum. sensum. Sicut apostolus futurus
est populus ille qui cum xpo est seruiturus quē
ligna silua apellant. Ex hac re sua est ut cre
dat mendacio; Id cum xpo qui ueritatem xpo

noluit credere; Ideo & a regno uitis. Idest xpi
& ab oleo idest sps sci gratia. & ficu. idest diuinae
legis dulcidine reprobatus uenit ad ramnum;
Ramnus est genus rubi quem uulgo uindicamur
spinam uocant asperum nimis & spinosum. p quod
merito typum antixpi significatur qui a communi aspe
ritate & efferitate hominum genus est uasta
turus. S& exi& inquid ignis de ramno. idest im
quitas de antixpo & omnis qui in eo confidunt
cum ipso pariter deuorauit. Uid&ur ergo gede
on xpi imaginem habuisse LXX. ta uero filii
eius. LXX. ta linguae uel naciones. qui creden
tes p s&andam regeneracionem filii di esse me
ruerunt. Abimelech uo filius ancille typum ant
xpi portasse qui congregatis p dms. nacioni
bus regnum sibi inprobe usurpauit omnisq; sicu
ti & psecutione omni qui credulitate trucida
bit. Joatham uero p fugam recessit & reliqui
interfecti sunt fratres sic in dno euadere poterit
psecutionem antixpi. Nisiq; p fugam recesserit
& in montem benediccionis ascenderit. hic est
mons quem sci arcam dabant & scs moy in bene
diccionibus sicuti iam superius dictum est in deutero
nomio posuit. Adierunt filii deinde isrl deseruisse
bahalim. & dies alienis. Traduntur que in manus

filiorum amon. Et tunc iepte galaadites a facie
fugiens fratrum suorum. constituitur in principem
ut pugnat in filiorum ammon gerit qui rediens
post triumpham. immolauit quam sibi uictori pri
ma occurreret. Sic uotum spoponderat ut quic
quid sibi primum reuertenti occurrerit dno immo
laret. Quis ergo in iepte praenuntiabatur
nisi dns ihs xps saluator noster qui a facie fratrū
suorum id iudeorum abscondens in gentibus
principatum accipit. Cui omnia humanae
salutis sacramenta tamquam uirtutis exple
uit et quasi filiam id carnem probriam pro
salute israhelis dno obtulit. Iuxta ista enim prae
ti ac uouisse unigenitum legimus psalmo dicente.
Sicut iurauit dno uotum uouit do iacob; Scilicet
ut sacramentum relegionis in caphisuae passionē
p salute generis humane expleret; Haec ergo
secundum historiam gesta sunt in xpm acta
sunt; Ut uideamur per religionem quae uera
uerba esse conplet. Post mortem iepthae
traditur israhel in manus allophilorum nascitur
que samson qui liberauit isrl; Samson autem
quondam dni nazareus habet quidem in typum
xpi gestum. Primum quod ab angelo nati
uitas eius adnuntiatur; Deinceps quia naza
reus;

dicitur & ipse liberabat israhel de hostibus. Postremū
quod templum illum subuertit & perierunt multa milia
hominum. qui illum inluserunt; Hac namque iste sam
son. qui per angelum adnuntiatur similitudinē
habet. Primum prophetarum. qui natiuitatem dn̄i
secundum carnem adnuntiauerunt deinceps.
& cum angelus qui ad mariae loquitur dicit. Maria
inuenisti gratiā ante conspectum dn̄i & accepisti
in utero & paries filium & uocabitur nomen eius
emmanuel, hic saluum faciet populum suum
a peccatis eorum. Samson autem interpretatur sol.
Sed quia & redemptor noster sol apellatur audi ipsū
dn̄m ihm̄ per prophetam eo nomine uocari oritur
in uobis timentibus sol iustitiae est qui omnium creden
tium mentes caelesti lumine clarificat, hic
uere nazareus & scs̄ dī cuius in similitudinem
ille nazareus est nuncupatus. iste uero cum
contenderit & ad misterium nuptiarum.
leo rugiens occurrerit. Sed quis primam
erat in samson; obuiam. Negans leonē
cum petenda uxoris ad alienigenam ten
derit. Nisi xp̄s qui & ecclesiam uocaturam &
gentibus dicit gaudere quia ego uici mun
dum. Quid sibi uult ex ore illius leonis occisi
fauus extractus. Nisi quia. ut conspicimus.

ipsius regni terreni quae aduersum xpm̄ ante
fremuerant; Hanc iam per emptae feritatem
dulcedine euangelicae praedicandae & ta
munimenta praeb&. Item quidem in se met ip
sos expressit quod peccatis quidem dum uiuerent
interimit. Distructo autem templo hostes in
numeros cum moriretur occidit quia ni
mirum dns ab elatione infidelitatis pau
cos cum uiueret plures uero cum templum sui
corporis solueretur extinxit ac q el&tos
ex gentibus quos uiuendo sustenat simul omnes
moriendo prostrauit. Iam uero reliqua eius
quod ei mulier subdola caput refert & collo filius
in ludendum tradiderit quod accepit [illegible] accursus est
quod catarus est quod ad molam deputatus est.
In his enim non xps sed illius figuratur qui solo
tantum in aecclesia xpi nomen gloriatur
& malis actibus iugiter impl&ur. Uirtus
in nobis sensus rationabilis intelligitur. Caro
aut quae si in typo mulieris accipitur; Si enim
mulieri idest carni nostrae blandienti libi
dine uel reliquis malis operibus consenserimus
gratia spiritus quae nazar& cynae significat
nudati expoliamur ergo decipimur; Ita enim
superbis & pec catoribus; uiolatur xpi gratia;

Sicut samson in ista coma diabolus inludit. Sed
quid est samson. quod samson illa a dalila filis cap
tus. postquam oculos perdidit ad molam deputa
tus est. Quia nimirum maligni spiritus postquam
temptationum stimulis intus aciem contem
plationis effodiant foris hominem in circuitu
laborem mittunt quod si aliquando idem homo
agendo paenitentiam sed tamen ille. velut coma
redacti Id est gratia reflorescente repa
retur ad virtutem. Deinde cupiditatis ac lux
oria subversis columnis victores hostes deicit
et reparatio contamina in finem fortissime
de omnibus triumphavit;

VTNIA in MUS HUNC ATT RUTH. HABET
ista tipum aecclesiae; Primum quod alienige
na est et populo gentile quae relicta patria et om
nibus quae illi erat. vadit in terram israhel. et cum
prohibet et illam suam pergere secum perseve
rabat dicens. quocumque perrexeris pergam.
populus tuus populus meus et deus tuus deus meus. qui
te moriente terra susciperit ibi ea moriar
quae vox sine dubio. Typum in illa fuisse aecle
siae manifestat. Sic enim aecclesia et gentim
bus ad dominum convocata. relicta patria sua
quod est idolatria et universa conversatione

terrae eius confitetur dnm suum esse inquem
sci crediderunt & illuc se mutat· ubi caro xpi post
passionem ascendit & obeuit nomine in hoc po
tius q; in mortem· & cum scorum· populo patri
archis scilicet & prophetis consonandam· dequo
rum sonitate quod sci de stirpe abrahae in
membris consonaret; Moyses in cantico osten
dit dicens: Laetamini gentes cum populo eius· id
hii qui de gentibus estis [illegible] cre ditari cum
illis qui primi electi sunt aeterna laetitia exultare
Ingressa autem ruth cum socru sua in terram isrt ob me
rita obsequiorum suorum prouidetur ut homini con
iungeretur de hebraea stirpe uenienti· & pri
mum quidem huic quem ipsa propinquam ma
gisse credebat· qui negat se posse illi nubere
& recidente illo testimonium decem maiorum
boz illi coniungitur & ab ipsis senioribus bene di
citur sed quod prius ille cognatus confitetur se
eadem nubere non posse in hoc loco iohannis
baptistae figuram ostendi aestimamus· qui tam
ipse populo isrt xps putaretur & interrogaretur
qui esset non negauit. Sed confessus est dicens xpm
& praeueniantibus his qui missi erant & inquirentib;
qui esset & respondit. Ego sum uox clamantis in de
serto nouisse confitetur de dno ipse dicens qui habet

sponsam sponsus est; Sicut amicum sponsi mani
festat. Cum adiderit amicus autem sponsi est qui stat
et audit eum et laetatur propter uocem sponsi. hunc
ergo aestimabant qui xpm in die resurrectionis suae
uenisse. Non intellegibile propinquus negauit
Et postea ruth cum iungitur booz. Ita et xps qui
uere sponsus aecclesiae est quem omnium propheta
rum oracula cecinerunt; dignatus est aecle
siam adsumere ac et omnibus gentibus
per totum orbem terrarum dōpcati innumerus
populos offerri. Quod uero et calciata se cognos
cit ille. Veterum consuetudo erat. Ut si sponsa
sponsam repudiare uellet. discalciaretur ille
et hoc est signum repudii. Proinde et calciare
iubetur. Nec aecclesiam quasi sponsus calciatus
accederet; hoc est enim xpo seruabatur qui uero
sponsus erat. xpo autem maiorum natum be
nedictio hoc ostendit. in nomine iesu esse omnes gen
tes saluandas et benedicendas; Iota enim apud
grecos decem significat quae prima littera no
men dni ihu summa praescribit qui res ut diximus
omnes gentes per ipsum saluandas ac benedicendas
esse demonstrat; Nec dubitet ergo quisquam haec
ut dictata sunt credere cum uideat uniuersa ab
omni natio figuris ante cidentibus praedicasse

& p aduentum dni manifesta & adimpl&a
fi esse & quae sup sunt hoc modo pficienda. in ue
ritate consonantibus omnibus uocibus. & figu
ris scarum scribturarum. & impl&is quę pollici
tus est p filium suum ihm. xpm regem & sal
uatorem: nostrum. Cum quo est illi honor
& gloria in saecula saeculorum; am;

EXPL ET INT PRAETA EI
OUIDI EUM: FELICITER
AMEN

restauriert Sept. 74, Ko.

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

& hoc est signum repudii. Proinde & calcia
iubetur. Ne ecclesiae desit eam quae si sponsus calcia
ta cederit; hoc est enim ·X· seruabatur quia e
sponsus erat ·X·. autem maiorum natum be
nedictio hoc ostendit. in nomine iesu esse omnes gen
tes seducendas & benedicendas; Iota enim apud
grecos decem significat quae prima littera no
men dn̄i ih̄u summa praescribit qui res ut diximus
omnes gentes per ipsum seducendas ac benedicendas
esse demonstrat; Ne dubitet ergo quisquam haec
ut dicta sunt credere cum uideat uniuersa ab
omni antiquo figuris ante eidem bus praedicauisse

GR. B. HOFBIBLIOTHEK KARLSRUHE

restauriert Sept. 74, Ko.

Jona in senectutz ·

BADISCHE
LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg